This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

A 468421 DUPL

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA.

P. TERENTI
COMOEDIAE.

RECENSVIT

ALFREDVS FLECKEISEN.

EDITIO STEREOTYPA.

DEC 6 1917
UNIV. OF MICH.
LIBRARY

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.
MDCCCXCV.

1837
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

878
T3
F6
189

P. TERENTI

COMOEDIAE

RECENSVIT

ALFREDVS FLECKEISEN.

EDITIO STEREOTYPA.

DEC 6 1917
UNIV. OF MICH.
LIBRARY

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCXCV.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

CAROLO HALMIO

GVILELMO HERBSTIO

AMORIS CAVSA

S

383993

Fabulis Terentianis praemisi vitam poëtae a C. Suetonio conscriptam, Aelii Donati opera hodie superstitem et additamento auctam. in qua emendanda praeter F. Oudendorpii et F. A. Wolfii curas non sine fructu adhibui aliquot editiones veteres, quarum bibliotheca regia Dresdensis mihi copiam fecit: Donati loci et anni nota carentem (Mentelianam, de qua cf. Eberti lex. bibliogr. s. n. 6333), *Terentii Venetas annorum MCCCCLXXVIIII, MCCCCLXXX, MCCCCLXXXII, quarum consensum signavi littera* ε. *infra posui eos locos ubi ab exemplari Oudendorpiano recessi et alia quaedam adieci quae ad recte iudicandum de huius vitae verbis pertinere viderentur.*

P. 3 *v.* 2 P. Terentio Lucano *ex 'manuscripto' Pighius ann. II p.* 347, *probatum Osanno anal. crit. p.* 21, *sed v. Th. Mommseni hist. Rom. I p.* 861 *ed. alt. in adn.* 7 adduci Romam ibique uaenire *scripsi ex emendatione Ludovici Schopeni, qui quid ipse de aliquot huius vitae locis sentiret percomiter mihi per litteras significavit, ad hunc locum his additis 'Ita legi suadet, ut alia taceam, ipsum verbum* commercio. adduci *de servis venalibus habet Cicero pro Quinctio* 6, 24 *et Donatus etiam in praef. Eunuchi.'* ad ducem Romanum peruenire ε *Oud.* ad dominum Rom. peruenire *I. F. Gronovius* potuisse ε (*scil.* Fenestella docet). potuisset *Oud.* 15 laudes fucosas *Wolfius.* fucosas laudes ε *Oud.* 17 se ad Furium coenare *Wolfius.* ad Furium se coenitare ε *Oud.* 18 *sq. ut dedi restituit Ritschelius parergon Plaut. I p.* 638, *qui lacunam ita fere expleri posse*

proponit: eorum mannis gaudet *vel* horunce redis gestit. dum se amari ab hisce (his *ε*) credit crebro in Albanum rapi ob (ad *ε*) florem aetatis suae *ε Oud.*, *item Iosephus Scaliger animadv. in chronologica Eusebii p.* 144 *ed. alt.*, *nisi quod hic verba* ob florem aetatis suae *delevit. ex libro Danielino Schopenus has excerpsit discrepantes scripturas:* ab his̃ — credat — rapit̃ 20 post sublatis rebus *cod. Dan.* ipsis sublatis rebus *ε.* ipsus sublatis rebus *Oud.* suis sublatis rebus *Ritschelius.* suis ablatis rebus *Wolfius.* ipsus sublatis ibus *Scaliger.* suis spoliatus rebus *Georgius Bezzenbergerus.* ipsus laetis rebus *Bothius* 21 Graeciae *Bothius* 22 mortuus est *ε Oud.* 23 Scipio illi profuit, nil Laelius *Wolfius* 24 idem] id *Wolfius* 26 qui — seruolum *Scaliger*

P. 4 *v.* 2 *et* 6 Caecilio *et* Caecilii *Muretus operum II p.* 655 *ed. Ruhnk.*, *Scaliger.* Caerio (Cerio) *et* Caerii (Cerii) *ε Oud.: cf. Ritschelius l. l. p.* 329 9 ex his Hecyra sexta *Bothius.* Hecyra sexta ex his *ε Oud.* 10 bis acta *ε.* bis die acta *Oud.* bis pro noua acta *Ritschelius p.* 333 11 uidelicet *ε.* id est *Oud.* 15 Scipione; eamque *Schopenus.* Scipione namque *cod. Dan.* Scipione. eandem *Donati ed. Mentel.* Scipione, quibuscum familiariter uixit. eandem *ε praeter Mentel.*, *Oud.* 17 maliuoli *ε.* maleuoli *Oud.: cf. Ritschelius Mus. philol. VII p.* 581 19 uehemens existimant *ε Oud.* 24 sciebat et Leliorum Scipioni *Donati ed. Mentel.*, *unde fortasse scribendum est:* sciebat et Laelio et Scipioni 26 C. Memmius *cod. Dan.*, *quod coniectura assecutus erat F. Ellendtius proleg. in Cic. Brutum p. LXI ed. pr.* Qu. Memmius *ε.* Q. Memmius *Oud.* 30 temperius *ε.* temporius *Oud.*

P. 5 *v.* 1 *sq* quo consule ludis Megalensibus *Rit-*

schelius parergon I p. 300. qui consularibus ludis *s Oud.* 8 qua *Harius.* quia *s Oud.* 10 urbem *Oud.* urbe *D. Heinsius. om. s: cf. Drakenborchius in Liv. XXVIIII* 6, 4 11 sic *s. om. Oud.* 12 dedit *Bothius* 15 in * mari] *hinc aberrasse puto verba* sinu Leucadiae *v.* 17, *quae illic mutarunt* siue Leucadia, *unde fuit cum temptarem* siue Leucasii *coni. Pausania VIII* 25, 2: *sed nunc illud praefero, nisi praestat transponere* perisse mari in sinu Leucadiae dicit 16 a Menandro *s, Madvigius in Cic. de fin. p.* 18. e Menandro *Oud.* 17 in arcadia stimphali *s.* in Arcadiae Stymphalo *Oud.* 19 ex *Bothius. om. s Oud.* 23 uia *s.* in uia *Oud.* uillam *seclusi suasu Schopeni, qui haec adnotavit 'Fuit quidem via Appia, haud procul ab urbe, Martis aedis: v. Dukerus ad Liv. X* 23 *et interpr. ad Ov. Fast. VI* 191 [*et G. A. Beckeri antiq. Rom. I p.* 511 *sq.*]. *at villa Martis nec aliunde constat, et res est per se absurda. quare non dubito quin* uillam *ad explicandam rariorem v.* hortuli *significationem ascriptum fuerit in margine. unde postea ab homine indocto, cui genetivus* Martis *molestias creabat, in ipsum verborum ordinem receptum est. ipse Cicero plane iisdem verbis ad Q. fr. III* 7 Romae et maxime Appia ad Martis mira alluuies' 34 Cicero in Lino *susp. R. Ungerus in prolusione gymn. Friedlandiensis anni MDCCCLIIII* (*'subsicivorum capita tria'*) *p.* 3

P. 6 *v.* 1 in medium nobis *cod. Dan.* in medio populi *s Oud.* 6 atque utinam] *cf. M. Hauptius observ. crit. p.* 47 uis, comica ut *Bentleius in Hor. A. P.* 26, *Wolfius miscell. p.* 454, *Meinekius Menandri et Phil. rel. p. XXXVI.* uis comica, ut *Oud.* 12 *vide ne scribendum sit* Maecius, *is de quo cf. Bentleius in Hor. A. P.* 387, *Weichertus poët. Lat. rel. p.* 334 sqq., Estraeus Horat.

prosopogr. p. 205 *sqq.* 14 *sq.* Actaeone] Auctione *Scaliger l. l.* actione *vel* translatione *Ungerus de C. Valgii Rufi poëmatis p.* 160 *conl. p.* 443 16 tuae *F. Windischmannus Musei Rhen. I* (*anni* 1833) *p.* 113, *item R. Keilius diarii crit. Hal. a.* 1849 *m. Martii p.* 470. haec *Oud.* uorantur *Bothius* cuiaene sunt *idem.* cuiae sunt *ε.* cuius sunt cedo *Erasmus.* dic cuiu' sunt *Oudendorpius.* non sunt tuae *Keilius* 17 nonne *idem.* non *ε Oud.*, *Naekius in carmina Valerii Catonis p.* 210 Poplius dabat gentibus *scripsi.* Poblius gentibus dabat *Scaliger.* populis retentibus dabat *cod. Dan. teste Schoppeno.* populis recensentibus (*vel* recenscentibus) dabat *ε.* populis consultus dabat *Erasmus.* regibus et populis dabat *Keilius* 19 Apollodoro Carystio translatae *Ritschelius l. l. p.* 325.

In fabularum ipsarum recensione eam secutus sum rationem qua in exercenda arte critica Terentiana ingrediendum esse docuit Fridericus Ritschelius in disputatione 'de emendatione fabularum Terentianarum' quam indici scholarum Vratislaviensium hibernarum anni MDCCCXXXVIII praemisit. cuius disputationis haec fere summa est: duo esse codicum Terentianorum genera, aut ante Calliopii recensionem scriptorum aut ex ea ipsa ductorum. illius generis longe omnium antiquissimum esse Bembinum, cui satis confidenter Victorianum, dubitanter Ritschelius iungit Decurtatum; huc pertinere circa nonum saeculum scriptos Basilicanum, Vaticanum, Ambrosianum, Calliopii operam ipsa subscriptione testatos. eam autem esse naturam libri Bembini cum Calliopianis comparati, ut universe et generatim iudicanti longius etiam a Bembini integritate Calliopii recensio distare quam illa abesse a pristina fabularum Terentianarum specie videatur, hoc est longo intervallo opti-

rum codicem Bembinum esse ac longe plurimis Calliopia-orum naevis abstergendis sufficere, sed vel sic restare uae cum tolli Bembini ope nequeant, ultra huius fidem rogrediendi et salutis e coniectura petendae necessitatem onstrent. hinc igitur profectus et in auxilium adhibitis non olum veterum scriptorum, inprimis grammaticorum testi-oniis de multis harum fabularum versibus, sed etiam eis uae priores editores aliique homines docti ad easdem emen-andas data opera excogitaverunt, verbis poëtae integri-tem quantum potui restituere conatus sum. quo in negotio ova subsidia nisi quae omnibus paterent mihi praesto non uerunt praeter unum exemplum editionis curatae ab An-onio Goveano (Lugduni apud Seb. Gryphium a. MDXXXXI) dservatum illud in bibliotheca regia Monacensi (signatum 4. Lat. a. 290), *cuius marginibus Petrus Victorius scrip-uras complurium librorum, in eis Bembini ascripserat, unde liquot locis de lectione huius optimi libri quae aliunde non rat nota certior factus sum.*

Pro fundamento huius recensionis, ut par erat, habui Ricardi Bentlei editionem alteram quae Amstelodami anno MDCCXXVII prodiit: a cuius exemplo ubi recessissem dditis auctoribus aut librorum scriptorum memoria aut eis ominibus doctis qui illorum corruptelas bene emendasse iderentur in hac praefatione exponere constitueram; ve-um mox intellexi hac ratione peracta fore ut multo maius patium inpleretur quam his chartis concessum esset, ita-que illo consilio abiecto una cum hac maiorem harum fa-bularum editionem paravi iusto apparatu critico instructam, quam mox in publicum prodire posse spero. huic editioni infra' nudam discrepantiam scripturae Bentleianae adieci, unde quasi uno conspectu eluceret quantos intra centum et triginta annos crisis Terentiana vel post magni Bentlei exemplum effecisset processus. seclusi inde omnem eam

varietatem quae ad solam scribendi singula vocabula r tionem pertinet, itemque ubi actus scaenasque aliter Bentleius constitui, cui rei cognoscendae numeris in ma ginibus adpictis provisum est.

Restat ut eis viris doctis qui suas quasdam coniect ras Terentianas privatim mecum communicaverunt et ut usum meum converterem permiserunt gratias agam qua maximas. ac primum quidem Theodorus Bergkius h Heauton timorumenu emendationes suas adeo mihi prob vit ut in verborum ordinem receperim: v. 72 Enim dic quantum (*occupatum hoc a Bothio in ephem. antiq. Darn stad. a.* 1841 *p.* 1062), *v.* 154 hoc quom fit, ibi n recte, *v.* 253 unde ei esse censes, *v.* 300 eis demun rarier (*qua in correctione praeiverat Guyetus*), *v.* 402 ui esse habitum, diu etiam turbas dabit, *v.* 405 Cl. *an* Antiphila *reponi iussit, v.* 411 primo ex me; *aliae qu non recepi olim in commentario critico adferentur. dein cum de nomine illo mulieris quod Andriae v.* 945 *a lib foedissimo mendo* Pasibula *traditum est, Georgium Be zenbergerum et Carolum Keilium, alterum coram per i cundissimam meam mansionem Dresdensem, per litter alterum consuluissem, uterque miro consensu mihi propos id quod recepi* Pasiphila, *quod nomen Terentius ni miru scripsit* Pasipila. *denique Heauton timorumenu post v.* 2 *unum versum incuria librariorum excidisse Rudolph Dietschius mihi significavit.*

Dabam Francofurti ad Moenum mense Aprili an MDCCCLVII.

DISCREPANTIA SCRIPTVRAE BENTLEIANAE.

Andriae v. 8 aduortite 11 dissimili súnt argumento, ét 13 ex Perinthia hic 40 Si. haut muto. So. factum gaudeo 51 *sq.* éx ephebis, Sósia, ac | Líbera uiuenda fuít potestas, (nam 54 Dum eum aétas cohibebant 60 id ego arbitror 74 Primum 86 *sq.* Clíniam aut | Nicératum dicébant: nam 95 iam habere 99 fama hac 104 Fere 112 mihi hic 116 suspicans etiam quid id est 119 Forma bona. So. fortasse 123 ac] et 126 Haec illae 143 dederit qui 161 pedibus 171 sequar 188 siui 213 Si sénserit, perii, aút quam 214 Qua iúre qua me iniúria 225 Mí quidem non fit uérisimile; at ípsis commentúm placet *sine uncis* 226 *sq.* ad forum, ut | Conuéniam Pamphilúm, ne de hac re páter 228 Audio, Archylis 231 adduci? 235 turbae tristitia 236 Hócinest factu humánum 237 Quíd illud 241 Quíd Chremes? 242 is mutauit uidet. 243 Ita obstinate 253 Tántam rem 254 Mí aput 255 Ábi domum ac] et 256 *sq.* próloqui? aut | Úllam causam, sáltem ineptam 258 Quód si ego scissem id príus, quid facerem, sí quis nunc me intérroget 260 diuorsae 264 quorsus 265 Séd nunc peropust, aút 277 adeóne 278 Adeóne porro ingrátum, inhumanúm, ferum? 283 sunt in animo dicta 289 Quod te égo per dextram hanc óro et per geniúm tuum 296 fidei 302 Ei] uae 305 quoniam] quando 307 ex córde eiicias 310 aliter censeas 315 quíd ni? nihil ut ímpetres 316 duxérit? 332 adipiscier 333 Rédduxti . . aút tute aut 335 qui mihi 339 quo in 343 quaeram? quo nunc 345 euge 350 atque 352 tibi uxorem Scio] scies 353 me modo prehendit dari 356 escendo in quendam ibi 357 nusquam es: ibi

forte 368 conspexi 369 in cenam obolo 372 necesse 377 *et* 378 *ordine inverso* 382 quámobrem eam oppido eíciat. Pa. eiciat? Da. ác cito *post v.* 395 *signum lacunae deest* 398 Aliam 402 desertum iri 404 aut quid] quidue 413 obseruarem 423 Da. Sum uerus? By. erus 427 sibi esse bene mauelle quam 428 Ego cum illam 437 Nil] egó? nil 439 Proptér hospitai huiúsce consuetúdinem 442 ípsus eam rem récta reputauít 447 uisust ésse aliquantillúm 448 rem *om.* 451 drachmis 457 Quid hóc est reii? quíd hic 459 ut dixisti 478 Hícine me si inparátum 479 mihi] me 481 Archylis 483 fac ístaec lauét: post deínde 488 huic est ueritus 490 opus facto esset 499 siet renuntiatum 500 Min quicquam? 503 pernosti me 504 Ego nón te? Da. set, si quíd narrare 516 *sine uncis*: ni fit, tu púerum ut uideas, níl 517 quom] ubi 521 da mihi 525 Atque haut scio 527 ipse Chremen 529 Quando alias 532 ipsum Chremen 534 *sq.* hodie fíliam | Meam núbere tuo 536 Ausculta: paucis quod tu 538 te ego deos Chreme 540 gnatam tuam 550 Chreme 555 *sq.* integratio. Si. hem, | Id 560 consuetudine et 561 Chreme 565 scias 571 inuenias 573 intercludier 574 Chreme 582 sum abs te, Daue, ne 589 ego quiui 591 periimus 592 audiam 596 córrigere mi gnátum 603 *sq.* Pamphilo. hem | Astutias: 606 me nunc 607 hodie. perii. atque 610 inultum id numquam a me auferet 611 fore me, núnc si hoc deuitó malum 613 qua fiducia 614 Da. nec quid me, atque 615 producam 616 quid agis? 624 sinit] monet 629 *sq.* ímmo id est génus hominum péssumum, in | Dénegandó 631 tempus 633 *sine uncis:* cogit] premit 635—638 Quís tu homo es? quís mihi es? cúr ego meám tibi? heus, | Próxumus súm egomet mí. attamen ubí fides | Sí roges, níl pudent híc, ubi opust: íllic ubi | Níl opust, ibí uerentur. 640 atque 641 Multum:| Nil? 644 Pa. Quíd ita tandem? Ch. etiám me dictis dúcere istis póstulas? 647 solidum uisumst 650 hic

suis consíliis mihi confécit 651 mirum 655 quo tu 659 Nondum étiam scis. Ch. Scio équidem ducturum ésse te. 663 *sq.* Pa. Dauos. Ch. Dáuos? quamobrem? Pa. néscio: | Nisi míhi deos fuisse 665 est hoc Da. factum est. 668 quidni hoc consilium 672 iam ad salutem posse 682 Da. sét concrepuit hínc 683 nuncne 686 opportúne te mihi óffers. 694 tibi *om.* 700 hae 702 *sq.* Ch. fórti's; | Si quíd conere. 705 mi hic 712 ad me uenias 715 facto est opus. My. matura. 717 deputabam 718 amatorem] tutorem 727 tute id 729 adposuisse 730 unde] te 736 opust 742 adposuisti 745 turbae aput forumst? quid illic 749 me qui 752 *sq.* uerbum unum mihi, | Praetereaquam quod 754 Quin dícis undest cláre. My. a nobis. Da. áttate: 762 dico ego 763 adposuisti 765 Da. hem, quid? Pámphili? 766 nempe has fugi 781 My. eho, obsecro 783 Chreme 794 Hilum 797 sese] sibi diuitias 798 honeste in patria 803 pol quidem 809 enim] eï 813 esse aliquem 814 Grandiuscula 819 nolo me 823 Chreme 828 homini ut 830 ut *om.* 838 ancillam iurgantem 840 futurum 841 ac] ut 842 En] hem 846 Chreme 849 responde 850 Mihi? 854 Chreme 861 sublimem hunc intro potes 867 quid erum 868 Chreme 878 Vide num] Numnam 886 quid ego me autem excrucio? 894 *sq.* egon aúdiam? quid ego aúdiam, | Chreme? Ch. át tamen dicát sine. Si. age 902 Chreme 906 is certe Chreme 917 Chreme 920 perget 928 nómen tam cito? Pa. Phánia. Ch. hem, 930 sese aibat Chreme 935 hinc bellum 936 híc relinquere uéritus est. postílla 939 tuam inueniri] ciuem inuentam 944 egomet 945 Chremé, quod quaeris, Pásibula. 946 Chreme 950 Nisi síquid 955 Haud] at 956 mature 957 *sq.* áliquis forsan mé putet | Nón putare hoc liquet 963 mallem 965 Da. Pámphilus ubinamst? Pa. híc est, Daue. Da. quís homost? Pa. ego sum Pámphilus: 967 sim ego nactus 968 ego tibi quod 973 est] es dili-

gunt 977 illum me] nos illum 978 me. intus ápud Glycerium núnc est. tu, Daue 979 Propere adcerse 981 Cantor *om.* *Qui sequitur* alter exitus Andriae, *de eo extat dissertatio Ritschelii parergon vol. I p. 583 sqq. inserta: qua cum haec scaena et Andriae et antiquitati vindicata sit (poterat Ritschelius p. 585 Donati et Eugraphii memoriae addere C. Sulpicium Apollinarem, qui quod periochae v. 12 scripsit* aliam dat Charino coniugem, *non fecisset opinor, nisi hos versiculos ante oculos habuisset), non dubitavi eam ipsi fabulae subiungere. infra apposui discrepantiam scripturae Ritschelianae* 983 Dedi operam 985 uita [nunc] sors 990 Nón [iuberet] áliquam partem suí traduci ad líberos? 992 atque] et 993 omnium carissime

*Eunuchi v.*1 studeant 5 existimarit 7 *sq.* male, ex | Graecís 9 Item ut Menandri 17 nunc quae 22 adessent 25 esse nempe, Plauti ueterem 31 se hic non 33 ab aliis] fabulas 35 huic uti] uti aliis 36 currentis seruos 41 dictum sit 44 cum] et cum 56 etiam hoc cogita 58 eam] eam rem 65 illam? quae illum? quae me? quae non? 67 illa *om.* mehercle 68 misera 79 ecca 87 Quid hic stábas? cur non récta introibas? 104 falsum audierim ac fictum 105 perpluo 106 taceri 119 quicum 129 Ph. Neque hoc tacebit 145 cupiam 148 amicum] notum 159 Ego excludor 163 num tibi 164 intercludier 169 pro ambobus uiginti 173 posse fieri 193 Noctes diesque 197 paruam hic habeat mihi 205 is se hodie 212 quin factum 214 et istum 215 Pa. ah 217 offirmare et 221 Abi] ah 222 est haec 223 illa 242 Quí color, qui nítor 255 aduenimus 256 cuppediarii 260 honore, et 261 ibi *sine uncis* 263 habént discipuli 264 item ut 267 †Thaidis] opperiri 268 hice 269 hice 274 animi es 282 patet foris haec 284 forem 285 istanc 286 Etiam nunc hic eho *sine uncis* relictus 290 qui] quid 294 qua insistam *uia* *300 dicas* 302 deaeque] deae omnes est] sit

309 utilitatem in ea re faciam 312 Siue adeo
16 Tamenétsi bona natúra est iunceas 319 [Pa.
los ipse. Ch.] Hanc tú 322 qua rátione illam amísti?
328 Nostine? 341 dicit] loquitur 345 data do-
ost 349 nóstin quaeso díc mihi, aut 355 Immo
iim si dono huic 363 adiutabo 372 illis
om. 375 aetate ipse es 376 Díxti pulchre: núm-
iam 384 despicatu 386 An pótius par atque aé-
ium est, pater ut á me 388 faciam 389 Ch. iubeo,
go, atque 390 defúgiam 394 huc 400 qui sal
ibet 402 uerum 409 hominumst 416 Pulchre
ehercle 422 milies iam audiui 425 ínritare. quíd
gis, homini inquam 428 Tuum obsecro ne hoc 443
antum, tu, prouocemus 445 pro] tu 453 tute me-
us quanto] aut melius tute 460 Abdómini hunc na-
m dícas. 468 nostris 472 accede huc. hem 474
onestus est 485 tum si 489 infra esse 493 pos-
a 496 simia es 498 in mentem cum 501 forte
ic Chremes 506 Domi ut sitis 509 ab ea astute
deo 511 cum ea 514 erat tum 519 Sunio
2 ecquid habuisset 525 ut est 529 quid uolt
8 deduc 539 coiimus 545 set quísnam a Thaide
it? 550 hóc mihi licet? pró supreme Iúppiter!
9 *sq*. Quíd est, quod laetus és? quid tibi uis? sátine
nu's? quíd me aspectas? | Quid díces? Ch. o festús dies!
méus amicus! sálue: 561 Nemo ómniumst, quem ego
inc magis uidére cuperem 562 sit oro] obsecro
5 eius quid ego 566 me ipse 569 frater fuerat
572 cum eo] cum illo 573 ut ex ea re tandem
4 quicum 584 ibi] ubi 588 in pretium conuertisse,
per alienas 589 clanculum: per pluuiam 591 non
cerim? ego uero íllud fecerim ác lubens 593 eam in
ctum íllae conlocárunt 595 et uentulum 604 Ch.
iid tum? quid 606 qui adsimulabar 610 exulo
mo 611 patrem 617 Nám postquam iste aduéne-
t aduléscens 622 Ínuitatust. mánsit. ilico] occipit
623 putans 624 *sq*. Uóluit facere cóntra huic aegre:
us, inquit, puer, i, Pámphilam | Ádcerse, ut delectet

626 tendere inde 634 me uero 635 uenio 644 ausum? perii. Ph. hoc 653 Rógan? eunuchum 654 quam erae dederat dono ais *pro* aïs 655 mihi qui 657 *sq.* nescio: hoc | Quod fecit 662 illic] hinc ille 665 audieram mulierum esse eos 670 Illuc 674 o factum 684 tibi] eo 689 Colore stellionino 690 emerim 693 natus annos 697 Meus fráterne? 699 *sq.* Do. Non. Ph. únde fratrem méum esse scibas? Do. Pármeno (*ceteris omissis*) 701 is mi hanc dedit uestem. 706 etiam nunc paulum 710 Etiam nunc credes 711 ni tu credis 712 rursus hodie ego 715 *sq.* Ph. i intro. Do. eoí eï. | Ph. Álio pacto honéste quomodo hínc abscedam néscio: 717 Actumst siquidem. tu ludificabere? 718 technam 719 pol 724 Chremen 728 esse pulchre 730 Chreme 731 certe 733 multo me anteuenit anne 739 esse *om.* 740 Atqui si illam dígito attigerit 742 enim *om.* 743 te ipsum expeto 750 tibi ita ut] ita uti 751 Chreme 765 Chreme 769 ut dicas 775 cornu 785 qui tibi nunc uir uidetur esse, hic 789 arma 793 hosce 795 Th. *et* Thr. *om.* 796 ui *om.* 803 ego caput tuum hodie 804 tibi uis 810 Satis tibi est? hoc tú ais 811 redimus 826 ad nos?] ad me, aut 832 commisi 836 comprehéndi 839 tum autem] Th. non. Py. tum 848 *sq.* haereo. | Quid faciam? 856 quiddam] quid 858 meam conseruam credidi 859 *sq.* ínuolem in | Capíllum. monstrum; etiam 869 non] ne 870 atque] itaque 871 hoc mi 873 quapiam et 874 Malo ex principio 880 ego sum ingenio 883 ab istoc tibi 886 fidei 894 uisne 898 fidei 900 perspexe eius mihi uidere 901 non pol credo 912 *sq.* moue uero ocius | Te, nutrix 920 excruciem meo 922 exeo 926 difficillimum et 927 a meretrice 928 Quo amabat 926 suo *om.* 940 saluti est 942 in *om.* 952 eius] eii 956 Atque] et 960 umquam pro moecho 976 aduenisse gaudeo 978 quód tu trepidas salue 985 *sq.* *Chaérea. La. hem,* | Quid? ámat? an iam scit 991 ad

aidem huc deductus 998 necessum 1001 aliquid
gre] insigne aliquid 1007 uis tibi] tibi est 1010
ebueris ludos 1011 et] ac 1012 ea *sine uncis*
21 stulte, qui 1022 eundem] patri exempla in te
1026 est] ais 1033 contigerint 1039 se patri
45 qui id ausus sum 1052 *sq.* familiae. Ph. hui, |
thi 1058 tua mihi 1062 te ergo in his 1066
o] erit 1069 uehementer uolo 1070 faciam 1073
. Recipiundum? 1079 bardus 1082 prorsum
84 hoc *om.* 1085 uoluo 1091 fecistis 1092 omnes
arint 1094 Cantor *om.*

Heauton timorumenu v. 6 Simplex . . duplici *sine*
cis 18 id esse factum 19 factum iri 23 se appli-
sse hunc 26 omnis uos oratos 54 quom] quod
55 reí 57 ego esse in aliqua parte 63 eo *om.*
agrum in his 65 non pluris 69 facere denique.
72 Enim dices] At enim me 75 Chreme 76 ea
ae nihil ad te 82 laboris 83 tántum meruisti?
E. oíeï 90 uaciuom 94 Chreme 97 perdite]
rginem 109 nimio ex 115 Putáuit me et aetáte
beneuoléntia 117 Chreme 118 clam me est pro-
ctus: 123 Conturbato 131 sed] qui 135 dignum
ouis 145 Aedis mercede. 148 Chreme 154 hoc
od fit, ubi 158 maxumumst 161 si est commo-
m 169 Monére oportet me 176 hic *om.* 183
hi cum eo iam índe usque a puéritia 186 obiicerem
domi 187 Atque étiam nunc satis témpori est
2 crederest 194 diuitias 195 illius 199 Illéne?
t repprimám me 204 insimulant 209 consimilia.
c 211 nobis cenae quid 214 nos iam a 216
m. 219 meus 222 haut 225 *sq.* sat agitát,
en | Habét bene et pudíce eductam, ignáram artis me-
triciae 227 inpotens] petax 231 Uenisset 232
lta, opinionem hanc 237 scias quid rei siet 238
adesset aderit 242 sic est: uerum 244 uideo]
to 245 Sy. Minime 250 Propere 253 ei *om.*
268 Antiphila, te, 271 mortem: ex ípsa in itere

b

hoc, álterae 276 aperit 277 intro coniicit
tum res dedit 289 esse expolitam] interpolatar
lacunae signum deest 290 Capíllus sparsus, prón
circúm caput 299 Cum tám neclegitur éius interi
300 iisdem, munerarier 307 scias fieri tu
314 magnum et commemorabile 317 illa si sini
327 consilium hoc quod 331 alid fiet
deducetur 338 si íste est metus, quod ámbo c
ámini 345 datur] Di dant 352 inlex 359 r
diit iam 360 necessum 365 nam miserum que
offendi ibi mílitem 374 tutemet 379 salutare
o hominem 382 Íd cum studuisti, ísti formae
bonis 390 inmutata est 391 Nísi prospectum in
a nobis ést 402 uídi, partes díu etiam durás dabi
405 Cl. *om.* quém uides? Cl. salue ánime mi
406 An. O mi éxspectate Clínia, salue. Cl. út u
407 aduenisse 411 primum 420 miserian
429 de gnató meo audistí, Chreme? 430 aput m
domi 436 Chreme 440 utramque in 464
lubet 471 Technis 481 Quantam eíi fenestran
484 *sq.* [Quodcumque inciderit in mentem, uolet: :
id | Putabit prauom an rectum sit, quod petet.]
minitabitur 490 uerum 493 oro idem Chrer
498 Paulum hoc negoti 500 ac *sine uncis* 51
inter nos consentire 515 Ille Clíniai séruos
Chreme 521 commoda et 522 Ch. sáne iden
ést mihi. 523 Sy. Et quidem hércle forma
nostin diuitiis 540 Huic iam mansisset 54
gat 556 Chreme 558 quod 573 prohibet i
574 De me ego facio 578 atque utcumque,
cumque opus est 579 istic 583 Nonne accedan
585 Chreme 586 lubet 589 qui istinc me ext
590 pol *om.* 591 Chreme 593 hic tibi] tib
600 inceptet 601 Híc; huic drachumárum a
haec 604 eam quae 605 ut id illa illi
Póst datum iri mílle numum praés sit. Ch. et pra
quidem? Sy. hui, 609 inesse in ea] esse in ea r
611 Sy. quid ais? optata 612 Nón est opus?

aeo] metuo 631 at rogitas? Chreme · 632 id
idem 638 quid uoluisti? 639 illi anui 642 il-
ce 644 Chreme 645 Quánto tu me es ánnis gra-
or, tánto es ignoscéntior: 646 stultitiaé iustitia túa
649 eloquere 653 hic is 655 CH. Quid ea nar-
t? 658 ut *om.* 662 mulieri Philtere 665
ıreme 668 haut · permultum 670 aliqua 676
id, si sic? tantúmdem ago. 677 euge 689 res, est
lendum, 691 sicíne mi interloquére? 694 agis]
es 697 Senex] Noster 702 narrare 707 prodis
708 *sine uncis* 724 est pollicitus 726 certo
7 Renuntiabit 734 Quid haec coéptat? 739 tráns-
ndum núnc tibi ad Menedémum est 747 haut scit
753 [Ita . . filius.] 755 Cotidiano 758 optabam]
opto 769 Se eam tráduxisse 770 immo sic satis.
771 quid super fallaciae est 772 Se deinde dicit
776 prorsus 780 Nam quámobrem? 781 in per-
tuom] serio 782 meumst 786 iusseras 787
ıreme 788 quam] cum 790 aliquid] aliud 793
uc confugies 795 uere illud, Chreme 800 eum]
nc 806 Quam 810 *sq.* quidem omnes dí deae
antúmst, Syre, | Cum túo isto inuento 816 Ne me
uc prius ex te 818 Quid ígitur tibi uis dícam? adisti
hi manum: 819 liceat 823 Quod eï és pollicitus.
825 fórtunatus hómo sum 829 hic est] nunc 838
poscet 842 me nunc 844 Chreme 848 quid
minis és. ME. quid? CH. iamne 851 Chreme 857
atum iri. 859 Chreme 862 Chreme 870 uti] ut
877 dictae in stultum 879 O'he, iam desiné deos
883 Quós ais homines céssare? CH. ehem, per tém-
ıs, Menedeme, áduenis? 885 occepit 893 Spónsaë
ırum, uéstem, ancillas 894 qui non? Chreme
5 conficerentur 912 animo comi esse et 915 De-
les? merito. ut míhi 917 Nisi si éssem 923 potis
se] posse te 924 quod tu me fecisse aibas 925
trem esse] esse patrem ut 930 illius 931 illic
re 932 Quod incómmodi tibi in hác re 935 rogo]
lo 936 Quod mauis 937 filiae 938 Chreme

b*

941 est ópus 947 mitte ac sine 950 Sét Syru Me. quid eum? Ch. égo, si uiuo, eum ádeo 951 A'd pexum, usque út 956 factum] facinus 966 pro mós, tibi qui erant: eís 973 istaec prauitas quid, Syre? Sy. únde mi peterém cibum: 979 Ita abalienáuit 989 inuenta, inuénta uero est caúsa 990 hoc tam esse 993 ego] ergo 994 palam: aut, 997 *sq.* námque adulescens quam ín minima spe sítus e | Tam dífficillumé 999 haut scio 1001 me ábr hinc: nunc ád 1007 mi aduorsatrix fueris 1008 iam rogitem hoc faciam] id facias 1010 redit íntegrum eadem orátio 1012 postulo: iam 1014 Ch. áin tu? So. certe síc erit. | Ch. Cónfitere. So. óbsecro, istuc nóstris inimicís siet. 1018 quo ma *sine uncino* 1019 Id *om.* 1020 ex té esse natum: n tui *sine uncino* 1021 quín id itidem sít tibi 1025 u tra] tua 127 peto et uolo 1030 ut ex me atque hoc 1040 ut *om.* 1041 Non mihi] Ten mi 1 quam ego nunc 1044 capiam] incipiam 1049 Chre 1051 id *om.* 1052 te, Chreme 1054 si id fa 1056 Me. ad me recipio 1058 Me. faciet omnia. haec 1066 Satis placet] Perplacet 1067 Cantor

Phormionis v. 4 ante hic 6 scripsit] fecit 9 olim cum stetit 15 *desunt unci* 21 sibi esse 22 iam] tum 23 non facit?] fecerit. 25 Epi cazomenen 26 Graecé, Latine hic Phórmionem nó nat: 42 diuitioribus 48 alio autem 52 em metu et 63 Chremen 64 Nostine? 76 Senil 77 namque 89 Tonstrina 94 uisa est facere ait 138 places 146 immó nihil 154 eíus aduenti uénit in mentem 155 eum *sine uncis* 166 ceterum 167 hac ex 170 unum hoc desit 175 Retinére, amare, an míttere 176 mi ius sit am tendi 178 mihi nunc 179 nisi áliquod iam con lium celere répereris: 180 te] in me *inter v.* 182 183 *legitur Andriae v. 208 cancellis saeptus* 187 Eheú 190 conrasissem protinam coniicerem 192 uia

193—196 malum. Ph. ah. | Sánun es? Ge. domum íre pergam: ibi plúrimumst. Ph. reuocémus hominem. An. stá ilico. Ge. hem, | Sátis pro imperio quísquis es. An. Geta. Ge. ípse est, quem uolui óbuiam. 210 em 211 Sátin est sic? Ge. non. An. quíd si sic? Ge. propémodum. An. quid si síc? Ge. sat est: 217 Mane ínquam. An. egomet me 229 in subsidiis 235 Ge. atqui reperi iam: 238 Etiam idne Ge. illud durum. Ph. ego 247 incredibile 249 habendum 255 aduenire responde hoc 265 Unum cum noris 266 Cum in nóxia hic est, ílle ad defendéndum adest: 267 praesto hic est 284 illic] ibi 288 hic 294 Addo ístuc 295 seruus 305 meritast 307 istunc 315 aduentum] conspectum 321 mihi sunt corde 324 amicus 330 tenditur 331 tenditur 332 in istis opera 341 fit, tibi 350 hoc age 356 Stilphonem *et hic versus caret uncis* 360 etiamne ultro 378 expeto 385 De. maxume. quid 389 Stilpho 390 Stilphost Stilphonem 404 de eadem causa iterum 410 Dotem 411 est *om.* 415 ciuis turpe in sese 426 tute ídem 447 Cratinus, censeo 449 De. Te. Cra. *om.* 451 aequom esse ac bonum 461 de hac re dederit 469 potiretur 474 Num pátri quid subolet? speſi 476 ut aliis 480 Vt} id 481 uelle sese 482 Quántus metus est míhi, uenire huc 483 eius per unam] de eius una sententia 484 ubinamst? 485 *sq.* Dorio, audi 487 quid 491 néquid. Ge. suo capití fuat. 492 Nón mihi 499 inprudentem 502 Néque, Antipho 503 Tum hóc esse mi 511 meo] suo 514 siet 515 Do. O'ptume. An. haut longúmst quod orat, Dório: exorét sine · 516 boni] bene 524 Quoad dares 528 Sicine hunc decipis hic, Antipho 533 prior ad dandum qui est 535 hic si] si hinc 537 adiurit 542 Ítan ais? 544 crucem] malum 549 Quín igitur 553 opis siquid 555 Quaéro. saluos ést, ut opinor: uérum 557 opus est tibi] est opus eloquere 559 Aufer te hinc] auferte 561 et feret 566 in itere: modo te hinc 567 Chreme

577 Chreme 590 id quod póllicitus sum 597 Pha driaï ostenderet 598 sese] se esse 600 quis] qui 609 Chreme 613 Chreme 619 temptarem prius se tentiam 621 Uidemus, inter nos haec 622 comp nantur 633 inquam, hic: eho, quid 634 erus ut 641 Ch. perge 642 De. cedo 645 adeo eii 6 iam a principio 652 incommodi 662 Ob décem mn 664 petito illasce 665 ancillast: tum autem 667 His rébus alias póne sane, inquít, decem. 686 quidem res redit 687 omnes, di deae, superi, inf 699 contra iam: si 710 Negóti nihil incípere cau est sóntica. *sine lacunae signo* 715 et *om.* 716 matu 721 ipsi qui 722 níl degressos: quántum is uolu rít dari 724 facere, fáma si id non ádprobat 7 quoque *sine uncis* uoluntate haec 726 congruet 727 ubi ego illas núnc ïam reperíre 728 *sq.* mise inuéniam, quo consília haec referam, atque | Únde auxiliúm petam? 730 indigne 737 Qui éius pa est. Ch. ádeo? an maneo, 740 Stilpho 749 sunt o 750 hac *om.* 753 Em, istic] isti inquam 7 uxorés? So. au, obsecro, únam 759 Quicum atq út uolebam fíliam locátam 761 [Sine cura maxin sua fecit.] 764 hominés 765 intus cétera audi mus. 766 malis 772 ílli rem gessérimus 7 Etiam idne haut scio 776 huc eius 780 haesit luto soluis 781 Geta *om.* in diem malum 783 Phormionem aut huius] Naustratam neque eius 790 bina quaeso? 791 multo talenta bina] tamen d talenta 794 né adulescens múlier te fatíget 7 Chreme 803 uide] caue 806 miror qui hoc siet 819 nostri hoc 827 habendi 828 Rogem, quód co ueniundí patris me témpus capere iúbeat. *sine uncis* 830 propria ea Phaedria ut 835 uti fugitet patrem 842 Quám desubito ero 846 quid hic 848 nouom a mirumst 849 Pérgin? hercle númquam hodie odio me 858 em 859 domum] ad Chremem 874 u haec 877 inaudiui 880 eíus habendi sé dare 8 *post v. 905 legitur* 901 caúsa. ita hercle crédidi. 9

ı ueremini 906 Idque adeo aduenio 911 rumor po-
ıli, inquit, si id 915 Satis pól superbe 930 In'
nc malam rem 931 etiamnum 933 daretur] data
ıset 936 Immo uéro 949 púerili senténtia 95(
ıtum erat 953 nemini, id certo 955 tantum hoc
958 peccatum tuum hoc esse 959 celare id 960
hreme 963 atattat 966 Chreme 968 astute.
3 nunc] mihi 976 *caret uncis* 978 deportarier
0 agam ex illo prorsus nesciam 982 Adsequere ac
ıtine 983 solus nequeo: accurre huc. 984 Chreme
985 Sic] itan 989 exculpe 991 Quis] qui
5 quid ergo est quod 1000 ego quod 1001 eho
1002 dicis 1004 quid agis? 1008 miserandum]
ıdignum 1011 cum hoc ipso] me cum isto 1012
aéc illae erant 1020 tua sunt fácta, aequo animo et
}c 1022 id *om.* 1023 Nón iam . . facit? 1024
agis nunc 1028 eum tali 1038 per fallacias ab isto
1047 Sátin tibi est, Chreme? CH. ímmo 1048 tú
bi nomen díc quod est? PH. min? Phórmio: 1055
ANTOR *om.*

Hecyrae v. 1 Hecyra ést huic nomen fábulaï:
st v. 7 Sed *cum stellulis deest* ALTER PROLOGUS.
ł his 23 arte ab musica 24 scriptorem 34 *sine*
ıcis accedens 49 *et* 51 *sine uncis* 56 alias
ł paucis 59 euenisse 62 uxorem ducturum 64
ı te cuiusquam 67 quisquam illorum 73 te cap-
nt] captent té illi 84 Philótis, dic mi ubi te 97
odo quae 101 haec 105 palam. 118 Seném sese
autem esse unicum 133 ferre hoc 134 faxint
ım isto] cum tuo istoc 140 neque 156 ab *om.*
7 Quid interea? 159 magis et] et multo 163 *sine*
ıcis Ad amússim ambarum 164 esse ingenio] at-
ıe ingenuae 168 iniuria 172 ad hos ea rediit
4 Reliquit hic cum matre 175 abdit sese 177 primo
ıs 178 conuenibat 186 tum *om.* 187 accersit
199 Utn' omnes 201 [Itaque omnis suas *om.*
nurus.] 202 esse aduorsas] aduorsari 204 si ulla

sit magistra, 205 *sq.* hem, tu néscias. | So. Ita mé bene ament 213 inprudentia 218 ut uos domi m eritis 225 *et* 226 *inverso ordine* 234 detriménti : fierí 238 tum esse aibant 246 hoc *om.* 247 et et 249 magis rem in uostram et nostram id esset 250 esse te potestate 252 perpetem 254 aut pı gando uobis] tibi aut purgándo 259 quam ego *om.* 260 magni facere 261 clam te est laturum grauit

262 hanc prius quam ille huc redeat 276 uir nu

281 plura ego acerba credo esse 283 eram ego hui] ah 286 omnibus nobis 295 *et* 296 *inverso ord*

296 est scitu 297 illim] hinc in eo 299 Tı aut matrem 303 in ullo] nullo 306 Aut quid hércle sí uis ueram uérba ad rationem éxigi : quam] quas 326 in te ullum 332 introiisse : excludére? 347 mi rediit 349 Philumenam : interuenerint 352 tristis. 360 ueniant] redeant 366 uxorem esse 367 ilico omnes simul 368 qu derepente 374 celare 389 te erga sensti : neque conscius 393 concubuisse eam mensibus 406 perpetua 408 Quo ego eum eodem huic 4 eíus hic crebro exaúdiat 430 et quidem te exspecta

437 Immo quód constitui me hódie 441 Lentigin facie 452 causae quid 457 Et adeo 462 huc u plus sententia 475 in me nunc 477 esse indign sese 478 huiusque] quaeque eius 479 compóni pa pótis inter eas grátiast 483 res postputasse te om

485 Quid ego íra inpulsus núnc in illam iníquos si

500 Itan is nunc putat? 505 iam *om.* 5 exire ad me 522 se eduxit 523 Átque eccam uid quíd ais 527 tacen 530 celari 531 tempore 535 culpam hanc 538 fíliam tuam pósse te nuptám p

541 quam tú illum sciui habére amicam 543 N id ómnibus innatum. 544 nil cessauisti eadem esse 548 esset nostro ex usu 557 abi, eum solum 5 ego *om.* 561 fuerat ea par 562 te ausam face haec (*om.* esse) 568 iracundo 571 quoius] cui 573 ei tum quicquam est posset 577 tibi me eg

spectam 586 esse *sine uncis* 601 sim 605 da
i hanc uéniam, redduc íllam. PA. uae 607 Quém
m istoc sermónem habueris, prócul hic astans 608
tuc 609 Quód sit faciundúm fortasse póst, idem hoc
nc si féceris. (*sine uncis*) 618 refert níhil illae
623 iratus edepol sum 633 Lache 634 turbet
uelit 643 tibi *om.* 647 Non míhi dolet quam
i, Lache 659 Neque arbitrer (*sine interclusionis*
nis) 663 qui] quia 664 Lache 666 *et* 667 *or-*
e inverso 676 id] hoc 683 adducas 688 *et* 690
rent uncis 709 mea *om.* 719 curre, puer, ad
2 itidemque Lache 726 uero abi 732 Lache.
A. edepol credo 735 quaesti mi óbsiet 738 res
nis 739 si íd nunc facis 743 Sét quid 744
ne dum: 745 Máne quod te uólui uxórem ha-
t 747 istac 750 Álid si scirem 751 Lache
6 quaestu hoc 759 eum *om.* 762 etiam hoc credidi
763 quam] cum 765 Áliter si: set répprimam me
766 qualis sim amicus 768 Deffieri opus sit]
t 769 Set tú cum satura atque ébria es, et púer ut
tur sit fácito. 770 nutricem puero 780 sin item
t gnatus 784 narras? quíane non tute ípse du-
m 787 i atque exple iis animum, ut credant 788
s meum fore 791 *desunt unci* 793 me] uos 794
hi quod 795 ineam sine meo prosim 797 *sine*
cis sé nobilitatem éx ea re náctam 798 Refert
átiam eii iungit 802 quisquam 803 dic dum
aeso, tun es 812 mi dederat 813 audiuerit
6 postquam uideo (*sine virgula*) 827 suspectarier
0 cognouit Myrrhina haec 834 nón uolunt aliaé
rem est 840 eius *sine uncis* 842 pellicias 845
xe opinor 846 suum anulum 847 mihi te 849
o hoc te 852 Egon té qui 859 Ut uóluptati obi-
s, sérmo, adfatus tuús 861 nusquam 865 meo]
m 866 non] haut 869 occultum iri 876 et me
: 877 Immo uéro scio 880 CANTOR *om.*

Adelphon v. 4 de se ipse érit: uos eritis iúdices,

5 factum id 23 ei] hi partim 24 partim *stellulae desunt* 29 et 30 *sine uncis* ibi] úbi 34 *s* *uncis* esse soli, sibi 37 *sq.* Aut úspiam cecíde aut praefrégerit | Aliquíd. uah, quemquamne hóminem animo instítuere, aut 40 *sq.* set ex fratre. ís ade Dissímilis studio est. iam índe ab adulescéntia (*sine punc*

55 *sq.* fállere, ita uti fít, patrem | Audébit, ta

70 cauet 82 *sq.* rogás me, ubi nobis Aéschi Siét, quid 95 Rei óperam dare, ruri ésse parc

96 factum simile 105 duces 121 *sq.* est, grátia, | Et únde 125 qui uerí sient 133 si ist tibi 165 *sq.* iúsiurandum dábitur, te esse | indígn iniuria hác 167 forem hoc nihil facis. 170 Cá nunc iam 172 Ae. em, serua. Par. omitte 133 fácinus miserandúm! Ae. geminabit nísi caues. Sa. míseriam! 175 quid hoc reíi est? 179 meam ma licet 183 aequam esse 184 leno, es 188 fate pernicies communis 191 emisti, quae res tibi has egomet mecum 209 accipiat iam faxo 212 ha hodie] hodie quae 215 hódie ei usque 217 *sq.* pa lulum atque | Aduléscenti esses mórigeratus 220 n scis inescare 231 est maxumum 232 omittam 234 passus 235 nunc] hic 237 inceptare 250 n te esse usum 256 te nunc 258 alias 262 Qui ómnia sibi 263 amorem et peccátum in sese súpra pote. nam quíd 272 nos paene sero scisse in eum 273 tibi nil 281 Sy. ehem, quid est? 290 nusquam adfueris pepereris. 292 Nec ést qu

293 Pol ís 294 est miseriarum 295 natae 299 quod si 312 est haec 313 Satís mi id habe súpplici: [dum illos ulciscar modo.] 316 Sublimem 319 funderem 320 *sq.* Geta. Ge. hem, | Quísquis ubinam es? 322 expeto 323 So. quid festinas 325 Eloquere] loquere ergo 332 Qui sé sine hac iu bat 333 Qui se ín 335 prospice] consule 3 Patiamur 337 proferendum hoc mi quidem non pl cet 341 hanc] huic 346 ea *om.* hau] non 347 quem ipse amiserat 348 mihi sum conscia 3

tercesse aut illa 350 potes 356 Una adfuisse
8 etiam eum 362 Atque 375 dolo, atque 378
ıulisper uenero 379 mi quidem non placent
9 est dómi 392 Demea, ac 394 quantus quantus
395 num *om.* illum tu tuum 398 *sq.* tun mihi?
E. sic sít modo, | Ut núnc 402 qui] quem 405
ac] hac Ah] uah 411 est] erit 412 praecep-
rumst plenus 421 ei] hi 422 o Demea 423 modo
ıae 433 ibis. 436 curo: unum illud 439 est *om.*
448 Quid narras? 451 hac] hoc 452 eius] is
453 adesset alicubi atque audiret haec 465 Simu-
m atque 475 grauida facta est; mensis 480 ser-
lorum est 490 ius uos] uos uis 493 has *post*
499 sequitur male repetitus v. Phorm. 461 505 fieri quae
509 euadet 514 Si ita ést, facturus 522 Nimis
sere 523 Ét illud nísi quia propest: | Quód si
esset 527 Rogábit me: ubi fuerím, quem ego hodie
to 528 nusquam 534 quasi ouem] quam óuis est
536 measne? 537 em 538 Patérne? Sy. is ipsus.
543 bóno animo 548 se primum ait 552 me in
llulam 554 hic quidem perdurare 557 mihi bone
: 559 em, quid 563 puerum modo 564 o Cte-
ho 569 inueniam] quaeram 574 sursus 577
. Qua nam? Sy. *om.* Illic 581 praeteríeris
3 odiosus 600 fratrem esse: eíus esse illam *stel-
ae desunt* 602 illi iam animum relleuaris 603 tuo
icio 604 ego quoque ibo 610 Discrúcior animi:
Hócine ex ínprouisó mali mi óbiici 612 animus praé
ıore 613 nil sistere] consistere nil 614 hac me]
ex hac túrba, nescio: tánta nunc 616 *sq.* Né-
e ea inmerito: Sóstrata credit, míhi me psaltriam háno
ıisse: id | Ánus mi indicium fécit. 619 iámne 623
reprehendi 635 dixti 636 Facito 640 dicere]
dere 644 istic reí fuit? Mi. nil míhi 648 opiner
666 illa] cum ea 667 haut scio 676 aduorsusne
peccatum primum id 690 proloqui] dicere 693
ıid credebas? 696 hanc *om.* animo es inquam
nunc *sine uncis* 698 Quia] Nisi 700 eam . . Eam]

iam . . Iam 704 deos potius 705 Quo uir 7
prudens faciam forte 712 sim 716 nec fabric
úlla erat: nec 720 o Micio 722 íllius auter
noua, | Capitalia. ah nescis 739 quasi si luda
746 Quid illa igitur facias? 753 De. Probe. M
tu] tute 754 o Demea 755 istanc uti
766 illuc 769 hic sapientia 796 inter nc
814 gloriamque istanc tibi 822 quibus ex
in illis esse 828 scire est 833 senectus adfer
841 luci. Mi. immó de nocte 842 te face 8
uídero: atque | Illí fauillae 849 places 852
natus 855 fuat 860 Prope decurso omitt
863 semper egit 877 Áge nunc iam experiámur
cóntra 878 huc 882 orat] rogat 888 ipsa r
913 sumptum admittet: multa: 921 hac 937
nis? 941 quasi si hoc non 942 grauare 94
gio hic est hís cognatus 952 non] nunc 954 s
955—957 oportet, Mício. | Mi. Quíd istic? d
quídem, quando hic uolt. Ae. mí pater. De. nu
mihi, | Mício, es germánus pariter ánimo ac corpor
gaúdeo. 959 ergo 967 hac] ista 988 Sét a
tando atque índulgendo 994 corrigere quem, óbe
dare 996 opus facto 997 Cantor *om.*

P. TERENTI

COMOEDIAE.

. SVETONII TRANQVILLI
VITA P. TERENTII.

ΓERENTIVS Afer Carthagine natus seruiuit Romae Lucano senatori, a quo ob ingenium et formam non modo liberaliter sed et mature manu missus est. Qui- um esse existimant: quod fieri nullo modo potuisse ι docet, cum inter finem secundi belli Punici et initium s sit et mortuus: nec, si a Numidis aut Gaetulis cap- lduci Roma*m ibique* uaenire potuisse, nullo commercio ;os et Afros nisi post deletam Carthaginem coepto. cum multis nobilibus familiariter uixit, sed maxime one Africano et C. Laelio, quibus etiam corporis gratia s existimatur: quod et ipsum Fenestella arguit con- troque maiorem natu fuisse, quamuis et Cornelius Ne- ıles omnes fuisse tradat et Porcius suspitionem de con- per haec faciat:

sciuiám nobilium et laúdes fucosás petit,
fricani uocém diuinam ínhiat auidis aúribus,
; ad Furiúm cenare et Laélium pulchrúm putat,
: . . . . crébro in Albanúm rapi,
: ab his amári credit ób florem aetatís suae:
blatis rébus ad summam ínopiam redáctus est.
e conspectu ómnium abiit Graéciam in terram últimam.
st in Stýmphalo Arcadiae óppido: nil Públius
profúit, nil ei Laélius, nil Fúrius,
:r idem tempús qui agitabant nóbiles facíllume:
ille opera né domum quidem hábuit conductíciam.
ut esset quó referret óbitum domini séruolus.

(2) Scripsit comoedias sex, ex quibus primam Andri aedilibus daret, iussus ante Caecilio recitare ad cenant uenisset, dictus est initium quidem fabulae, quod erat c tiore uestitu, subsellio iuxta lectulum residens legiss paucos uero uersus inuitatus ut adcumberet cenasse una, cetera percurrisse non sine magna Caecilii admiratio hanc autem et quinque reliquas aequaliter populo p Quamuis Volcatius de enumeratione omnium ita scribat:

Sumétur ex his Hécyra sexta fábula.

Eunuchus quidem bis . . acta est meruitque pretium, q nulla antea cuiusquam comoedia, uidelicet octo milia nu propterea summa quoque titulo ascribitur. Nam Adel principium Varro etiam praefert principio Menandri.

Non obscura fama est adiutum Terentium in scripti lio et Scipione; *e*amque ipse auxit: numquam enim nis se tutari conatur, ut in prologo Adelphorum:

Nam quód isti dicunt máliuoli, homines nóbilis
Hunc ádiutare adsídueque una scríbere:
Quod illí maledictum uémens *esse* exístumant,
Eam laúdem hic ducit máxumam, quom illís placet,
Qui uóbis uniuórsis et populó placent:
Quorum ópera in bello, in ótio, in negótio
Suo quísque tempore úsust sine supérbia.

Videtur autem se leuius defendisse, quia sciebat Laelic pioni non ingratam esse hanc opinionem: quae tamen n usque ad posteriora tempora ualuit. C. Memmius in c pro se ait 'P. Africanus, qui a Terentio personam mutuat domi luserat ipse nomine illius in scenam detulit'. Nep tore certo comperisse se ait, C. Laelium quondam in Pu calendis Martiis admonitum ab uxore, temperius ut discu petisse ab ea ne interpellaretur: serius tandem ingressu nium dixisse non saepe in scribendo magis successiss deinde rogatum ut scripta illa proferret pronuntiasse uers sunt in Heautontimorumeno:

Satis pól proterue mé Syri promíssa huc induxérunt.

(4) Santra Terentium existimat, si modo in scribendo adiu indiguerit, non tam Scipione et Laelio uti potuisse, q

adulescentuli fuere, quam Sulpicio Gallo, homine docto et quo consule ludis *Megalensibus* initium fecerit fabularum dandarum, uel Q. Fabio Labeone et M. Popillio, consulari utroque ac poëta. Ideo ipsum non iuuenes designasse, qui se adiuuisse dicerentur, sed uiros, quorum operam et in bello et in otio et in negotio populus sit expertus.

Post editas comoedias, nondum quintum atque trigesimum egressus annum, causa euitandae opinionis, qua uidebatur aliena pro suis edere, seu percipiendi Graecorum instituta moresque, quos perinde exprimeret in scriptis, egressus urbem est neque amplius rediit. De morte eius Volcatius sic tradit:

Sed ut Áfer sex populo édidit comoédias,
Iter hinc in Asiam fécit. nauim quóm semel
Conscéndit, uisus numquamst. sic uitá uacat.

Q. Cosconius redeuntem e Graecia perisse in * mari dicit cum centum et octo fabulis conuersis a Menandro. Ceteri mortuum (5) esse in Arcadia Stymphali * sinu Leucadiae * tradunt Cn. Cornelio Dolabella M. Fuluio Nobiliore consulibus, morbo inplicitum acri *ex* dolore ac taedio amissarum sarcinarum, quas in naui praemiserat, ac simul fabularum, quas nouas fecerat. Fuisse dicitur mediocri statura, gracili corpore, colore fusco. Reliquit filiam, quae post equiti Romano nupsit: item hortulos uiginti iugerum uia Appia ad Martis [uillam]. Quo magis miror Porcium scribere:

nil Públius
Scípio profúit, nil ei Laélius, nil Fúrius,
Trés per idem tempús qui agitabant nóbiles facillume:
Eórum ille opera né domum quidem hábuit conducticiam,
Sáltem ut esset quó referret óbitum domini séruolus.

Hunc Afranius quidem omnibus comicis praefert [illegible] Compitalibus:

[illegible] némpiam.

[illegible]

In medium nobis sedatis uocibus ecfers
Quicquid come loquens atque omnia dulcia dicens.

Item C. Caesar:

Tu quoque tu in summis, o dimidiate Menander,
Poneris et merito, puri sermonis amator.
Lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis,
Comica ut aequato uirtus polleret honore
Cum Graecis, neque in hac despectus parte iaceres:
Vnum hoc maceror et doleo tibi deesse, Terenti.

ADDITAMENTVM AELII DONATI.

Haec Suetonius Tranquillus. Nam duos Terentios po fuisse scribit Metius, quorum alter Fregellanus fuerit Tere Libo, alter libertinus Terentius Afer patria, de quo nunc lo mur. Scipionis fabulas edidisse Terentium Valgius in A one ait:

*Tu*ae quaé uocantur fábulae cuia*éne* sunt?
Nor hás qui iura Póplius dabat *g*éntibus
Honore summo adféctus fecit fábulas?

Duae ab Apollodoro translatae esse dicuntur comico, Pho et Hecyra: quattuor reliquae a Menandro. Ex quibus m successu et pretio stetit Eunuchus fabula: Hecyra saepe exc uix acta est.

A N D R I A

P. TERENTI.

AECA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · MEGALENSIBVS
RCO · FVLVIO · MANIO · GLABRIONE · AED · CVR
ERE · L · AMBIVIVS · TVRPIO · L · ATILIVS · PRAEN
DOS · FECIT · FLACCVS · CLAVDI · TIBIIS · PARIB · TOTA
CTA · PRIMA · M · MARCELLO · C · SVLPICIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Sorórem falso créditam meretrículae
Genere Ándriae, Glycérium, uitiat Pámphilus
Grauidáque facta dát fidem, uxorém sibi
Fore hánc: nam pater ei áliam des*po*pónderat,
Gnatám Chremetis, átque ut amorem cómperit,
Simulát futuras núptias, cupiéns suus
Quid habéret animi fílius cognóscere.
Huic Dáui suasu nón repugnat Pámphilus.
Sed éx Glycerio nátum ut uidit púerulum
Chremés, recusat núptias, generum ábdicat.
Mox fíliam Glycérium insperato ágnitam
Hanc Pámphilo, aliam dát Charino cóniugem.

PERSONAE.

SIMO SENEX
SOSIA LIBERTVS
DAVOS SERVOS
MYSIS ANCILLA
PAMPHILVS ADVLESCENS
CHARINVS ADVLESCENS
BYRRIA SERVOS
LESBIA OBSTETRIX
GLYCERIVM MVLIER
CHREMES SENEX
CRITO HOSPES
DROMO SERVOS.

PROLOGVS.

Poëta quom primum ánimum ad scribendum ádpulit,
Id síbi negoti crédidit solúm dari,
Populo út placerent quás fecisset fábulas.
Verum áliter eueníre multo intéllegit:
Nam in prólogis scribúndis operam abútitur,
Non qui árgumentum nárret, sed qui máliuoli
Veterís poëtae máledictis respóndeat.
Nunc, quám rem uitio dént, quaeso animum atténdite
Menander fecit Ándriam et Perínthiam.
Qui utrámuis recte nórit, ambas nóuerit:
Non íta sunt dissimili árgumento, séd tamen
Dissímili oratióne sunt factae ác stilo.
Quae cónuenere in Ándriam ex Perínthia
Fatétur transtulísse atque usum pró suis.
Id istí uituperant fáctum atque in eo dísputant
Contáminari nón decere fábulas.
Faciúntne intellegéndo, ut nil intéllegant?
Qui quom húnc accusant, Naéuium Plautum Énnium
Accúsant, quos hic nóster auctorés habet,
Quorum aémulari exóptat neglegéntiam
Potiús quam istorum obscúram diligéntiam.
Dehinc út quiescant pórro moneo et désinant
Male dícere, malefácta ne noscánt sua.
Fauéte, adeste aequo ánimo et rem cognóscite,
Vt pérnoscatis, écquid spei sit rélicuom:
Posthác quas faciet de íntegro comoédias,
Spectándae an exigéndae sint uobís prius.

ACTVS I.

Simo. Sosia.

Si Vos ſtaec intro auférte: abite. Sósia,
Adés dum: paucis té uolo. So. Dictúm puta:
Nempe út curentur récte haec. Si. Immo
So. Quid est,
Quod tíbi mea ars efficere hoc possit ámpliu
Si. Nil ístac opus est árte ad hanc rem, quám p
Sed eís, quas semper ín te intellexí sitas,
Fide ét taciturnitáte. So. Expecto quíd uelis
Si. Ego póstquam te emi, a páruolo ut sempér
Apúd me iusta et clémens fuerit séruitus,
Scis. féci ex seruo ut ésses libertús mihi,
Proptérea quod seruíbas liberáliter.
Quod hábui summum prétium persoluí tibi.
So. In mémoria habeo. Si. Haud múto factum
Gaúdeo,
Si tíbi quid feci aut fácio quod placeát, Sim
Et id grátum fuisse aduórsum te habeo gráti
Sed hoc míhi molestumst: nam ístaec commen
Quasi éxprobratióst inmemori bénefici.
Quin tu úno uerbo díc, quid est quod mé ue
Si. Ita fáciam. hoc primum in hác re praedicó
Quas crédis esse has, nón sunt uerae núptia
So. Quor símulas igitur? Si. Rem ómnem a pr
aúdies:

Eo pácto et gnati uítam et consiliúm meum
Cognósces, et quid fácere in hac re té uelim.
Nam is póstquam excessit éx ephebis [Sosia,
Liberius uiuendi fuit potestas] (nam ántea
Qui scíre posses aút ingenium nóscere,
Dum aetás metus magíster prohibebánt? So. Itast.)
quod plérique omnes fáciunt adulescéntuli,
Vt ánimum ad aliquod stúdium adiungant, aút equos
Alere aút canes ad uénandum, aut ad phílosophos:
Horum ílle nil egrégie praeter cétera
Studébat, et tamen ómnia haec medíocriter.
Gaudébam. So. Non iniúria: nam id árbitror
Adpríme in uita esse útile, ut nequíd nimis.
Sic uíta erat: facile ómnes perferre ác pati:
Cum quíbus erat quomque úna, eis sese dédere:
Eórum studiis óbsequi: [aduorsus nemini:
Numquam praeponens se illis] ita facíllume
Sine inuídia laudem inuénias et amicós pares.
Sapiénter uitam instítuit: namque hoc témpore
Obséquium amicos, uéritas odiúm parit.
Intérea mulier quaédam abhinc triénnium
Ex Ándro commigráuit huc uicíniae,
Inópia et cognatórum neglegéntia
Coácta, egregia fórma atque aetate íntegra.
Ei, uéreor nequid Ándria adportét mali.
Primo haéc pudice uítam parce ac dúriter
Agébat, lana ac téla uictum quaéritans:
Sed póstquam amans accéssit pretium póllicens,
Vnús et item alter: íta ut ingeniumst ómnium
Hominum áb labore próclіue ad lubídinem,
Accépit condiciónem, dein quaestum óccipit.
Qui tum íllam amabant, fórte, ita ut fit, fílium

Perdúxere illuc, sécum ut una essét, meum.
Egomét continuo mécum 'certe cáptus est:
Habet.' óbseruabam máne illorum séruolos
Veniéntis aut abeúntis: rogitabam 'heús puer,
Dic sódes, quis heri Chrýsidem habuit?' nam Án driae
Illi íd erat nomen. So. Téneo. Si. Phaedrum au Clíniam
Dicébant aut Nicáretum: nam hi tres túm simul
Amábant. 'eho, quid Pámphilus?' "quid? súmbolam
Dedít, cenauit." gaúdebam. item alió die
Quaerébam: comperiébam nil ad Pámphilum
Quicquam áttinere. enim uéro spectatúm satis
Putábam et magnum exémplum continéntiae:
Nam quí cum ingeniis cónflictatur eíus modi
Neque cómmouetur ánimus in ea ré tamen,
Scias pósse habere iam ípsum suae uitaé modum.
Quom id míhi placebat, tum úno ore omnes ómni
Bona dícere et laudáre fortunás meas,
Qui gnátum haberem táli ingenio praéditum.
Quid uérbis opus est? hác fama inpulsús Chreme
Vltro ád me uenit, únicam gnatám suam
Cum dóte summa fílio uxorem út daret.
Placuít: despondi: hic núptiis dictúst dies.
So. Quid ígitur obstat, quór non fiant? Si. Aúdies.
Ferme ín diebus paúcis, quibus haec ácta sunt,
Chrysís uicina haec móritur. So. O factúm bene:
Beásti: ei metui a Chrýside. Si. Ibi tum fílius
Cum illís, qui amarant Chrýsidem, una aderát fre quens:
Curábat una fúnus: tristis ínterim,
Non númquam conlacrumábat. placuit tum íd mihi

Sic cógitabam 'hic páruae consuetúdinis
Causa húius mortem tám fert familiáriter·
Quid si ípse amasset? quíd hic mihi faciét patri?'
Haec égo putabam esse ómnia humani íngeni
Mansuétique animi offícia. quid multís moror?
Egomét quoque eius caúsa in funus pródeo,
Nil étiam suspicáns mali. So. Hem quid ést? Si. Scies.
Ecfértur. imus. ínterea inter múlieres,
Quae ibi áderant, forte unam áspicio adulescéntulam,
Formá So. Bona fortásse. Si. et uoltu, Sósia,
Adeó modesto, adeó uenusto, ut níl supra.
Quae quóm mihi lamentári praeter céteras
Visást, et quia erat fórma praeter céteras
Honésta ac liberáli, accedo ad pédisequas,
Quae sít rogo. sorórem esse aiunt Chrýsidis.
Percússit ilico ánimum. attat hoc íllud est,
Hinc íllae lacrumae, haec íllast misericórdia.
Quam tímeo, quorsum euádas! Si. Funus ínterim
Procédit. sequimur: ád sepulcrum uénimus:
In ígnem inpositast: flétur. interea haéc soror,
Quam díxi, ad flammam accéssit inprudéntius,
Satis cúm periclo. ibi tum éxanimatus Pámphilus
Bene díssimulatum amórem et celatum índicat:
Adcúrrit: mediam múlierem compléctitur:
'Mea Glýcerium' inquit 'quíd agis? quor te is pérditum?'
Tum illa, út consuetum fácile amorem cérneres,
Reiécit se in eum fléns quam familiáriter.
Quid aïs? Si. Redeo inde irátus atque aegré ferens:
Nec sátis ad obiurgándum causae. díceret
'Quid féci? quid commérui aut peccauí, pater?

Quae sése in ignem inícere uoluit, próhibui:
Seruáui.' honesta orátiost. So. Recté putas:
Nam si íllum obiurges, uítae qui auxiliúm tulit,
Quid fácias illi, quí dedit damnum aút malum?
Si. Venít Chremes postrídie ad me clámitans:
Indígnum facinus: cómperisse, Pámphilum
Pro uxóre habere hanc péregrinam. ego illud sédulo
Negáre factum. ille ínstat factum. dénique
Ita túm discedo ab íllo, ut qui se fíliam
Negét daturum. So. Nón tu ibi gnatum? Si. Ne haéc quidem
Satis uémens causa ad óbiurgandum. So. Quí cedo?
Si. 'Tute ípse his rebus fínem praescripstí, pater:
Prope adést, quom alieno móre uiuendúmst mihi
Sine núnc meo me uíuere intereá modo.'
So. Qui igitúr relictus ést obiurgandí locus?
Si. Si própter amorem uxórem nolet dúcere.
Ea prímum ab illo animáduortenda iniúriast.
Et núnc id operam do, út per falsas núptias
Vera óbiurgandi caúsa sit, si déneget:
Simúl sceleratus Dáuos siquid cónsili
Habet, út consumat núnc, quom nil obsínt doli:
Quem ego crédo manibus pédibusque obnixe ómnia
Factúrum: magis id ádeo, mihi ut incómmodet,
Quam ut óbsequatur gnáto. So. Quaproptér? Si. Rogas?
Mala méns, malus animus. quém quidem ego si sénsero . .
Sed quíd opust uerbis? sín eueniat, quód uolo,
In Pámphilo ut nil sít morae: restát Chremes,
Qui mi éxorandus ést: et spero cónfore.

Nunc tuómst officium, has béne ut adsimules núptias:
Pertérrefacias Dáuom: obserues fílium,
Quid agát, quid cum illo cónsili captét. So. Sat est:
Curábo: eamus núnciam intro. Si. I praé, sequor.

ACTVS II.

SIMO. DAVOS.

SI. Non dúbiumst, quin uxórem nolit fílius:
Ita Dáuom modo timére sensi, ubi núptias
Futúras esse audíuit. sed ipse exít foras.
DA. Mirábar, hoc si síc abiret: ét eri semper lénit
Verébar quorsum euáderet:
Qui póstquam audierat nón datum iri fílio uxor
suo,
Númquam quoiquam nóstrum uerbum fécit neque
aegré tulit.
SI. Át nunc faciet, néque, ut opinor, síne tuo ma
malo.
DA. Id uóluit, nos sic néc opinantis dúci falso gaúdi
Sperántis iam amotó metu, interea óscitantis
primi,
Vt ne ésset spatium cógitandi ad dísturbandas nú
tias:
Astúte. SI. Carnufex quae loquitur? DA. Érus
neque prouíderam.
SI. Daue. DA. Hém, quid est? SI. Eho dum ád me.
Quid hic uolt? SI. Quíd
DA. Qua de ré? SI. Rogas?
Meum gnátum rumor ést amare. DA. Id pópulus
rat scílicet.

Hocíne agis an non? Da. Égo uero istuc. Si. Séd nunc ea me exquírere,
Iníqui patris est: nám quod antehac fécit, nil ad me áttinet.
Dum témpus ad eam rém tulit, sini ánimum ut explerét suom:
Nunc híc dies aliam uítam defert, álios mores póstulat.
Dehinc póstulo siue aéquomst te oro, Dáue, ut redeat iam ín uiam.
Hoc quíd sit? Si. Omnes, quí amant, grauiter síbi dari uxorém ferunt.
Ita áiunt. Si. Tum siquís magistrum cépit ad eam rem ínprobum,
Ipsum ánimum aegrotum ad déteriorem pártem plerumque ádplicat.
Non hércle intellegó. Si. Non? hem. Da. Non: Dáuos sum, non Oédipus.
Nempe érgo aperte uís quae restant mé loqui? Da. Sané quidem.
Si sénsero hodie quícquam in his te núptiis
Falláciae conári, quo fiánt minus,
Aut uélle in ea re osténdi, quam sis cállidus:
Verbéribus caesum te ín pistrinum, Dáue, dedam usque ád necem,
Ea lége atque omine, út, si te inde exémerim, ego pro té molam.
Quid, hoc íntellextin? án non dum etiam ne hóc quidem? Da. Immo cállide:
Ita apérte ipsam rem módo locutus, níl circum itione úsus es.
Vbiuís facilius pássus sim quam in hác re me deludier.

DA. Bona uérba, quaeso. SI. Inrídes? nil me fállis. edi tibi,
Ne témere facias: néque tu haud dices tíbi non pr dictúm. caue.

3 DA. Enim uéro, Daue, níl locist segnítiae neque socó diae,
Quantum íntellexi módo senis senténtiam de núptii
Quae sí non astu próuidentur, me aút erum pessú dabunt.
Nec quíd agam certumst: Pámphilumne adiútem ausceltém seni.
Si illúm relinquo, eius uítae timeo: sín opitul huíus minas,
Quoi uérba dare diffícilest: primum iám de amo hoc cómperit:
Me infénsus seruat, néquam faciam in núptiis fallá ciam.
Si sénserit aut sí *quam* lubitum fúerit causam cé perit,
Quo iúre quaque iniúria praecípitem in pistrinú dabit!
Ad haéc mala hoc mi accédit etiam: haec Ándria,
Si ista úxor siue amícast, grauida e Pámphilost.
Audíreque eorumst óperae pretium audáciam:
Nam incéptiost améntium, haud amántium:
Quidquíd peperisset, décreuerunt tóllere:
Et fíngunt quandam intér se nunc falláciam,
Ciuem Átticam esse hanc. 'fúit olim *hinc* quidá senex
Mercátor: nauem is frégit apud Andrum ínsulam:
Is óbiit mortem. ibi tum hánc eiectam Chrýsidis
Patrém recepisse órbam, paruam.' fábulae.

i quidem hercle non fit ueri simile; atque ipsis commentum placet.]
Mýsis ab ea egréditur. at ego hinc me ád forum,
:onueniam Pámphilum, ne páter inprudentem ópprimat.

M y s i s.

ıi, Archilís, iam dudum: Lésbiam adducí iubes. I
pol illa témulentast múlier et temerária
ıatis digna, quoí committas prímo partu múlierem:
ın eam adducam? ínportunitátem spectate ániculae:
compotrix éius est. di, dáte facultatem óbsecro
pariundi atque ílli in aliis pótius peccandí locum.
quíd nam Pamphilum éxanimatum uídeo? uereor quíd siet.
riar, ut sciám numquid nam haec túrba tristitiae ádferat.

Pamphilvs. Mysis.

ıést humanum fáctu aut inceptu? hócinest officiúm patris?
íllud est? Pa. Pro deúm fidem, quid est, si hóc non contuméliast?
ım decrerát dare sese mi hódie: nonne opórtuit
císse me ante? nónne prius commúnicatum opórtuit?

My. Miserám me, quod uerbum aúdio?
Pa. Quíd? Chremes, qui dénegarat sé commis mihi
Gnátam suam uxorem, íd mutauit, quía me i tatúm uidet?
Itane óbstinate dát operam, ut me a Glýcerio serum ábstrahat?
Quod sí fit, pereo fúnditus.
Adeon hominem esse ínuenustum aut ínfelicem qu quam, ut ego sum!
Pró deum atque hominúm fidem!
Núllon ego Chremétis pacto adfínitatem ecfu potero?
Quót modis contémptus, spretus! fácta, trans ómnia. hem,
Répudiatus répetor: quam obrem? nísi si id e quod súspicor:
Áliquid monstri alúnt: ea quoniam némini obtr potest,
Ítur ad me. My. Orátio haec me míseram exani uít metu.
Pa. Nam quíd ego dicam dé patre? ah
Tantámne rem tam néglegenter ágere! praeteri modo
Mi apúd forum 'uxor tíbi ducendast, Pámphile, h die' inquít, 'para:
Abí domum.' id mihi uísust dicere 'ábi cito ac s pénde te.'
Óbstipui: censén me uerbum pótuisse ullum pr loqui?
Aút causam ullam, inéptam saltem fálsam iniquam obmútui.

Quód si ego resciuíssem id prius, quid fácerem, siquis mé roget:
Áliquid facerem, ut hóc ne facerem. séd nunc quid primum éxequar?
Tót me inpediunt cúrae, quae meum ánimum diuorsé trahunt:
Amor, míſericordia húius, nuptiárum sollicitátio,
Tum pátris pudor, qui mé tam leni pássus animost úsque adhuc
Quae meó quomque animo lúbitumst facere. eine égo ut aduorser? eí mihi.
Incértumst quid agam. My. Mísera timeo 'íncertum' hoc quorsum áccidat.
Sed núnc peropus est, aút hunc cum ipsa aut de ílla me aduorsum húnc loqui.
Dum in dúbiost animus, paúlo momento húc uel illuc inpéllitur.
Quis hic lóquitur? Mysis, sálue. My. O salue, Pámphile. Pa. Quid agít? My. Rogas?
Labórat e dolóre, atque ex hoc mísera sollicitást diem
Quia ólim in hunc sunt cónstitutae núptiae. tum autem hóc timet,
Ne déseras se. Pa. Hem, egone ístuc conarí queam?
Egon própter me illam décipi miserám sinam,
Quae míhi suom animum atque ómnem uitam crédidit,
Quam ego ánimo egregie cáram pro uxore hábuerim?
Bene ét pudice eius dóctum atque eductúm sinam
Coáctum egestate íngenium inmutárier?
Non fáciam. My. Haud uerear, si ín te sit soló situm:
Sed ut uím queas ferre. Pa. Ádeon me ignauóm putas,

Adeón porro ingratum aút inhumanum aút fe
Vt néque me consuetúdo neque amor néque p
Commóueat neque commóueat, ut seruém fidem?
My. Vnum hóc scio, esse méritam, ut memor essé
Pa. Memor éssem? o Mysis Mýsis, etiam núnc mi
Scripta ílla dicta súnt in animo Chrýsidis
De Glýcerio. iam férme moriens mé uocat:
Accéssi: uos semótae. nos soli: íncipit
'Mi Pámphile, huius fórmam atque aetatém ui
Nec clám te est, quam illi utraéque res nunc út
Et ád pudicitiam ét ad rem tutandám sient.
Quod égo per hanc te déxtram oro et geniúm tu
Per tuám fidem perque húius solitúdinem
Te obtéstor, ne abs te hanc ségreges neu dése
Si te ín germani frátris dilexí lóco
Siue haéc te solum sémper fecit máxumi
Seu tíbi morigera fúit in rebus ómnibus,
Te istí uirum do, amícum tutorém patrem:
Bona nóstra haec tibi permítto et tuae mandó fid
Hanc mi ín manum dat: mórs continuo ipsam o
cupat.
Accépi: acceptam séruabo. My. Ita speró quide
Pa. Sed quór tu abis ab illa? My. Óbstetricem arcés
Pa. Propera. atque aúdin?
Verbum únum caue de núptiis, ne ad mórbum h
etiam. My. Téneo.

ACTVS III.

CHARINVS. BYRRIA. PAMPHILVS.

aïs, Byrriá? daturne illa Pámphilo hodie núptum? By. Sic est. II 1
scis? By. Apud forúm modo e Dauo aúdiui. Ch. *Ei* miseró mihi.
nimus in spe atque ín timore usque ántehac attentús fuit,
póstquam adempta spés est, lassus cúra confectús stupet.
io edepol, Charíne, quoniam nón potest id fíeri quod uis,
lis quod póssit. Ch. Nil uolo áliud nisi Philúmenam. By. Ah,
to satiust te íd dare operam, qui ístum amorem ex ánimo amoueas,
íd loqui, quo mágis lubido frústra incendatúr tua.
ómnes, quom ualémus, recta cónsilia aegrotís damus.
híc sis, aliter séntias. By. Age age, út lubet. Ch. Sed Pámphilum
. ómnia experíri certumst príus quam pereo. By. Quíd hic agit?
húnc orabo, huic súpplicabo, amórem huic narrabó meum:

Credo ínpetrabo, ut áliquot saltem núptiis pr dies:
Intérea fiet áliquid, spero. By. Id 'áliquid' nil. Ch. Býrria,
Quid tíbi uidetur? ádeon ad eum? By. Quíd ni? nil ínpetres,
Vt te árbitretur síbi paratum moéchum, si ill dúxerit.
Ch. Ábin hinc in malám rem cum suspítione istác, scel
Pa. Charínum uideo. sálue. Ch. O salue, Pámphile:
Ád te aduenio spém salutem cónsilium auxilium petens.
Pa. Néque pol consilí locum habeo néque ad auxili cópiam.
Séd istuc quid namst? Ch. Hódie uxorem dúc Pa. Aiunt. Ch. Pámphile,
Si íd facis, hodié postremum mé uides. Pa. Q ita? Ch. Eí mihi,
Véreor dicere: huíc dic quaeso, Býrria. By. E dicám. Pa. Quid est?
By. Spónsam hic tuam amat. Pa. Né iste haud mec séntit. eho dum díc mihi:
Númquid nam ampliús tibi cum illa fuít, Charin Ch. Ah, Pámphile,
Nſl. Pa. Quam uellem! Ch. Núnc te per amicíti et per amorem óbsecro,
Príncipio ut ne dúcas. Pa. Dabo equidem óperam. Ch. Sed si id nón potest
Aút tibi nuptiae haéc sunt cordi, Pa. Córdi? C saltem aliquót dies
Prófer, dum profícíscor aliquo, né uideam. Pa. Aud núnciam.

Charine, ne útiquam officium líberi esse hominís puto,
ı ís nil mereat, póstulare id grátiae adponi sibi.
ias ecfúgere ego istas málo quam tu apíscier.
idisti aňimúm. Pa. Nunc siquid pótes aut tu aut hic Býrria,
e fingite ínuenite effícite qui detúr tibi:
id agam, mihi quí ne detur. Ch. Sát habeo. Pa. Dauom óptume
), quoius consílio fretus sum. Ch. Át tu hercle haud quicquám mihi,
ea quae nil ópus sunt sciri. fúgin hinc? By. Ego uero ác lubens.

)avos. Charinvs. Pamphilvs.

ıni, boní quid porto? séd ubi inueniam Pámphilum, II 2
ıetum in quo núnc est adimam atque éxpleam animum gaúdio?
ıs est nesció quid. Pa. Nil est: nón dum haec resciuít mala.
ı égo nunc credo, sí iam audierit síbi paratas núptias,
ı tu illum? Da. tóto me oppido éxanimatum quaérere.
ıbi quaeram aut quó nunc primum inténdam? Ch. Cessas ádloqui?
o. Pa. Daue, adés, resiste. Da. Quís homost, qui me ..? o Pámphile,
ısum quaero. eugaé Charine: ambo ópportune: uós uolo.

PA. Dáue, perii. DA. Quín tu hoc audi. PA. Intérii. [illegible] Quid timeás scio.
CH. Méa quidem hercle cérte in dubio uítast. DA. [illegible] quid tú, scio.
PA. Núptiae mi DA. Etsí scio? PA. hodie. DA. Obtúnd[illegible] tam etsi intéllego?
Íd paues, ne dúcas tu illam: tu aútem, ut duc[illegible] CH. Rém tenes.
PA. Istuc ipsum. DA. Atqui ístuc ipsum níl periclist: [illegible] uide.
PA. Óbsecro te, quám primum hoc me líbera miser[illegible] metu. DA. Hem,
Líbero; uxorém tibi non dat iám Chremes. PA. Q[illegible] scís? DA. Scio.
Túos pater modo *híc* me prendit: aít tibi uxor[illegible] dare
Hódie, item alia múlta, quae nunc nón est narran[illegible] locus.
Cóntinuo ad te próperans percurro ád forum, ut di[illegible] cám tibi haec.
Vbi te non inuénio, ibi ascendo ín quendam exce[illegible] súm locum.
Círcumspicio; núsquam. forte ibi húius uideo Býr[illegible] riam;
Rógo: negat uidísse. mihi moléstum. quid agam có- gito.
Rédeunti interea éx ipsa re mi íncidit suspítio 'hem,
Paúlulum obsoni: ípsus tristis: de ínprouiso núptiae
Nón cohaerent.' PA. Quórsum nam istuc? DA. Ég[illegible] me continuo ád Chremem.
Quom íllo aduenio, sólitudo ante óstium: iam i[illegible] gaúdeo.

H. Récte dicis. Pa. Pérge. Da. Maneo: intérea intro ire néminem
Vídeo, exire néminem: matrónam nullam in aédibus,
Níl ornati, níl tumulti: accéssi: intro aspexí. Pa. Scio:
Mágnum signum. Da. Núm uidentur cónuenire haec núptiis?
A. Nón opinor, Dáue. Da. 'Opinor' nárras? non recte áccipis.
Cérta res est. étiam puerum inde ábiens conuení Chremi:
Hólera et pisciculós minutos férre obolo in cenám seni.
H. Líberatus sum hódie, Daue, túa opera. Da. Ac nullús quidem.
H. Quíd ita? nempe huic prórsus illam nón dat. Da. Ridiculúm caput,
Quási necessus sít, si huic non dat, té illam uxorem dúcere:
Nísi uides, nisi sénis amicos óras, ambis. Ch. Béne mones:
Íbo, etsi hercle saépe iam me spés haec frustratást. uale.
A. Quíd igitur sibi uólt pater? quor símulat? Da. Ego dicám tibi. II 3
Si íd suscenseát nunc, quia non dét tibi uxorém Chremes,
Príus quam tuom ut sese hábeat animum ad núptias perspéxerit:
Ípsus sibi esse iniúrius uideátur, neque id iniúria.
Séd si tu negáris ducere, íbi culpam in te tránsferet:

Túm illae turbae fïent. Pa. Quiduis pátiar. Pater est, Pámphile.
Dífficilest. tum haec sólast mulier. díctum ac fa- tum inuénerit
Áliquam causam, quam óbrem eïciat óppido. Pa. Eïciát? Da. Cito.
Pa. Cédo igitur quid fáciam, Daue? Da. Díc te duct- rum. Pa. Hém. Da. Quid est?
Pa. Egon dícam? Da. Quor non? Pa. Númquam faciam. Da. Né nega.
Pa. Suadére noli. Da. Ex eá re quid fiát, uide.
Pa. Vt ab ílla excludar, húc concludar. Da. Nón ita.
Nempe hóc sic esse opínor: dicturúm patrem
'Ducás uolo hodie uxórem': tu 'ducam' ínquies:
Cedo quíd iurgabit técum? hic reddes ómnia,
Quae núnc sunt certa ei cónsilia, incerta út sies,
Sine omní periclo: nam hóc haud dubiumst, qui Chremes
Tibi nón det gnatam. néc tu ea causa mínueris
Haec quaé facis, ne is mútet suam senténtiam.
Patrí dic uelle: ut, quóm uelit, tibi iúre irasci né queat.
Nam quód tu speres, própulsabo fácile. uxorem hi- móribus
* * * * * * * * *
Dabit némo. inueniet ínopem potius, quám te cor- rumpí sinat.
Sed sí te aequo animo férre accipiet, néglegentem féceris:
Alia ótiosus quaéret: interea áliquid accidérít boni.
Pa. Itan crédis? Da. Haud dubium íd quidemst. Pa. Vide quó me inducas. Da. Quín taces

Dicám. puerum autem né resciscat míhi esse ex illa caútiost:
Nam póllicitus sum súscepturum. Da. O fácinus audax. Pa. Hánc fidem
Sibi me óbsecrauit, quí se sciret nón deserturum, út darem.
. Curábitur. sed páter adest. caue té esse tristem séntiat.

Simo. Davos. Pamphilvs.

Reuíso quid agant aút quid captent cónsili. II 4
i. Hic núnc non dubitat, quín te ducturúm neges.
Venít meditatus álicunde ex soló loco:
Orátionem spérat inuenísse se,
Qui dífferat te: proín tu fac apud te út sies.
i. Modo ut póssim, Daue. Da. Créde inquam hoc mihi, Pámphile,
Numquam hódie tecum cómmutaturúm patrem
Vnum ésse uerbum, sí te dices dúcere.

Byrria. Simo. Davos. Pamphilvs.

r. Erus mé relictis rébus iussit Pámphilum II 5
Hodie óbseruare, quíd ageret de núptiis.
[Scirem: id propterea nunc hunc uenientem sequor.]
Ipsum ádeo praesto uídeo cum Dauo: hóc agam.
. Vtrúmque adesse uídeo. Da. Hem, serua. Si. Pámphile.
a. Quasi de ínprouiso réspice ad eum. Pa. Ehém pater.
a. Probe. Si. Hódie uxorem dúcas, ut dixí, uolo.
r. Nunc nóstrae timeo párti, quid hic respóndeat.

Pa. Neque istíc neque alibi tíbi erit usquam in mé m
By. Hem.
Da. Obmútuit. By. Quid díxit? Si. Facis ut té decet,
Quom istúc quod postulo ínpetro cum grátia.
By. Sum uérus? erus, quantum aúdio, uxore éxcidit.
Si. I núnciam intro, ne ín mora, quom opus sít, sie
Pa. Eó. By. Nullane in ré esse quoiquam hominí fide
Verum íllud uerbumst, uólgo quod dicí solet,
Omnís sibi malle mélius esse quam álteri.
Ego íllam uidi: uírginem formá bona
Meminí uidere: quo aéquior sum Pámphilo,
Si sé illam in somnis quam íllum amplecti málet
Renúntiabo, ut pro hóc malo mihi dét malum.

II 6 Da. Hic núnc me credit áliquam sibi falláciam
Portáre et ea me hic réstitisse grátia.
Si. Quid, Dáue, narrat? Da. Aéque quicquam nún
quidem.
Si. Nilne? hém. Da. Nil prorsus. Si. Átqui expecta-
bám quidem.
Da. Praetér spem euenit: séntio: hoc male habét uirum
Si. Potin és mihi uerum dícere? Da. Nil fácilius.
Si. Num illí molestae quídpiam haec sunt núptiae
Huiúsce propter cónsuetudinem hóspitae?
Da. Nil hércle: aut, si adeo, bíduist aut trídui
Haec sóllicitudo: nósti? deinde désinet.
Etenim ípsus secum eám rem reputauít uia.
Si. Laudó. Da. Dum licitumst éi dumque aetás tulit,
Amáuit: tum id clam: cáuit, ne umquam infámiae
Ea rés sibi esset, út uirum fortém decet:
Nunc úxore opus est: ánimum ad uxorem ádpulit.
Si. Subtrístis uisus ést esse aliquantúm mihi.
Da. Nil própter hanc rem, séd est quod suscensét tibi.

Quid námst? Da. Puerilest. Si. Quíd *id* est? Da. Nil. Si. Quin díc, quid est?
.. Ait nímium parce fácere sumptum. Si. Méne? Da. Te.
'Vix' ínquit 'drach*u*mis ést obsonatúm decem:
Num fílio uidétur uxorém dare?
Quem' inquít 'uocabo ad cénam meorum aequálium
Potíssumum nunc?' ét, quod dicendum híc siet,
Tu quóque per parce nímium. non laudó. Si. Tace:
L Commóui. Si. ego istaec récte ut fiant uídero.
Quid nam hóc est rei? quid híc uolt ueteratór sibi?
Nam si híc malist quicquam, hém illic est huic reí caput.

Mysis. Simo. Davos. Lesbia. Glycerivm.

Y. Ita pól quidem res est, út *tu* dixti, Lésbia: III 1
Fidélem haud ferme múlieri inueniás uirum.
. Ab Ándriast ancílla haec. Da. Quid narrás? Si. Itast.
Y. Sed hic Pámphilus Si. Quid dícit? My. firmauít fidem. Si. Hem.
L. Vtinam aút hic surdus aút haec muta fácta sit.
Y. Nam quód peperisset, iússit tolli. Si. O Iúppiter,
Quid ego aúdio? actumst, síquidem haec uera praédicat.
E. Bonum ingénium narras ádulescentis. My. Óptumum.
Sed séquere me intro, ne ín mora illi sís. Le. Sequor.
A. Quod rémedium nunc huíc malo inueniám? Si. Quid hoc?
Adeón est demens? éx peregrina? iám scio: ah
Vix tándem sensi stólidus. Da. Quid hic sensísse aït?

Sɪ. Haec prímum adfertur iám mi ab hoc falli
Hanc símulant parere, quó Chremetem abs
Gʟ. Iunó Lucina, fér opem, serua me, óbsecro
Sɪ. Hui, tám cito? ridículum: postquam ante
Me audíuit stare, adpróperat. non sat cóm
Diuísa sunt tempóribus tibi, Daue, haéc. hin?
Sɪ. Num inmémores discipuli? Dᴀ. Égo qui néscio.
Sɪ. Hic ínparatum mé si in ueris núptiis
Adórtus esset, quós mihi ludos rédderet?
Nunc huíus periclo fít, ego in portu náui

Lᴇsʙɪᴀ. Sɪᴍᴏ. Dᴀᴠᴏs.

III 2 Lᴇ. Adhúc, Archilís, quae adsolént quaeque c
Signa ésse ad salútem, omnia huíc esse u
Nunc prímum fac ísta ut lauét: poste deín
Quod iússi ei darí bibere et quántum inpe
Date: móx ego huc reuórtor.
Per ecástor scitus púer est natus Pámphil
Deos quaéso ut sit supérstes, quandoquid ingenió bono,
Quomque huíce ueritust óptumae adulescén iniúriam.
Sɪ. Vel hoc quís non credat, quí te norit, áb ortum? Dᴀ. Quíd nam
Sɪ. Non ínperabat córam, quid facto ésset op perae:
Sed póstquam egressast, íllis quae sunt í mat dé uia.
O Dáue, ítan contémnor abs te? aut ítan idóneus

i uídeor esse, quém tam aperte fállere incipiás dolis?
em áccurate, ut métui uidear cérte, si rescíuerim.
te hércle nunc hic se ípsus fallit, haúd ego. Si. Edixí tibi,
rminatus súm, ne faceres: núm ueritu's? quid ré tulit?
dón tibi hoc nunc, péperisse hanc e Pámphilo?
ıeó quid erret, ét quid agam habeo. Si. Quíd taces?
d crédas? quasi non tíbi renuntiáta sint haec síc fore.
in quísquam? Da. Eho an tute íntellexti hoc ádsimulari? Si. Inrídeor.
úntiatumst: nám qui tibi istaec íncidit suspítio?
? quía te noram. Da. Quási tu dicas, fáctum id consilió meo.
te énim scio. Da. Non sátis me pernosti étiam, qualis sím, Simo.
n té? Da. Sed siquid tíbi narrare occépi, continuó dari
i uérba censes fálso: itaque hercle níl iam muttire aúdeo.
: égo scio unum, néminem peperísse hic. Da. Intelléxti.
nílo setiús mox puerum huc déferent ante óstium.
go iam nunc tibi, ére, renuntió futurum, ut sís sciens,
tu hóc posterius dícas Daui fáctum consilio aút dolis:

Prórsus a me opínionem hanc tuam ésse ego am tám uolo.
Si. Vnde id scis? Da. Audíui et credo: múlta concu rúnt simul,
Quí coniecturam hánc nunc facio. iám primum ha se e Pámphilo
Gráuidam dixit ésse: inuentumst fálsum. nunc, po quám uidet
Núptias domi ádparari, míssast ancilla ílico
Óbstetricem arcéssitum ad eam et púerum ut a ferrét simul.
[Hoc nisi fit, puerum ut tu uideas, nihil mouent nuptiae.]
Si. Quíd aïs? quom intelléxeras
Íd consilium cápere, quor non díxti extemplo Pá philo?
Da. Quís igitur eum ab ílla abstraxit nísi ego? nam o nes nós quidem
Scímus, hanc quam místere amarit. núnc sibi ux rem éxpetit.
Póstremo id mihi dá negoti: tú tamen idem h núptias
Pérge facere ita út facis: et id spéro adiuturós de
Si. Ímmo abi intro: ibi me ópperire et quód para opus ést para.
Non ínpulit me, haec núnc omnino ut créderem.
Atquí haúscio an quae díxit sint uera ómnia,
Sed párui pendo: illúd mihi multo máxumumst,
Quod míhi pollicitust ípsus gnatus. núnc Chreme
Conuéniam: orabo gnáto uxorem: id si ínpetro,
Quid álias malim quam hódie has fieri núptias?
Nam gnátus quod pollícitust, haud dubiúmst mihi,

Si nólit, quin eum mérito possim cógere.
Atque ádeo in ipso témpore eccum ipsum óbuiam.

SIMO. CHREMES.

Iubeó Chremetem. CH. O te ípsum quaerebam. SI. Ét ego te. CH. Optato áduenis. III 3
Aliquót me adierunt, éx te auditum qui aíbant, hodie núbere
Meam fíliam tuo gnáto: id uiso tún an illi insániant.
Auscúlta paucis: ét quid te ego uelim ét tu quod quaerís scies.
Auscúlto: loquere quíd uelis.
Per té deos oro et nóstram amicitiám, Chremes,
Quae incépta a paruis cum aétate adcreuít simul,
Perque únicam tuám gnatam et gnatúm meum,
Quoius tíbi potestas súmma seruandí datur,
Vt me ádiuues in hác re, atque ita uti núptiae
Fueránt futurae, fíant. CH. Ah, ne me óbsecra:
Quasi hóc te orando a me ínpetrare opórteat.
Alium ésse censes núnc me atque olim quóm dabam?
Si in rémst utrique ut fíant, arcessí iube.
Sed si éx ea re plús malist quam cómmodi
Vtríque, id oro te ín commune ut cónsulas,
Quasi ílla tua sit Pámphilique ego sím pater.
Immo íta uolo itaque póstulo ut fiát, Chremes:
Neque póstulem abs te, ni ípsa res moneát. CH. Quid est?
Iraé sunt inter Glýcerium et gnatum. CH. Aúdio.
Ita mágnae, ut sperem pósse auelli. CH. Fábulae.
Profécto sic est. CH. Síc hercle ut dicám tibi:
Amántium irae amóris integrátiost.

SI. Hem, id te óro ut ante eámus. dum tempús
Dumque eíus lubido occlúsast contuméliis,
Prius quam hárum scelera et lácrumae coı dolis
Reddúcunt animum aegrótum ad misericórdia
Vxórem demus. spéro consuetúdine
Coniúgio liberáli deuinctúm, Chremes,
Dein fácile ex illis sése emersurúm malis.
CH. Tibi ita hóc uidetur: át ego non posse árbit
Neque illum hánc perpetuo habére neque m peti.
SI. Qui scís ergo istuc, nísi periclum féceris?
CH. At istúc periclum in fília fierí grauest.
SI. Nempe íncommoditas dénique huc omnís redi
Si euéniat, quod di próhibeant, discéssio.
At sí corrigitur, quót commoditatés uide:
Princípio amico fílium restítueris,
Tibi génerum firmum et fíliae inueniés uiru
CH. Quid istíc? si ita istuc ánimum induxti esse
Noló tibi ullum cómmodum in me claúdier.
SI. Meritó te semper máxumi fecí, Chremes.
CH. Sed quíd aïs? SI. Quid? CH. Qui scís eos nu cordare intér se?
SI. Ipsús mihi Dauos, qui íntumust eorúm co díxit:
Et ís mihi suadet núptias quantúm queam túrem.
Num cénses faceret, fílium nisi scíret eade uélle?
Tute ádeo iam eius uerba aúdies. heus, é huc Dáuom.
Atque éccum: uideo ipsúm foras exíre.

Davos. Simo. Chremes.

Da. Ad te ibam. Si. Quíd namst? III 4
úxor non arcéssitur? iam aduéspcrascit. Si. Aúdin?
dúdum non nil uéritus sum, Daue, ábs te, ne facerés idem,
uólgus seruorúm solet, dolís ut me delúderes,
;érea quod amat fílius. Da. Egon ístuc facerem? Si. Crédidi:
áde metuens uós celaui, quód nunc dicam. Da. Quíd? Si. Scies:
própemodum habeo iám fidem. Da. Tandém cognosti quí siem?
fúerant nuptiaé futurae. Da. Quíd? non? Si. Sed ea grátia
láui, uos ut pértemptarem. Da. Quíd aïs? Si. Sic res ést. Da. Vide:
|uam ístuc quiui ego íntellegere. uáh consilium cállidum.
aúdi: ut hinc te intro íre iussi, oppórtune hic fit mi óbuiam. Da. Hem,
nám perimus? Si. Nárro huic, quae tu dúdum narrastí mihi.
nam aúdio? Si. Gnatam út det oro, uíxque id exoro. Da. Óccidi. Si. Hem,
díxisti? Da. Optume ínquam factum. Si. Núnc per hunc nullást mora.
ım modo ibo, ut ádparetur dícam, atque huc renúntio.
te óro, Daue, quóniam solus mi éffecisti has núptias,

DA. Ego uéro solus. SI. gnátum mihi corrígere po enítere.
DA. Faciam hércle seduló. SI. Potes nunc, dum á mus inritátus est.
DA Quiéscas. SI. Age igitúr, ubi nunc est ípsus? D Mirum ní domist.
SI. Ibo ád eum atque eadem haec, tíbi quae dixi, cam itidem illi. DA. Núllus su
Quid caúsaest, quin hinc ín pistrinum récta pro ciscár uia?
Nil ést preci locí relictum: iám perturbaui ó nia:
Erúm fefelli: in núptias coniéci erilem fílium;
Feci hódie ut fierent, ínsperante hoc átque inui Pámphilo.
Hem astútias: quod sí quiessem, níl euenissét ma
Sed éccum uideo ipsum: óccidi.
Vtinám mihi esset áliquid hic, quo núnc me pra cipitém darem.

PAMPHILVS. DAVOS.

III 5 PA. Vbi illic est? scelús, qui me hodie .. DA. Pér PA. atque hoc confíteor iur
Mi óbtigisse, quándoquidem tam inérs, tam nu cónsili sum:
Séruon fortunás meas me cómmisisse fúttili!
Ego prétium ob stultitiám fero: sed inúltum nu quam id aúferet.
DA. Posthác incolumem sát scio fore mé, si deuito h malum.
PA. Nam quíd ego nunc dicám patri? negábon uel mé, modo

Qui súm pollicitus dúcere? qua *audác*ia id facere aúdeam?
Nec quíd me nunc faciám scio. Da. Nec mé quidem, atque id ago sédulo.
Dicam áliquid me inuentúrum, ut huic malo áliquam productém moram.
Oh. Da. Vísus sum. Pa. Eho dum bóne uir, quid aïs? uíden me consiliís tuis
Miserum ínpeditum esse? Da. Át iam expediam. Pa. Expédies? Da. Certe, Pámphile.
Nempe út modo. Da. Immo mélius spero. Pa. Oh, tíbi ego ut credam, fúrcifer?
Tu rem ínpeditam et pérditam restítuas? hem quo frétus sim,
Qui me hódie ex tranquillíssuma re cóniecisti in núptias.
Án non dixi esse hóc futurum? Da. Díxti. Pa. Quid meritú's? Da. Crucem.
Séd sine paululum ád me redeam: iam áliquid dispiciam. Pa. Eí mihi,
Quóm non habeo spátium, ut de te súmam supplicium, út uolo:
Námque hoc tempus praécauere míhi me, haud te ulciscí sinit.

ACTVS IIII.

Charinvs. Pamphilvs. Davos.

IV 1 Ch Hócine crédibile aút memorábile,
Tánta uecórdia innáta quoiquam út siet,
Vt malis gaúdeant átque ex incómmodis
Álteriús sua ut cómparent cómmoda? ah
Ídnest uerum? ímmo id hominúmst genus p
mum,
Dénegandí modo quís pudor paúlum adest:
Póst ubi témpust promíssa iam pérfici,
Túm coactí necessário se áperiunt:
[Et timent, et tamen res cogit denegare]
Íbi tum eorum ínpudentíssuma orátiost
'Quís tu es? quis mihi es? quór meam tibi?
Heus, próxumus sum egomét mihi.'
At támen 'ubi fidés?' si rogés, nil pudént h
Vbi opúst: illic úbi nil opúst, ibi ueréntur.
Séd quid agam? adeamne ád eum et cum e
riam hanc expóstulem?
Íngeram mala múlta? atqui aliquis dícat 'n
móueris':
Multúm: molestus cérte ei fuero atque ánin
rem géssero.
Pa. Charíne, et me et te inprúdens, nisi quid
spiciunt, pérdidi.

I. Ítane 'inprudens'? tándem inuentast caúsa. soluistí fidem.
A. Quíd 'tandem'? Ch. Etiam núnc me ducere ístis dictis póstulas?
A. Quíd istuc est? Ch. Postquám me amare díxi, complacitást tibi.
Heú me miserum, quí tuom animum ex ánimo spectauí meo.
A. Fálsus es. Ch. Non sátis tibi esse hoc sólidumst uisum gaúdium,
Nísi me lactassés amantem et fálsa spe prodúceres.
Hábeas. Pa. Habeam? ah néscis quantis ín malis uorsér miser,
Quantásque hic consiliís mihi confláuit sollicitúdines
Meus cárnufex. Ch. Quid istúc tam mirumst, dé te si exemplúm capit?
. Haud ístuc dicas, sí cognoris uél me uel amorém meum.
:. Scio: cúm patre altercásti dudum, et ís nunc proptereá tibi
Suscénset nec te quíuit hodie cógere illam ut dúceres.
A Immo étiam, quom tu mínus scis aerumnás meas,
Haec núptiae non ádparabantúr mihi:
Nec póstulabat núnc quisquam uxorém dare.
A. Scio: tú coactus tuá uoluntate és. Pa. Mane:
Non dúm scis. Ch. Scio equidem íllam ducturum ésse te.
A. Quor me énicas? hoc aúdi. numquam déstitit
Instáre, ut dicerém me ducturúm patri:
Suadére, orare usque ádeo donec pérpulit.

Ch. Quis homo ístuc? Pa. Dauos. Ch. Quam
Pa. Nescio, nísi mihi
Deos sátis fuisse irátos, qui auscultáuerim.
Ch Factum hóc est, Daue? Da. Fáctum. Ch. Hem,
aïs, scelus?
At tíbi di dignum fáctis exitiúm duint.
Eho, díc mihi, si omnes húnc coniectum i
tias
Inimíci uellent, quód nisi consilium hóc da
Da. Decéptus sum, at non défetigatús. Ch. Sci
Da. Hac nón successit, ália adgrediemúr uia:
Nisi *si* íd putas, quia prímo processít paru
Non pósse iam ad salútem conuorti hóc mal
Pa. Immo étiam: nam satis crédo, si aduigiláue
Ex únis geminas míhi conficies núptias.
Da. Ego, Pámphile, hoc tibi pró seruitio débe
Conári manibus pédibus noctisque ét dies,
Capitís periclum adíre, dum prosím tibi:
Tuomst, síquid praeter spem éuenit, mi ig
Parúm succedit quód ago: at facio sédulo.
Vel mélius tute réperi, me missúm face.
Pa. Cupió: restitue quem á me accepistí locum.
Da. Faciam. Pa. Át iam hoc opus est. Da. St',
crepuit *hinc* a Glycerio
Pa. Nil ád te. Da. Quaero. Pa. Hem, núncin
Da. At iam hóc tibi inuentú

Mysis. Pamphilvs. Charinvs. Dav

IV 2 My. Iam ubi úbi erit, inuentúm tibi curábo et
addúctum
Tuom Pámphilum: modo tu, ánime mi, nol
ceráre.

Mysis. My. Quis est? *e*hem Pámphile, optumé mihi te offers. Pa. Quíd *id* est?
Oráre iussit, sí se ames, era, iám ut ad se*s*e uénias:
Vidére aït te cúpere. Pa. Vah, perii: hóc malum integráscit.
Sicín me atque illam operá tua nunc míseros sollicitári!
Nam idcírco arcessor, núptias quod mi ádparari sénsit.
Quibus quídem quam facile pótuerat quiésci, si hic quiésset!
Age, si híc non insanít satis sua spónte, instiga. My. Atque édepol
Ea rés est: proptereáque nunc misera ín maerorest. Pa. Mýsis,
Per omnís tibi adiuró deos, numquam eám me desertúrum,
Non, sí capiundos míhi sciam esse inimícos omnis hómines.
Hanc mi éxpetiui, cóntigit: conuéniunt mores: uáleant
Qui intér nos discidiúm uolunt: hanc nísi mors mi adimet némo.
Resipísco. Pa. Non Apóllinis magis uérum atque hoc respónsumst.
Si póterit fieri, ut né pater per mé stetisse crédat,
Quo mínus haec fierent núptiae, uoló. sed sí id non póterit,
Id fáciam, ín procliuí quod est, per mé stetisse ut crédat.
Quis uídeor? Ch. Miser, aeque átque ego. Da. Consílium quaero. Pa. Fortí's,

Scio, quód conere. Da. Hoc égo tibi proféсto fectum réddam.
Pa. Iam hoc ópus est. Da. Quin iam habeó. Ch. Quid Da. Huic, nón tibi habeo, ne ér
Ch. Sat hábeo. Pa. Quid faciés? cedo. Da. Dies híc ut satis sit uéreor
Ad agéndum: ne uacuom ésse me nunc ád narr dum crédas:
Proinde hínc uos amolímini: nam mi ínpedime éstis.
Pa. Ego hanc uísam. Da. Quid tu? quo hínc te ag Ch. Verúm uis dicam? Da. Immo ét
Narrátionis íncipit mi inítium. Ch. Quid me fiet
Da. Eho tu ínpudens, non sátis habes, quod tíbi d culam áddo,
Quantum huíc promoueo núptias? Ch. Daue, át men Da. Quid érgo?
Ch. Vt dúcam. Da. Ridiculum. Ch. Húc face ad me uénias, siquid póteris.
Da. Quid uéniam? nil habeo. Ch. Át tamen siquíd. D Age, ueniam. Ch. Síquid,
Domi éro. Da. Tu, Mysis, dum éxeo, parúmp opperíre hic.
My. Quaprópter? Da. Ita facto ópus est. My. *At* matúr Da. Iam inquam hic ádero.

Mysis. Davos.

IV 3 My. Nilne ésse proprium quoíquam! di uostrám fide
Summúm bonum esse eraé putaui hunc Pámphilu
Amícum, amatorém, uirum in quouís loco
Parátum: uerum ex eó nunc misera quém capit
Labórem! facile hic plús malist quam illíc boni.

Sed Dáuos exit. mí homo, quid istuc óbsecrost?
Quo pórtas puerum? Da. Mýsis, nunc opus ést tua
Mihi ad hánc rem exprompta málitia atque astútia.
r. Quid nam íncepturu's? Da. Áccipe a me hunc ócius
Atque ánte nostram iánuam adpone. My. Óbsecro,
Humíne? Da. Ex ara hinc súme uerbenás tibi
Atque eás substerne. My. Quam óbrem id tute nón facis?
l. Quia, sí forte opus sit ád erum iur*ató* mihi
Non ádposisse, ut líquido possim. My. Intéllego:
Noua núnc religio *und*e ístaec incessít? cedo.
l. Moue ócius te, ut quíd agam porro intéllegas.
Pro Iúppiter. My. Quid est? Da. Spónsae pater intéruenit.
Repúdio quod consílium primum inténderam.
y. Nesció quid narres. Da. Égo quoque hinc ab déxtera
Veníre me adsimulábo: tu ut subséruias
Orátioni, ut quómque opus sit, uerbís uide.
y. Ego quíd agas nil intéllego: sed síquid est,
Quod méa opera opus sit uóbis, ut tu plús uídes,
Manébo, nequod uóstrum remorer cómmodum.

CHREMES. MYSIS. DAVOS.

ı. Reuórtor, postquam quae ópus fuere ad núptias IV 4
Gnataé paraui, ut iúbeam arcessi. séd quid hoc?
Puer hérclest. mulier, tu ádposisti hunc? My. Vbi illic est?
ı. Non míhi respondes? My. Núsquam est. uae miseraé mihi,
Relíquit me homo atque ábiit. Da. Di uostrám fidem,
Quid túrbaest apud forúm? quid illi hominum lítigant?

Tum annóna carast. quíd dicam aliud, néscio.
My. Quor tu óbsecro hic me sólam? Da. Hem, q
haec est fábula?
Eho Mýsis, puer hic úndest? quisue huc áttulit?
My. Satin sánu's, qui me id rógites? Da. Quem igit
rogem,
Qui hic néminem alium uídeam? Ch. Miror, ún
sit.
Da. Dictúra es quod rogo? My. Aú. Da. Concede
déxteram.
My. Delíras: non tute ípse? Da. Verbum sí mihi
Vnúm praeter quam quód te rogo .. faxís caue.
Male dícis? undest? díc. My. A nobis. Da. Háhah
Mirúm uero, inpudénter mulier sí facit
Meretríx? Ch. Ab Andriást haec, quantum intélleg
Da. Adeón uidemur uóbis esse idónei,
In quíbus sic inludátis? Ch. Veni in témpore.
Da. Propera ádeo puerum tóllere hinc ab iánua:
Mané: caue quoquam ex ístoc excessís loco.
My. Di te éradicent: íta me miseram térritas.
Da. Tibi égo dico an non? My. Quíd uis? Da. At etiá
rogas?
Cedo, quóium puerum hic ádposisti? díc mihi.
My. Tu néscis? Da. Mitte id quód scio: dic quód rog
My. Vostrí. Da. Quoius nostri? My. Pámphili. Ch. Hem
Da. Quid? Pámphili?
My. Eho, an nón est? Ch. Recte ego sémper fugi has
núptias.
Da. O fácinus animaduórtendum. My. Quid clámitas?
Da. Quemne égo heri uidi ad uós adferri uésperi?
My. O hóminem audacem. Da. Vérum: uidi Cántharam
Suffárcinatam. My. Dís pol habeo grátiam,

Quom in páriundo aliquot ádfuerunt líberae.
Ne illa íllum haud nouit, quóius causa haec íncipit:
'Chremés si *ad*positum púerum ante aedis uíderit,
Suam gnátam non dabít': tanto hercle mágis dabit.
Non hércle faciet. DA. Núnc adeo, ut tu sís sciens,
Nisi púerum tollis, iám ego hunc in mediám uiam
Prouóluam teque ibídem peruoluam ín luto.
Tu pól homo non es sóbrius. DA. Fallácia
Alia áliam trudit. iám susurrari aúdio,
Ciuem Átticam esse hanc. CH. Hém. DA. 'Coactus légibus
Eam uxórem ducet.' MY. Óbsecro, an non cíuis est?
Iocuĺárium in malum ínsciens paene íncidi.
Quis hic lóquitur? o Chremés, per tempus áduenis:
Auscúlta. CH. Audiui iam ómnia. DA. Anne haec tu ómnia?
Audíui, inquam, a princípio. DA. Audistin, óbsecro? hem
Scelera, hánc iam oportet ín cruciatum hinc ábripi.
Hic est ílle: non te crédas Dauom lúdere.
Me míseram: nil pol fálsi dixi, mí senex.
Noui ómnem rem. est Simo íntus? DA. Est. MY. Ne me áttigas,
Sceléste. si pol Glýcerio non ómnia haec . .
Eho inépta, nescis quíd sit actum? MY. Quí sciam?
Hic sócer est. alio pácto haud poterat fíeri,
Vt scíret haec quae uóluimus. MY. Praedíceres.
Paulum ínter esse cénses, ex animo ómnia,
Vt fért natura, fácias an de indústria?

Crito. Mysis. Davos.

IV 5 Cr. In hác habitasse plátea dictumst Chrýsidem,
Quae sése inhoneste optáuit parere hic dítias
Potiús quam in patria honéste pauper uíueret:
Eius mórte ea ad me lége redierúnt bona.
Sed quós perconter uídeo. saluete. My. Óbse
Quem uídeo? estne hic Critó sobrinus Chrýsidi
Is ést. Cr. O Mysis, sálue. My. Saluos sís, Cr
Cr. Itan Chrýsis? hem. My. Nos quídem pol mise pérdidit.
Cr. Quid uós? quo pacto hic? sátine recte? My. Nós sic
Vt químus, aiunt, quándo ut uolumus nón licet
Cr. Quid Glýcerium? iam hic suós parentis répperi
My. Vtinam. Cr. Án non dum etiam? haud aúspic huc me áttuli:
Nam pól, si id scissem, númquam huc tetulis pedem:
Sempér enim dictast ésse haec atque habitást so
Quae illíus fuerunt, póssidet: nunc me hóspite
Litís sequi, quam id míhi sit facile atque útile,
Aliórum exempla cómmonent: simul árbitror,
Iam aliquem ésse amicum et défensorem ei: nám i
Grandícula iam proféctast illinc. clámitent
Me sýcophantam, heréditatem pérsequi
Mendícum: tum ipsam déspoliare nón lubet.
My. O óptume hospes, pól Crito antiquom óbtines.
Cr. Duc me ád eam, quando huc uéni, ut uideam. Máxume.
Da. Sequar hós: me nolo in témpore hoc uideát se

ACTVS V.

Chremes. Simo.

iam satis, Simó, spectata ergá te amicitiást mea: V 1
pericli incépi adire: orándi iam finém face.
studeo obsequí tibi, paene inlúsi uitam fíliae.
› enim nunc quom máxume abs te póstulo atque oró, Chremes,
ıeneficium uérbis initum dúdum nunc re cómprobes.
quam iniquos sís prae studio: dúm id efficias quód cupis,
.e modum benígnitatis néque quid me ores cógitas:
si cogités, remittas iám me onerare iniúriis.
us? Ch. At rogitas? pérpulisti me, út homini adulescéntulo
io occupáto amore, abhórrenti ab re uxória,
m ut darem ín seditionem átque in incertas núptias,
labore atque eíus dolore gnáto ut medicarér tuo:
trasti: incépi, dum res tétulit. nunc non fért: feras.
ı hinc ciuem esse áiunt: puer est nátus: nos missós face.

SI. Pér ego te deos óro, ut ne illis ánimum indu crédere,
Quíbus id maxume útilest, illum ésse quam de rumum.
Núptiarum grátia haec sunt fácta atque inc ómnia.
Vbi ea causa, quam óbrem haec faciunt, érit aden his, désinent.
CH. Érras: cum Dauo égomet uidi iúrgantem ancill SI. Scio.
CH. Véro uoltu, quom íbi me adesse neúter tum p sénserat.
SI. Crédo, et id factúras Dauos dúdum praedixít m
Ét nescio qui tíbi sum oblitus hódie, ac uolui, oere.

DAVOS. CHREMES. SIMO. DROMO.

V 2 DA. Ánimo nunciam ótioso esse ínpero CH. En Da tibi.
SI. Ýnde egreditur? DA. meó praesidio atque hósp SI. Quid illúd malist?
DA. Égo commodiorem hóminem aduentum témpus uidí. SI. Scelus,
Quém nam hic laudat? DA. Ómnis res est ian uado. SI. Cesso ádloqui?
DA. Érus est: quid agam? SI. O sálue, bone uir. Éhem Simo, o nostér Chre
Ómnia adparáta iam sunt íntus. SI. Curastí pr
DA. Ýbi uoles, arcésse. SI. Bene sane: íd enim hinc núnc abest.
Étiam tu hoc respóndes, quid istic tíbi negot DA. Míhin? SI. Ita.

ı? Sɪ. Tibi ergo. Dᴀ. Módo *ego* intro iui. Sɪ. Quási ego quam dudúm rogem.
tuo gnato una. Sɪ. Ánne est intus Pámphilus? crució́r miser. 851
non tu dixti ésse inter eos ínimicitias, cárnufex?
Sɪ. Quor igitur híc est? Cʜ. Quid illum cénses? cum illa lítigat.
ı uero indígnum, Chremes, iam fácinus faxo ex me aúdies.
.o qui senéx modo uenit: éllum, confidéns, catus: 855
ı faciem uideás, uidetur ésse quantiuís preti:
ís seueritás inest in uólta atque in uerbís fides.
nam adportas? Dᴀ. Níl equidem, nisi quód illum audiui dícere.
aït tandem? Dᴀ. Glýcerium se scíre ciuem esse Átticam. Sɪ. Hem,
ıó, Dromo. Dᴀ. Quíd ést? Sɪ. Dromo. Dᴀ. Audi. Sɪ. Vérbum si addiderís .. Dromo.
óbsecro. Dʀ. Quid uís? Sɪ. Sublime*n* íntro hunc rape, quantúm potes*t*. 861
ı? Sɪ. Dáuom. Dᴀ. Quam obrem? Sɪ. Quía lubet. rape ínquam. Dᴀ. Quid fecí? Sɪ. Rape.
uícquam inuenies mé mentitum, occídito. Sɪ. Nil aúdio:
iam te commótum reddam. Dᴀ. Támen etsi hoc uerúmst? Sɪ. Tamen.
ádseruandum uínctum, atque audin? quádrupedem constríngito. 865
núnciam: ego pol hódie, si uiuó, tibi
ndam, erum quid sít pericli fállere,

Et illí patrem. Ch. Ah ne saéui tanto opere. Ó Chremes,
Pietátem gnati! nónne te miserét mei?
Tantúm laborem cápere ob talem fílium?
Age Pámphile, exi Pámphile: ecquid té pudet?

Pamphilvs. Simo. Chremes.

V 3 Pa. Quis mé uolt? perii, páter est. Si. Quid aïs, ó nium ..? Ch. Ah,
Rem pótius ipsam díc, ac mitte mále loqui.
Si. Quasi quícquam in hunc iam gráuius dici póssie
Ain tándem, ciuis Glýceriumst? Pa. Ita praédic
Si. 'Ita praédicant'? o ingéntem confidéntiam!
Num cógitat quid dícat? num factí piget?
Vide num eíus color pudóris signum usquam dicat.
Adeo ínpotenti esse ánimo, ut praeter cíuium
Morem átque legem et suí uoluntatém patris
Tamen hánc habere stúdeat cum summó probro!
Pa. Me míserum! Si. Hem, modone id démum se Pámphile?
Olim ístuc, olim, quom íta animum induxtí tuo
Quod cúperes aliquo pácto efficiundúm tibi:
Eodém die istuc uérbum uere in te áccidit.
Sed quíd ego? quor me excrúcio? quor me máce
Quor meám senectutem huíus sollicito améntia?
An ut pro huíus peccatis égo supplicium súffer
Immo hábeat, ualeat, uíuat cum illa. Pa. Mí pa
Si. Quid 'mí pater'? quasi tu húius indigeás patris.
Domus, úxor, liberi ínuenti inuitó patre.
Addúcti qui illam cíuem hinc dicant: uíceris.
Pa. Patér, licetne paúca? Si. Quid dicés mihi?

ṡn, Simo, audi. Sɪ. Ego aúdiam? quid aúdiam,
més? Cʜ. At tandem dícat. Sɪ. Age, dicát sino.
me amare hanc fáteor: si id peccárest, fateor íd quoque.
pater, me dédo. quiduis óneris inpone, ínpera.
ne uxorem dúcere? hanc uis míttere? ut poteró, feram.
modo te obsecro, út ne credas á me adlegatum húnc senem:
me expurgem atque íllum huc coram addúcam. Sɪ. Adducas? Pᴀ. Síne, pater.
om postulát: da ueniam. Pᴀ. Síne te hoc exorém. Sɪ. Sino.
is cupio, dúm ne ab hoc me fálli comperiár, Chremes.
eccato mágno paulum súpplici satis ést patri.

ᴛᴏ. Cʜʀᴇᴍᴇs. Sɪᴍᴏ. Pᴀᴍᴘʜɪʟᴠs.

orare. una hárum quacuis caúsa me ut faciám monet, V 4
u uel quod uérumst uel quod ípsi cupio Glýcerio.
ium ego Critónem uideo? cérte is est. Cʀ. Saluos sís, Chremes.
tu Athenas ínsolens? Cʀ. Euénit. sed hicinést Simo?
Cʀ. Simo, men quaéris? Sɪ. Eho tu, Glýcerium hinc ciuem ésse aïs?
egas? Sɪ. Itane húc paratus áduenis? Cʀ. Qua ré? Sɪ. Rogas?
inpune haec fácias? tune hic hómines adulescéntulos

Ínperitos rérum, eductos líbere, in fraudi
licis?
Sóllicitando et póllicitando eorum ánimos li
Cr. Sánun es?
Si. Ác meretricios amores núptiis conglútinas?
Pa. Périi, metuo ut súbstet hospes. Cr. Sí, Sima,
norís satis,
Nón ita arbitrére: bonus est híc uir. Si. Hic
bonus?
Ítane attemperáte euenit, hódie in ipsis núpt
Vt ueniret, ántehac numquam? est uéro hu
dundúm, Chremes.
Pa. Ní metuam patrem, hábeo pro illa re illum
moneám probe.
Si. Sýcophanta. Cr. Hem. Ch. Síc, Crito, e
mítte. Cr. Videat quí si
Sí mihi pergit quaé uolt dicere, éa quae n
aúdiet.
Égo istaec moueo aut cúro? non tu tuóm
aequo animó feres?
Nam égo quae dico uéra an falsa audíeris
scirí potest.
Átticus quidam ólim naui fráeta ad Andrum
tus est
Ét istaec una párua uirgo. túm ille egens fo
plicat
Prímum ad Chrysidís patrem se. Si. Fábul
ceptát. Ch. Sine.
Cr. Ítane uero obtúrbat? Ch. Perge tu. Cr. Í
cognatús fuit,
Qui eúm recepit. íbi ego audiui ex íllo ses
Átticum.

Ís ibi mortuóst. Ch. Eius nomen? Cr. Nómen tam citó tibi? Pa. Hem,
Perií. Cr. Verum hercle opínor fuisse Phániam: hoc certó scio,
Rhamnúsium se aiébat esse. Ch. O Iúppiter. Cr. Eadem haéc, Chremes,
Multi álii in Andro audíuere. Ch. Vtinam id sít, quod spero. eho, díc mihi,
Quid eám tum? suamne esse aíbat? Cr. Non. Ch. Quoiam ígitur? Cr. Fratris fíliam.
Certé meast. Cr. Quid aïs? Si. Quid tu aïs? Pa. Árrige auris, Pámphile.
Qui crédis? Ch. Phania íllic frater méus fuit. Si. Noram ét scio.
Is béllum hinc fugiens méque in Asiam pérsequens proficíscitur:
Tum illám relinquere híc est ueritus. póst *ibi* nunc primum aúdio
Quid illó sit factum. Pa. Víx sum apud me: ita ánimus commotúst metu
Spe gaúdio, mirándo hoc tanto tám repentinó bono.
Ne istám multimodis tuam ínueniri gaúdeo. Pa. Credó, pater.
At mi únus scrupulus étiam restat, quí me male habet. Pa. Dígnus es
Cum tuá religione, ódium . . nodum in scírpo quaeris. Cr. Quíd istuc est?
Nomén non conuenít. Cr. Fuit hercle huic áliud paruae. Ch. Quód, Crito?
Numquíd meministi? Cr. Id quaéro. Pa. Egon huius mémoriam patiár meae

Voluptáti obstare, quóm ego possim in hác re
dicarí mihi?
Non pátiar. heus, Chremés, quod quaeris, P
*phi*last. Ch. Ipsást. Cr. E
Pa. Ex ípsa miliéns audiui. Si. Omnís nos gaudere
Chremes,
Te crédo credere. Ch. Íta me di ament, cr
Pa. Quid restát, pater?
Si. Iam dúdum res reddúxit me ipsa in grátiam.
O lepidúm patrem!
De uxóre, ita ut possédi, nil mutát Chremes? (
Causa óptumast:
Nisi quíd pater aït áliud. Pa. Nempe id? Si. Sc
cet. Ch. Dos, Pámphile, e
Decém talenta. Pa. Accípio. Ch. Propero ad
liam. eho mecúm, Crito:
Nam illám me credo haud nósse. Si. Quor non ill
huc transferrí iubes?
Pa. Recte ádmones: Dauo égo istuc dedam iám nego
Si. Nón potest.
Pa. Qui? Si. Quía habet aliud mágis ex sese et mái
Pa. Quid nam? Si. Vínctus e
Pa. Patér, non recte uínctust. Si. Haud ita iússi. P
Iube solui óbsecro.
Si. Age fíat. Pa. At matúra. Si. Eo intro. Pa. O faú
tum et felicém diem!

Charinvs. Pamphilvs.

V 5 Ch. Prouíso quid agat Pámphilus: atque éccum. Pa. Ali
quis me fórsitan
Putet nón putare hoc uérum: at mihi nunc síc es
hoc uerúm lubet.

ʒo deorum uítam eapropter sémpiternam esse árbitror,
uód uoluptates eórum propriae súnt: nam mi inmortálitas
ırtast, si nulla aégritudo huic gaúdio intercésserit.
ːd quem ego mihi potíssumum optem, quoí nunc haec narrém, dari?
uíd illud gaudist? Pa. Dáuom uideo. némost, quem malim ómnium:
ım húnc scio mea sólide solum gáuisurum gaúdia.

Davos. Pamphilvs. Charinvs.

ımphilus ubi nam híc est? Pa. Daue. Da. Quís homost? Pa. Ego sum. Da. O Pámphile. V 6
éscis quid mi obtígerit. Da. Certe: séd quid mi obtigerít scio.
; quidem ego. Da. More hóminum euenit, út quod sum nanctús mali
·íus resciscerés tu, quam ego illud quód tibi euenít boni.
.éa Glycerium suós parentis répperit. Da. Factúm bene. Ch. Hem.
ıter amicus súmmus nobis. Da. Quís? Pa. Chremes. Da. Narrás probe.
éc mora ullast, quín iam uxorem dúcam. Ch. Num ille sómniat
ı quae uigilans uóluit? Pa. Tum de púero, Daue.. Da. Ah désine.
ılus est quem díligant di. Ch. Sáluos sum, si haec uéra sunt.
ónloquar. Pa. Quis homóst? Charine, in témpore ipso mi áduenis.

CH. Béne factum. PA. Audisti? [illegible] Ómnia. age, [illegible] tuís secundis réspice.
Túos est nunc Chremés: factúrum quaé uoles [illegible] esse ómnia.
PA. Mémini: atque adeo lóngumst [illegible]llum me éxpe[illegible] dum éxeat.
Séquere hac me intus ád Glycerium núnc tu. [illegible] Daue, ábi domum,
Própera, arcesse hinc qui aúferant eam. quíd st[illegible] quid cessás? DA. Eo.
Ne éxpectetis dum éxeant huc: íntus despond[illegible] tur:
Íntus transigétur, siquid ést quod restet. CA[illegible] Plaúdite.

ALTER EXITVS ANDRIAE.

PA. Mémini: atque adeo *ut uólui commodum húc se[illegible] exít foras.*
Secede illuc áliquantisper. CH. Dáue, sequere hác. DA. Sequor.

PAMPHILVS. CHARINVS. CHREMES. DAVOS.

PA. Te éxpectabam: est dé tua re, quód agere ego t[illegible] cúm uolo.
Óperam dedi, ne me ésse oblitum dícas tuae g[illegible]tae álterae:
Tíbi me opinor ínuenisse dígnum te atque illá uiru[illegible]
CHA. Périi, Daue: dé meo amore ac uíta *sortis* t[illegible] litur.

Nón noua istaec míhi condiciost, sí uoluissem, Pámphile.
Óccidi, Daue. Da. *Áh* mane. Cha. Perii. Chr. Id quam óbrem non uolui, éloquar.
Nón idcirco, quód eum omnino adfínem mihi nollem: Cha. Hém. Da. Tace.
séd amicitia nóstra, quae est a pátribus nobis trádita,
Eíus non aliquam pártem studui abdúctam tradi líberis.
Núnc quom copia ác fortuna utríque ut obsequerér dedit,
Détur. Pa. Bene factum. Da. Ádi atque age homini grátias. Cha. Salué, Chremes,
Meórum amicorum ómnium mi aequíssume:
Quid *dícam? nam illud* míhi non minus est gaúdio,
Quam *mi éuenire núnc* id quod *ego* abs te éxpeto:
Me répperisse, ut hábitus antehac fuí tibi,
Eundém tuom animum. Pa. Quom ád eum te adplicáueris,
Studium éxinde ut erit, túte existumáueris.
Aliénus abs te, támen qui tu esses nóueram.
Id ita ésse facere cóniecturam ex mé licet.
Ita rés est. gnatam tíbi meam Philúmenam
Vxórem et dotis séx talenta spóndeo.
Agátur intus, síquid restet. ω *Plaúdite.*

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

V. 1 ad 174 iambici senarii
- 175 et 177 iambici octonarii
- 176 iambicus quaternarius
- 178 et 179 trochaici septenarii
- 180 ad 195 iambici octonarii
- 196 ad 198 iambici senarii
- 199 ad 214 iambici octonarii
- 215 ad 226 iambici senarii
- 227 iambicus octonarius
- 228 ad 233 trochaici septenarii
- 234 ad 239 iambici octonarii
- 240 et 244 iambici quaternarii
- 241 et 242 trochaici septenarii
- 243 iambicus octonarius
- 245 et 247 trochaici octonarii
- 246 trochaicus dimeter catalecticus
- 248 ad 251 trochaici septenarii
- 252 iambicus quaternarius
- 253 ad 255 iambici octonarii
- 256 ad 260 trochaici septenarii
- 261 ad 269 iambici octonarii
- 270 ad 298 iambici senarii
- 299 et 300 iambici septenarii
- 301 et 305 et 307 trochaici octonarii
- 302 et 306 et 308 trochaici septenarii
- 303 et 304 309 ad 316 iambici octonarii
- 317 trochaicus septenarius
- 318 iambicus senarius
- 319 ad 383 trochaici septenarii
- 384 ad 393 iambici senarii

3 iambici octonarii
0 iambici senarii
4 bacchiaci tetrametri acatalecti
ɔus dimeter catalecticus
:us senarius
} iambici octonarii
} iambici senarii
5 iambici octonarii
ɔus septenarius
9 iambici octonarii
5 trochaici septenarii
icus dimeter catalecticus
} trochaici septenarii
2 iambici senarii
3 iambici octonarii
us quaternarius
1 iambici senarii
1 iambici septenarii
1 et 606 iambici octonarii
us quaternarius
trochaici octonarii
icus septenarius
) iambici octonarii
trochaici septenarii
cus tetrameter acatalectus
1 cretici tetrametri acatalecti
ɔitus ex duabus trochaicis tripodiis catalecticis
us quaternarius
bacchiaci tetrametri acatalecti
trochaici septenarii
iambici octonarii
) trochaici septenarii
iambici octonarii
iambici senarii
iambici octonarii
iambici septenarii
) iambici senarii
trochaici septenarii

V. 857 iambicus octonarius
- 858 et 859 trochaici septenarii
- 860 ad 863 iambici octonarii
- 864 trochaicus septenarius
- 865 iambicus octonarius
- 866 ad 895 iambici senarii
- 896 ad 928 trochaici septenarii
- 929 ad 958 iambici octonarii
- 959 ad 992 trochaici septenarii
- 993 ad 1003 iambici senarii

E V N V C H V S

P. TERENTI.

CA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · MEGALENSIBVS
'TVMIO · ALBINO · L · CORNELIO · MERVLA · AED · CVR
E · L · AMBIVIVS · TVRPIO · L · ATILIVS · PRAEN
'S · FECIT · FLACCVS · TIBIIS · DVABVS · DEXTRIS
'TA · SECVNDA · M · VALERIO · C · FANNIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCH

Sorórem falso díctitatam Tháïdis
Id ípsum ignorans míles aduexít Thraso
Ipsíque donat. érat haec ciuis Áttica.
Eídem eunuchum, quem émerat, tradi iubet
Thaídis amator Phaédria ac rus ipse abit
Thrasóni oratus bíduum concéderet.
Ephébus frater Phaédriae puéllulam
Cum déperiret dóno missam Tháïdi,
Ornátu eunuchi indúitur (suadet Pármeno),
Intro íuit, uitiat uírginem. sed Átticus
Ciuís repertus fráter eius cónlocat
Vitiátam ephebo: Phaédriam exorát Thraso.

PERSONAE.

PHAEDRIA ADVLESCENS
PARMENO SERVOS
THAIS MERETRIX
GNATHO PARASITVS
CHAEREA ADVLESCENS
THRASO MILES
PYTHIAS ANCILLA
CHREMES ADVLESCENS
ANTIPHO ADVLESCENS
DORIAS ANCILLA
DORVS EVNVCHVS
SANGA SERVOS
SOPHRONA NVTRIX
LACHES SENEX.

PROLOGVS.

Si quísquamst, qui placére se studeát bonis
Quam plúrimis et mínume multos laédere,
In hís poëta hic nómen profitetúr suom.
Tum síquis est, qui díctum in se incleméntius
Exístumabit ésse, sic exístumet,
Respónsum, non dictum ésse, quia laesít prior,
Qui béne uortendo et eásdem scribendó male
Ex Graécis bonis Latínas fecit nón bonas.
Idém Menandri Phásma nunc nupér dedit
Atque ín Thensauro scrípsit, causam dícere
Prius únde petitur, aúrum qua re sít suom,
Quam illíc qui petit, unde ís sit thensaurús sibi
Aut únde in patrium mónumentum peruénerit.
Dehinc né frustretur ípse se aut sic cógitet
'Defúnctus iam sum, níl est quod dicát mihi':
Is ne érret moneo et désinat lacéssere.
Habeo ália multa, quaé nunc condonábitur,
Quae próferentur póst, si perget laédere,
Ita ut fácere instítuit. quám nunc acturí sumus
Menándri Eunuchum, póstquam aediles émerunt,
Perfécit sibi ut inspíciundi esset cópia.
Magistrátus quom ibi adésset, occeptást agi.
Exclámat, furem, nón poëtam fábulam
Dedísse et nil dedísse uerborúm tamen:
Colacem ésse Naeui et Plaúti, ueterem fábulam,
Parasíti personam índe ablatam et mílitis.

Si id ést peccatum, péccatum inprudéntiast
Poëtae, non quo fúrtum facere stúduerit.
Id ita ésse uos iam iúdicare póteritis.
Coláx Menandrist: ín east parasitús colax
Et míles gloriósus: eas se nón negat
Persónas transtulísse in Eunuchúm suam
Ex Graéca: sed eas *áb aliis* factás prius
Latínas scisse sése, id uero pérnegat.
Quod sí personis ísdem huic uti nón licet:
Qui mágis licet curréntem seruom scríbere,
Bonás matronas fácere, meretricís malas,
Parasítum edacem, glóriosum mílitem,
Puerúm supponi, fálli per seruóm senem,
Amáre, odisse, súspicari? dénique
Nullúmst iam dictum, quód non sit dictúm prius.
Qua re aéquomst uos cognóscere atque ignóscere
Quae uéteres factitárunt si faciúnt noui.
Date óperam, cum siléntio animum atténdite,
Vt pérnoscatis, quíd sibi Eunuchús uelit.

ACTVS I.

PHAEDRIA. PARMENO.

uid ígitur faciam? nón eam? ne núnc quidem I 1
uom arcéssor ultro? an pótius ita me cómparem,
on pérpeti meretrícum contumélias?
xclúsit: reuocat: rédeam? non, si me óbsecret.
iquidem hércle possis, níl prius neque fórtius:
erúm si incipies néque pertendes náuiter
tque, úbi pati non póteris, quom nemo éxpetet,
ıfécta pace ultro ád eam uenies, índicans
'e amáre et ferre nón posse: actumst, ílicet,
'erísti: eludet, úbi te uictum sénserit.
'roin tú, dum est tempus, étiam atque etiam cógita,
ıre: quaé res in se néque consilium néque modum
labet úllum, eam consílio regere nón potes.
n amóre haec omnia ínsunt uitia: iniúriae,
uspítiones, ínimicitiae, indútiae,
lellúm, pax rursum: incérta haec si tu póstules
latióne certa fácere, nilo plús agas,
)uam sí des operam ut cúm ratione insánias.
Et quód nunc tute técum iratus cógitas
Egone íllam, quae illum, quaé me quae non! síne modo,
Morí me malim: séntiet qui uír siem':
Haec uérba *illa* una me hércle falsa lácrimula,
)uam oculós *terendo mís*ere uix ui expréssérit,

Restínguet, et te ultro áccusabit, ét dabis
Vltro eí supplicium. Pʜ. O indígnum facinus:
ego
Et illám scelestam esse ét me miserum séntio
Et taédet: et amore árdeo: et prudéns sciens,
Viuós uidensque péreo: nec quid agám scio.
Pᴀ. Quid agás? nisi ut te rédimas captum quám q
Minumó: si nequeas paúlulo, at quantí queas:
Et né te adflictes. Pʜ. Ítane suades? Pᴀ. Sí
Neque praéter quam quas ípse amor moléstias
Habet áddas, et illas quás habet recté feras.
Sed eccam ípsa egreditur, nóstri fundi cálamit
Nam quód nos capere opórtet, haec intércipit.

THAIS. PHAEDRIA. PARMENO.

I 2 Tʜ. Miserám me, uereor ne íllud grauius Phaédria
Tulerít neue aliorsum átque ego feci accéperit,
Quod heri íntro missus nón est. Pʜ. Totus, Párm
Tremo hórreoque, póstquam aspexi hanc. Pᴀ. B
animo es:
Accéde ad ignem hunc, iám calesces plús satis.
Tʜ. Quis hic lóquitur? ehem, tun híc eras, mi Phaé
Quid stábas hic? quor nón intro ibas? Pᴀ.
terum
De exclúsione uérbum nullum? Tʜ. Quíd taces
Pʜ. Sané quia uero hae míhi patent sempér fores
Aut quía sum apud te prímus. Tʜ. Missa is
face.
Pʜ. Quid 'míssa'? o Thaïs, Tháïs, utinam essét mi
Pars aéqua amoris técum ac pariter fíeret,
Vt aút hoc tibi doléret itidem ut míhi dolet,
Aut égo istuc abs te fáctum nili pénderem!

ıcia te obsecro, ánime mi, mi Phaédria.
ıól, quo quemquam plús amem aut plus díligam,
ꞏi: sed ita erát res, faciundúm fuit.
, út fit, misera praé amore exclusti húnc foras.
agis, Parmeno? áge: sed huc qua grátia
'céssi iussi, auscúlta. Ph. Fiat. Th. Díc mihi
ırímum, potin est híc tacere? Pa. Egone? óptume.
ı heús tu, hac lege tíbi meam astringó fidem:
uéra audiui, táceo et contineo óptume:
ılsum aut uanum aut fínctumst, continuó palamst:
ɜ rimarum sum, hác atque illac pérfluo.
tú, tacere sí uis, uera dícito.
mihi mater fúit: ea habitabát Rhodi.
; taceri hoc. Th. Íbi tum matri páruolam
ım dono quídam mercatór dedit
tica hinc abréptam. Ph Ciuemne? Th. Árbitror:
m non scimus: mátris nomen ét patris
ıt ipsa: pátriam et signa cétera
: scíbat neque per aétatem etiam pótis erat.
.tor hoc addébat: e praedónibus,
émerat, se audísse abreptam e Súnio.
ubi accepit, coépit studiose ómnia
e, educere, íta uti si esset fília.
ɜm plerique ésse credebánt meam.
cum íllo, quocum tam úno rem habebam hóspite,

Abii húc, qui mihi relíquit haec quae h
ómnia.
PA. Vtrúmque hoc falsumst: écfluet. TH. Qui i
PA. Quia
Neque tu úno eras conténta neque solús dedi
Nam hic quóque bonam magnámque partem a
áttulit.
TH. Itást; sed sine me péruenire quó uolo.
Intérea miles, quí me amare occéperat,
In Cáriamst proféctus: te intereá loci
Cognóui. tute scís postilla quam íntumum
Habeám te et mea consília ut tibi credam ó
PA Ne hoc quídem tacebit Pármeno. TH. Oh dubi
id est?
Hoc ágite, amabo. máter mea illic mórtuast
Nupér: eius frater áliquantum ad remst áuid
Is ubi *ésse* hanc forma uídet honesta uírginei
Et fídibus scire, prétium sperans ílico
Prodúcit, uendit. fórte fortuna ádfuit
Hic méus amicus: émit eam donó mihi,
Inprúdens harum rérum ignarusque ómnium.
Is uénit: postquam sénsit me tecúm quoque
Rem habére, fingit caúsas ne det sédulo:
Ait, sí fidem habeat se íri praepositúm tibi
Apúd me, ac non id métuat, ne, ubi accéperi
Sesé relinquam, uélle se illam míhi dare:
Verum íd uereri. séd ego quantum súspicor,
Ad uírginem animum adiécit. PH. Etiamn
plius?
TH. Nil: nám quaesiui. núnc ego eam, mi Phaé
Multaé sunt causae quam óbrem cupio abdúcei
Primúm quod soror est dícta, praeterea út

:uam ac reddam. sóla sum: habeo hic néminem
: amícum neque cognátum. quam obrem, Phaédria,
áliquos parere amícos benefició meo.
ábo adiuta mé, quo id fiat fácilius.
llúm priores pártis hosce aliquót dies
me habere. níl respondes? Ph. Péssuma,
quícquam cum istis fáctis tibi respóndeam?
óster, laudo: tándem perdoluít: uir es.
;o nescibam, quórsum tu ires: 'páruola
ést abrepta: edúxit mater pró sua:
díctast: cupio abdúcere, ut reddám suis:'
e ómnia haec nunc uérba huc redeunt déni-que:
dor, ille récipitur. qua grátia?
si íllum plus quam mé amas et istam núnc times,
aduéctast, ne illum tálem praeripiát tibi.
id tímeo? Ph. Quid te ergo áliud sollicitát? cedo.
sólus ille dóna dat? numcúbi meam
nitatem sénsisti in te claúdier?
e úbi mi dixti cúpere te ex Aethíopia
lulam, relíctis rebus ómnibus
ıíui? porro eunúchum dixti uélle te,
sólae utuntur hís reginae: répperi,
minas uigínti pro ambobús dedi.
n contemptus ábs te haec habui in mémoria:
aéc facta abs te spérnor! Th. Quid istic, Phaédria?

Quamquam íllam cupio abdúcere atque hac re bitror
Id fieri posse máxume: uerúm tamen
Potiús quam te inimicum hábeam, faciam ut seris.
Ph. Vtinam ístuc uerbum ex ánimo ac uere dícere
'Potiús quam te inimicum hábeam': si istuc derem
Sincére dici, quíduis possem pérpeti.
Pa. Labáscit, uictust, úno uerbo, quám cito!
Th. Ego nón ex animo mísera dico? quám ioco
Rem uóluisti a me tándem, quin perféceris?
Ego ínpetrare néqueo hoc abs te, bíduom
Saltem út concedas sólum. Ph. Siquidem bídu
Verúm ne fiant ísti uigintí dies.
Th. Profécto non plus bíduom aút.. Ph. Aut? nīl mor
Th. Non fiet: hoc modo síne te exorem. Ph. S licet
Faciúndumst quod uis. Th. Mérito te amo, bé facis.
Ph. Rus íbo: ibi hoc me mácerabo bíduom:
Ita fácere certumst: mós gerundust Tháïdi.
Tu, Pármeno, huc fac illi ádducantur. Pa. Máxum
Ph. In hoc bíduom Thaïs uale. Th. Mi Phaédria, 1
Et tú: numquid uis áliud? Ph. Egone quíd uelin
Cum mílite isto praésens absens út sies:
Diés noctisque mé ames, me desíderes,
Me sómnies, me expéctes, de me cógites,
Me spéres, me te obléctes, mecum tóta sis: 1
Meus fác sis postremo ánimus, quando ego súm tu
Th. Me míseram, forsan híc mihi paruam habeát fid
Atque éx aliarum ingéniis nunc me iúdicet.

Ego pól, quae mihi sum cónscia, hoc certó scio,
Neque mé finxisse fálsi quicquam néque meo
Cordi ésse quemquam cáriorem hoc Phaédria:
Et quídquid huius féci, causa uírginis
Fecí: nam me eius spéro fratrem própemodum
Iam répperisse, adoléscentem adeo nóbilem:
Et is hódie uenturum ád me constituít domum.
Concédam hinc intro atque éxpectabo, dúm uenit.

ACTVS II.

PHAEDRIA. PARMENO.

II 1 Ph. Fác, ita ut iussi, déducantur ísti. Pa. Faciam. Ph. At díligenter.
Pa. Fíet. Ph. At matúre. Pa. Fiet. Ph. Sátin h mandatúmst tibi? Pa. Ah
Rogitáre, quasi difficile sit.
Vtinam tam aliquid ínuenire fácile possis, Ph dria,
Quam hóc peribit. Ph. Ego quoque una pér quod mihist cárius:
Ne istúc tam iniquo pátiare animo. Pa. Mínum qui effectúm dabo.
Sed númquid aliud ínperas?
Ph. Múnus nostrum ornáto uerbis, quód poteris: et i lum aémulum,
Quod póteris, ab ea péllito. Pa. Au,
Mémini, tam etsi núllus moneas. Ph. Égo rus i atque íbi manebo.
Pa. Cénseo. Ph. Sed heús tu. Pa. Quid uis? Ph. Cénsen posse me óffirmare
Pérpeti, ne rédeam interea? Pa. Téne? non herc árbitror:
Nam aut iám reuortere, aút mox noctu te ádig horsum insómnia.
Ph. Opus fáciam, ut defetíger usque, ingrátiis ut dó miam.

Vigilábis lassus: hóc plus facies. Ph. Ábi, nil dicis, Pármeno.
Eĭciunda hercle haec ést mollities ánimi: nimis me indúlgeo.
Tandém non ego illam cáream, si sit ópus, uel totum tríduom? Pa. Hui,
Ýniuorsum tríduom? uide quíd agas. Ph. Stat senténtia.
Dí boni, quid hoc mórbist? adeon hómines inmutárier
Éx amore, ut nón cognoscas eúndem esse! hoc nemó fuit
Mínus ineptus, mágis seuerus quísquam nec magis cóntinens.
Séd quis hic est, qui huc pérgit? attat, híc quidemst parasitús Gnatho
Mílitis: ducít secum una uírginem dono huíc: papae,
Fácie honesta. mírum ni ego me túrpiter hodie híc dabo
Cúm meo decrepito hóc eunucho. haec súperat ipsam Tháïdem.

GNATHO. PARMENO.

Di ínmortales, hómini homo quid praéstat? stulto intéllegens II 2
Quíd inter est? hoc ádeo ex hac re uénit in mentém mihi:
Cónueni hodie aduéniens quendam meí locì hinc atque órdinis
Hóminem haud inpurum, ítidem patria qui ábligurrierát bona:

Vídeo sentum squálidum aegrum, pánnis annisq óbsitum.
'Quíd istuc' inquam 'ornátist?' "quoniam míser qu habui pérdidi, en
Quó redactus sum. ómnes noti me átque amici d serunt."
Híc ego illum contémpsi prae me; 'quíd homo' i quam 'ignauíssume?
Ítan parasti te, út spes nulla rélicua in te sít tibi?
Símul consilium cúm re amisti? uíden me ex eode ortúm loco?
Quí color, nitór, uestitus, quaé habitudost córpori
Ómnia habeo, néque quicquam habeo: níl quom e nil defít tamen.'
"Át ego infelix néque ridiculus ésse neque plag pati
Póssum." 'quid? tu his rébus credis fíeri? tot errás uia.
Ólim isti fuit géneri quondam quaéstus apud sae clúm prius:
Hóc nouomst aucúpium: ego adeo hanc prímus i ueni uiam.
Ést genus hominum, qui ésse primos se ómniu rerúm uolunt,
Néc sunt: hos conséctor: hisce ego nón paro m ut rídeant,
Séd *eis* ultro adrídeo et eorum íngenia admir simul:
Quídquid dicunt, laúdo: id rursum sí negant, laud íd quoque:
Négat quis: nego; aït: áio; postremo ínperaui egomét mihi

Ómnia adsentári. is quaestus núnc est multo ubérrumus.'
- Scítum hercle hominem: hic hómines prorsum ex stúltis insanós facit.
r. Dum haec lóquimur, intereá loci ad macéllum ubi aduentámus,
Concúrrunt laeti mi óbuiam cuppédinarii ómnes:
Cetárii, lanií, coqui, fartóres, piscatóres,
Quibus ét re salua et pérdita profúeram et prosum saépe:
Salútant, ad cenám uocant, aduéntum gratulántur.
Ille úbi miser famélicus uidet me ésse tanto honóre,
Tam fácile uictum quaérere: [ibi] homo coépit me obsecráre,
Vt síbi liceret díscere id de mé: sectari iússi,
Si pótis est, tamquam phílosophorum habent dísciplinae ex ípsis
Vocábula, parasíti ita ut Gnathónici uocéntur.
a. Viden ótium et cibus quíd facit aliénus? Gn. Sed ego césso
Ad Tháïdem hanc dedúcere et rogáre ad cenam ut uéniat?
Sed Pármenonem ante óstium †Thaidis tristem uídeo,
Riuális seruom: sálua res. ni mírum, hisce homines frígent.
Nebulónem hunc certumst lúdere. Pa. Hisce hoc múnere arbitrántur
Suam Tháïdem esse. Gn. Plúrima salúte Parmenónem
Summúm suom inpertít Gnatho. quid ágitur? Pa. Statur. Gn. Vídeo.

Numquíd nam hic quod nolís uides? Pa. Te. G
Crédo: at numquid áliud?
Pa. Qui dúm? Gn. Quia tristi's. Pa. Níl quidem. G
Ne sís: sed quid uidétur
Hoc tíbi mancupium? Pa. Nón malum hercle. Gn. Vi
hóminem. Pa. Vt falsus ánimi
Gn. Quam hoc múnus gratum Tháïdi arbitráre esse
Pa. Hoc nunc dícis,
Eiéctos hinc nos: ómnium rerum, heús, uicissitúdo est
Gn. Sex égo te totos, Pármeno, hos mensís quietum réddam,
Ne súrsum deorsum cúrsites neue úsque ad lucem uígiles:
Ecquíd beo te? Pa. Mén? papae. Gn. Sic sóle amicos. Pa. Laúdo.
Gn. Detíneo te: fortásse tu proféctus alio fúeras.
Pa. Nusquám. Gn. Tum tu igitur paúlulum da mi ópe rae: fac ut admíttar
Ad íllam. Pa. Age modo, nunc tíbi patent fore haé, quia istam dúcis.
Gn. Numquem éuocari hinc uís foras? Pa. Sine bíduo hoc praetéreat:
Qui míhi nunc uno dígitulo foris áperis fort nátus,
Ne tu ístas faxo cálcibus saepe ínsultabis frú tra.
Gn. Etiám nunc hic stas, Pármeno? [eho] num na híc relictu's cústos,
Nequís forte internúntius clam a mílite ad ista cúrset?
Pa. Facéte dictum: míra uero míliti quae pláceant.
Sed uídeo erilem fílium minórem huc aduenîre.

ór, qui ex Piraeo ábierit: nam ibi cústos publicést nunc.
témerest: et properáns uenit: nesció quid circumspéctat.

CHAEREA. PARMENO.

idi. II 3
ue uírgost usquam néque ego, qui illam e cónspectu amisí meo.
quaéram, ubi inuestígem, quem percónter, quam insistám uiam,
ertus sum. una haec spés est: ubi ubi est, diú celari nón potest.
áciem pulchram: déleo omnis dehínc ex animo múlieres:
dét cotidiánarum harum fórmarum. PA. Ecce autem álterum,
cio quid de amóre loquitur: o ínfortunatúm senem!
uérost, qui si occéperit,
lúm iocumque dícet fuisse illum álterum,
eut húius rabies quaé dabit.
illúm di deaeque sénium perdant, qui hódie me remorátus est:
que ádeo qui restíterim: tum autem qui íllum flocci fécerim.
l eccum Parmenónem. salue. PA. Quíd tu es tristis? quídue es alacris?
de is? CH. Egone? néscio hercle, néque unde eam neque quórsum eam:
prórsum oblitus súm mei.
i quaéso? CH. Amo. PA. Hem. CH. Nunc, Pármeno, te osténderis qui uír sies.

Scis té mihi saepe póllicitum esse 'Chaérea, quid ínueni
Modo quód ames: in ea re útilitatem ego fáci cognoscás meam',
Quom in céllulam ad te pátris penum omnem gerebam clánculum.
PA. Age, inépte. CH. Hoc hercle fáctumst. fac sis promissa adpáreant:
Sic ádeo digna rés est, ubi tu néruos intendás
Haud símilis uirgost uírginum nostrárum, quas trés student
Demíssis umeris ésse, uincto péctore, ut gra sient.
Siquíst habitior paúlo, pugilem esse áiunt, cúnt cibum:
Tam etsí bonast natúra, reddunt cúratura iúnce
Itaque érgo amantur. PA. Quíd tua istaec? Noua figura orís. PA. Papae
CH. Color uérus, corpus sólidum et suci plénum. PA. Anni? CH. Anni? séde
PA. Flos ípsus. CH. Hance tú mihi uel ui uél clam precário
Fac trádas: mea nil ré fert, dum potiár modo.
PA. Quid? uírgo quoiast? CH. Néscio hercle. PA. déśt? CH. Tantundem. PA. hábitat?
CH. Ne id quídem. PA. Vbi uidisti? CH. Ín uia. Qua rátione amisísti?
CH. Id équidem aduenìens mécum stomachabár m
Neque quémquam ego hominem esse árbitror magis bonae
Felícitates ómnes auorsaé sient.

Quid hóc est sceleris! périi. Pa. Quid factúmst? Ch. Rogas?
Patrís cognatum atque aéqualem Archidémidem
Nouístin? Pa. Quid ni? Ch. Is, dum hánc sequor, fit mi óbuiam.
Incómmode hercle. Ch. Immo énim uero infelíciter:
Nam incómmoda alia súnt dicenda, Pármeno.
Illúm liquet mihi déierare his ménsibus
Sex séptem prorsus nón uidisse próxumis,
Nisi núnc, quom minume uéllem minumeque ópus fuit.
Eho nónne hoc monstri símilest? quid aïs? Pa. Máxume.
Contínuo adcurrit ád me, quam longé quidem,
Incúruos, tremulus, lábiis demissís, gemens:
'Heus heús, tibi dico, Chaérea' inquit. réstiti.
'Scin quíd ego te uolébam?' "dic." 'cras ést mihi
Iudícium.' "quid tum?" 'ut díligenter núnties
Patri, áduocatus máne mi esse ut méminerit.'
Dum haec dícit, abiit hóra. rogo numquíd uelit.
'Recte' ínquit. abeo. quom húc respicio ad uírginem,
Illa sése interea cómmodum huc aduórterat
In hanc nóstram plateam. Pa. Mírum ni hanc dicít, modo
Huic quaé datast dono. Ch. Húc quom aduenio, núlla erat.
Comités secuti scílicet sunt uírginem?
Verúm: parasitus cum áncilla. Pa. Ipsast: ílicet:
Desíne: iam conclamátumst. Ch. Alias rés agis.
Istúc ago equidem. Ch. Nóstin quae sit? díc mihi,
Vidístin? Pa. Vidi, nóui: scio quo abdúcta sit.
Eho Pármeno mi, nóstin et scis úbi siet?

PA. Húc deductast ád meretricem Tháïdem: ei datast.
CH. Quís is est tam poténs cum tanto múnere hoc? Milés Thraso,
Phaédriae riuális. CH. Duras frátris partis pra
PA. Ímmo si sciás quod donum huic dóno contra paret,
Mágis id dicas. CH. Quód nam quaeso hercle? Eúnuchum. CH. Illumne ób
Ínhonestum hominem, quém mercatus ést heri, nem múlierem?
PA. Ístunc ipsum. CH. Homó quatietur cérte cum foras.
Séd istam Thaïdém non sciui nóbis uicinam. Haúd diust.
CH. Périi, numquamne étiam me illam uídisse! eho díc mihi:
Éstne, ut fertur, fórma? PA. Sane. CH. At nostram hanc. PA. Ália re
CH. Óbsecro hercle, Pármeno, fac ut pótiar. PA. ciam sédulo:
Dábo operam, adiuuábo: numquid me áliud? Quo nunc ís? PA. Domum,
Vt mancupia haec, íta uti iussit fráter, ducam Tháïdem.
CH Ó fortunatum ístum eunuchum, quí quidem in h detúr domum!
PA. Quíd ita? CH. Rogitas? súmma forma sémper c seruám domi
Vidébit, conloquétur, aderit úna in unis aédibu
Cibúm non numquam cápiet cum ea: intérdum pr ter dórmiet.

sí nunc tute fórtunatus fías? Ch. Qua re, Pármeno?
ónde. Pa. Capias tu íllius uestem. Ch. Véstem? quid tum póstea?
lló te deducam. Ch. Aúdio. Pa. Te esse íllum dicam. Ch. Intéllego.
llíus fruare cómmodis, quibus tú illum dicebás modo:
n úna capias, ádsis, tangas, lúdas, propter dórmias:
dóquidem illarum néque te quisquam nóuit neque scit quí sies.
térea forma et aétas ipsast, fácile ut pro eunuchó probes.
probe, nec úmquam uidi mélius consiliúm dari.
eámus intro núnciam: orna me, ábduc, duc, quantúm potest.
agís? iocabar équidem. Ch. Garris. Pa. Périi, quid ego egí miser?
trúdis? perculerís iam tu me. tíbi equidem dicó, mane.
ıs. Pa. Pergin? Ch. Cértumst. Pa. Vide ne nímium calidum hoc sít modo.
ést profecto: síne. Pa. At enim istaec ín me cudetúr faba. Ch. Ah.
tium facimus. Ch. Án id flagitiumst, si ín domum meretríciam
car et illis crúcibus, quae nos nóstramque adulescéntiam
nt déspicatam et quaé nos semper ómnibus cruciánt modis,

Nunc réferam gratiam átque eas itidem fállam,
ab illis fállimur?
An pótius hoc patri aéquomst fieri, ut á me l
túr dolis?
Quod quí rescierint, cúlpent; illud mérito fac
omnés putent.
Pa. Quid istíc? si certumst fácere, faciam: uérum
post cónferas
Culpam ín me. Ch. Non faciám. Pa. Iubesne?
Iúbeam? cogo atque ínpero;
Numquám defugio auctóritatem. Pa. Séquere:
uortánt bene.

ACTVS III.

THRASO. GNATHO. PARMENO.

nás uero agere grátias Thaïs mihi? III 1
ìntis. TH. Ain tu, laétast? GN. Non tam ipsó quidem
ıó, quam abs te datum ésse: id uero sério
ímphat. PA. Hoc prouíso ut, ubi tempús siet,
úcam. sed eccum mílitem. TH. Est istúc datum
fécto, ut grata míhi sint quae facio ómnia.
ıórti hercle animum. TH. Vél rex semper máxumas
ıi agébat quidquid féceram: aliis nón item.
óre alieno mágno partam glóriam
·bís saepe in se tránsmouet, qui habét salem,
ıd in tést. TH. Habes. GN. Rex te érgo in oculís TH. Scílicet.
táre? TH. Vero: crédere omnem exércitum,
ısília. GN. Mirum. TH. Túm sicubi eum sátietas
ninum aút negoti síquando odium céperat,
[uiéscere ubi uolébat, quasi: nostín? GN. Scio:
ısi ubi íllam expueret míseriam ex animó. TH. Tenes.
n mé conuiuam sólum abducebát sibi. GN. Hui,
;em élegantem nárras. TH. Immo síc homost:
paúcorum hominum. GN. Ímmo nullorum árbitror,

Si técum uiuit. Th. Inuidere omnés mihi,
Mordére clanculum: égo non flocci péndere:
Illi ínuidere mísere: uerum unús tamen
Inpénse, elephantis quem Índicis praefécerat.
Is úbi molestus mágis est, 'quaeso' inquám 'St
Eone és ferox, quia habés inperium in béluas?'
Gn. Pulcherrume hercle díctum et sapientér. pap
Iuguláras hominem. quíd ille? Th. Mutus ilic
Gn. Quid ni ésset? Pa. Di uostrám fidem: hom pérditum
Miserúmque: et illum sácrilegum. Th. Quid ill Gnatho,
Quo pácto Rhodium tétigerim in conuíuio,
Numquám tibi dixi? Gn. Númquam: sed narra secro.
Plus mílliens audíui. Th. Vna in conuíuio
Erat híc, quem dico, Rhódius adulescéntulus.
Forte hábui scortum: coépit ad id adlúdere
Et me ínridere. 'quíd aïs' inquam homini 'ín dens?
Lepus túte es et pulméntum quaeris?' Gn. Háhah
Th. Quid ést? Gn. Facete, lépide, laute, níl supra.
Tuomne, óbsecro te, hoc díctum erat? uetus cr didi.
Th. Audíeras? Gn. Saepe, et fértur in primís. T Meumst.
Gn. Dolet díctum inprudenti ádulescenti et líbero.
Pa. At té di perdant. Gn. Quíd ille quaeso? Th. P ditus:
Risu ómnes qui aderant émoriri: dénique
Metuébant omnes iám me. Gn. Non iniúria.
Th. Sed heús tu, purgon égo me de istac Thaïdi,

od eám me amare súspicatast? Gn. Nîl minus.
no aúge magis suspítionem. Th. Quór? Gn. Rogas?
n, síquando illa méntionem Phaédriae
cit aút si laudat, te út male urat? Th. Séntio.
út ne fiat, haéc res solast rémedio.
i nóminabit Phaédriam, tu Pámphilam
ntínuo. siquando ílla dicet 'Phaédriam
tró mittamus cómmissatum': Pámphilam
ntátum prouocémus. si laudábit haec
íus formam: tu húius contra. dénique
ir pró pari reférto, quod eam mórdeat.
iquidém me amaret, tum ístuc prodessét, Gnatho.
uando íllud quod tu dás expectat átque amat,
m dúdum te amat: iám dudum illi fácile fit
uod dóleat: metuit sémper, quem ipsa núnc capit
ructúm, nequando irátus tu alio cónferas.
ene díxti: ac mihi istuc nón in mentem uénerat.
idículum: non enim cógitaras: céterum
lem hoc túte melius quánto inuenissés, Thraso!

'hais. Thraso. Parmeno. Gnatho.
Pythias.

udíre uocem uísa sum modo mílitis. III 2
tque éccum. salue, mí Thraso. Thr. O Thaïs mea,
feum sáuium, quid ágitur? ecquid nós amas
e fídicina istac? Pa. Quám uenuste: quód dedit
rincípium aduenieus! Th. Plúrimum meritó tuo.
ámus ergo ad cénam: quid stas? Pa. Hem álterum:
x hómine hunc natum dícas? Thr. Vbi uis, nón moror.

PA. Adíbo atque adsimulábo quasi nunc éxeam.
Itúran, Thaïs, quópiam es? TH. Ehem, Párm
Bene fécisti: hodie itúra. PA. Quo? TH. Q
hunc nón uides?
PA. Video ét me taedet. úbi uis, dona adsúnt tibi
A Phaédria. THR. Quid stámus? quor non i
hinc?
PA. Quaeso hércle ut liceat, páce quod fiát tua,
Dare huíc quae uolumus, cónuenire et cónloqu
THR. Perpúlchra credo dóna aut nostri símilia.
PA. Res índicabit. heús iubete istós foras
Exíre, quos iussi, ócius. procéde tu huc.
Ex Aéthiopiast úsque haec. THR. Hic sunt
minae.
GN. Vix. PA. Ýbi tu es, Dore? accéde. *en* eunuch
tibi,
Quam líberali fácie, quam aetate íntegra!
TH. Ita mé di ament, honéstust. PA. Quid tu
Gnatho?
Numquíd habes quod contémnas? quid tu aut
Thraso?
Tacént: satis laudant. fác periclum in lítteris,
Fac ín palaestra, in músicis: quae líberum
Scire aéquomst adulescéntem, sollertém dabo.
THR. Ego íllum eunuchum, si ópus siet, uel sóbrius.
PA. Atque haéc qui misit, nón sibi soli póstulat
Te uíuere et sua caúsa excludi céteros,
Neque púgnas narrat néque cicatricís suas
Osténtat neque tibi óbstat, quod quidám facit:
Verum úbi molestum nón erit, ubi tú uoles,
Vbi témpus tibi erit, sát habet, si tum récipitur.
THR. Adpáret seruom hunc ésse domini paúperis

Miserique. Gn. Nam hercle némo posset, sát scio,
Qui habéret qui paráret alium, hunc pérpeti.
Tace tú, quem ego esse infra ínfumos omnís puto
Hominés: nam qui huic adséntari animum indúxeris,
E flámma petere té cibum posse árbitror.
Iamne ímus? Th. Hos prius íntro ducam et quaé uolo
Simul ínperabo: póste continuo éxeo.
Ego hinc ábeo. tu istanc ópperire. Pa. Haud cónuenit
Vna íre cum amica ínperatorem ín uia.
. Quid tíbi ego multa dícam? domini símiu's.
Hahahaé. Thr. Quid rides? Gn. Ístuc quod dixtí modo:
Et illúd de Rhodio díctum quom in mentém uenit.
Sed Tháïs exit. Thr. Ábi prae, cura ut sínt domi
Paráta. Gn. Fiat. Th. Díligenter, Pýthias,
Fac cúres, si Chremés hoc forte aduénerit,
Vt óres, primum ut rédeat: si id non cómmodumst,
Vt máneat: si id non póterit, ad me addúcito.
Ita fáciam. Th. Quid? quid áliud uolui dícere?
Ehem: cúrate istam díligenter uírginem:
Domi adsítis facite. Thr. Eámus. Th. Vos me séquimini.

Chremes. Pythias.

Profécto quanto mágis magisque cógito, III 3
Ni mírum, dabit haec Tháïs mihi magnúm malum:
Ita mé uideo ab ea astúte labefactárier.
Iam túm quom primum iússit me ad se arcéssier,
Rogét quis 'quid tibi cum ílla?' ne norám quidem.

Vbi uéni, causam, ut íbi manerem, répperit:
Ait rém diuinam fécisse˙ et rem sériam
Velle ágere mecum. iám tum erat suspítio,
Doló malo haec fieri ómnia. ipsa adcúmbere
Mecúm, mihi sese dáre, sermonem quaérere.
Vbi fríget, huc euásit, quam pridém pater
Mihi et máter mortui éssent. dico, iám diu.
Rus Súnii ecquod hábeam et quam longe á mari.
Credo eí placere hoc, spérat se a me auéllere.
Postrémo, ecqua inde párua periissét soror;
Ecquís cum ea una; quíd habuisset, quóm perit;
Ecquís eam posset nóscere. haec quor quaéritet?
Nisí si ílla forte quae ólim periit páruola,
Eam sése intendit ésse, utist audácia.
Verum éa si uiuit, ánnos natast sédecim,
Non máior: Thaïs, quám ego sum, maiúsculast.
Misít porro orare, út uenirem, sério.
Aut dícat quod uolt aút molesta né siet.
Non hércle ueniam tértio. heus heus, écquis hic?
Ego súm Chremes. Py. O cápitulum lepidíssumum.
Ch. Dico égo mi insidias fíeri? Py. Thaïs máxumo
Te orábat opere, ut crás redires. Ch. Rús eo.
Py. Fac amábo. Ch. Non possum, ínquam. Py. At tu apud nos híc mane,
Dum rédeat ipsa. Ch. Níl minus. Py. Quor, mí Chremes?
Ch. Malám rem hinc ibis? Py. Si ístuc ita certúmst tibi,
Amábo ut illuc tránseas ubi illást. Ch. Eo.
Py. Abi, Dórias, cito húnc deduce ad mílitem.

ANTIPHO.

ɜri áliquot adulescéntuli coïmus in Piraéo, III 4
húnc diem ut de súmbolis essémus. Chaeream ei rei
:aefécimus: dati ánuli: locus, témpus constitútumst.
raetériit tempus: quo ín loco dictúmst, parati níl est.
omo ípse nusquamst: néque scio quid dícam aut quid coniéctem.
unc mi hóc negoti céteri dedére, ut illum quaéram,
lque ádeo uisam, sí domist. quis nam hínc ab Thaïde éxit?
: ést an non est? ípsus est. quid hoc hóminis? quid hoc ornátist?
uid illúd malist? nequeó satis mirári neque conícere:
isi, quídquid est, procul hínc lubet prius quíd sit sciscitári.

CHAEREA. ANTIPHO.

úmquis hic est? némost. numquis hínc me sequitur? némo homost. III 5
ımne rumpere hóc licet mi gaúdium? pro Iúppiter,
unc ést profecto, intérfici quom pérpeti me póssum,
e hoc gaúdium contáminet uita aégritudine áliqua.
ed néminemne cúriosum intéruenire núnc mihi,
ui mé sequatur quóquo eam, rogitándo obtundat, énicet,

Quid géstiam aut quid laétus sim, quo pérgam, u emergam, úbi siem
Vestítum hunc nanctus, quíd mihi quaeram, sá sim anne insániam!
AN. Adíbo atque ab eo grátiam hanc, quam uídeo ue inibo.
Chaérea, quid est quód sic gestis? quíd sibi uestítus quaerit?
Quid ést quod laetus *és*? quid tibi uis? sátine nu's? quíd me
Aspéctas? quid tacés? CH. O festus díes! ami sálue:
Nemóst, quem ego nunciám magis cuperém uid quám te.
AN. Narra ístuc quaeso quíd siet. CH. Immo égo *oro* hercle ut aúdias.
Nostín hanc, quam amat fráter? AN. Noui; némp opinor, Tháïdem.
CH. Istam ípsam. AN. Sic commémineram. CH. Hod quaédamst ei donó data
Virgó: quid ego eius tíbi nunc faciem praédic aut laudem, Ántipho,
Quom ipsús me noris quam élegans formárum spe tatór siem?
In hác commotus sum. AN. Aín tu? CH. Prim díces, scio, si uíderis.
Quid múlta uerba? amáre coepi. fórte fortu domi
Erat quídam eunuchus, quém mercatus fúerat fr ter Tháïdi,
Neque ís deductus étiam tum ad eam. súbmon me Pármeno

Ibi séruos, quod ego arrípui. An. Quid id est? Ch. Tácitus citius aúdies:
Vt uéstem cum eo mútem et pro illo iúbeam me illoc dúcier.
Pro eunúchon? Ch. Sic est. An. Quíd ex ea re tándem ut caperes cómmodi?
Rogás? uiderem, audírem, essem una quácum cupiebam, Ántipho.
Num párua causa aut práua ratiost? tráditus sum múlieri.
Illa ílico ubi me accépit, laeta uéro ad se abducít domum:
Comméndat uirginém. An. Quoi? tibine? Ch. Míhi. An. Satis tutó tamen.
Edícit ne uir quísquam ad eam adeat, ét mihi ne abscedam ínperat:
In ínteriore párte ut maneam sólus cum sola. ádnuo
Terram íntuens modéste. An. Miser. Ch. 'Ego' ínquit 'ad cenam hínc eo':
Abdúcit secum ancíllas: paucae, quaé circum illam esséntt, manent
Nouíciae puéllae. continuo haéc adornant út lauet.
Adhórtor properent. dum ádparatur, uírgo in conclauí sedet
Suspéctans tabulam quándam pictam; ibi ínerat pictura haéc, Iouem
Quo pácto Danaae mísisse aiunt quóndam in gremium imbrem aúreum.
Egomét quoque id spectáre coepi: et quía consimilem lúserat
Iam olim ílle ludum, inpéndio magis ánimus gaudebát mihi,

Deum sése in hominem cónuortisse atque ín
nas tégulas
Venísse clanculúm per pluuium fúcum factum
lieri.
At quém deum! qui témpla caeli súmma sonitu
cutit.
Ego homúncio hoc non fácerem? ego illud
item feci ác lubens.
Dum haec mécum reputo, arcéssitur lauátum
terea uírgo:
Iit, láuit, rediit; deínde eam in léctulo locár
Sto expéctans, siquid mi ínperent. uenit
'heus tu' inquit 'Dóre,
Cape hóc flabellum, uéntulum huic sic fácito,
lauámur:
Vbi nós lauerimus, sí uoles, lauáto'. accipio trí
AN. Tum equidem ístuc os tuom ínpudens uidére
mium uéllem,
Qui essét status, flabéll*ul*um tenére te asinum
tum.
CH. Vix élocutast hóc, foras simul ómnes proruónt
Abeúnt lauatum, pérstrepunt, ita út fit, domini
ábsunt.
Intérea somnus uírginem opprimít. ego limis sp
Sic pér flabellum clánculum: simul ália circ
spécto
Satin éxplorata sínt. uideo esse. péssulum
óbdo.
AN. Quid túm? CH. Quid 'quid tum' fátue? AN. Fa
CH. Án ego occasiónem
Mi osténtam, tantam, tám breuem, tam optá
tam insperátam

Amítterem? tum pól ego is essem uéro, qui simulábar.
Sane hèrcle ut dicis. séd interim de súmbolis quid áctumst?
Parátumst. An. Frugi es: úbi? domin? Ch. Immo ápud libertum Díscum.
Perlóngest. Ch. Sed tanto ócius properémus. An. Muta uéstem.
Vbi mútem? perii: nám domo exuló nunc: metuo frátrem
Ne intús sit: porro autém pater ne rure redierít iam.
Eámus ad me, ibi próxumumst ubi mútes. Ch. Recte dícis.
Eámus: et de istác simul, quo pácto porro póssim
Potíri consílium uolo capere úna tecum. An. Fíat.

ACTVS IIII.

Dorias.

IV 1 Ita me di ament, quántum ego illum uídi, non … tímeo misera,
Néquam ille hodie insánus turbam fáciat aut … Tháïdi.
Nam póstquam iste aduenít Chremes adulésc… frater uírginis,
Mílitem rogat út illum admitti iúbeat: ille contin… irasci,
Néque negare audére: Thaïs pórro instare ut h… minem inuitet.
Id faciebat rétinendi illius caúsa: quia illa q… cupiebat
Dé sorore eius índicare ad eám rem tempus n… erat.
Inuítat tristis: mánsit. ibi illa cum íllo sermone… ílico.
Míles uero síbi putare addúctum ante oculos a… mulum,
Fácere contra huic aégre: 'heus' inquit 'púer, ar… cesse Pámphilam,
Vt delectet híc nos.' illa exclámat 'minume gé… tium:
In conuiuium íllam?' miles téndere, inde ad iúrgium.

·rea aurum sibi clam mulier démit, dat mi ut aúferam.
: est signi: ubi prímum poterit, se fllinc subducét scio.

PHAEDRIA. (DORIAS.)

n rús eo, coepi égomet mecum intér uias, IV 2
út fit, ubi quid ín animost moléstiae,
ám rem ex alia cógitare, et ea ómnia
ıórem in partem. quíd opust uerbis? dum haéc puto,
ıetérii inprudens uíllam. longe iam ábieram,
om sénsi: redeo rúrsum, male ueró me habens:
i ad ípsum ueni déuorticulum, cónstiti:
cépi mecum cógitare 'hem, bíduom hic
.néndumst soli síne illa? quid tum póstea?
ést. quid? nil? si nón tangendi cópiast,
o né uidendi quídem erit? si illud nón licet,
tem hóc licebit. cérte extrema línea
ıáre haud nil est.' uíllam praetereó sciens.
l quíd hoc, quod timida súbito egreditur Pýthias?

PYTHIAS. PHAEDRIA. DORIAS.

. ego illum scelerósum misera atque ínpium inueniam? aút ubi quaeram? IV 3
:ine tam audax fácinus facere esse aúsum! PH. Perii: hoc quíd sit uereor.
'n etiam insupér scelus, postquam lúdificatust uírginem,
ıtem ómnem miserae díscidit, tum ipsám capillo cónscidit.
n. PY. Quí nunc si detúr mihi,

Vt ego únguibus facile ílli in oculos ínuolem
fico!
PH. Néscio quid profécto absente nóbis turbatúmst
Adíbo. quid istuc? quíd festinas? aút quem
ris, Pýthias?
PY. Ehem Phaédria, ego quem quaéram? in' hinc
dígnu's cum donís tuis
Tam lépidis? PH. Quid istuc ést reï?
PY. Rogás me? eunuchum quém dedisti nóbis quas
bás dedit!
Vírginem, erae quam dóno dederat míles, uit
PH. Quid aïs?
PY. Périi. PH. Temulénta's. PY. Vtinam síc sint
mihi mále uolunt.
DO. Au óbsecro, mea Pýthias, quod ístuc nam
strúm fuit?
PH. Insánis: qui istuc fácere eunuchus pótuit? PY.
illum néscio
Qui fúerit: hoc quod fécit, res ipsa índicat.
Virgo ípsa lacrumat néque, quom rogites, quíd
audet dícere.
Ille aútem bonus uir núsquam adparet. étiam
misera súspicor,
Aliquíd domo abeuntem ábstulisse. PH. Néqueo
rarí satis,
Quo illíc abire ignáuos possit lóngius, nisi sí dom
Forte ád nos rediit. PY. Víse amabo, núm sit.
Iam faxó scies.
DO. Perii, óbsecro, tam infándum facinus, méa tu,
audiuí quidem.
PY. At pól ego amatorés eos mulierum ésse audien
máxumos,

nīl potesse: uérum miserae nón in mentem uénerat:
illum áliquo conclusíssem neque illi cómmisissem uírginem.

EDRIA. DORVS. PYTHIAS. DORIAS.

'oras, sceléste: at etiam réstitas, IV 4
íue? prodi, mále conciliate. Do(RVS). Óbsecro. PH. Oh,
uide, os ut síbi distorsit cárnufex.
huc tíbi reditiost? uéstis quid mutátiost?
nárras? paulum sí cessassem, Pýthias,
nóu offendissem, íta iam adornarát fugam.
n hóminem, amabo? PH. Quíd ni habeam? PY. Factúm bene.
Istúc pol uero béne. PY. Vbist? PH. Rogitas? nón uides?
ım? óbsecro quem? PH. Hunc scílicet. PY. Quis hic ést homo?
d uós deductus hódiest. PY. Hunc oculís suis
árum numquam quísquam uidit, Phaédria.
uídit? PY. An tu hunc crédidisti esse, óbsecro,
ós deductum? PH. Námque alium habui néminem. PY. Au,
ɔmparandus híc quidem ad illumst: ílle erat
sta facie et líberali. PH. Ita uísus est
m, quia uaria uéste exornatús fuit:
tíbi uidetur foéd·ıs, quia illám nón habet.
óbsecro: quasi uéro paulum intér siet.
ós deductus hódiest adulescéntulus,
ı tú uidere uéro uelles, Phaédria.

Hic ést uietus uétus ueternosús senex,
Colóre mustelíno. Ph. Hem, quae haec est fá
Eo rédiges me, ut quid égerim egomet nésciam?
Eho tu, émin ego te? Do. Emísti. Py. Iube mi d
Respóndeat. Ph. Roga. Py. Vénisti hodie ad negat.
At ille álter uenit ánnos natus sédecim:
Quem sécum adduxit Pármeno. Ph. Age dum mi éxpedi
Primum: ístam quam habes únde habes uest taces?
Monstrum hóminis, non dictúru's? Do. V Chaérea.
Ph. Fratérne? Do. Ita. Ph. Quando? Do. Hódie. Quam dudúm? Do. Modo.
Ph. Quicúm? Do. Cum Parmenóne. Ph. Norasne prius?
Do. Non: néc quis esset úmquam audieram dícier.
Ph. Vnde ígitur fratrem méum esse scibas? Do. P meno
Dicébat eum esse. is míhi dedit hanc. Ph. Óc
Do. Meam ipse índuit: post úna ambo abierúnt fo
Py. Iám satis credis sóbriam esse me ét nil menti tibi?
Iám satis certumst uírginem uitiátam esse? Ph. A nunc, bélua,
Crédis huic quod dícat? Py. Quid isti crédi res ipsa índicat.
Ph. Cóncede istuc paúlulum: audin? étiam paululú sat est.
Díc dum hoc rursum, Chaérea tuam uéstem detr xít tibi?

;um. Ph. Et eamst indútus? Do. Factum. Ph. Et pró te huc deductúst? Do. Ita
›iter magne, ó scelestum atque aúdacem hominem. Py. Vaé mihi:
m non credás indignis nós esse inrisás modis?
um ni credís quod íste dícat. quid agam néscio.
.s negato rúrsum. possumne égo hodie ex te excúlpere
um? uidistíne fratrem Chaéream? Do. Non. Ph. Nón potest
: malo fatéri, uideo: séquere hac: modo aït módo negat.
me. Do. Obsecró te uero, Phaédria. Ph. I intro núnciam.
:. Ph. Alio pácto honeste hinc quó modo abeam néscio.
amst, siquidem tú me hic etiam, nébulo, ludificábere.
nenonis tám scio esse hanc téchinam quam me uíuere.
est. Py. Inueniam édepol hodie, párem ubi referam grátiam.
nunc quid faciéndum censes, Dórias? Dor. De istác rogas
;ine? Py. Ita, utrum praédicemne an táceam? Dor. Tu pol, sí sapis,
d scis nescis, néque de eunucho néque de uitio uírginis.
re et te omni túrba euolues ét illi gratum féceris.
ıodo dic, abísse Dorum. Py. Ita fáciam. Dor. Sed uideón Chremem?

Tháis iam aderit. Py. Quíd ita? Dor. Quia, quom
ábeo, iam tum incéperat
Túrba inter eos. Py. Aúfer aurum hoc: égo s
ex hoc, quíd siet.

CHREMES. PYTHIAS.

IV 5 Ch. Attát data hercle uérba mihi sunt: uícit ui
quód bibi.
Ac dum ádcubabam, quám uidebar míhi pulchre e
sóbrius!
Postquám surrexi, néque pes neque mens sátis su
officiúm facit.
Py. Chremés. Ch. Quis est? ehem Pýthias: uah, quá
nunc formósior
Vidére mihi quam dúdum! Py. Certo tú quid
pol multo hílarior.
Ch. Verbum hércle hoc uerum crít 'sine Cerere et L
bero frigét Venus'.
Sed Tháïs multon ánte uenit? Py. Án abiit i
a mílite?
Ch. Iam dúdum, aetatem. lítes factae súnt inter e
máxumae.
Py. Nil díxit, tu ut sequerére sese? Ch. Níl, n
abiens mi ínnuit.
Py. Eho, nónne id sat erat? Ch. Át nescibam id d
cere illam, nísi quia
Corréxit miles, quód intellexi mínus: nam me e
trusít foras.
Sed eccam ípsam: miror úbi ego huic anteuórteri

THAIS. CHREMES. PYTHIAS.

IV 6 Th. Crédo equidem illum iam ádfuturum esse, út illa
a me eripiát; sine ueniat:

illam digito úno attigerit, óculi *illi* ilico éc-fodientur.
adeo illius férre possum inéptiam et magnífica uerba,
dum sint: uérum enim si ad rem cónferentur, uápulabit.
, ego iam dúdum hic adsum. Th. O mí Chremes, te ipsum éxpectabam.
ı turbam hanc própter te esse fáctam? et adeo ad te áttinere hanc
n rem? Ch. Ad me? quí quaeso istuc? Th. Quía, dum tibi sorórem studeo
re ac restítuere, haec atque huíus modi sum múlta passa.
.st? Th. Domi apud me. Ch. Hém. Th. Quid est?
ı ita uti téque illaque dígnumst. Ch. Quid aïs? Th. Íd quod res est.
tibi dono dó neque repeto pro ílla quicquam abs té preti.
ıbétur et referétur, Thaïs, tíbi ita ut merita's grátia.
im caue, ne príus quam hanc a me accípias amittás, Chremes:
ıaéc east, quam míles a me uí nunc ereptúm uenit.
i, cistellam, Pýthias, domo écfer cum monuméntis.
tu íllum, Thaïs Py. Ýbi sitast? Th. In rísco: odiosa céssas.
m secum ád te quantas cópias addúcere?
Th. Num formídulosus óbsecro es, mi homo? Ch. Ápage sis:

Égon formidulósus? nemost hóminum qui uiuát m
TH. Átque ita opust. CH. Ah, métuo qualem tú esse hominem exístumes.
TH. Ímmo hoc cogitáto: quicum rés tibist, peregrínus
Mínus potens quam tú, minus notus, mínus am rum híc habens.
CH. Scío istuc. sed tu quód cauere póssis, stultum míttereſt.
Málo ego nos prospícere quam hunc ulcísci acc iniúria.
Tú abi atque obsera óstium intus, dúm ego transcurro ád forum:
Vólo ego adesse hic áduocatos nóbis in turba TH. Mane.
CH. Mélius est. TH. Mane. CH. Omítte, iam adero. Níl opus est istís, Chremes.
Hóc modo dic, sorórem esse illam tuam ét te uam uírginem
Ámisisse, núnc cognosse. sígna ostende. PY. A súnt. TH. Cape.
Sí uim faciet, ín ius ducito hóminem: intellexti CH. Probe.
TH. Fác animo haec praeséntí dicas. CH. Fáciam. T Attolle pállium.
Périi, huic ipsist ópus patrono, quém defenso paro.

THRASO. GNATHO. SANGA. CHREMES. THAIS.

IV 7 THR. Hancíne ego ut contuméliam tam insígnem in accipiám, Gnatho?
Morí me satiust. Símalio, Donáx, Syrisce, séquimi

Primum aédis expugnábo. Gn. Recte. Thr. Vírginem eripiám. Gn. Probe.
. Male múlcabo ipsam. Gn. Púlchre. Thr. In medium huc ágmen cum uectí. Donax;
Tu, Símalio, in siníntrum cornum; tú, Syrisce, in déxterum.
Cedo álios: ubi centúriost Sanga et mánipulus furum? Sa. Éccum adest.
. Quid ignáue? peniculón pugnare, qui ístum huc portes cógitas?
Egone? ínperatorís uirtutem noueram et uim mílitum:
Sine sánguine hoc non pósse fieri: qui ábstergerem uólnera?
. Vbi álii? Sa. Qui malum 'álii'? solus Sánnio seruát domi.
. Tu hosce ínstrue: ego ero póst principia: inde ómnibus signúm dabo.
. Illúc est sapere: ut hósce instruxit, ípsus sibi cauít loco.
. Idem hóc iam Pyrrus fáctitauit. Ch. Víden tu, Thaïs, quam híc rem agit?
Ni mírum, consilium íllud rectumst de óccludendis aédibus.
Sané quod tibi nunc uír uideatur ésse hic, nebulo mágnus est:
Ne métuas. Thr. Quid uidétur? Gn. Fundam tíbi nunc nimis uellém dari,
Vt tu íllos procul hinc éx occulto caéderes: facerént fugam.
. Séd eccam Thaïdem ípsam uideo. Gn. Quám mox inruimús? Thr. Mane:

Ómnia prius éxperiri quam ármis sapientém de
Quí scis an quae iúbeam sine ui fáciat? Gn. uostrám fidem,
Quántist sapere! númquam accedo, quín abs te eam doctior.
Thr. Tháïs, primum hoc míhi responde: quóm tibi istam uírginem,
Díxtin hos mihí dies soli dáre te? Th. Quid t póstea?
Thr. Rógitas? quae mi ante óculos coram amátorem duxtí tuom
Th. Quíd cum illoc agás? Thr. et cum eo clám te duxtí mihi?
Th. Lúbuit. Thr. Pamphilam érgo huc redde, nísi mauis ui éripi.
Ch. Tíbi illam reddat aút tu eam tangas, ómnium. Gn. Ah quid agís? tace.
Thr. Quíd tu tibi uis? égo non tangam meám? Ch. Tu autem, fúrcifer?
Gn. Cáue sis: nescis quoí male dicas núnc uiro. C Non tu hínc abis?
Scín tu ut tibi res se hábeat? si quicquam hó hic turbae coéperis,
Fáciam ut huius locí dieique meíque semper m mineris.
Gn. Míseret tui me, qui húnc tantum hominem fáci inimicúm tibi.
Ch. Dímminuam ego tibí caput hodie, nísi abis. Gn. A ueró, canis?
Sícine agis? Thr. Quis tú homo es? quid uis tibi? quid cum illa reí tibist?

principio éam esse dico líberam. Thr. Hem. Ch. Ciuem Átticam. Thr. Hui.
sororem. Thr. Os dúrum. Ch. Miles, núnc adeo edicó tibi,
n facias úllam in illam. Tháïs, ego eo ad Sóphronam
em, ut eam addúcam et signa osténdam haec. Thr. Tun me próhibeas,
ne tangam? Ch. Próhibebo inquam. Gn. Audín tu? hic furti se ádligat:
ɔc tibist. Thr. Idem hóc tu, Thaïs? Th. Quaére qui respóndeat.
nunc agimus? Gn. Quín redeamus: iam haéc tibi aderit súpplicans
Thr. Credin? Gn. Ímmo certe: nóui ingenium múlierum:
t ubi uelís, ubi nolis cúpiunt ultro. Thr. Béne putas.
imitto exércitum? Thr. Vbi uis. Gn. Sánga, ita ut fortís decet
s, domí focique fác uicissim ut mémineris.
ludum animus ést in patinis. Gn. Frúgi es. Thr. Vos me hac séquimini.

ACTVS V.

THAIS. PYTHIAS.

V 1 TH. Pergín, scelesta, mécum perplexé loqui?
'Scio, néscio, abiit, aúdiui, ego non ádfui.'
Non tu ístuc mihi dictúra aperte es, quídquid
'Virgó conscissa uéste lacrumans óbticet;
Eunúchus abiit:' quam óbrem? quid factúmst? tu
PY. Quid tíbi ego dicam mísera? illum eunuchúm ne
Fuísse. TH. Quis fuit ígitur? PY. Iste Chaére
TH. Qui Chaérea? PY. Iste ephébus frater Phaéd
TH. Quid aïs, uenefica? PY. Átqui certo cómperi.
TH. Quid is óbsecro ad nos? quam óbrem adduct
PY. Néscio:
Nisi amásse credo Pámphilam. TH. Hem, m
óccidi,
Infélix, siquidem tu ístaec uera praédicas.
Num id lácrumat uirgo? PY. Id opínor. TH.
aïs, sácrilega?
Istúcine intermináta sum hinc abiéns tibi?
PY. Quid fácerem? ita ut tu iústi, soli créditast.
TH. Scelésta ouem lupó commisti. díspudet
Sic míhi data esse uérba. quid illuc hóminis
PY. Era méa, tace tace óbsecro, saluaé sumus:
Habémus hominem ipsum. TH. Vbi is est? PY.
ad sinísteram.
Viden? TH. Vídeo. PY. Comprendí iube, q
túm potest.

Quid illó faciemus, stúlta? Py. Quid faciás, rogas?
Vide amábo, si non, quom áspicias, os ínpudens
Vidétur: tum *autem* quae éius confidéntiast!

Chaerea. Thais. Pythias.

Apud Ántiphonem utérque, mater ét pater, V 2
Quasi dédita opera dómi erant, ut nulló modo
Intro íre possem, quín uiderent me. ínterim
Dum ante óstium sto, nótus mihi quidam óbuiam
Venít. ubi uidi, ego me ín pedes quantúm queo
In ángiportum quóddam desertum; índe item
In áliud, inde in áliud: ita misérrumus
Fuí fugitando, néquis me cognósceret.
Sed éstne haec Thaïs, quám uideo? ipsast. haéreo
Quid fáciam. quid mea aútem? quid faciét mihi?
Adeámus. bone uir Dóre, salue: díc mihi,
Aufúgistin? Ch. Era, fáctum. Th. Satin id tíbi placet?
Non. Th. Crédin te inpune hábiturum? Ch. Vnam hanc nóxiam
Amítte: si aliam admísero umquam, occídito.
Num meám saeuitiam uéritu's? Ch. Non. Th. *Non?* quíd igitur?
Hanc métui ne me críminaretúr tibi.
Quid féceras? Ch. Paulúm quiddam. Py. Eho 'paulum' ínpudens?
An paúlum hoc esse tíbi uidetur, uírginem
Vitiáre ciuem? Ch. Cónseruam esse crédidi.
Conséruam? uix me cóntineo quin ínuolem
Monstr*o* ín capillum: etiam últro derisum áduenit.

Th. Abin hínc, insana? Py. Quíd ita? uero débeam,
Credo, ísti quicquam fúrcifero, si id fécerim:
Praesértim quom se séruom fateatúr tuom.
Th. Missa haéc faciamus. nón te dignum, Chaérea,
Fecísti: nam si ego dígna hac contumélia
Sum máxume, at tu indígnus qui facerés tamen.
Neque édepol quid nunc cónsili capiám scio
De uírgine istac: íta conturbastí mihi
Ratiónes omnis, út eam non possím suis
Ita ut aéquom fuerat átque ut studui trádere,
Vt sólidum parerem mi hóc beneficium, Chaérea.
Ch. At núnc dehinc spero aetérnam inter nos gráti
Fore, Tháïs. saepe ex huíus modi re quápiam
Maló principio mágna familiáritas
Conflátast. quid si hoc quíspiam uoluít deus?
Th. Equidém pol in eam pártem accipioque ét uolo.
Ch. Immo íta quaeso. unum hoc scíto, contuméliae
Non mé fecisse caúsa, sed amorís. Th. Scio,
Et pól propterea mágis nunc ignoscó tibi.
Non ádeo inhumano íngenio sum, Chaérea,
Neque ita ínperita, ut quíd amor ualeat nésciam.
Ch. Te quóque iam, Thaïs, íta me di bene amé
amo.
Py. Tum pól tibi ab istoc, éra, cauendum intéllego.
Ch. Non aúsim. Py. Nil tibi quícquam credo. Th. D
sinas.
Ch. Nunc égo te in hac re mi óro ut adiutríx sies,
Ego mé tuae comméndo et committó fide:
Te míhi patronam cápio, Thaïs, te óbsecro:
Emóriar, si non hánc uxorem dúxero.
Th. Tamen sí pater quid.. Ch. Áh uolet, certó sci
Ciuís modo haec sit. Th. Paúlulum opperírier

uís, iam frater ípse hic aderit uírginis;
trícem arcessitum íit, quae illam aluit páruolam:
cógnoscendo túte ipse aderis, Chaérea.
o uéro maneo. Th. Vín interea, dúm uenit,
mi ópperiamur pótius quam hic ante óstium?
mó percupio. Py. Quám tu rem actura óbsecro es?
ım quíd ita? Py. Rogitas? húnc tu in aedis cógitas
:cípere posthac? Th. Quór non? Py. Crede hoc meaé fide,
ıbit híc pugnam aliquam dénuo. Th. Au, tace óbsecro.
arúm perspexisse eíus uidere audáciam.
on fáciam, Pythiás. Py. Non credo, Chaérea,
isi sí commissum nón erit. Ch. Quin, Pýthias,
'u mé seruato. Py. Néque pol seruandúm tibi
uicquám dare ausim néque te seruare. ápage te.
.dest óptume ipse fráter. Ch. Perii hercle: óbsecro
.beámus intro, Tháis: nolo me ín uia
'um hac uéste uideat. Th. Quam óbrem tandem? an quía pudet?
d ípsum. Py. Id ipsum? uírgo uero! Th. I praé, sequor.
'u istíc mane, ut Chremem íntro ducas, Pýthias.

Pythias. Chremes. Sophrona.

)uid, quíd uenire in méntem nunc possít mihi, V 3
)uid nám, qui referam sácrilego illi grátiam,
)ui hunc súpposíuit nóbis? Ch. Moue te oro ócius.

Mea nútrix. So. Moueo. Ch. Vídeo, sed nil p
moues.
:. Iamne óstendisti sígna nutrici? Ch. Ómnia.
r. Amábo, quid aït? cógnoscitne? Ch. Ac mém
ter.
r. Bene édepol narras: nam ílli faueo uírgini.
Ite íntro: iam dudum éra uos expectát domi.
Virúm bonum eccum Pármenonem incédere
Videó: uide ut otiósus it, si dís placet.
Speró me habere, qui húnc meo excruciém modo.
Ibo íntro, de cognítione ut certúm sciam:
Post éxibo atque hunc pérterrebo sácrilegum.

Parmeno. Pythias.

ı. Reuíso, quid nam Chaérea hic rerúm gerat.
Quod si ástu rem tractáuit, di uostrám fidem,
Quantam ét quam ueram laúdem capiet Pármeno!
Nam ut míttam, quod eï amórem difficíllumum
Caríssumum, ab meretríce auara uírginem
Quom amábat, eum conféci sine moléstia,
Sine súmptu, sine dispéndio: tum hoc álterum,
Id uérost quod ego míhi puto palmárium
Me répperisse, quó modo adulescéntulus
Meretrícum ingenia et móres posset nóscere,
Matúre ut quom cognórit perpetuo óderit.
Quae dúm foris sunt, níl uidetur múndius,
Nec mágis compositum quícquam nec magis él
gans:
[Quae cum amatore suo cum cenant ligurriunt]
Harúm uidere inlúuiem sordes ínopiam,
Quam inhonéstae solae sínt domi atque auidaé ci
Quo pácto ex iure hestérno panem atrúm uoren

ómnia haec salús est adulescéntulis.
ŝl te pro istis díctis et factís, scelus,
.r, ut ne inpúne in nos inlúseris.
:um fidem, fácinus foedum! o infélicem adulescéntulum!
estum Pármenonem, qui ístum huc adduxít! Pa. Quid est?
t me: itaque ut né uiderem, mísera huc ecfugí foras,
utura exémpla dicunt ín eum indigna. Pa. O Iúppiter,
llaec turbast? núm nam ego perii? adíbo. quid istuc, Pýthias?
is? in quem exémpla fient? Py. Rógitas, audacíssume?
isti istúm quem adduxti pro eúnucho adulescéntulum,
tudes dare uérba nobis. Pa. Quíd ita? aut quid factúmst? cedo.
uirginem ístam, Thaïdi hódie quae donó datast,
ım ciuem hinc ésse? et fratrem eius ésse adprime nóbilem?
. Py. Atqui síc inuentast: éam iste uitiauít miser.
i id resciuit factum fráter uiolentíssumus,
am fecit? Py. cónligauit prímum eum miserís modis.
auit? Py. Átque quidem orante, út ne id faceret, Tháïde.
ıïs? Py. Nunc minátur porro sése id quod moechís solet:

Mea nútrix. So. Moueo. Ch. Vídeo, sed nil
moues.
Py. Iamne óstendisti sígna nutrici? Ch. Ómnia.
Py. Amábo, quid aït? cógnoscitne? Ch. Ac mé
ter.
Py. Bene édepol narras: nam ílli faueo uírgini.
Ite íntro: iam dudum éra uos expectát domi.
Virúm bonum eccum Pármenonem incédere
Videó: uide ut otiósus it, si dís placet.
Speró me habere, qui húnc meo excruciém modo,
Ibo íntro, de cognítione ut certúm sciam:
Post éxibo atque hunc pérterrebo sácrilegum.

Parmeno. Pythias.

V 4 Pa. Reuíso, quid nam Chaérea hic rerúm gerat.
Quod si ástu rem tractáuit, di uostrám fidem,
Quantam ét quam ueram laúdem capiet Pármeno!
Nam ut míttam, quod eï amórem difficíllumum
Caríssumum, ab meretríce auara uírginem
Quom amábat, eum conféci sine moléstia,
Sine súmptu, sine dispéndio: tum hoc álterum,
Id uérost quod ego míhi puto palmárium
Me répperisse, quó modo adulescéntulus
Meretrícum ingenia et móres posset nóscere,
Matúre ut quom cognórit perpetuo óderit.
Quae dúm foris sunt, níl uidetur múndius,
Nec mágis compositum quícquam nec magis
gans:
[Quae cum amatore suo cum cenant ligurriunt]
Harúm uidere inlúuiem sordes ínopiam,
Quam inhonéstae solae sínt domi atque auidaé
Quo pácto ex iure hestérno panem atrúm uoren

m praéstolare, Pármeno, hic ante óstium?
| homóst? ehem, saluom te áduenire, ere, gaúdeo.
m praéstolare? Pa. Périi: lingua haerét metu. La. Hem,
i ést quod trepidas? sátine saluae? díc mihi.
, prímum te arbitrári id quod res ést uelim:
lquíd huius factumst, cúlpa non factúmst mea.
d? Pa. Récte sane intérrogasti: opórtuit
a praénarrasse me. émit quendam Phaédria
iúchum, quem dono huíc daret. La. Quoi? Pa. Tháidi.
ít? perii hercle. quánti? Pa. Viginti minis.
ímst. Pa. Tum quandam fídicinam amat hinc Chaérea.
n, quíd? amat? an scit iam ílle quid meretríx siet?
in ástu uenit? áliud ex alió malum.
:, né me spectes: me ínpulsore haec nón facit.
ítte de te dícere. ego te, fúrcifer,
uíuo.. sed istuc, quídquid est, primum éxpedi.
pro íllo eunucho ad Tháïdem dedúctus est.
eunúchon? Pa. Sic est. húnc pro moecho póstea
mpréndere intus ét constrinxere. La. Óccidi.
dáciam meretrícum specta. La. Númquid est
úd mali damníue quod non díxeris
lícuom? Pa. Tantumst. La. Césso huc intro rúmpere?
n dúbiumst quin mihi mágnum ex hac re sít malum:
i quía necessus fúit hoc facere. id gaúdeo
ptér me hisce aliquid ésse eueturúm mali:

Nam iám diu aliquam caúsam quaerebát senex,
Quam obrem ínsigne aliquid fáceret eis: nunc perit.

Pythias. Parmeno.

V 6 Py. Numquam édepol quicquam iám diu quod mágis lem euenire
Mi euénit, quam quod módo senex intro íd uenit érrans.
Mihi sólae ridiculó fuit, quae quíd timeret sci
Pa. Quid hoc aútemst? Py. Nunc id · pródeo ut uéniam Parmenónem.
Sed ubi óbsecro est? Pa. Me quaérit haec. Py. que éccum uideo: adíbo.
Pa. Quid ést, inepta? quíd uis tibi? quid rídes? gin? Py. Périi:
Deféssa iam sum mísera te ridéndo. Pa. Quid Py. Rógitas?
Numquám pol hominem stúltiorem uídi nec uid ah,
Non póssum satis narráre, quos ludós praebu íntus.
At étiam primo cállidum et disértum credidi minem.
Quid? ílicone crédere [ea] quae díxi oportuít te
An paénitebat flágiti, te auctóre quod fecísset
Aduléscens, ni miserum ínsuper etiám patri i cáres?
Nam quíd illi credis túm animi fuísse, ubi ues uídit
Illam ésse eum indutúm pater? quid? iám scis perísse?

Hem quíd dixisti, péssuma? an mentíta's? etiam rídes?
Itan lépidum tibi uisúmst, scelus, nos ínridere? Py. Nímium.
Siquidem ístuc inpune hábueris. Py. Verúm. Pa. Reddam hercle. Py. Crédo:
Sed ín diem istuc, Pármeno, est fortásse, quod minseason náre.
Tu iám pendebis, quí stultum adulescéntulum nobílitas 20
Flagítiis et eundem índicas: utérque in te exempla édent.
Nullús sum. Py. Hic pro illo múnere tibi honós est habitus: ábeo.
Egomét meo indició miser quasi sórex hodie périi.

Gnatho. Thraso. (Parmeno.)

Quíd nunc? qua spe aut quó consilio huc ímus? quid coeptás, Thraso? V 7
Égone? ut Thaïdí me dedam et fáciam quod iubeát. Gn. Quid est?
Quí minus quam Herculés seruiuit Ómphalae? Gn. Exemplúm placet.
Ýtinam tibi commítigari uídeam sandalió caput!
Séd fores crepuérunt ab ea. Th. Périi: quid hoc autémst mali? b
Húnc ego numquam uíderam etiam: quíd nam hic properans prósilit?

Chaerea Parmeno. Gnatho. Thraso.

Ó populares, écquis me hodie uíuit fortunátior? V 8
Nemo hércle quisquam: nam ín me plane dí potestatém suam

Omnem óstendere: quoí tam subito tót congr cómmoda.
PA. Quid hic laétus est? CH. O Pármeno mi, o me uoluptatum ómnium
Inuéntor inceptór perfector, scín me in quibus gaúdiis?
Scis Pámphilam meam inuéntam ciuem? PA. Au CH. Scis sponsám mihi?
PA. Bene, íta me di ament, fáctum. GN. Audin tu, hic aït? CH. Tum autem Phaé
Meo frátri gaudeo ésse amorem omnem ín tranq unást domus;
Thaïs patri se cómmendauit, ín clientelam ét f
Nobís dedit se. PA. Frátris igitur Tháïs totast? Scílicet.
PA. Iam hoc áliud est quod gaúdeamus: míles pel foras.
CH. Tu fráter ubi ubi est fác quam primum haec aú PA. Visám domum.
TH. Numquíd, Gnatho, tu dúbitas quin ego núnc p petuo périerim?
GN. Sine dúbio opinor. CH. Quíd commemorem prí aut laudem máxume?
Illúmne qui mihi dédit consilium ut fácerem, me qui ausús siem
Incípere, an fortunám conlaudem, quaé guber tríx fuit,
Quae tót res tantas tam ópportune in únum c clusít diem,
An meí patris festíuitatem et fácilitatem? o Iúppit
Serua óbsecro haec bona nóbis.

RIA. CHAEREA. THRASO. GNATHO.

PH. Di uostrúm fidem, incredíbilia
:no modo quaé narrauit. séd ubist frater? CH. Praésto adest.
o. CH. Satis crédo. nil est Tháïde hac, fratér, tua
ıs quod amétur: ita nostrae ómnist fautrix fámiliae.
illam laudas? TH. Périi, quanto mínus spei est, tanto mágis amo.
ro, Gnatho, ín te spes est. GN. Quíd uis faciam? TH. Pérfice hoc
ɔus pretio, ut haéream in parte áliqua tandem apud Tháïdem.
lest. TH. Siquíd conlubitum*st*, nóui te. hoc si effféceris,
ıis donum praémium a me optáto, id optatúm feres.
? TH. Sic erít. GN. Si efficio hoc, póstulo ut mihi túa domus
raesente abséнte pateat, ínuocato ut sít locus
er. TH. Do fidém futurum. GN. Adcíngar. PH. Quem ego hic aúdio?
raso. TH. Saluéte. PH. Tu fortásse quae facta híc sient
s. TH. Scio. PH. Quor érgo in his te cónspicor regiónibus?
fretus. PH. Scín quam fretus? míles, edicó tibi,
in platea offéndero hac post úmquam, quod dicás mihi
n quaerebam, íter hac habui', périisti. GN. Heia, haud síc decet.

Ph. Díctumst. Gn. Non cognósco uostrum tám ... bum. Ph. Síc ago.
Gn. Príus audite paúcis: quod quom díxero, si plác...
Fácitote. Ph. Audiámus. Gn. Tu concéde p... istúc, Thraso.
Príncipio ego uos crédere ambos hóc mihi ue... tér uelim,
Me húius quidquid fácio id facere máxume ... mea:
Vérum si idem uóbis prodest, uós non facere ... scítiast.
Ph. Quíd id est? Gn. Militem égo riualem récipi... cénseo. Ph. Hem,
Récipiundum? Gn. Cógita modo. tu hércle ... illa, Phaédria,
Vt lubenter uíuis (etenim béne lubenter uícti...
Quód des paulumst, ét necessest múltum acci... Thaïdem.
Vt tuo amori súppeditare póssint sine sumptú ...
Ómnia haec, magis ópportunus néc magis ex usú ...
Némost. principio ét habet quod det, ét dat n... lárgius.
Fátuos est, insúlsus, tardus, stértit noctis ét di...
Néque istum metuas né amet mulier: fácile pe... úbi uelis.
Ch. Quíd agimus? Gn. Praetérea hoc etiam, quód ... uel primúm puto,
Áccipit homo némo melius prórsus neque prolíxi...
Ch. Mírum ni illoc hómine quoquo pácto opust. Ph. Id... ego árbitror.
Gn. Récte facitis. únum etiam hoc uos óro, ut me ... uostrúm gregem

piatis: sátis diu iam hoc sáxum uorso. Ph. Récipimus.
lubenter. Gn. At ego pro isto, Phaédria et tu Chaérea,
c comedendum et ébibendum uóbis propinó. Ch. Placet.
ıus est. Gn. Thraso, úbi uis accede. Th. Óbsecro te, quíd agimus?
l? isti te ignorábant: postquam eis móres ostendí tuos
conlaudauí secundum fácta et uirtutés tuas,
:traui. Th. Béne fecisti: grátiam habeo máxumam.
ıquam etiam fui úsquam, quin me amárent omnes plúrimum.
in ego in hoc ésse uobis Átticam elegántiam?
praeter promíssum est. ite hac. Cantor. Vós ualete et plaúdite.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

v. 1 ad 206 iambici senarii
- 207 trochaicus octonarius
208 trochaicus septenarius
- 209 iambicus quaternarius
- 210 et 211 trochaici septenarii
- 212 iambicus octonarius
- 213 et 215 iambici quaternarii
- 214 et 218 trochaici septenarii
- 216 et 217 trochaici octonarii
- 219 ad 223 iambici octonarii
- 224 ad 254 trochaici septenarii
- 255 ad 291 iambici septenarii
- 292 clausula
- 293 ad 297 iambici octonarii
- 298 trochaicus septenarius
- 299 et 301 iambici quaternarii
- 300 iambicus senarius
- 302 et 303 iambici octonarii
- 304 trochaicus octonarius
- 305 trochaicus septenarius
- 306 iambicus quaternarius
- 307 ad 319 iambici octonarii
- 320 iambicus senarius
- 321 et 322 iambici septenarii
- 323 ad 351 iambici senarii
352 ad 366 trochaici septenarii

0 iambici octonarii
8 iambici senarii
8 iambici septenarii
) trochaici septenarii
2 iambici septenarii
6 iambici octonarii
ad 561 iambici septenarii
icus octonarius
1 iambici octonarii
4 iambici septenarii
ad 620 trochaici octonarii
. trochaici septenarii
2 iambici octonarii
8 trochaici septenarii
2 iambici senarii
1 trochaici octonarii
icus septenarius
3 iambici octonarii
2 iambici quaternarii
5 trochaici septenarii
653 iambici octonarii
icus octonarius
iambici octonarii
cus senarius
7 iambici octonarii
2 iambici senarii
3 trochaici septenarii
7 iambici octonarii
cus senarius
6. 748 trochaici octonarii
icus dimeter catalecticus
752 trochaici septenarii
cus octonarius
1 iambici septenarii
0 trochaici septenarii
7 iambici octonarii
3 trochaici septenarii

V. 817 ad 942 iambici senarii
- 943 ad 970 trochaici septenarii
- 971 ad 1001 iambici senarii
- 1002 ad 1024 iambici septenarii
- 1025 ad 1031 trochaici septenarii
- 1032 ad 1049 iambici octonarii
- 1050 ad 1094 trochaici septenarii.

IEAVTON TIMORVMENOS

P. TERENTI.

ECA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · MEGALENSIBVS
ORNELIO · LENTVLO · L · VALERIO · FLACCO · AED · CVR
T · AMBIVIVS · TVRPIO · MODOS · FECIT · FLACCVS
VDI · ACTA · PRIMVM · TIBIIS · INPARIBVS
NDE · DVABVS · DEXTRIS · FACTAST · TERTIA
MA · IVVENTIO · TI · SEMPRONIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

In militiam proficisci gnatum Cliniam
Amántem Antiphilam cómpulit durús pater,
Animíque sese angébat facti paénitens.
Mox út reuersust, clám patrem deuórtitur
Ad Clítiphonem: is amábat scortum Bácchidem.
Cum arcésseret cupítam Antiphilam Clínia,
Vt éius Bacchis uénit amica ac séruolae
Habitúm gerens Antíphila: factum id quó patrem
Suúm celaret Clítipho. hic technís Syri
Decém minas meretrículae aufert á sene.
Antíphila Clitiphónis reperitúr soror:
Hanc Clínia, aliam Clítipho uxorem áccipit.

PERSONAE.

CHREMES SENEX
MENEDEMVS SENEX
CLITIPHO ADVLESCENS
CLINIA ADVLESCENS
SYRVS SERVOS
DROMO SERVOS
BACCHIS MERETRIX
ANTIPHILA MVLIER
SOSTRATA MATRONA
NVTRIX
PHRYGIA ANCILLA.

PROLOGVS.

ioí sit uostrum mírum, quor partís seni
a dederit, quaé sunt adulescéntium:
ímum dicam, deínde quod ueni éloquar.
ıtegra Graeca íntegram comoédiam
é sum acturus Heaúton timorúmenon.
lex quae ex argumento facta est simplici.]
m ésse ostendi et quae ésset: nunc qui scrípserit
ıóia Graeca sít, ni partem máxumam
umarem scíre uostrum, id dícerem.
quam óbrem has partis dídicerim paucís dabo.
ırem esse nóluit me, non prólogum:
úm iudicium fécit: me actorém dedit,
c áctor tantum póterit a facúndia,
tum ílle potuit cógitare cómmode,
ırátionem hanc scrípsit, quam dictúrus sum.
quód rumores dístulerunt máliuoli,
ís contamináse Graecas, dúm facit
ís Latinas: fáctum id esse hic nón negat,
e sé pigere et deínde facturum aútumat.
t bonorum exémplum, quo exempló sibi
e id facere quód illi fecerúnt putat.
quód maliuolus uétus poëta díctitat,
nte ad studium hunc se ádplicasse músicum,
um ingenio frétum, haud naturá sua:
rium uostrum, uóstra existumátio
ıit. qua re orátos uos omnís uolo,
lús iniquom póssit quam aequom orátio.

Facite aéqui sitis: dáte crescendi cópiam,
Nouárum qui spectándi faciunt cópiam,
Sine uítiis: ne ille pró se dictum exístumet,
Qui núper fecit séruo currenti ín uia
Decésse populum: quór insano séruiat?
De illíus peccatis plúra dicet, quóm dabit
Aliás nouas, nisi fínem maledictís facit.
Adéste aequo animo: dáte potestatém mihi
Statáriam agere ut líceat per siléntium;
Ne sémper seruos cúrrens, iratús senex,
Edáx parasitus, sýcophanta autem ínpudens,
Auárus leno, adsídue agendi sínt mihi
Clamóre summo, cúm labore máxumo.
Mea caúsa causam hanc iústam esse animum ind
Vt áliqua pars labóris minuatúr mihi.
Nam núnc nouas qui scríbunt, nil parcúnt seni:
Siquaé laboriósast, ad me cúrritur:
Si lénis est, ad álium defertúr gregem.
In hác est pura orátio. experímini,
In utrámque partem ingénium quid possít me
Si númquam auare prétium statui artí meae
Et eum ésse quaestum in ánimum induxi máxum
Quam máxume seruíre uostris cómmodis:
Exémplum statuite ín me, ut adulescéntuli
Vobís placere stúdeant potius quám sibi.

ACTVS I.

Chremes. Menedemus.

ıquam haéc inter nos núper notitia ádmodumst I 1
: ádeo quom agrum in próxumo hic mercátus es)
·cĩ fere sane ámplius quicquám fuit:
ín uel uirtus túa me uel uicínitas,
. ego ín propinqua párte amicitiaé puto,
út te audacter móneam et familiáriter,
. míhi uidere praéter aetatém tuam
re ét praeter quam rés te adhortatúr tua.
pró deum atque hominúm fidem, quid uís tibi?
quaéris? annos séxaginta nátus es,
plús eo, ut conício; agrum his regiónibus
órem neque pretí maioris némo habet;
ós compluris: proínde quasi nemó siet,
ite attente illórum officia fúngere.
ıuám tam mane egrédior neque tam uésperi
ím reuortor, quín te in fundo cónspicer
re aút arare aut áliquid ferre. dénique
ım remittis témpus neque te réspicis.
nón uoluptati tíbi esse satis certó scio.
n' díces 'quantum hic óperis fiat paénitet.'
in ópere faciundo óperae consumís tuae,
mas in illis éxercendis, plús agas
més, tantumne ab ré tuast otí tibi,
a *ut cures éaque* nil quae ad te áttinent?

CH. Homó sum: humani níl a me alienúm puto.
Vel mé monere hoc uél percontarí puta:
Rectúmst, ego ut faciam; nón est, te ut deté
ME. Mihi síc est usus: tíbi ut opus factóst, face.
CH. An quoíquamst usus hómini, se ut cruciét? ME.
CH. Siquíd laborist, nóllem: sed quid istúc malist
Quaesó, quid de te tántum *com*meruísti? ME.
CH. Ne lácruma, atque istuc, quídquid est, fac
sciam:
Ne rétice, ne uerére, crede inquám mihi:
Aut cónsolando aut cónsilio aut re iúuero.
ME. Scire hóc uis? CH. Hac quidem caúsa, qua dixí
ME. Dicétur. CH. At istos rástros intereá tamen
Adpóne, ne labóra. ME. Minume. CH. Quám rem
ME. Sine mé, uociuom témpus nequod dém mihi
Labóris. CH. Non sinam, ínquam. ME. Ah, no
quóm facis.
CH. Hui, tám grauis hos, quaéso? ME. Sic meri
meum.
CH. Nunc lóquere. ME. Filium únicum adulescéntu
Habeo. áh, quid dixi? habére me? immo h
Chremes:
Nunc hábeam necne incértumst. CH. Quid ita i
ME. Scies.
Est é Corintho hic áduena anus paupércula:
Eius fíliam ille amáre coepit pérdite,
Prope iam út pro uxore habéret: haec clam me ó
Vbi rém resciui, coépi non humánitus
Neque ut ánimum decuit aégrotum adulescéntul
Tractáre, sed ui et uiá peruolgatá patrum.
Cotídie accusábam: 'hem, tibine haec diútius
Licére speras fácere me uiuó patre,

ut habeas própe iam in uxorís loco?
id credis, ét me ignoras, Clínia.
neum esse díci tantispér uolo,
d te dignumst fácies: sed si id nón facis,
l me in te sit fácere dignum inuénero.
ɔo ex re istuc fít nisi ex nimio ótio.
: aetatis nón amori operám dabam,
siam hinc abii própter pauperiem átque ibi
m et gloriam ármis belli rέpperi.'
ɔ adeo res rédiit: adulescéntulus
dem et grauiter aúdiendo uíctus est:
ıe putáuit et sapiéntia
e et prouidére quam se ipsúm sibi:
ı ad regem mílitatum abiít, Chremes.
? Me. Clam me proféctus mensis trís abest.
cusandi: etsi íllud.inceptúm tamen
pudentis sígnum et non instrénui.
peri ex eis, quí fuere ei cónscii,
reuortor maéstus atque animó fere
ıto atque incérto prae aegritúdine.
adcurrunt sérui, soccos détrahunt:
festináre, lectos stérnere,
dparare: pró se quisque sédulo
ıt, quo illam míhi lenirent míseriam.
:o, haec coepi cógitare 'hem, tót mea
ılliciti sínt causa, ut me unum éxpleant?
tot me uéstiant? sumptús domi
ɔgo solus fáciam? sed gnatum únicum,
lriter uti his décuit aut etiam ámplius,
a aétas magis ad haéc utenda idóneast,
ı hínc eieci míserum iniustitiá mea.
ídem me quóuis dignum députem,

Si id fáciam. nam usque dum ílle uitam illám
Inopém, carens patria ób meas iniúrias,
Intérea usque illi dé me suppliciúm dabo,
Labórans, quaerens, párcens, illi séruiens.'
Ita fácio prorsus: níl relinquo in aédibus,
Nec uás nec uestiméntum: conrasi ómnia.
Ancíllas, seruos, nísi eos qui opere rústico
Faciúndo facile súmptum exercirént suom,
Omnís produxi ac uéndidi. inscripsi ílico
Aedís: mercedem quási talenta ad quíndec
Coēgi: agrum hunc mercátus sum: hic me ex
Decréui tantispér me minus iniúriae,
Chremés, meo gnato fácere, dum fiám miser
Nec fás esse, ulla mé uoluptate híc frui,
Nisi ubi ílle huc saluos rédierit meus pártice
CH. Ingénio te esse in líberos leuí puto,
Et illum óbsequentem, síquis recte aut cómm
Tractáret. uerum néque illum tu satis nóuera
Nec te ílle; hoc quom fit, ibi non uere uíuitu
Tu illúm numquam ostendísti quanti pénderes,
Nec tíbi illest credere aúsus quae est aequóm
Quod si ésset factum, haec númquam euenissé
ME. Ita rés est, fateor: péccatum a me máxumest.
CH. Menedéme, at porro récte spero et illúm tibi
Saluom ádfuturum esse híc confido própediem
ME. Vtinam íta di faxint. CH. Fácient. nunc si c
dumst,
Dionýsia hic sunt hódie: apud me sís uolo.
ME. Non póssum. CH. Quor non? quaéso tandem a
tulum
Tibi párce: idem absens fácere te hoc uolt fil
ME. Non cónuenit, qui illum ád laborem *hinc pé*pule

ne ípsum fugere. Ch. Sícinest senténtia?
h. Béne uale. Me. Et tu. Ch. Lácrumas excussít mihi,
tque me eius: séd ut dieï témpus est,
sí monere me húnc uicinum Pháuiam,
iam ut ueniat: íbo, uisam sí domist.
us fuit monitóre: iam dudúm domi
o ápud me esse aiunt; égomet conuiuás moror.
eo hinc intro. séd quid crepuerúnt fores
me? quis nam egréditur? huc concéssero.

Clitipho. Chremes.

huc est quód uereare, Clínia: haud quaquam étiam cessant: I 2
n simul cum núntio tibi hic ádfuturam hodié scio.
tu sollicitúdinem istam fálsam, quae te excrúciat, mittas.
i loquitur fílius?
adest, quem uólui: adibo. páter, opportune áduenis.
l est? Cl. Hunc Menedémum nostin nóstrum uicinúm? Ch. Probe.
lium scis ésse? Ch. Audiui esse: ín Asia. Cl. Non ést, pater:
iós est. Ch. Quid aïs? Cl. Áduenientem, e náui egredientem ílico
i ad cenam: nám mihi magna cum eó iam inde a puéritia
emper familiáritas. Ch. Voluptátem magnam núntias.
uéllem Menedemum ínuitatum, ut nóbiscum esset ámplius,

Vt hánc laetitiam néc opinanti prímus o domi!
Atque *hércle* etiam nunc témpus est. Cl. Cau non opus ést, pater.
Ch. Quaprópter? Cl. Quia enim incértumst etiam se faciat. módo uenit.
Timet ómnia: patris íram, et animum amícae ut sít suae.
Eam mísere amat: proptér eam haec turba ábitio euenít. Ch. Scio.
Cl. Nunc séruolum ad eam in úrbem misit, ét ego uná Syrum.
Ch. Quid nárrat? Cl. Quid ille? míserum se esse. C serum? quem minus créd
Quid rélicuist quin hábeat, quae quidem in h dicuntúr bona?
Paréntis, patriam incólumem, amicos, génus, c tos, dítias:
Atque haéc perinde súnt ut illiust ánimus q póssidet:
Qui utí scit, ei bona; ílli, qui non útitur mala.
Cl. Immo ílle fuit senex ínportunus sémper; et níl magis
Vereór quam nequid ín illum iratus plús satis pater.
Ch. Illícine? sed reprimám me: nam in metu ésse illist útile.
Cl. Quid túte tecum? Ch. Dícam. ut ut erat, mán tamen opórtuit.
Fortásse aliquantum iníquior erat praéter eius bídinem:
Me.

: nam quem férret, si paréntem non ferrét suom?
:rat aequom ex íllius more an íllum ex huius uíuere?
llum insimulat dúrum, id non est: nám parentum iniúriae
di sunt férme; paulo qui ést homo tolerábilis,
:rebro nólunt, nolunt crébro conuiuárier,
exigue súmptum: atque haec sunt támen ad uirtutem ómnia.
imus ubi semél se cupiditáte deuinxít mala,
, Clitiphó, consilia cónsequi consímilia.
periclum ex áliis facere, tíbi quid ex usú siet.
Ch. Ego ibo hinc íntro, ut uideam cénae quid nobís siet.
:mpus est diéï, uide sis néquo hinc abeas lóngius.
ui sunt patrés in omnis ádulescentis iúdices! II 1
ɔm ésse censent nós a pueris ílico nasci senes
árum adfines ésse rerum, quás fert adulescéntia.
bidine *eí* moderantur, núnc quae est, non quae olím fuit.
mquam filiús erit, ne ille fácili me utetúr patre:
:ógnoscendi et ígnoscendi dábitur peccatí locus:
eus*t*, qui míhi per alium osténdit suam senténtiam.

Perii: ís mi, ubi adbibít plus paulo, súa quae n fácinora!
Nunc aít 'periclum ex áliis facito, tíbi quid ex siet.'
Astútus: ne ille hau scít, quam mihi nunc súrdo ret fábulam.
Magis núnc me amicae dícta stimulant 'dá mihi' que 'adfér mihi':
Quoi quód respondeám nil habeo: néque me quamst míserior.
Nam hic Clínia, etsi is quóque suarum rérum sat támen habet
Bene ét pudice edúctam et artis ígnaram m tríciae.
Meast *ín*potens, procáx, magnifica, súmptuosa, bilis.
Tum quód dem ei, 'recte' est: nám nil esse religiost dícere.
Hoc égo mali non prídem inueni: néque etiam scít pater.

ACTVS II.

CLINIA. CLITIPHO.

nfhi secundae rés de amore meo éssent, iam dudúm scio II 2
sent: sed uereór, ne mulier me ábsente hic corrúpta sit.
ırrunt multa e*am* opínione*m* quaé mihi anim*o* exaúgeant:
io, locus, aétas, mater quoíus sub inperióst mala,
nfl iam praeter prétium dulcest. CLIT. Clínia. CLIN. Ei miseró mihi.
m caues, ne uídeat forte hic te á patre aliquis éxiens?
ám: sed nescio quíd profecto mi ánimus praesagít mali.
;ín istuc prius diiúdicare, quám scis quid uerí siet?
fl mali esset, iam híc adessent. CLIT. Iam áderunt. CLIN. Quando istúc '*iam*' erit?
cógitas hinc lóngule esse? et nósti mores múlierum:
móliuntur, dúm conantur, ánnus est. CLIN. O Clítipho,
ó. CLIT. Respira: eccúm Dromonem cúm Syro una: adsúnt tibi.

Syrvs. Dromo. Clinia. Clitipho.

II 3 Sy. Aín tu? Dr. Sic est. Sy. Vérum interea, dúm serm nes caédimus,
Íllae sunt relíctae. Clit. Mulier tíbi adest: aud Clínia?
Clin. Égo uero audió nunc demum et uídeo et ualeo, C tipho.
Dr. Mínume mirum: adeo ínpeditae súnt: ancillarú gregem
Dúcunt secum. Clin. Périi, unde illi súnt ancilla Clit. Mén rogas?
Sy. Nón oportuít relictas: pórtant quid rerum! Clin. I mihi.
Sy. Aúrum, uestem: et uésperascit, ét non nouerúnt uia
Fáctum a nobis stúltest. abi dum tú, Dromo, ill óbuiam:
Própera: quid stas? Clin. Vaé misero mi, quánta spe décidi!
Clit. Quí istuc? quae res té sollicitat aútem? Clin. R gitas quíd siet?
Víden tu? ancillas aúrum uestem, quám ego c una ancíllula
Híc reliqui, unde *éi* esse censes? Clit. Váh, n demum intéllego.
Sy. Dí boni, quid túrbaest! aedes nóstrae uix capié scio.
Quíd comedent! quid ébibent! quid séne erit nost míserius?
Séd eccos uideo quós uolebam. Clin. O Iúppiter, u námst fides?
Dum ego própter te errans pátria careo démens, t intereá loci

ócupletasti te, Ántiphila, et me in hís deseruistí malis,
tér quam in summa infámia sum et meó patri minus sum óbsequens,
us núnc pudet me et míseret, qui harum móres cantabát mihi,
uísse frustra, néque eum potuisse úmquam ab hac me *as*péllere.
l támen nunc faciam: túm, quom gratum míhi esse potuit, nólui.
óst miserior me. Sʏ. Híc de nostris uérbis errat uídelicet,
: hic súmus locuti. Clínia, aliter túom amorem atque est áccipis:
et uítast eadem et ánimus te erga idem ác fuit,
ıtum éx ipsa re cóniecturam fécimus.
d est óbsecro? nam míhi nunc nil rerum ómniumst
l málim quam me hoc fálso suspicárier.
prímum, ut nequid huíus rerum ignorés: anus,
: est dícta mater ésse ei antehac, nón fuit:
biit mortem: hoc ípsa in itinere álterae
nárrat, forte audíui. Cʟɪᴛ. Quae namst áltera?
e: hóc quod coepi prímum enarrem, Clítipho·
ístuc ueniam. Cʟɪᴛ. Própera. Sʏ. Iam primum ómnium,
uéntum ad aedis ést, Dromo pultát foris:
ı quaédam prodit: haéc ubi aperuit óstium,
ínuo hic se coniécit intro, ego cónsequor:
ı fóribus obdit péssulum, ad lanám redit.
scíri potuit aút nusquam alibi, Clínia,
stúdio uitam suám te absente exégerit,
de ínprouisost ínteruentum múlieri:

Nam ea rés dedit tum exístumandi cópiam
Cotídianae uítae consuetúdinem,
Quae quoíusque ingenium ut sít declarat máxume.
Texéntem telam stúdiose ipsam offéndimus,
Medíocriter uestítam ueste lúgubri
(Eius ánuis causa opínor quae erat mórtua)
Sine aúro: tum ornatam íta uti quae ornantúr sibi,
Nullá mala re esse éxpolitam múliebri
* * * * *
Capíllus passus prólix*e et* circúm caput
Reiéctus neglegénter, pax. Clin. Syre mi, óbsecro,
Ne me ín laetitiam frústra coniciás. Sy. Anus
Subtémen nebat: praéterea una ancíllula
Erat; éa texebat úna, pannis óbsita,
Neglécta, inmunda inlúuie. Clit. Si haec sunt, Clínia,
Vera, íta uti credo, quís test fortunátior?
Scin hánc quam dicit sórdidatam et sórdidam?
Magnum hóc quoque signumst, dóminam esse extra nóxiam,
Quom eiús tam neglegúntur internúntii.
Nam dísciplinast eís, demunerárier
Ancíllas primum, ad dóminas qui adfectánt uiam.
Clin. Perge, óbsecro te, et cáue ne falsam grátiam
Studeás inire. quíd aït, ubi me nóminas?
Sy. Vbi dícimus redísse te et rogáre uti
Veníret ad te, múlier telam désinit
Contínuo et lacrumis ópplet os totúm sibi,
Vt fácile scires désiderio id fíeri.
Clin. Prae gaúdio, ita me dí ament, ubi sim néscio:
Ita tímui. Clit. At ego nil ésse scibam, Clínia.
Age dúm uicissim, Sýre, dic quae illast áltera?

r. Addúcimus tuam Bácchidem. Clit. Hem, quid? Bácchidem?
Ého sceleste, quó illam ducis? Sy. Quó ego illam? ad nos scílicet.
lit. Ád patremne? Sy. Ad eum ípsum. Clit. O hominis ínpudentem audáciam. Sy. Heus tu,
Nón fit sine períclo facinus mágnum nec memorábile.
lit. Hóc uide: in mea uíta tu tibi laúdem is quaesitúm, scelus?
Vbi si paululúm modo quid te fúgerit, ego périerim.
Quíd illo facias? Sy. Át enim.. Clit. Quid 'enim'? Sy. Sí sinas, dicám. Clin. Sine.
.it. Síno. Sy. Ita res est haéc nunc, quasi quom.. Clit. Quás malum ambagés mihi
Nárrare occipít? Clin. Syre, uerum hic dícit: mitte, ad rém redi.
. Énim uero reticére nequeo: múltimodis iniúriu's,
Clítipho, neque férri potis es. Clin. Aúdiundum herclést, tace.
. Vís amare, uís potiri, uís quod des illi éffici:
Túom esse in potiundó periclum nón uis: haud stulté sapis:
Síquidem id saperest, uélle te id quod nón potest contíngere.
Aút haec cum illis súnt habenda, aut ílla cum his mitténda sunt.
Hárum duarum cóndicionum núnc utram malís uide,
Étsi consiliúm quod cepi réctum esse et tutúm scio.
Nam ápud patrem tua amíca tecum síne metu ut sit cópiast:
Túm quod illi argentum és pollicitus, eádem hac inueniám uia,

Quód ut efficerem orándo surdas iam aúris red
derás mihi.
Quíd aliud tibi uís? Clit. Siquidem hoc fit. Sy.
quidem? experiundó scies.
Clit. Áge age, cedo istuc tuóm consilium: quíd id e
Sy. Adsimulábimus
Túam amicam huius ésse. Clit. Pulchre: cédo, q
hic faciét sua?
Án ea quoque dicétur huius, si úna haec dedecoı
parum?
Sy. Ímmo ad tuam matrem ábducetur. Clit. Quíd e
Sy. Longumst, Clítipho,
Sí tibi narrem, quam óbrem id faciam: uéra caus
Clit. Fábulae:
Níl satis firmi uídeo, quam obrem accípere hunc
expediát metum.
Sy. Máne, habeo aliud, si ístuc metuis, ámbo quod
teámini
Síne periclo esse. Clit. Huíus modi obsecro áliq
reperi. Sy. Máxume:
Ibo óbuiam huic, dicam út reuortatúr domum. Cı
Hem,
Quid díxti? Sy. Ademptum tíbi iam faxo omn
metum,
In aúrem utramuis ótiose ut dórmias.
Clit. Quid ágo nunc? Clin. Tune? quód boni Cı
Syre, díc modo
Verum. Sy. Áge modo: hodie séro ac nequiqu
uoles.
Clin. datúr, fruare dúm licet: nam néscias
Clit. Syre ínquam. Sy. Perge pórro, tamen istúc ago
Clin. eius sít potestas pósthac an numquám tibi.

Verum hércle istuc est. Sýre, Syre inquam, heus heús, Syre.
Concáluit. quid uis? Clit. Rédi, redi. Sy. Adsum: díc quid est?
Iam hoc quóque negabis tíbi placere. Clit. Immó, Syre:
Et mé et meum amorem et fámam permittó tibi.
Tu es iúdex: nequid áccusandus sís uide.
Ridículumst te istuc me ádmonere, Clítipho:
Quasi ístic mea res mínor agatur quám tua.
Hic síquid nobis fórte aduorsi euénerit,
Tibi erúnt parata uérba, huic homini uérbera:
Quaprópter haec res ne útiquam neglectúst mihi.
Sed istúnc exora, ut súam esse adsimulet. Clin. Scílicet
Factúrum me esse: in eúm iam res rediít locum,
Vt sít necessus. Clit. Mérito te amo, Clínia.
Verum ílla nequid títubet. Sy. Perdoctást probe.
At hóc demiror, quí tam facile pótueris
Persuádere illi, quaé solet quos spérnere!
In témpore ad eam uéni, quod rerum ómniumst
Primúm: nam quendam mísere offendi mílitem
Eius nóctem orantem: haec árte tractabát uirum,
Vt íllius animum cúpidum inopia incénderet:
Eadémque ut esset ápud te hoc quam gratíssumum.
Sed heús tu, uide sis néquid inprudéns ruas.
Patrém nouisti ad hás res quam sit pérspicax:
Ego te aútem noui quam ésse soleas ínpotens:
Inuérsa uerba, euérsas ceruicís tuas,
Gemitús, screatus, tússis, risus ábstine.
Laudábis. Sy. Vide sis. Clit. Tútimet mirábere.
Sed quám cito sunt cónsecutae múlieres!

Clit. Vbi sunt? quor retines? Sy. Iám nunc haec … ést tua.
Clit. Scio, ápud patrem: at nunc ínterim. Sy. Niló ma…
Clit. Sine. Sy. Nón sinam inquam. Clit. Quaéso p… lispér. Sy. Veto.
Clit. Saltém salutem. Sy. Ábeas si sapiás. Clit. Eo:
Quid istíc? Sy. Manebit. Clit. Hóminem felic… Sy. Ámbula.

Bacchis. Antiphila. Clinia. Syrvs.

II 4 Ba. Édepol te, mea Antíphila, laudo et fórtunatam … dico,
Íd *tu* quom studuísti, formae ut móres consimi… forent:
Mínumeque, ita me dí ament, miror sí te sibi q… que éxpetit.
Nám mihi, quale ingénium haberes, fúit indicio orát…
Ét quom egomet nunc mécum in animo uítam tu… consídero
Ómniumque adeó uostrarum, uólgus quae ab se … gregant,
Ét uos esse istíus modi et nos nón esse haud … rábilest:
Nam éxpedit bonas ésse uobis; nós, quibuscum … res, nón sinunt:
Quíppe forma inpúlsi nostra nós amatorés colunt…
Haéc ubi inminútast, illi súom animum alio cón… runt;
Nísi si prospectum ínterea aliquid ést, desertae … uimus.
Vóbis cum uno sémel ubi aetatem ágere decretúm… uiro:

mos maxumést consimilis uóstrum, hi se ad uos ádplicant.
ıeficio utríque ab utrisque uéro deuincímini,
quam ulla amóri uostro incídere possit cálamitas.
alias: mé quidem semper scío fecisse sédulo,
llius cómmodo meum cómpararem cómmodum. Cl. Ah,
ıea Antiphila, tú nunc sola réducem me in patriám facis:
m ábs te absum, omnes míhi labores fuére quos cepí leues,
quam tui caréndum quod erat. Sy. Crédo. Cl. Syre, uix súffero:
ıe miserum nón licere meó modo ingeniúm frui!
t patrem tuom uídi esse habitum, díu etiam *turbás* dabit.
m híc adulescens ést, qui intuitur nós? An. Ah, retine me, óbsecro.
quid tibíst? An. Disperii, périi misera. Ba. Quíd stupes?
la. An. Videon Clíniam an non? Ba. Quém uides?
ánime mi. An. O mi Clínia, salue. Cl. Vt uales?
uenisse gaúdeo. Cl. Teneóne te,
la, maxume ánimo exoptatá*m* meo?
o: nam uos iám dudum expectát senex.

ACTVS III.

Chremes. Menedemvs.

III 1 Ch. Luciscit hoc iam. césso pultare óstium
Vicíni, primo ex me út sciat sibi fílium
Redísse? etsi adulescéntem hoc nolle intélleg
Verúm quom uideam míserum hunc tam excruci
Eius ábitu, celem tam ínsperatum gaúdium,
Quom illí pericli níl ex indició siet?
Haud fáciam: nam quod pótero adiutabó sener
Item ut fílium meum amíco atque aequalí suo
Video ínseruire et sócium esse in negótiis,
Nos quóque senes est aéquom senibus óbsequi
Me. Aut égo profecto ingénio egregio ad míserias
Natús sum, aut illud fálsumst, quod uolgo aúd
Dicí, diem adimere aégritudinem hóminibus:
Nam míhi quidem cotídie augescít magis
De fílio aegritúdo, et quanto diútius
Abést, magis cupio tánto et magis desídero.
Ch. Sed ípsum foras egréssum uideo: ibo, ádloqua
Menedéme, salue: núntium adportó tibi,
Quoius máxume te fíeri participém cupis.
Me. Numquíd nam de meo gnáto audiuistí, Chreme
Ch. Valet átque uiuit. Me. Vbi namst quaeso? Ch.
mé domi.
Me. Meus gnátus? Ch. Sic est. Me. Vénit? Ch. C
Me. Clínia

Meus uénit? Ch. Dixi. Me. Eámus: duc me ad eum, óbsecro.
Non uólt te scire sé redisse etiam, ét tuom
Conspéctum fugitat: própter peccatum hóc timet,
Ne túa duritia antíqua illa etiam adaúcta sit.
Non tu eí dixisti ut éssem? Ch. Non Me. Quam obrém, Chremes?
Quia péssume istuc ín te atque in illum cónsulis,
Si té tam leni et uícto esse animo osténderis.
Non póssum: satis iam, sátis pater durús fui. Ch. Ah,
Veméns in utramque pártem, Menedeme, és nimis,
Aut lárgitate nímia aut parsimónia.
In eándem fraudem ex hác re atque ex illa íncides.
Primum ólim potius quám paterere fílium
Comméˊtare ad muliérculam, quae paúlulo
Tum erát contenta quoíque erant grata ómnia,
Protérruisti hinc. éa coacta ingrátiis
Postílla coepit uíctum uolgo quaérere.
Nunc quóm sine magno intértrimento nón potest
Habéri, quiduis dáre cupis. nam ut tú scias,
Quam ea núnc instructa púlchre ad perniciém siet,
Primúm iam ancillas sécum adduxit plús decem,
Onerátas ueste atque aúro: satrapa sí siet
Amátor, numquam súfferre eius sumptús queat:
Nedúm tu possis. Me. Éstne ea intus? Ch. Sít rogas?
Sensí: nam unam eï cénam atque eius cómitibus
Dedí: quod si iterum míhi sit danda, actúm siet.
Nam ut ália omittam, pýtisando módo mihi
Quid uíni absumpsit 'sic hoc,' dicens 'ásperum,
Pater, hóc est: aliud lénius sodés uide':
Relééui dolia ómnia, omnis sérias:
Omnís sollicitos hábuit: atque haec úna nox.

Quid té futurum cénses, quem adsidue
Sic mé di amabunt, út me tuarum míse
Menedéme, fortunárum. ME. Faciat quí
Sumát consumat pérdat, decretúmst pa
Dum illúm modo habeam mécum. CH. Si
Sic fácere, illud permágni re ferre árb
Vt né scientem séntiat te id síbi dare.
ME. Quid fáciam? CH. Quiduis pótius quam q
Per álium quemuis út des: falli té sina
Techinís per seruolum: étsi subsensi íd
Illós ibi esse, id ágere inter se clánculu
Syrus cum íllo uostro cónsusurrant, cón
Consília ad adulescéntis: et tibi pérder
Taléntum hoc pacto sátius est quam illó
Non núnc pecunia ágitur, sed illud quó
Minumó periclo id démus adulescéntulo
Nam sí semel tuom ánimum ille intellé
Prius próditurum té tuam uitam ét priu
Pecúniam omnem, quam ábs te amittas fíli
Quantám fenestram ad néquitiem patefé
Tibi aútem porro ut nón sit suaue uíue
Nam déteriores ómnes sumus licéntia.
[Quod quoíque quomque incíderit in men
Neque íd putabit práuomne an rectúm s
Tu rém perire et ípsum non poterís pa
Dare dénegaris: íbit ad illud ílico,
Quo máxume apud te sé ualere séntiet
Abitúrum se abs te esse ílico minábitur
ME. Vidére uera atque íta uti res est dícer
CH. Somnum hércle ego hac nocte óculis non
Dum id quaéro, tibi qui fílium restítuer
ME. Cedo déxtram: porro té idem oro ut faciá

Parátus sum. Me. Scin quíd nunc facere té uolo?
Dic. Me. Quód sensisti illós me incipere fállere,
Id út maturent fácere: cupio illí dare
Quod uólt, cupio ipsum iám uidere. Ch. Operám dabo.
Paulúm negoti mi óbstat: Simus ét Crito
Vicíni nostri hic ámbigunt de fínibus:
Me cépere arbitrum: íbo [ac] dicam, ut díxeram
Operám daturum me, hódie non posse eís dare.
Contínuo hic ad*sum*. Me. Ita quaéso. di uostrám
fidem!
Ita cómparatam esse hóminum naturam ómnium,
Aliéna ut melius uídeant et diiúdicent
Quam súa? an eo fit, quía re in nostra aut gaúdio
Sumus praépediti nímio aut aegritúdine?
Hic míhi nunc quanto plús sapit quam egomét mihi!
Dissólui me, otiósus operam ut tíbi darem.
Syrus ést prendendus átque adhortandús mihi.
A mé nescio quis éxit: concede hínc domum,
Ne nós*met* inter nós congruere séntiant.

SYRVS. CHREMES.

Hac íllac circumcúrsa: inueniundum és tamen, III 2
Argéntum; intendenda ín senemst fallácia.
Num mé fefellit hósce id struere? uídelicet,
Quia Clíniae ílle séruos tardiúsculust,
Idcírco huic nostro tráditast prouíncia.
Quis hic lóquitur? perii. núm nam haec audiuít?
Ch. Syre. Sy. Hem.
Quid tu ístic? Sy. Recte. equidém te demirór,
Chremes,
Tam máne, qui heri tántum biberis. Ch. Níl nimis.
Níl narras? uisa, uérost, quod dicí solet,

Aquilaé senectus. Ch. Héia. Sy. Mulier cómmoda
Facéta haec meretrix. Ch. Sáne. Sy. Idem uisást ti
Et quídem, ere, forma lúculenta. Ch. Síc satis.
Sy. Ita nón ut olim, séd uti nunc, sané bona:
Minuméque miror, Clínia hanc si déperit:
Sed habét patrem quendam áuidum, miserum at áridum,
Vicínum hunc: nouisti? át quasi is non dítiis
Abúndet, gnatus eíus profugit ínopia.
Scis ésse factum ut díco? Ch. Quid ego ní sciam
Hominém pistrino dígnum. Sy. Quem? Ch. Istu séruolum
Dico ádulescentis, Sy. Sýre, tibi timuí male.
Ch. qui pássus est id fíeri. Sy. Quid facerét? Ch. Rog
Aliquíd reperiret, fíngeret fallácias,
Vnde ésset adulescénti, amicae quód daret,
Atque húnc difficilem inuítum seruarét senem.
Sy. Garrís. Ch. Haec facta ab íllo oportebát, Syre.
Sy. Eho quaéso laudas, quí eros fallunt? Ch. Ín loco
Ego uéro laudo. Sy. Récte sane. Ch. Quíppe qui
Magnárum saepe id rémedium aegritúdinumst:
Vel iam huíc mansisset únicus gnatús domi.
Sy. Iocón an serio ílle haec dicat néscio,
Nisi míhi quidem addit ánimum, quo lubeát magis.
Ch. Et núnc quid expectát, Syre? an dum hinc dénuo
Abeát, quom tolerare íllius sumptus nón queat?
Nonne ád senem aliquam fábricam fingit? Sy. Sl lidus est.
Ch. At te ádiutare opórtet adulescéntuli
Causá. Sy. Facile equidem fácere possum, sí iubes
Etením quo pacto id fíeri soleat, cálleo.
Ch. Tanto hércle melior. Sy. Nón est mentiri meum.

ac érgo. Sy. At heus tu, fácito dum eadem haec mémineris,
iquíd huius simile fórte aliquando euénerit,
t súnt humana, túos ut faciat fílius.
'on úsus ueniet, spéro. Sy. Spero hercle égo quoque·
eque eó nunc dico, quó quicquam illum sénserim:
ed síquid, nequid; quaé sit eius aetás, uides:
t ne égo te, si usus uéniat, magnificé, Chremes,
'ractáre possim. Ch. De ístoc, quom usus uénerit,
'idébimus quid ópus sit: nunc istúc age.
umquám commodius úmquam erum audiuí loqui,
ec quóm male facere créderem mi inpúnius
icére. quis nam a nóbis egreditúr foras?

Chremes. Clitipho. Syrvs.

III 3

Quíd istuc quaeso? quí istic mos est, Clítipho? itane fíeri oportet?
Quíd ego feci? Ch. Vídin ego te módo manum in sinum huíc meretrici
nserere? Sy. Acta haec rés est: perii. Cl. Méne? Ch. Hisce oculis, né nega.
'acis ádeo indigne iniúriam illi, quí non abstineás manum:
Nam istaéc quidem contuméliast,
Hóminem amicum récipere ad te atque eíus amicam súbigitare.
Vél heri in uino quam ínmodestus fuísti, Sy. Factum. Ch. quám molestus!
Ýt equidem, ita me dí ament, metui, quíd futurum dénique esset!
Nóui ego amantis: ánimum aduortunt gráuiter quae non cénseas.

Cl. Át fides mi apud húnc est, nil me istíus fact pater.
Ch Ésto: at certe ut hínc concedas áliquo ab ore c áliquantisper.
Múlta fert lubído: ea facere próhibet tua p séntia.
Dé me facio cóniecturam: némost meorum amíc hodie,
Apúd quem expromere ómnia mea occúlta, Clit aúdeam.
Apud álium prohibet dígnitas; apud álium i factí pudet,
Ne inéptus, ne protéruos uidear: quód illum f crédito.
Sed nóstrumst intellégere, ut quomque atque quomque opus sit óbsequi.
Sy. Quíd iste narrat! **Cl.** Périi. **Sy.** Clitipho, haéc praecipió tibi?
Hóminis frugi et témperantis fúnctu's officiúm. Tace sodes.
Sy. Récte sane. **Ch.** Sýre, pudet me. **Sy.** Crédo: ne id iniúria: quin
Míhi molestumst. **Cl.** Pérgin? **Sy.** Hercle uérum quód uidetur.
Cl. Nón accedam ad íllos? **Ch.** Eho quaeso, úna ac dundí uiast?
Sy. Áctumst: hic prius se índicarit quám ego argent effécero.
Chremés, uin tu homini stúlto mi auscultáre? Quid faciám? **Sy.** Iube hunc
Abíre hinc aliquo. **Cl.** Quó ego hinc abeam? **Sy.** lubeat: da illís locum:

deámbulatum. Cl. Deámbulatum, quó? Sy. Vah, quasi desít locus.
sáne istac, istórsum, quouis. Ch. Récte dicit, cénseo.
: éradicent, quí me hinc extrudís, Syre.
tú pol tibi istas pósthac comprimitó manus.
en uero? quíd illum porro crédis facturúm, Chremes,
eum, quantum tíbi opis di dant, séruas castigás mones?
istuc curabo. Sy. Átqui nunc, ere, tíbi istic adseruándus est.
. Sy. Si sapiás: nam mihi iam mínus minusque obtémperat.
l tu? ecquid de illó quod dudum técum egi egistí, Syre?
est tibi quod pláceat an non dum étiam? Sy. De fallácia
s? est: inuéni nuper quándam. Ch. Frugi es. cédo quid est?
m, uerum ut áliud ex alio íncidit. Ch. Quid nám, Syre?
uma haec est méretrix. Ch. Ita uidétur. Sy. Immo sí scias:
, uide quod incéptat facinus. fuít quaedam anus Corínthia:
ce drachumarum haéc argenti mílle dederat mútuom.
d tum? Sy. Ea mortuást: reliquit fíliam adulescéntulam.
relicta huic árrabonist pro íllo argento. Ch. Intéllego.

SY. Hánc secum huc addúxit, ea quae est núnc uxorém tuam.
CH. Quíd tum? SY. Cliniam órat, sibi uti id núnı illam illí tamen
Póst daturam: mille nummum póscit. CH. Et quidem? SY. Hui,
Dúbium id est? ego síc putaui. CH. Quíd nunc cógitas?
SY. Égone? ad Menedemum íbo: dicam hanc ésse c ex Cária,
Dítem et nobilém: si redimat, mágnum inesse lucrum.
CH. Érras. SY. Quid ita? CH. Pró Menedemo núı ego respóndeo
'Nón emo': quid ágis? SY. Optata lóquere. CH. non ést opus.
SY. Nón opust? CH. Non hércle uero. SY. Quí istu ror. CH. Iám scies.
SY. Máne, mane, quid est quód tam a nobis gı crepuerúnt fores?

SOSTRATA. CHREMES. NVTRIX. SYRV

IV 1 SO. Nisi me ánimus fallit, híc profectost ánulus, ego súspicor,
In quícum expositast gnáta. CH. Quid uolt síbi, haec orátio?
SO. Quid est? isne tibi uidétur? NV. Dixi equideı mi ostendisti, ílico
Eum ésse. SO. At satis ut cóntemplata módo si nutríx. NV. Satis.
SO. Abi núnciam intro, atque ílla iam láuerit nútia.

uirum interea ópperibor. Sʏ. Té uolt: uideas quíd uelit:
uid tristis ést: non temerest: tímeo quid sit. Cʜ. Quíd siet?
hércle magno iám conatu mágnas nugas díxerit.
í uir. Cʜ. Ehem mea úxor. So. Te ipsum quaéro. Cʜ. Loquere quíd uelis.
hoc te oro, néquid credas me áduorsum edictúm tuom
esse ausam. Cʜ. Vín me istuc tibi, etsi íncredibilest, crédere?
Sʏ. Nescio quíd peccati pórtat haec purgátio.
tin me gráuidam, et mihi te máxumo opere edícere,
am párerem, nolle tólli? Cʜ. Scio quid féceris:
i. Sʏ. Sic est factum: min*or* ergo erus damno aúctus est.
sed erat híc Corinthia ánus haud inpura: eí dedi
dam. Cʜ. O Iúppiter, tantam ésse in animo inscítiam!
uid ego féci? Cʜ. Rogitas? So. Sí peccaui, mí Chremes,
feci. Cʜ. Íd equidem ego, si tú neges, certó scio,
entem atque ínprudentem dícere ac facere ómnia;
ita in hác re ostendis. nám iam primum, *sí meum*

Ínperium exequí uoluisses, ínteremptam opórtuit,
Nón simulare mórtem uerbis, re ípsa spem uitaé d
Át id omitto: mísericordia, ánimus maternús: si
Quám bene uero abs té prospectumst, qu*ó*d uolui cógita:
Némpe anui illi pródita abs te filiast planíssume,
Pér te uel uti quaéstum faceret uél uti uaenirét lam.
Crédo, id cogitásti: 'quiduis sátis est, dum ui modo.'
Quíd cum illis agás, qui neque ius néque bonum que aequóm sciunt?
Mélius peius, prósit obsit, níl uident nisi quód lub
So. Mí Chremes, peccáui, fateor: uíncor. nunc hoc óbsecro,
Quán*do* tuos est ánimus natu gráuior, ignoscé tior,
V́t meae stultitiae ín iustitia tuá sit aliquid praési
Ch. Scílicet equidem ístuc factum ignóscam: uer Sóstrata,
Mále docet te méa facilitas múlta. sed istuc qui quid est,
Quí hoc occeptumst caúsa, loquere. So. Vt stúltae miserae omnés sumus
Réligiosae, quom éxponendam dó illi, de digi ánulum
Détraho et eum díco ut una cúm puella expóner
Sí moreretur, ne éxpers partis ésset de nostrís bon
Ch. Ístuc recte: cónseruasti te átque illam. So. Is h est ánulus.
Ch. V́nde habes? So. Quam Bácchis secum addúxit ad lescéntulam. Sy. Hem.

Quíd illa narrat? So. éa lauatum dum ít, seruandum míhi dedit.
Ánimum non aduórti primum: séd postquam aspexi, ílico
Cógnoui, ad te exílui. Ch. Quid nunc súspicare aut ínuenis
De ílla? So. Nescio, nísi ut ex ipsa quaéras, unde hunc hábuerit,
Sí potis est reperíri. Sy. Interii: plús spei uideo quám uolo.
Nóstrast, si itast. Ch. Víuitne illa, quoí tu dederas? So. Néscio.
Quíd renuntiáuit olim? So. Fécisse id quod iússeram.
Nómen mulierís cedo quod sit, út quaeratur. So. Phíltera.
Ípsast. mirum ní illa saluast ét ego perii. Ch. Sóstrata,
Séquere me intro hac. So. Ýt praeter spem euénit. quam timuí male,
Né nunc animo ita ésses duro, ut ólim in tollendó, Chremes!
Nón licet hominem ésse saepe ita út uolt, si res nón sinit.
Núnc ita tempus *fért*, mi ut cupiam fíliam: olim níl minus.
Nisi me ánimus fallit, haúd multum a me áberit infortúnium: IV 2
Ita híc re in angustum óppido nunc meaé coguntur cópiae:
Nisi áliquid uideo, ne ésse amicam hanc gnáti resciscát senex.

Nam quód de argento spérem aut posse pó
me fállere,
Nil ést: triumpho, sí licet me látere tecto abse
Cruciór bolum mihi tántum ereptum tám de
e faúcibus.
Quid agam? aút quid comminíscar? ratio de
gro ineundást mihi.
Nil tám difficilest, quín quaerendo inuéstigari
siet.
Quid si hóc nunc sic incípiam? nil est. quíd,
tantundem égero.
At síc opinor. nón potest. immo óptume. eugae
beo óptumam.
Retraham hércle opinor ád me idem illud fúgiti
argentúm tamen.

C l i n i a. S y r v s.

Cl. Nullá mihi res posthác potest iam intéruenire tá
Quae mi aégritudinem ádferat: tanta haéc lae
obórtast.
Dedó patri me núnciam, ut frugálior sim quám
Sy. Nil mé fefellit: cógnitast, quantum aúdio h
uérba.
Istúc tibi ex senténtia tua óbtigisse laétor.
Cl. O mí Syre, audisti óbsecro? Sy. Quid ní? qui
una adfúerim.
Cl. Quoi*quam* aéque audisti cómmode quicquam é
nisse? Sy. Núlli.
Cl. Atque íta me di ament, út ego nunc non tám me
caúsa
Laetór quam illius: quam égo scio esse honóre q
uis dígnam.

édo: sed nunc, Clínia, age, dá te mihi uicíssim:
ımíci quoque res ést uidenda in túto ut conlocétur,
d de amica núnc senex. Cl. O Iúppiter. Sy. Quiésce.
hila mea nubét mihi. Sy. Sicín mihi interlóquere?
fáciam? Syre mi, gaúdeo: fer mé. Sy. Fero hercle uéro.
m uitam aptí sumus. Sy. Frustra óperam opinor súmo.
ıre: aúdio. Sy. At iam hoc nón agis. Cl. Agám. Sy. Uidendumst, ínquam,
ı quoque res, Clínia, tui in túto ut conlocétur.
sí nunc a nobís abis et Bácchidem hic relínquis,
ɛ resciscet ílico esse amícam hanc Clitiphónis:
dúxeris, celábitur, itidem út celata adhúc est.
im ístoc nil est mágis, Syre, meis núptiis aduórsum.
quo óre appellabó patrem? tenés quid dicam? Sy. Quíd ni?
dícam? quam causam ádferam? Sy. Quin nólo mentiáre:
te ita ut res sése habet narráto. Cl. Quid aïs? Sy. Iúbeo:
te amare et uélle uxorem, hanc ésse Clitiphónis.
n átque iustam rem óppido inperás et factu fácilem.
ɔílicet iam me hóc uoles patrem éxorare, ut célet

Senem uóstrum? Sy. Immo ut rectá uia rem ná ordine ómnem. Cl. Hem,
Satin sánus es aut sóbrius? tu quídem illum pl pérdis.
[Nam qui ille poterit esse in tuto, dic mihi.]
Sy. Huíc equidem consílio palmam do: híc me ma fice écfero,
Quí uim tantam in me ét potestatem hábeam ta astútiae,
Véra dicendo út eos ambos fállam: ut quom ma senex
Vóster nostro esse ístam amicam gnáti, non cre tamen.
Cl. Át enim spem istoc pácto rursum núptiarum om éripis:
Nám dum amicam hanc méam esse credet, nón c mittet fíliam.
Tú fors quid me fíat parui péndis, dum illi c sulas.
Sy. Quíd malum me aetátem censes uélle id adsi lárier?
Vnus est diés, dum argentum erípio: pax: nil plius.
Cl. Tántum sat habes? quíd tum quaeso, si hóc p rescíuerit?
Sy. Quíd si redeo ad íllos qui aiunt 'quíd si nunc lúm ruat?'
Cl. Métuo quid agam. Sy. Métuis? quasi non éa po tas sít tua,
Quó uelis in témpore ut te exóluas, rem fa palam.
Cl. Áge age, traducátur Bacchis. Sy. Optume ipsa foras.

ꝫ. Clinia. Syrvs. Phrygia. Dromo.

ɔól proterue mé Syri promíssa huc induxérunt, IV4
ı minas quas míhi dare pollícitust. quod si is núnc me
erit, saepe óbsecrans me ut uéniam frustra uéniet:
uóm uenturam díxero et constítuero, quom is cérte
ıtiarit, Clítipho quom in spé pendebit ánimi:
iam ac non ueniám, Syrus mihi térgo poenas péndet.
scíte promittít tibi. Sy. Atqui tu hánc iocari crédis?
t nisi caueo. Ba. Dórmiunt: ego pól istos commouébo.
Phrýgia, audistin, módo iste homo quam uíllam demonstráuit
ni? Ph. Audiui. Ba. Próxumam esse huic fúndo ad dextram? Ph. Mémini.
culo percurre: ápud eum milés Dionysia ágitat:
incéptat? Ba. dic me hic óppido esse inuítam atque adseruári:
n áliquo pacto uérba me his datúram esse et uentúram.
hércle. Bacchis, máne, mane: quo míttis istanc quaéso?
náneat. Ba. I. Sy. Quin ést paratum argéntum. Ba. Quin ego máneo.
iam dabitur. Ba. Ýt lubet. num ego ínsto? Sy. At scin quid sódes?
? Sy. Tránseundumst núnc tibi ad Ménedemum et tua pómpa

Eo traducendast. BA. Quám rem agis, scelus?
Égon? argentum cúdo,
Quod tibi dem. BA. Dignam mé putas, quam inlu
SY. Non est témere.
BA. Etiámne tecum hic rés mihist? SY. Minumé:
tibi réddo.
BA. Eátur. SY. Sequere hac. heús, Dromo. DR. Qu
uolt? SY. Syrus. DR. Quid és
SY. Ancillas omnis Bácchidis tradúce huc ad uos pró
DR. Quam obrém? SY. Ne quaeras: écferant quae s
huc attulérunt.
Sperábit sumptum síbi senex leuátum esse h
ábitu:
Ne ille haúscit, hoc paulúm lucri quantum ei d
adpórtet.
Tu néscis id quod scís, Dromo, si sápies. DR. M
díces.

ACTVS IIII.

Chremes. Syrvs.

ıé di amabunt, út nunc Menedemí uicem IV 5
rét me: tantum déuenisse ad eúm mali.
cine mulierem álere cum illa fámilia!
scio, hosce aliquót dies non séntiet:
nágno desidério fuit ei fílius.
ım úbi uidebit tántos sibi sumptús domi
lianos fíeri nec fierí modum,
ıbit rursum ut ábeat ab se fílius.
ım óptume eccum. Sy. Césso hunc adorirí? Ch.
Syre. Sy. Hem.
l ést? Sy. Te mi ipsum iám dudum optabám dari.
:re egisse iám nescio quid cúm sene.
lló quod dudum? díctum ac factum réddidi.
ln fide? Sy. Bona. Ch. Hércle non possúm pati,
. tíbi caput demúlceam: accede húc, Syre:
ím boni tibi áliquid pro ista re, ác lubens.
:í scias quam scíte in mentem uénerit.
, glóriare euénisse ex senténtia?
hércle uero, uérum dico. Ch. Díc quid est?
Clítiphonis ésse amicam hanc Bácchidem
edémo dixit Clínia, et ea grátia
m ádduxisse, né tu id persentísceres.
ıé. Sy. Dic sodes. Ch. Nímium, inquam. Sy. Immo
sí scias,

Sed pórro ausculta. quód superest falláciae,
Sese ipse dicit tuam uelle filiam:
Quoi sibi complacitast fórma, postquam aspéxerit;
Hanc cúpere uxorem. Ch. Módone quae inuentast? Sy. Eam:
Et quidem iubebit pósci. Ch. Quam obrem istuc, Syre?
Nam prórsum nil intéllego. Sy. Vah, tárdus es.
Ch. Fortásse. Sy. Argentum dábitur ei ad núptias,
Aurum átque uestem qui... tenesne? Ch. Cómparet?
Sy. Id ípsum. Ch. At ego illi néque do neque despóndeo.
Sy. Non? quam óbrem? Ch. Quam obrem? mé rogas homini? Sy. Vt lubet.
Non égo dicebam in pérpetuom ut illam illí dares,
Verum út simulares. Ch. Nón meast simulátio:
Ita tu istaec tua miscéto, ne me admísceas.
Ego quoí daturus nón sum, ut ei despóndeam?
Sy. Credébam. Ch. Minume. Sy. Scite poterat fieri:
Et ego hóc, quia dudum tú tanto opere suáseras,
Eo coépi. Ch. Credo. Sy. Céterum equidem istuc, Chremes,
Aequí bonique fácio. Ch. Atqui quam máxume
Volo té dare operam ut fiat, uerum aliá uia.
Sy. Fiát, quaeratur áliquid. sed illud quód tibi
Dixí de argento, quód ista debet Bácchidi,
Id núnc reddendumst ílli: neque tu scílicet
Illúc confugies: 'quíd mea? num míhi datumst?
Num iússi? num ílla oppígnerare fíliam
Meám me inuito pótuit?' uerum illúd, Chremes,
Dicúnt: 'ius summum saépe summast málitia.'
Ch. Haud fáciam. Sy. Immo aliis sí licet, tibi nón licet.
Omnes te in lauta esse ét bene aucta ré putant.

gomet iam ad eam déferam. Sy. Immo fílium
ótius. Ch. Quam obrem? Sy. Quía enim in
eum suspítiost
íta amoris. Ch. Quíd tum? Sy. Quia uidébitur
uéri simile id ésse, quom hic illí dabit:
ul conficiam fácilius ego quód uolo.
leo adest: abi, écfer argentum. Ch. Écfero.

C l i t i p h o. S y r v s.

tam facilis rés, quin difficilís siet, IV 6
inuítus facias. uél me haec deambulátio,
nón laborinósa, ad languorém dedit.
ucquam magis nunc métuo quam ne dénuo
áliquo extrudar hínc, ne accedam ad Bácchi-
dem.
quidem di deaeque ómnes quantumst cúm tuo,
stóc inuento cúmque incepto pérduint!
modi mihi res sémper comminíscere,
e éxcarnufices. Sy. Íbin hinc quo dígnus es?
paéne tua me pérdidit protéruitas!
hércle factum, ita méritu's. Sy. Meritus?
quó modo?
ic ex te prius aúdiuisse gaúdeo,
argéntum haberes, quód daturus iám fui.
gitur dicam tíbi uis? abin istínc? mihi
a adduxti, quám non licitumst tángere.
n sum iratus. séd scin ubi nunc sít tibi
cchis? Cl. Apud nos. Sy. Nón. Cl. Vbi ergo?
Sy. Apud Clíniam.
Sy. Bono animo es: iam árgentum ad eam dé-
feres,
í pollicitu's. Cl. Gárris. unde? Sy. A tuó patre.

Cl. Ludís fortasse me? Sy. Ípsa re experíbere.
Cl. Ne ego hómo sum fortunátus: deamo té, Syre.
Sy. Sed páter egreditur. cáue quicquam admirátus s
Qua caúsa id fiat: óbsecundato ín loco:
Quod ínperabit fácito: loquitor paúcula.

Chremes. Clitipho. Syrvs.

IV 7 Ch. Vbi Clítipho hic est? Sy. 'Éccum me' inque.
Eccum híc tibi.
Ch. Quid rei ésset dixti huic? Sy. Díxi pleraque ómni
Ch. Cape hóc argentum ac défer. Sy. I: quid stás, l
Quin áccipis? Cl. Cedo sáne. Sy. Sequere hac me ó
Tu hic nós, dum eximus, ínterea opperíbere:
Nam níl est illic quód moremur diútius.
Ch. Minás quidem iam décem habet a me fília,
Quas pró alimentis ésse nunc ducó datas:
Hasce órnamentis cónsequentur álterae:
Porro haéc talenta dótis adposcúnt duo.
Quam múlta, iusta iniústa, fiunt móribus!
Mihi núnc relictis rébus inueniúndus est
Aliquís, labore inuénta mea quoi dém bona.

Menedemvs. Chremes.

IV 8 Me. Multo ómnium nunc mé fortunatíssumum
Factúm puto esse, gnáte, quom te intéllego
Resipísse. Ch. Vt errat. Me. Te ípsum quaere
Chremes:
Seruá, quod in te est, fílium et me et fámiliam.
Ch. Cedo quíd uis faciam? Me. Inuénisti hodie fília
Ch. Quid tum? Me. Hánc uxorem síbi dari uolt Clí
Ch. Quaesó quid tu hominí's? Me. Quíd *nam*st? Ch. Iam
oblítus es,

r nos quid sit díctum de fallácia,
:á uia abs te argéntum auferretúr? Me. Scio.
:és nunc agitur ípsa. Me. Quid narrás, Chremes?
.o haéc quidem quae apúd me est, Clitiphónis est
ca. Ch. Ita aiunt: ét tu credis ómnia:
llam áiunt uelle uxórem, ut quom despónderim
qui aúrum ac uestem atque ália quae opus sunt cómparet.
:st profecto: id amícae dabitur. Ch. Scílicet
irum. Me. Ah, frustra sum ígitur gauisús miser.
luís tamen iam málo quam hunc amíttere.
l núnc renuntiem ábs te responsúm, Chremes,
séntiat me sénsisse atque aegré ferat?
ré? nimium illi, Ménedeme, indulgés. Me. Sine:
ptumst: perfice hóc mihi perpetuó, Chremes.
cónuenisse, egísse te de núptiis.
m. quid deinde? Ch. Mé facturum esse ómnia,
erúm placere; póstremo etiam, sí uoles,
ónsam quoque esse dícito. Me. Em, istuc uó- lueram.
:o ócius te ut póscat et tu, id quód cupis,
n ocíssume ut des. Me. Cúpio. Ch. Ne tu pró- pediem,
stám rem uideo, istíus obsaturábere.
haéc uti sunt, caútim et paulatím dabis,
ipies. Me. Faciam. Ch. Abi íntro: uide quid pós- tulet.
dómi ero, siquid mé uoles. Me. Sané uolo:
ı té scientem fáciam, quidquid égero.

ACTVS V.

MENEDEMVS. CHREMES.

V 1 ME. Égo me non tam astútum neque ita pérspicae esse íd scio:
Séd hic adiutor méus et monitor ét praemonstra Chremes
Hóc mihi praestat: ín me quiduís hárum rerum cı uenit,
Quaé sunt dicta in stúlto, caudex, stípes, asin plúmbeus:
Ín illum nil potést: exuperat eíus stultitia hı ómnia.
CH. Óhe, desiste inquám deos, uxor, grátulando obtı dere,
Túam esse inuentam gnátam: nisi illos éx tuo genio iúdicas,
Ýt nil credas íntellegere, nísi idem dictumst c tiens.
Séd interim quid illíc iam dudum gnátus cessat c Syro?
ME. Quós aïs hominés, Chremes, cessáre? CH. Ehı Menedeme, áduenis?
Díc mihi, Cliniaé quae dixi núntiastin? ME. Ómı

Quíd aït? Me. Gaudere ádeo coepit, quási qui cupiunt núptias.
Háhahae. Me. Quid risísti? Ch. Serui uénere in mentém Syri
Cálliditates. Me. Ítane? Ch. Voltus quóque hominum fingít scelus.
Gnátus quod se adsímulat laetum, id dícis? Ch. Id. Me. Idem istúc mihi
Vénit in mentém. Ch. Veterator. Me. Mágis, si magis norís, putes
Íta rem esse. Ch. Ain tu? Me. Quín tu ausculta. Ch. Máne *dum*, hoc prius scire éxpeto,
Quíd perdideris. nam úbi desponsam núntiasti fílio,
Cóntinuo iniecísse uerba tíbi Dromonem scílicet,
Spónsae uestem aurum átque ancillas ópus esse: argentum út dares.
Nón. Ch. Quid? non? Me. Non ínquam. Ch. Neque ipse gnátus? Me. Nil prorsúm, Chremes.
Mágis unum etiam instáre, ut hodie cónficiantur núptiae.
Míra narras. quíd Syrus meus? ne ís quidem quicquám? Me. Nihil.
Quam óbrem, nescio. Me. Équidem miror, qui ália tam plané scias.
Séd ille tuom quoqué Syrus idem míre finxit fílium,
Vt ne paululúm quidem subolat ésse amicam hanc Clíniae.
Quíd aïs? Me. Mitto iam ósculari atque ámplexari: id níl puto.
Quíd est quod ampliús simuletur? Me. Váh. Ch. Quid est? Me. Audí modo.
Ést mihi ultimís conclaue in aédibus quoddám retro:

Húc est intro látus lectus, uéstimentis strátus
Ch. Quíd postquam hoc est fáctum? Me. Dictum fáct huc abiit Clítipho.
Ch. Sólus? Me. Solus. Ch. Tímeo. Me. Bacchis có cutast ílico.
Ch. Sóla? Me. Sola. Ch. Périi. Me. Vbi abiere ínt operuere óstium. Ch. Hem,
Clínia haec fierí uidebat? Me. Quíd ni? mecum u simul.
Ch. Filíst amica Bácchis: Menedeme, óccidi.
Me. Quam obrém? Ch. Decem diérum uix mihist fám
Me. Quid? istúc times quod ille óperam amico dát suo?
Ch. Immó quod amicae. Me. Sí dat. Ch. An dubium tibist?
Quemquámne tam comi ánimo esse aut lení putas,
Qui sé uidente amícam patiatúr suam?
Me. Quid ní? quo uerba fácilius dentúr mihi.
Ch. Derídes merito. míhi nunc ego suscénseo:
Quot rés dedere, ubi póssem persentíscere,
Ni essém lapis! quae uídi! uae miseró mihi.
At né illud haud inúltum, si uiuó, ferent:
Nam iám.. Me. Non tu te cóhibes? non te réspici
Non tíbi ego exempli sátis sum? Ch. Prae ír cúndia,
Menedéme, non sum apúd me. Me. Tene istúc loqu
Nonne íd flagitiumst, te áliis consiliúm dare,
Foris sápere, tibi non pó*tis* esse auxiliárier?
Ch. Quid fáciam? Me. Id quod me fécisse aiebás paru
Fac té patrem esse séntiat: fac ut aúdeat
Tibi crédere omnia, ábs te petere et póscere:
Nequam áliam quaerat cópiam ac te déserat.
Ch. Immo ábeat potius málo quouis géntium,

**Quam hic pér flagitium ad ínopiam redigát patrem:
Nam si ílli pergo súppeditare súmptibus,
Menedéme, mihi illaec uéro ad rastros rés redit.
Quot incómmoditates hác re accipies, nísi caues!
Diffícilem ostendes té esse et ignoscés tamen
Post, ét id ingratum. Ch. Ah néscis, quam doleam. Me. Vt lubet.
Quid hoc quód rogo, ut illa núbat nostro? nísi quid est
Quod mágis uis. Ch. Immo et géner et adfinés placent.
Quid dótis dicam té dixisse fílio?
Quid óbticuisti? Ch. Dótis? Me. Ita dico. Ch. Áh. Me. Chremes,
Nequíd uereare, sí minus: nil nos dós mouet.
Dúo talenta pró re nostra ego ésse decreuí satis:
Séd ita dictu opus ést, si me uis sáluom esse et rem et fílium,
Mé mea omniá bona doti díxisse illi. Me. Quám rem agis?
Id mirari té simulato et íllum hoc rogitató simul,
Quam óbrem id faciam. Me. Quín ego uero quam óbrem id facias néscio. 944
Égone? ut eius ánimum, qui nunc lúxuria et lascíuia
Dífflnit, retúndam, redigam, ut quó se uortat nésciat.
Quíd agis? Ch. Mitte: síne me in hac re gérere mihi morém. Me. Sino:
Ítane uis? Ch. Ita. Me. Fíat. Ch. Ac iam uxórem ut arcessát paret.
Híc ita ut liberós est aequom díctis confutábitur.
Séd Syrum quidem égo si uiuo ádeo exornatúm dabo,
Ádeo depexum, út dum uiuat méminerit sempér mei.**

Quí sibi me pro déridiculo ac délectamentó putat.
Nón, ita me di amént, auderet fácere haec uid múlieri,
Quae ín me fecit.

Clitipho. Menedemvs. Chremes. Syrvs.

V 2 Cl. Ítane tandem quaéso est, Menede út pater
Tam ín breui spatio ómnem de me eiécerit anim patris?
Quód nam ob factum? quíd ego tantum scéleris misí miser?
Vólgo faciunt. Me. Scío tibi esse hoc gráuius mu ac dúrius,
Quoí fit: uerum ego haúd minus aegre pátior, id néscio
Néc rationem cápio, nisi quod tíbi bene ex ani uolo.
Cl. Híc patrem astare aíbas. Me. Eccum. Ch. Quíd m incusas, Clítipho?
Quídquid ego huius féci, tibi prospéxi et stultiti tuae.
Vbi te uidi animo ésse omisso et suáuia in praesént
Quae éssent prima habére neque consúlere in longi túdinem:
Cépi rationem, út neque egeres néque ut haec pos ses pérdere.
Vbi quoi decuit prímo, tibi non lícuit per te mi dare,
Ábii ad proxumúm, tibi qui erat: eí commisi et cré didi.
Íbi tuae stultítiae semper érit praesidium, Clítipho,

Víctus, uestitús, quo in tectum té receptes. Cl. Eí mihi.
Sátius est quam te ípso herede haec póssidere Bácchidem.
Dísperii: sceléstus quantas túrbas conciui ínsciens!
Émori cupió. Ch. Prius quaeso dísce, quid sit uíuere.
Ýbi scies, si dísplicebit uíta, tum istoc útitor.
Ére, licetne? Ch. Lóquere. Sy. At tuto. Ch. Lóquere. Sy. Quae istast práuitas
Quaéue amentiást, quod peccaui égo, id obesse huic? Ch. Ílicet.
Né te admisce: némo accusat, Sýre, te: nec tu arám tibi
Néc precatorém pararis. Sy. Quíd agis? Ch. Nil suscénseo
Néc tibi nec tíbi: nec uos est aéquom quod fació mihi.
Ábiit? uah, rogásse uellem Cl. Quíd? Sy. unde peterem míhi cibum:
Íta nos alienáuit. tibi iam esse ád sororem intéllego.
Adeón rem rediisse, út periclum etiam á fame mihi sít, Syre!
Modo líceat uiuere, ést spes Cl. Quae? Sy. nos ésuriturós satis.
Inrídes in re tánta neque me quícquam consilio ádiuuas?
Immo ét ibi nunc sum et úsque id egi dúdum, dum loquitúr pater:
Et quántum ego intellégere possum, Cl. Quíd? Sy. non aberit lóngius.
Quid id érgo? Sy. Sic est: nón esse horum te árbitror. Cl. Qui istúc, Syre?

Satin sánus es? Sy. Ego dícam, quod mi in ment
tu diiúdica.
Dum istís fuisti sólus, dum nulla ália delectáti
Quae própior esset, te índulgebant, tíbi d
nunc fília
Postquámst inuenta uéra, inuentast caúsa q
expéllerent.
Cl. Est uéri simile. Sy. An tu ób peccatum ho
illum iratúm putas?
Cl. Non árbitror. Sy. Nunc áliud specta: mátres
fíliis
In péccato adiutríces, auxilio ín paterna iniúri
Solent ésse: id non fit. Cl. Vérum dicis: qu
nunc faciám, Syre?
Sy. Suspítionem istánc ex illis quaére: rem profér
Si nón est uerum, ad míſericordiam ámbos a
cito,
Aut scíbis quoius sis. Cl. Récte suades: fáciu
Sat recte hóc mihi
In méntem uenit: nám quam maxume huíc uan
suspítio
Erit, tám facillumé patris pacem in léges co
suas.
Etiam haúscio anne uxórem ducat ác Syro nil g
Quid hoc aútem? senex exít foras: ego fúgio.
quod fáctumst,
Mirór non iusse me ílico adripi: ád Mened
hunc pérgam.
Eum míhi precatorém paro: seni nóstro ni
hábeo.

SOSTRATA. CHREMES.

Profécto nisi caués tu homo, aliquid gnáto conficiés mali: V 3
Idque ádeo miror, quó modo
Tam inéptum quicquam tíbi uenire in méntem, mi uir, pótuerit.
Oh, pérgin mulier ésse? nullamne égo rem umquam in uitá mea
Voluí, quin tu in ea ré mihi fueris áduorsatrix, Sóstrata?
At sí rogem iam, quíd est quod peccem, aut quam óbrem hoc faciam: néscias,
In quá re nunc tam cónfidenter réstas, stulta. So. Ego néscio?
Immó scis potius, quám quidem redeat *de* íntegro haec orátio. So. Oh,
Iníquos es, qui mé tacere dé re tanta póstules.
Non póstulo iam: lóquere: nilo mínus ego hoc faciám tamen.
Fácies? Ch. Verum. So. Nón uides quantúm mali ex ea re éxcites?
Súbditum se súspicatur. Ch. 'Súbditum' ain tu? So. Síc erit,
Mí uir. Ch. Confitére. So. Au te obsecro, ístuc inimicís siet.
Égon confitear meúm non esse fílium, qui sít meus?
Quid? métuis ne non, quóm uelis, conuíncas esse illúm tuom?
Quod fíliast inuénta? Ch. Non: sed quód [magis credundum siet
Id quod est consimilis moribus

Conuinces facile ex te natum: nam] tui similis probe.
Nám illi nil uitíst relictum, quín siet itidém tibi.
Túm praeterea tálem nisi tu núlla pareret fílium.
Séd ipse egreditur, quám seuerus: rém quom uid censeas.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES.

V 4 CL. Si úmquam ullum fuit témpus, mater, quom égo luptatí tibi
Fúerim, dictus fílius tuos uóstra uoluntate: ób cro,
Eíus ut meminerís atque inopis núnc te misere mei;
Quód peto aut uoló, parentis meós ut commonst mihi.
So. Óbsecro, mi gnáte, ne istuc ín animum inducás tu
Álienum esse té. CL. Sum. So. Miseram me, hóc quaesisti óbsecro?
Íta mihi atque huic sís superstes, út *tu* ex me at hoc nátus es:
Ét caue posthac, sí me amas, umquam ístuc uerb ex te aúdiam.
CH. Át ego, si me métuis, mores cáue in te esse is séntiam.
CL. Quós? CH. Si scire uís, ego dicam: gérro, in fraus, hélluo,
Gáneo, damnósus: crede, et nóstrum te esse crédi
CL. Nón sunt haec paréntis dicta. CH. Nón, si ex ca sís meo
Nátus, item ut aiúnt Mineruam esse éx Ioue, ea ca magis

Pátiar, Clitiphó, flagitiis tuís me infamem fíeri.
Dí istaec prohibeánt. Ch. Deos nescio: égo quod potero, sédulo.
Quaéris id quod habés, parentis: quód abest non quaerís, patri
Quó modo obsequáre et ut serues quód labore inuénerit.
Nón mihi per fallácias addúcere ante oculós.. pudet
Dícere hac praeseńte uerbum túrpe: at te id nulló modo
Fácere puduit. Cl. Éheu, quam nunc tótus displiceó mihi,
Quám pudet: neque quód principium cápiam ad placandúm scio.

MENEDEMVS. CHREMES. SOSTRATA. CLITIPHO.

Énim uero Chremés nimis grauiter crúciat adulescéntuium V 5
Nímisque inhumane: éxeo ergo ut pácem conciliem. óptume
Ípsos uideo. Ch. Ehém, Menedeme, quór non arcessí iubes
Fíliam et quod dótis dixi fírmas? So. Mi uir, te óbsecro
Né facias. Cl. Pater, óbsecro mi ignóscas. Me. Da ueniám, Chremes:
Síne te exorent. Ch. Méa bona ut dem Bácchidi donó sciens?
Nón faciam. Me. At id nos nón sinemus. Cl. Sí me uiuom uís, pater,
Ígnosce. So. Age, Chremés mi. Me. Age quaeso, né tam offirma té, Chremes.

Ch. Quíd istic? uideo nón licere ut coéperam ho téndere.
Me. Fácis, ut te decét. **Ch.** Ea lege hoc ádeo faci facit
Quód ego hunc aequom cénseo. **Cl.** Pater, ómı ciam: ínpera.
Ch. Vxorem ut ducás. **Cl.** Pater. **Ch.** Nil aúdio. me récipio:
Fáciet. **Ch.** Nil etiam aúdio ipsum. **Cl.** Périi. dubitas, Clítipho?
Ch. Ímmo utrum uolt. **So.** Fáciet omnia. **Me.** Haé incipias, gráuia sunt,
Dúmque ignores: úbi cognoris, fácilia. **Cl.** F pater.
So. Gnáte mi, ego pol tíbi dabo illam lépidam, qu fácile ames,
Fíliam Phanócratae nostri. **Cl.** Rúfamne illam nem,
Caésiam, sparso óre, adunco náso? non possúm,
Ch. Héia, ut elegans est: credas ánimum ibi ess Aliám dabo.
Cl. Ímmo, quandoquidém ducendast, égomet habe pemodum
Quám uolo. **So.** Nunc laúdo, gnate. **Cl.** Arch huius fíliam.
So. Sátis placet. **Cl.** Pater, hóc nunc restat. **Ch.** **Cl.** Syro ignoscás uolo
Quaé mea causa fécit. **Ch.** Fiat. **Cantor.** Vós et plaúdite.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

1 ad 174 iambici senarii
175 et 177 trochaici octonarii
176 trochaicus septenarius
178 trochaicus dimeter catalecticus
179 et 180 trochaici septenarii
181 ad 241 iambici octonarii
242 ad 256 trochaici septenarii
257 ad 264 iambici octonarii
265 ad 311 iambici senarii
312 trochaicus septenarius
313 trochaicus octonarius
314 ad 339 trochaici septenarii
340 ad 380 iambici senarii
381 ad 397 trochaici septenarii
398 ad 404 iambici octonarii
405 ad 561 iambici senarii
562 et 563 trochaici octonarii
564 trochaicus septenarius
565 iambicus octonarius
566 iambicus quaternarius
567 ad 569 trochaici octonarii
570. 571. 573 trochaici septenarii
572 et 574 trochaici octonarii
575 ad 578 iambici octonarii
579 trochaicus septenarius
580 ad 582 *trochaici octo*narii

V. 583 et 584 trochaici septenarii
- 585 ad 588 iambici octonarii
- 589 et 590 iambici senarii
- 591 ad 613 trochaici septenarii
- 614 ad 622 iambici octonarii
- 623 ad 667 trochaici septenarii
- 668 ad 678 iambici octonarii
- 679 ad 707 iambici septenarii
- 709 ad 722 trochaici septenarii
- 723 ad 748 iambici septenarii
- 749 ad 873 iambici senarii
- 874 ad 907 trochaici septenarii
- 908 ad 939 iambici senarii
- 940 ad 979 trochaici septenarii
- 980 ad 999 iambici octonarii
- 1000 ad 1002 iambici septenarii
- 1003 iambicus octonarius
- 1004 iambicus quaternarius
- 1005 ad 1012 iambici octonarii
- 1013 ad 1016 trochaici septenarii
1017 et 1018 iambici octonarii
1021 ad 1067 trochaici septenarii.

P. TERENTI

P H O R M I O.

ꟾRAECA · APOLLODORV · EPIDICAZOMENOS
· LVDIS · ROMANIS · L · POSTVMIO · ALBINO
ƆRNELIO · MERVLA · AEDILIBVS · CVRVLIBVS
E · L · AMBIVIVS · TVRPIO · L · ATILIVS · PRAEN
ꞌS · FECIT · FLACCVS · CLAVDI · TIBIIS · INPARIBVS
· FACTAST · IIII · C · FANNIO · M · VALERIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Chremétis frater áberat peregre Démipho
Relícto Athenis Ántiphone fílio.
Chremés clam habebat Lémni uxorem ac fíliam,
Athénis aliam cóniugem et amantem únice
Gnatúm fidicinam. máter e Lemno áduenit
Athénas: moritur: uírgo sola (aberát Chremes)
Funús prosurat. íbi eam cum uisam Ántipho
Amáret, opera párasiti uxorem áccipit.
Pater ét Chremes reuérsi fremere. deín minas
Trigínta dant parasíto, ut illam cóniugem
Habéret ipse. argénto hoc emitur fídicina.
Vxórem retinet Ántipho a patruo ágnitam.

PERSONAE.

DAVOS SERVOS
GETA SERVOS
ANTIPHO ADVLESCENS
PHAEDRIA ADVLESCENS
DEMIPHO SENEX
PHORMIO PARASITVS
HEGIO, CRATINVS, CRITO — ADVOCATI
DORIO LENO
CHREMES SENEX
SOPHRONA NVTRIX
NAVSISTRATA MATRONA.

PROLOGVS.

ıám poëta uétus poëtam nón potest
ıere ab studio et tránsdere hominem in ótium,
íctis deterrére ne scribát parat:
ı díctitat, quas ántehac fecit fábulas,
ésse oratióne et scripturá leui:
úsquam insanum scrípsit adulescéntulum
n uidere fúgere et sectarí canes
ı plorare, oráre ut subueniát sibi.
ıi íntellegeret, quóm stetit olím noua,
ı opera mágis stetisse quám sua,
múlto audacter, quám nunc laedit, laéderet.
íquis est, qui hoc dícat aut sic cógitet:
sí poëta nón lacessissét prior,
: ínuenire prólogum possét nouos:'
diceret, nisi haberet cui male diceret:]
responsum hoc hábeat, in medio ómnibus
n ésse positam, qui ártem tractant músicam.
famem hunc ab stúdio studuit reícere:
ıpondere uóluit, non lacéssere.
ctis si certásset, audissét bene:
b íllo adlatumst, íd sibi rellatúm putet.
iam finem fáciam dicundí mihi,
di quom ipse dé se finem nón facit?
uíd uelim animum atténdite. adportó nouam
ızomenon quám uocant comoédiam
Latini Phórmionem nóminant:
:ímas partis quí aget, is erit Phórmio

Parasítus, per quem rés geretur máxume,
Volúntas uostra si ád poëtam accésserit.
Date óperam, adeste aequo ánimo per siléntium,
Ne símili utamur fórtuna, atque usí sumus
Quom pér tumultum nóster grex motús locost:
Quem actóris uirtus nóbis restituít locum
Bonitásque uostra adiútans atque aequánimitas.

ACTVS I.

DAVOS.

nícus summus méus et popularís Geta I 1
ɜri ád me uenit. érat ei de ratiúncula
n prídem apud me rélicuom pauxíllulum
ımmórum: id ut confícerem. confeci: ádfero
ım erílem filium éius duxisse aúdio
ιórem: ei credo múnus hoc conráditur.
ıam iníque comparátumst, ei qui mínus habent
: sémper aliquid áddant ditióribus!
ιod ille únciatim uíx de demensó suo
óm defrudans génium compersít miser,
illa úniuorsum abrípiet, haud exístumans
antó labore pártum. porro autém Geta
riétur alio múnere, ubi era pépererit:
rro aútem alio, ubi erit púero natalís dies:
i ínitiabunt. ómne hoc mater aúferet:
er caúsa erit mittúndi. sed uideón Getam?

GETA. DAVOS.

ıuís me quaeret rúfus.. DA. Praestost, désine. GE. I 2
Oh,
ego óbuiam conábar tibi, Daue. DA. Áccipe, *en*:
ctúmst; conueniet númerus quantum débui.
ıó te: et non negléxisse habeo grátiam.

Da. Praesértim ut nunc sunt móres: adeo rés redit:
Siquís quid reddit, mágna habendast grátia.
Sed quíd tu es tristis? Ge. Égone? nescis quo ín m
Quanto ín periclo símus. Da. Quid istuc ést? Ge. Sc
Modo út tacere póssis. Da. Abi sis, ínsciens:
Quoius tú fidem in pecúnia perspéxeris,
Verére uerba ei crédere? ubi quid míhi lucrist
Te fállere? Ge. Ergo auscúlta. Da. Hanc operam
dico.
Ge. Senis nóstri, Daue, frátrem maiorém Chremem
Nostín? Da. Quid ni? Ge. Quid? éius gnatum Ph
driam?
Da. Tam quám te. Ge. Euenit sénibus ambobús simul
Iter ílli in Lemnum ut ésset, nostro in Cíliciam
Ad hóspitem antiquom: ís senem per epístulas
Pelléxit, modo non móntis auri póllicens.
Da. Quoi tánta erat res ét super erat? Ge. Désinas:
Sic ést ingenium. Da. Oh, régem me esse opórtuit.
Ge. Abeúntes ambo hinc túm senes me fíliis
Relínquont quasi magístrum. Da. O Geta, prouínci
Cepísti duram. Ge. Mi úsus uenit, hóc scio:
Meminí relinqui mé deo irató meo.
Coepi áduorsari prímo: quid uerbís opust?
Sení fidelis dúm sum, scapulas pérdidi.
Venére in mentem mi ístaec: 'nam quae inscítiast,
Aduórsum stimulum cálces!' coepi eis ómnia
Facere, óbsequi quae uéllent. Da. Scisti utí foro.
Ge. Nostér mali nil quícquam primo: hic Phaédria
Contínuo quandam náctus est puéllulam
Citharístriam: hanc amáre coepit pérdite.
Ea séruiebat lénoni inpuríssumo:
Neque quód daretur quícquam: id curaránt patres.

estábat aliud nīl nisi oculos páscere,
ectári, in ludum dúcere et reddúcere.
los ótiosi operám dabamus Phaédriae.
n quo haéc discebat lúdo, exaduorsum eí loco
Tostrína erat quaedam, híc solebamús fere
Plerúmque eam opperíri, dum inde irét domum.
ntérea dum sedémus illi, intéruenit
Aduléscens quidam lácrumans. nos mirárier.
Rogámus quid sit: 'númquam aeque' inquit 'ác modo
Paupértas mihi onus uísumst et miserum ét graue.
Modo quándam uidi uírginem hic uicíniae
Miserám, suam matrem lámentari mórtuam:
Ea síta erat exaduórsum neque illi béniuolens
Neque nótus neque cognátus extra unam ániculam
Quisquam áderat, qui adiutáret funus. míseritumst.
Virgo ípsa facie egrégia.' quid uerbís opust?
Commórat omnis nós. ibi continuo Ántipho
Voltísne eamus uísere?' alius 'cénseo:
ámus: duc nos sódes.' imus, uénimus,
idémus: uirgo púlchra: et quo magis díceres,
Nil áderat adiuménti ad pulchritúdinem:
apīllus passus, núdus pes, ipsa hórrida,
acrumaé, uestitus túrpis: ut, ni uís boni
ı ípsa inesset fórma, haec formam extínguerent.
le qui íllam amabat fídicinam tantúm modo
atis' ínquit 'scitast': nóster uero.. Da. Iám scio:
máre coepit. Ge. Scín quam? quo euadát uide.
ostrídie ad anum récta pergit: óbsecrat,
t sībi eius faciat cópiam. illa enim sé negat
eque eum aéquom aït facere: íllam ciuem esse Átticam
onám bonis prognátam· si uxorém uelit

Lege íd licere fácere: sin alitér, negat.
Nostér quid ageret néscire: et íllam dúcere
Cupiébat et metuébat absentém patrem.
DA. Non, sí redisset, eí pater ueniám daret?
GE. Ille índotatam uírginem atque ignóbilem
Daret ílli? numquam fáceret. DA. Quid fit déniq
GE. Quid fíat? est parasítus quidam Phórmio,
Homó confidens: qui íllum di omnes pérduint.
DA. Quid is fécit? GE. Hoc consílium quod dicám de
'Lex ést ut orbae, quí sunt genere próxumi,
Eis núbant, et illos dúcere eadem haec léx iubet.
Ego té cognatum dícam et tibi scribám dicam:
Patérnum amicum me ádsimulabo uírginis:
Ad iúdices ueniémus: qui fuerít pater,
Quae máter, qui cognáta tibi sit, ómnia haec
Confíngam: quod erit míhi bonum atque cómmod
Quom tu hórum nil refélles, uincam scílicet.
Pater áderit. mihi parátae lites: quíd mea?
Illá quidem nostra erít.' DA. Iocularem audáciam.
GE. Persuásumst homini: fáctumst: uentumst: uí
mur:
Duxít. DA. Quid narras? GE. Hóc quod audis. DA.
Geta,
Quid té futurumst? GE. Néscio hercle: unum
scio,
Quod fórs feret, ferémus aequo animó. DA. Place
Hem istúc uirist offícium. GE. In me omnis spés mih
DA. Laudo. GE. Ád precatorem ádeam credo, quí mihi
Sic óret: 'nunc amítte quaeso hunc: céterum
Posthác si quicquam, níl precor.' tantúm modo
Non áddit: 'ubi ego hinc ábiero, uel occídito.'
DA. Quid paédagogus ílle, qui citharístriam?

id reí gerit? Ge. Sic, ténuiter. Da. Non múltum habet
od dét fortasse? Ge. Ímmo nil nisi spém meram.
ter éius rediit án non? Ge. Non dum. Da. Quíd? senem
oad éxpectatis uóstrum? Ge. Non certúm scio:
d epístulam ab eo adlátam esse audiuí modo
ad pórtitores ésse delatam: hánc petam.
mquíd, Geta, aliud mé uis? Ge. Vt bene sít tibi.
er heús. nemon huc pródit? cape, da hoc Dórcio.

ACTVS II.

Antipho. Phaedria.

I 3 An. Adeon rem redísse, ut qui mihi cónsultum opt uelit esse,
Phaédria, patrem ut éxtimescam, ubi uéniat in me tem eíus aduenti!
Quód ni fuissem incógitans, ita [eum] éxpectarem, pár fuit.
Ph. Quíd istuc? An. Rogitas? quí tam audacis fácino mihi cónscius sis?
Quód utinam ne Phórmioni id suádere in ment íncidisset
Neú me cupidum eo ínpulisset, quód mihi prin piúmst mali!
Nón potitus éssem: fuisset tum íllos mi aegre aliq dies:
At nón cotidiána cura haec ángeret animum, P Aúdio.
An. dum expécto quam mox uéniat qui hanc mihi ádim consuetúdinem.
Ph. Aliís quia defit quód amant aegrest: tíbi quia sup ést dolet.
Amóre abundas, Ántipho.
Nam túa quidem hercle cérto uita haec éxpeten optándaquest.

li bene ament, út mihi liceat tám diu quod amó frui,
ecisci mórte cupio; tú conicito cétera,
o éx hac inopiá nunc capiam, et quíd tu ex istac cópia,
ıdam, quod sine súmptu ingenuam, líberalem náctus es,
ıbés, ita ut uoluísti, uxorem sínc mala famá palam:
ni unum désit, animus quí modeste istaéc ferat.
' tibi res sit cum eó lenone quócum mihist, tum séntias.
·ique omnes súmus ingenio, nóstri nosmet paénitet.
ihi contra núnc uidere fórtunatus, Phaédria,
íntegro est potéstas etiam cónsulendi, quíd uelis:
e amorem an míttere: ego in eum íncidi infelíx locum,
ıe mihi eius sít mittendi néc retinendi cópia.
d hoc est? uideon égo Getam curréntem huc aduenı́re?
ısus: ei, timeó miser, quam hic núnc mihi nuntiét rem.

ETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

Geta, ni iam áliquod tibi consílium celere réperies: I 4
inparátum subito tánta te inpendént mala:
que uti deuitém scio neque quó modo me inde éxtraham:

Nam nón potest celári nostra diútius iam audi

An. Quid nam ílle commotús uenit?

Ge. Tum témporis mihi púnctum ad hanc rem est: adest. An. Quid istúc mali

Ge. Quód quom audierit, quód eius remedium inu iracúndiae?

Lóquar? incendam: táceam? instigem: púrgem laterém lauem.

Heú me miserum: quóm mihi paueo, tum Ántiph excrúciat animi:

Eíus me miseret, eí nunc timeo, is núnc me ret nam ábsque eo esset,

Récte ego mihi uidíssem et senis essem últus ira diam:

Áliquid conuasássem atque hinc me cónicerem tinam ín pedes.

An. Quam *nam* híc fugam aut furtúm parat?

Ge. Sed ubi Ántiphonem réperiam? aut qua quaérer sistám uiam?

Ph. Te nóminat. An. Nesció quod magnum hoc núnti pectó malum.

Ph. Ah, sánun es? Ge. Domum íre pergam: ibi mumst.

Ph. Reuocémus hominem. An. Sta ílico. Ge. Hem, pro inperio, quísquis es.

An. Geta. Ge. Ípsest quem uolui óbuiam.

An. Cédo quid portas, óbsecro, atque id, sí potes, expedi.

Ge. Fáciam. An. Eloquere. Ge. Módo apud portum. Meúmne? Ge. Intellexti. An. Óccidi. Ph.

An. Quíd agam? Ph. Quid aïs? Ge. Huíus patrem ui me, patruóm tuom.

|uod ego huic nunc súbito exitio rémedium inueniám miser?
si eo meae fortúnae redeunt, Phánium, abs te ut dístrahar,
t mihi uita éxpetenda. Ge. Ergo ístaec quom ita sint, Ántipho,
magis te aduígilare aequomst: fórtis fortuna ádiuuat.
um apud me. Ge. Atqui ópus est nunc quom máxume ut sis, Ántipho:
si senserít te timidum páter esse, arbitrábitur
ıeruisse cúlpam. Ph. Hoc uerumst. An. Nón possum inmutárier.
faceres, si aliúd quid grauius tíbi nunc faciundúm foret?
hóc non possum, illúd minus possem. Ge. Hoc níl est, Phaedria: ílicet.
hic conterimus óperam frustra? quín abeo? Ph. Et quidem ego? An. Óbsecro,
i adsimulo, sátin est? Ge. Garris. An. Vóltum contemplámini: *en*,
: sic est? Ge. Nón. An. Quid si sic? Ge. Própemodum. An. Quid síc? Ge. Sat est:
istuc serua: et uérbum uerbo, pár pari ut respóndeas,
iratus suís saeuidicis díctis protelét. An. Scio.
ıctum te ésse inuítum, lége, iudició: tenes?
uis hic est senéx, quem uideo in última platea? An. Ípsus est.
óssum adesse. Ge. Ah quíd agis? quo abis, Ántipho?

Mané, mane inquam. An. Ego me nóui et pecc
meum:
Vobís commendo Phánium et uitám meam.
Ph. Geta, quíd nunc fiet? Ge. Tú iam litis aúdies:
Ego pléctar pendens, nísi quid me feféllerit.
Sed quód modo hic nos Ántiphonem mónuimus,
Id nósmet ipsos fácere oportet, Phaédria.
Ph. Aufér mi 'oportet': quín tu quid faciam ínpera.
Ge. Meminístin, olim ut fúerit uostra orátio
In re íncipiunda ad défendendam nóxiam,
Iustam íllam causam, fácilem, uincibilem, óptum
Ph. Memini. Ge. Ém, nunc ipsast ópus ea, aut, si
potest,
Melióre et callidióre. Ph. Fiet sédulo.
Ge. Nunc príor adito tu, égo in insidiis híc ero
Subcénturiatus, síquid deficiás. Ph. Age.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

II 1 De. Ítane tandem uxórem duxit Ántipho iniussú meo?
Néc meum inperium: ac mítto inperium: nón si
tatém meam
Reueréri saltem! nón pudere! o fácinus audax, ó
Monitór! Ge. Vix tandem. De. Quíd mihi dicent
quam causam réperient?
Demíror. Ph. Atqui réperiam: aliud cúra. De. An
dicét mihi:
'Inuítus feci. léx coëgit'? aúdio, fateór. Ge. Pla
De. Verúm scientem, tácitum causam trádere aduors
Etiámne id lex coëgit? Ph. Illud dúrum. Ge. Ego
pediám: sine.
De. Incértumst quid agam, quía praeter spem atque
credibile hoc mi óbtigit:

ım ínritatus, ánimum ut nequeam ad cógitandum instítuere.
ı obrem ómnis, quom secúndae res sunt máxume, tum máxume
tári secum opórtet, quo pacto áduorsam aerumnám ferant.
la, damna péregre rediens sémper secum cógitet
fíli peccatum aút uxoris mórtem aut morbum fíliae,
núnia esse haec, néquid horum umquam áccidat animó nouom:
quíd praeter spem euéniat, omne id députare esse ín lucro.
ıaédria, incredíbilest quantum erum ánte eo sapiéntia.
táta mihi sunt ómnia mea incómmoda, erus si rédierit:
ndum*st* in pistríno, uapulándum, habendae cómpedes,
rúri faciundum: hórum nil quicquam áccidet animó nouom.
quíd praeter spem euéniet, omne id députabo esse ín lucro.
ıuid cessas hóminem adire et blánde in principio ádloqui?
driam mei frátris uideo fílium mi ire óbuiam.
átrue, salue. De. Sálue: sed ubist Ántipho?
m uenire.. De. Crédo: hoc respondé mihi.
, híc est: sed satin ómnia ex senténtia?
m quidem. Ph. Quid istúc est? De. Rogitas, Phaédria?
s me ab*sente hic* cónfecistis núptias.

PH. Eho, an íd suscenses núnc illi? GE. O artifice
bum!
DE. Egon ílli non suscénseam? ipsum géstio
Dari mi ín conspectum, núnc sua culpa út sciat
Leném patrem illum fáctum me esse acérru
PH. Atquí nil fecit, pátrue, quod suscénseas.
DE. Ecce aútem similia ómnia: omnes cóngruont:
Vnúm cognoris, ómnis noris. PH. Haúd itast.
DE. Hic in nóxiast, ille ád dicendam caúsam adest:
Quom illést, hic praestost: trádunt operas mú
GE. Probe hórum facta inprúdens depinxít senex.
DE. Nam ni haéc ita essent, cum íllo haud stares,
dria.
PH. Si est, pátrue, culpam ut Ántipho in se admíse
Ex quá re minus rei fóret aut famae témperans,
Non caúsam dico quín quod meritus sít ferat.
Sed síquis forte málitia fretús sua
Insídias nostrae fécit adulescéntiae
Ac uícit, nostran cúlpa east an iúdicum,
Qui saépe propter ínuidiam adimunt díuiti
Aut própter misericórdiam addunt paúperi?
GE. Ni nóssem causam, créderem uera húnc loqui.
DE. An quísquam iudex ést, qui possit nóscere
Tua iústa, ubi tute uérbum non respóndeas,
Ita ut ílle fecit? PH. Fúnctus adulescéntulist
Offícium liberális: postquam ad iúdices
Ventúmst, non potuit cógitata próloqui:
Ita eúm tum timidum *illic* obstupefecít pudor.
GE. Laudo húnc: sed cesso adíre quam primúm
nem?
Ere, sálue: saluom te áduenisse gaúdeo. DE. O
Bone cústos, salue, cólumen uero fámiliae,

ómmendaui fílium hinc abiéns meum.
dum te omnis nós accusare aúdio
to, et me horunc ómnium inmeritíssumo:
uíd me in hac re fácere uoluistí tibi?
ı hóminem causam oráre leges nón sinunt,
téstimoni díctio est. De. Mitto ómnia.
ıc 'inprudens tímuit adulescéns': sino
ruo's': uerum sí cognatast máxume,
ít necesse habére: sed id quod léx iubet,
daretis; quaéreret aliúm uirum.
tione inopem pótius ducebát domum?
tio, uerum argéntum deerat. De. Súmeret
le. Ge. Alicunde? níl est dictu fácilius.
no si nullo álio pacto, faénore.
xti pulchre: síquidem quisquam créderet
o. De. Non, non síc futurumst: nón potest.
llam cum íllo ut pátiar nuptam unúm diem?
ue meritumst. hóminem commonstrárier
m uolo aut ubi hábitet demonstrárier.
Phórmionem? De. Istúm patronum múlieris.
:o hic aderit. De. Ántipho ubi nunc ést? Ge.
Foris.
aédria, eum requíre atque adduce húc. Ph. Eo:
ıia quidem íllue. Ge. Nempe ad Pámphilam.
ós penatis hínc salutatúm domum
ır: inde ibo ád forum atque aliquót mihi
aduocábo, ad hanc rem qui ádsient,
nparatus sím, si adueniat Phórmio.

ACTVS III.

Phormio. Geta.

II 2 Ph. Ítane patris aïs aduentum uéritum hinc abiisse?
Ádmodum.
Ph. Phánium relíctam solam? Ge. Síc. Ph. Et ir
senem?
Ge. Óppido. Ph. Ad te súmma solum, Phórmio, r
redit:
Túte hoc intristí: tibi omnest éxedendum: adcín
Ge. Óbsecro te. Ph. sí rogabit.. Ge. Ín te spes est.
éccere,
Quíd si reddet? Ge. Tu ínpulisti. Ph. síc opinor.
Súbueni.
Ph. Cédo senem: iam instrúcta sunt mi in córde con
ómnia.
Ge. Quíd ages? Ph. Quid uis, nísi uti maneat Phá
atque ex crímine hoc
Ántiphonem erípiam atque in me omnem íram d
uém senis?
Ge. Ó uir fortis átque amicu's. uérum hoc saepe, Phór
Véreor, ne istaec fórtitudo in néruom erumpat d
que. Ph. Ah,
Nón itast: factúmst periclum, iám pedum uisást u
Quót me censes hómines iam deuérberasse usque
necem,

ıpites, tum cíuis? quo magis nóui, tanto saépius.
lo dum, enumquam iniúriarum audísti mihi scriptám dicam?
[istuc? Ph. Quia non réte accipitri ténnitur neque míluo,
í male faciunt nóbis: illis quí nil faciunt ténnitur,
ía enim in illis frúctus est, in íllis opera lúditur.
iis aliundést periclum, unde áliquid abradí potest:
hi sciunt nil ésse. dices 'dúcent damnatúm domum':
ere nolunt hóminem edacem, et sápiunt mea senténtia,
ó maleficio sí beneficium súmmum nolunt réddere.
ın pote satis pro mérito ab illo tíbi referri grátia.
ımo enim nemo sátis pro merito grátiam regí refert.
ìne asumbolúm uenire unctum átque lautum e bálneis,
iosum ab ánimo, quom ille et cúra et sumptu absúmitur!
úm tibi fit quod pláceat, ille ríngitur: tu rídeas,
rior bibas, priór decumbas: céna dubia adpónitur..
uíd istuc uerbist? Ph. Vbi tu dubites quíd sumas potíssumum.
aéc quom rationem íneas quam sint suáuia et quam cára sint,
a qui praebet, nón tu hunc habeas pláne praesentém deum?
énex adest: uide quíd agas: prima cóitiost acérruma:
i eám sustinuerís, postilla iam, út lubet, ludás licet.

MIPHO (CVM ADVOCATIS). GETA. PHORMIO.

númquam quoiquam cóntumeliósius II 3
udístis factam iniúriam quam haec ést mihi?

Adéste quaeso. Ge. iratus est. Ph. Quin tu
ages?
Iam ego húnc agitabo. pró deum inmortálium,
Negat Phánium esse hanc síbi cognatam Démipho?
Hanc Démipho negat ésse cognatám? Ge. Negat.
De. Ipsum ésse opinor dé quo agebam. séquimini.
Ph. Neque eius patrem se scire qui fuerit? Ge. Negat.
[Ph. Nec Stilponem ipsum scire qui fuerit? Ge. Negat.
Ph. Quia egéns relictast mísera, ignoratúr parens,
Neglégitur ipsa: uíde auaritia quid facit.
Ge. Si erum ínsimulabis málitiae, male aúdies.
De. O audáciam, etiam me últro accusatum áduenit.
Ph. Nam iam ádulescenti níl est quod suscénseam,
Si illúm minus norat: quíppe homo iam grándior,
Paupér, quoi in opere uíta erat, rurí fere
Se cóntinebat: íbi agrum de nostró patre
Coléndum habebat: saépe interea míhi senex
Narrábat se hunc neglégere cognatúm suom:
At quém uirum! quem ego uíderim in uita óptumum.
Ge. Videás te atque illum, ut nárras. Ph. I in malám cru-
cem.
Nam ni íta eum existumássem, numquam tám gra
Ob hanc inimícitias cáperem in uostram fámiliam,
Quam is áspernatur núnc tam inliberáliter.
Ge. Pergín ero absenti mále loqui, inpuríssume?
Ph. Dignum aútem hoc illost. Ge. Aín tamen, carc
De. Geta.
Ge. Bonórum extortor, légum contortór. De. Geta.
Ph. Respónde. Ge. Quis homost? éhem. De. Tace.
Absentí tibi
Te indígnas seque dígnas contumélias
Numquám cessauit dícere. De. Ohe désine.

Aduléscens, primum abs te hóc bona ueniá peto,
Si tíbi placere pótis est, mi ut respóndeas:
Quem amícum tuom aïs fuísse istum, explaná mihi,
Et quí cognatum mé sibi esse díceret.
Proinde éxpiscare quási non nosses. De. Nóssem?
Ph. Ita.
Ego mé nego: tu quí aïs redige in mémoriam.
Eho tú, sobrinum tuóm non noras? De. Énicas.
Dic nómen. Ph. Nomen? máxume. De. Quid núnc
taces?
erii hércle, nomen pérdidi. De. Hem, quid aïs? Ph.
Geta,
i méministi id quod ólim dictumst, súbice. hem,
on díco: quasi non nóris, temptatum áduenis.
gone aútem tempto? Ge. Stílpo. Ph. Atque adeo
quíd mea?
tilpóst. De. Quem dixti? Ph. Stílponem inquam nó-
uéras.
eque égo illum noram néque mi cognatús fuit
uisquam ístoc nomine. Ph. Ítane? non te horúm
pudet?
t sí talentum rém reliquissét decem,
i tíbi male faciant. Ph. prímus esses mémoriter
rogéniem uostram usque áb auo atque atauo pró-
ferens.
a ut dícis. ego tum quom áduenissem, quí mihi
ognáta ea esset, dícerem: itidem tú face:
edo qui ést cognata? Ge. Eu nóster, recte: heus
tú, caue.
ilúcide expedíui quibus me opórtuit
adícibus: tum id si fálsum fuerat, fílius
quor nón refellit? De. Fílium narrás mihi?

Quoius dé stultitia dici ut dignumst nón potest.
Ph. At tú qui sapiens és magistratús adi,
Iudicium de ea causa álterum ut reddánt tibi:
Quandóquidem solus régnas et solí licet
Hic de eádem causa bís iudicium apíscier.
De. Etsí mihi facta iniúriast, uerúm tamen
Potiús quam litis sécter aut quam te aúdiam,
Itidem út cognata sí sit, id quod léx iubet
Dotís dare, abduce hánc, minas quinque áccipe.
Ph. Hahahaé, homo suauis. De. Quíd est? num iniq
póstulo?
An ne hóc quidem ego adipíscar, quod ius públicu
Ph. Itan tándem quaeso, item út meretricem ubi ab
sis,
Mercédem dare lex iúbet ei atque amíttere?
An, ut néquid turpe cíuis in se admítteret
Proptér egestatem, próxumo iussíst dari,
Vt cum úno aetatem dégeret? quod tú uetas.
De. Ita, próxumo quidem: át nos unde? aut quam ób
Ph. Ohe,
'Actum' áiunt 'ne agas.' De. Nón agam? immo
désinam,
Donéc perfecero hóc. Ph. Ineptis. De. Síne mod
Ph. Postrémo tecum níl rei nobis, Démipho, est:
Tuos ést damnatus gnátus, non tu: nám tua
Praetérierat iam ad dúcendum aetas. De. Ó
haec
Illúm putato, quae égo nunc dico, dícere:
Aut quídem cum uxore hac ípsum prohibebó domo
Ge. Irátus est. Ph. Tu té idem melius féceris.
De. Itane és paratus fácere me aduorsum ómnia,
Inféliх? Ph. Metuit híc nos, tam etsi sédulo

ıulat. Ge. Bene habent tíbi principia. Ph. Quín
quod est
ıdum fers? tuis dígnum factis féceris,
ıíci inter nos símus. De. Egon tuam éxpetam
tiam? aut te uísum aut auditúm uelim?
ıcordabis cum ílla, habebis quaé tuam
tútem oblectet: réspice aetatém tuam.
ıléctet: tibi habe. Ph. Mínue uero íram. De.
Hóc age.
iám uerborumst: nísi tu properas múlierem
cere, ego illam eïciam: dixi, Phórmio.
íllam attigeris sécus quam dignumst líberam,
ı tibi inpingam grándem: dixi, Démipho.
l opus fuerit, heús, domo me. Ge. Intéllego.

o. Geta. Hegio. Cratinvs. Crito.

á me cura et sóllicitudine ádficit II 4
ıs, qui me et se hisce ínpediuit núptiis!
ε mi ín conspectum pródit, ut saltém sciam,
de hác re dicat quídue sit senténtiae.
uíse redieríitne iam an non dúm domum.
De. Videtis quo ín loco res haéc siet:
ágo? dic, Hegio. He. Égo? Cratinum cénseo,
i uidetur. De. Díc, Cratine. Cra. Méne uis?
ra. Ego quae ín rem tuam sint éa uelim faciás:
mihi
íc uidetur: quód te absente hic fílius
restitui in íntegrum aequomst ét bonum:
ínpetrabis. díxi. De. Díc nunc, Hégio.
édulo hunc dixísse credo: uérum itast,
hómines tot senténtiae: suos quoíque mos.
nón uidetur quód sit factum légibus

es turpe inceptust. De. Dic, Cr

amplius deliberandum cénseo:

Numquid nós uis? De. Fe

probe:

multo quam dudum. Ge. Negat

Frater est expectandús mihi:

dederit de hác re consilium, id

ad portum, quoad se récipiat

quaeram, ut quae acta

ciat.

in tempore huc se r

GETA

multimodis cum istoc

superandus:

eam uam

hoc:

magis quam

:

quae nunc

acepta uolent

atque sim

18\. isme

quae dicis.

19\. Sed eum

20 Numquid nobis? Ge. Nil etiam. An

Nescio

Nisi Phaédria haud cessáuit pro te eníti. An. Nil fecít noui.
Tum Phórmio ítidem in hác re ut [in] aliis strénuom hominem praébuit.
Quid is fécit? Ge. Confutáuit uerbis ádmodum iratúm senem.
Eu, Phórmio. Ge. Ego quod pótui porro. An. Mí Geta, omnis uós amo.
Síc habent princípia sese ut díco: adhuc tranquílla res est,
Mánsurusque pátruom pater est, dum húc adueniat. An. Quíd eum? Ge. Vt aibat
De eíus consilio sése uelle fácere quód ad hanc rem áttinet.
t. Quántum metuist míhi, uidere huc sáluom nunc patruóm, Geta!
Nam eíus per unam, ut aúdio, aut uiuam aút moriar senténtiam.
E. Phaédria tibi adést. An. Vbi nam? Ge. Eccum ab suá palaestra exít foras.

Phaedria. Dorio. Antipho. Geta.

III 2

H. Dório,
Audi óbsecro. Do. Non aúdio. Ph. Parúmper. Do. Quin omítte me.
H. Aúdi quod dicam. Do. Át enim taedet iam aúdire eadem míliens.
H. Át nunc dicam quód lubenter aúdias. Do. Loquere, aúdio.
H. Néqueo te exoráre ut maneas tríduom hoc? quo núnc abis?
o. Mirábar si tu míhi quicquam adferrés noui. An. Ei,

Metuó lenonem néquid.. Ge. Suo suát capiti? i ego uéreor.
Ph. Non dúm mihi credis? Do. Háriolare. Ph. Sín fi do? Do. Fábulae.
Ph. Faéneratum istúc beneficium púlchre tibi dicés. Logi.
Ph. Créde mihi, gaudébis facto: uérum hercle hoc Do. Sómnia.
Ph. Éxperire: nón est longum. Do. Cántilenam can canis.
Ph. Tú cognatus, tú parens, tu amícus, tu.. Do. G modo.
Ph. Ádeon ingenio ésse duro te átque inexorábili,
Vt neque misericórdia neque précibus molliri qu
Do. Ádeon te esse incógitantem atque ínpudentem, Pl dria,
Vt phaleratis díctis ducas me ét meam ductes tiis!
An. Míseritumst. Ph. Ei, uéris uincor. Ge. Quám u quest similís sui.
Ph. Neque, Ántipho alia quom óccupatus ésset sollic dine,
Tum hoc ésse mi obiectúm malum! An. Ah, ístuc autemst, Phaédria?
Ph. O fortunatíssume Antipho. An. Égone? Ph. quod amás domist:
Néc cum huius modi umquam úsus uenit út confli rés malo.
An. Míhin domist? immo, íd quod aiunt, aúribus te lupum.
[Nam neque quo pacto a me amittam neque uti neam scio.]

n istuc mi in hóc est. An. Heia, né parum lenó sies.
quid hic confécit? Ph. Hicine? quód homo inhumaníssumus:
philam meam uéndidit. Ge. Quid? uéndidit? An. Ain? uéndidit?
didit. Do. Quam indígnum facinus, áncillam aere emptám meo!
neo exorare út me maneat ét cum illo ut mutét fidem
.uom hoc, dum id quód est promissum ab amícis argentum aúfero:
on tum dedero, únam praeterea hóram ne oppertús sies.
indes? An. Haud lóngumst id quod órat: exorét sine:
ı hic tibi, quod bóni promeritus fúeris, conduplicáuerit.
ba istaec sunt. An. Pámphilamne hac úrbe priuarí sines?
ı praeterea horúnc amorem dístrahi poterín pati?
ue ego neque tu. Ge. Dí tibi omnes íd quod es dignús duint.
te complurís aduorsum ingénium meum mensís tuli,
icitantem et níl ferentem, fléntem: nunc contra ómnia haec
peri qui dét neque lacrumet: dá locum melióribus.
e hercle, ego si sátis commemini, tíbi quidemst olím dies,

Quam ád dares huic, praéstituta. Ph. Fáctum. Num ego istúc nego?
An. Iam éa praeteriit? Do. Nón, uerum haec eī ánte sit. An. Nón pudet
Vánitatis? Do. Mínume, dum ob rem. Ge. Stérc num. Ph. Dório,
Ítane tandem fácere oportet? Do. Síc sum: si pl útere.
An. Síc hunc decipi! Do. Ímmo enim uero, Ántipho, me décipit:
Nam híc me huius modi scíbat esse: ego húnc aliter crédidi;
Íste me feféllit: ego isti níllo sum aliter ác fui.
Séd ut ut haec sunt, támen hoc faciam: crás argentúm mihi
Míles dare se díxit: si mihi príor tu attuleris, Phaéd
Meá lege utar, út sit potior, quí prior ad dandú uale.
III 3 Ph. Quíd faciam? unde ego núnc tam subito huic árg tum inueniám miser,
Quoí minus nilo est, quód, hic si pote fuísset exo rier
Tríduom hoc, promíssum fuerat? An. Ítane hunc tiemúr, Geta,
Fíeri miserum, quí me dudum, u díxti, adiuerit miter?
Quín, quom opus est, benefícium rursum eī éxpe mur réddere?
Ge. Scío equidem hoc esse aéquom. An. Age ergo, só seruare húnc pot
Ge. Quíd faciam? An. Inueniás argentum. Ge. Cúpio: id unde, édoce.

Páter adest hic. Ge. Scío: sed quid tum? An. Ah, díctum sapientí sat est.
Ítane? An. Ita. Ge. Sane hércle pulchre suádes: etiam tu hínc abis?
Nón triumpho, ex núptiis tuis sí nil nanciscór mali,
Ni étiam nunc me huius caúsa quaerere ín malo iubeás crucem?
Vérum hic dicit. Ph. Quíd? ego uobis, Géta, alienus sum? Ge. Haúd puto:
Séd parumne est, quod ómnibus nunc nóbis suscensét senex,
Ni ínstigemus étiam, ut nullus lócus relinquatúr preci?
Álius ab oculís meis illam in ígnotum abducét locum? hem:
Tum ígitur, dum licét dumque adsum, lóquimini mecum, Ántipho,
Cóntemplaminí me. An. Quam obrem? aut quíd nam facturú's, cedo?
Quóquo hinc asportábitur terrárum, certumst pérsequi
Aút perire. Ge. Dí bene uortant quód agas: pedetemptím tamen.
Víde siquid opis pótes adferre huic. Ge. 'Síquid'? quid? An. Quaere óbsecro:
Néquid plus minúsue faxit, quód nos post pigeát, Geta.
Quaéro. An. Saluos ést, ut opinor. Ge. Vérum enim metuó malum.
Nóli metuere: úna tecum bóna mala tolerábimus.
Quántum opus est tibi argénti, loquere. Ph. Sólae trigintá minae.
Trígínta? hui, percárast, Phaedria. Ph. Ístaec uero uílis est.

Ge. Áge age, inuentas réddam. Ph. O lepidum. Ge. te hinc. Ph. Iam opust. Ge. Iám :
Séd opus est mihi Phórmionem ad hánc rem torém dari.
An. Praéstost: audacíssume oneris quíd uis inpone feret:
Sólus est homo amíco amicus. Ge. Eámus er eum ócius.
An. Númquid est quod operá mea uobis ópus sit! Nil: uerum ábi domum
Ét illam miseram, quam égo nunc intus scío exanimatám metu,
Cónsolare. céssas? An. Nil est aéque quod f lubens.
Ph. Quá uia istuc fácies? Ge. Dicam in ítinere: modo te ámoue.

ACTVS IIII.

DEMIPHO. CHREMES.

.? quá profectus caúsa hinc es Lemnúm, Chremes, IV 1
úxtin tecum fíliam? CH. Non. DE. Quíd ita non?
quám uidet me eius máter esse hic diútius,
ıl aútem non manébat aetas uírginis
m néglegentiam: ípsam cum omni fámilia
né profectam esse aíbant. DE. Quid illic tám diu
ɘso ígitur commorábare, ubi id audíueras?
mé detinuit mórbus. DE. Vnde? aut quí? CH.
Rogas?
éctus ipsast mórbus. sed uenísse eas
ás audiui ex naúta qui illas uéxerat.
l gnáto obtigerit me ábsente, audistín, Chremes?
d quídem me factum cónsili incertúm facit.
ı hanc cóndicionem síquoi tulero extrário,
pácto aut unde míhi sit dicundum órdinest.
níhi fidelem esse aéque atque egomet súm mihi
am: ílle si me aliénus adfiném uolet,
ébit, dum intercédet familiáritas:
spréuerit me, plús quam opus est scitó sciet,
ɘórque ne uxor áliqua hoc resciscát mea:
d sí fit, ut me excútiam atque egrediár domo,
ʻstat: nam ego meórum solus súm meus.
ita ésse: et istaec míhi res sollicitúdinist:
ıe défetiscar úsque adeo experírier,
ʻc tibi quod pollícitus sum id effécero.

GETA. (DEMIPHO. CHREMES.)

IV 2 Ego hóminem callidiórem uidi néminem
Quam Phórmionem. uénio ad hominem, ut dícer
Argéntum opus esse et íd quo pacto fíeret.
Vix dúm dimidium díxeram, intelléxerat:
Gaudébat: me laudábat: quaerebát senem.
Dis grátias agébat, tempus síbi dari,
Vbi Phaédriae *esse* osténderet niló minus
Amícum sese quam Ántiphoni. hominem íd for
Iussi ópperiri: eo me ésse adducturúm senem.
Sed eccum ípsum. quis est ultérior? attat P driae
Pater uénit. sed quid pértimui autem bélua?
An quía quos fallam pro úno duo sunt míhi dati
Commódius esse opínor duplici spe útier.
Petam hínc unde a primo ínstitui: is si dát, sat e
Si ab eó nil fiet, tum húnc adoriar hóspitem.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

IV 3 AN. Expécto quam mox récipiat sesé Geta.
Sed pátruom uideo cúm patre astantem. eí mihi,
Quam tímeo, aduentus húius quo inpellát patre
GE. Adíbo: o salue, nóster Chremes. CH. Salué, Ge
GE. Veníre saluom uólup est. CH. Credo. GE. Quíd tur?
CH. Multa áduenienti, ut fít, noua hic complúria.
GE. Ita. de Ántiphone audístin quae facta? CH. Ómn
GE. Tun díxeras huic? fácinus indignúm, Chremes,
Sic círcumiri! DE. Id cum hóc agebam cómmodu
GE. Nam hercle égo quoque id quidem ágitans me sédulo
Inuéni, opinor, rémedium huic rei. CH. Quíd, G

od rémedium? Ge. Vt abii ábs te, fit forte óbuiam
hi Phórmio. Ch. Qui Phórmio? Ge. Is qui istám.
Ch. Scio.
ıúmst mi, ut eius témptarem senténtiam.
ꞔndo hóminem solum: 'quór non' inquam 'Phórmio,
lés, inter nos síc haec potius cúm bona
cómponamus grátia quam cúm mala?
us líberalis ést et fugitans lítium:
m céteri quidem hércle amici omnés modo
o óre auctores fuére, ut praecipitem hánc daret.'
id hic coéptat aut quo euádet hodie? Ge. 'an légibus
túrum poenas díces, si illam eiécerit?
a id éxploratumst: héia, sudabís satis,
cum íllo inceptas hómine: ea eloquéntiast.
rúm pono esse uíctum eum: at tandém tamen
n cápitis ei res ágitur, sed pecúniae.'
stquam hóminem his uerbis séntio mollírier,
lí sumus nunc hic' ínquam: 'eho, dic quid uís dari
bi ín manum, ut erus hís desistat lítibus,
ec hínc facessat, tú molestus né sies?'
tin ílli di sunt própitii? Ge. 'nam sát scio,
tu áliquam partem aequí bonique díxeris,
est ílle bonus uir, tría non commutábitis
rba hódie inter uos.' De. Quís te istaec iussít loqui?
mó non potuit mélius peruenírier
quó nos uolumus. An. Óccidi. De. Perge éloqui.
prímo homo insanібat. Ch. Cedo quid póstulat?
id? nímium quantum. Ch. *Quántum?* dic. Ge. Si quís daret

Taléntum magnum. De. Immó malum hercle: ut nil
pudet!
Ge. Quod dixi ei adeo: 'quaéso, quid si filiam
Suam únicam locáret? parui ré tulit
Non suscepisse: inuéntast quae dotém petat.'
Vt ad paúca redeam ac mittam illius inéptias,
Haec dénique eius fuit postrema orátio:
'Ego' inquit 'a principio amici filiam,
Ita ut aéquom fuerat, uólui uxorem dúcere.
Nam mihi uenibat in mentem eius incómmodum,
In séruitutem paúperem ad ditém dari.
Sed mi ópus erat, ut apérte tibi nunc fábuler,
Aliquántulum quae adférret, qui dissóluerem
Quae débeo: et etiám nunc, si uolt Démipho
Dare quántum ab hac accípio, quae sponsást mihi,
Nullám mihi malim quam ístanc uxorém dari.'
An. Vtrúm stultitia fácere ego hunc an málitia
Dicám, scientem an ínprudentem, incértus sum.
De. Quid si ánimam debet? Ge. 'Áger oppositust pígnori
Decem ób minas' inquit. De. Áge age, iam ducát: dabo.
Ge. 'Aedículae item sunt ób decem alias.' De. Óiei,
Nimiúmst. Ch. Ne clama: *ré*petito hasce a mé decem.
Ge. 'Vxóri emunda ancíllulast: tum plúscula
Supelléctile opus est: ópus est sumptu ad núptias:
His rébus' inquit 'póne sane décem minas.'
De. Sescéntas proinde scríbito iam míhi dicas:
Nil do: ínpuratus me ílle ut etiam inrídeat?
Ch. Quaeso, égo dabo, quiésce: tu modo filius
Fac ut íllam ducat, nós quam uolumus. An. Eí mihi,
Geta, óccidisti mé tuis falláciis.
Ch. Mea caúsa eïcitur: mé hoc est aequom amíttere.
Ge. 'Quantúm potest me cértiorem' inquít 'face,

llám dant, hanc ut míttam: ne incertús siem:
a illí mihi dotem iám constituerúnt dare.'
accípiat: illis répudium renúntiet:
ıc dúcat. De. Quae quidem ílli res uortát male.
ıórtune adeo argéntum nunc mecum áttuli,
ıctúm quem Lemni uxóris reddunt praédia:
e súmam: uxori tíbi opus esse díxero.
ta. Ge. Hém. An. Quid egisti? Ge. Émunxi ar- gentó senes. IV 4
in ést id? Ge. Nescio hércle, tantum iússus sum.
ɔ, uérbero, aliud míhi respondes ác rogo?
d érgo narras? An. Quíd ego narrem? operá tua
réstim res redit míhi quidem planíssume.
té quidem di deaeque ómnes superi *atque* ínferi
lís exemplis pérdant! em, siquíd uelis,
ic mándes, qui te ad scópulum e tranquillo aúferat.
id mínus utibile fuít quam hoc ulcus tángere
t nóminare uxórem? iniectast spés patri
ıse íllam extrudi. cédo nunc porro, Phórmio
tém si accipiet, úxor ducendást domum,
id fíet? Ge. Non enim dúcet. An. Noui. céterum
om argéntum repetent, nóstra causa scílicet
uéruom potius íbit? Ge. Nil est, Ántipho,
in mále narrando póssit deprauárier.
id quód bonist excérpis, dicis quód malist.
dí nunc contra: iám si argentum accéperit,
céndast uxor, út aïs: concedó tibi:
ıtiúm quidem tandem ádparandis núptiis,
cándi, sacruficándi dabitur paúlulum.
érea amici quód polliciti súnt dabunt:
e íste reddet. An. Quam óbrem? aut quid dicét? Ge. Rogas?

'Quot res postilla monstra euenerúnt mihi!
Intro iit in aedis áter alienus canis:
Anguis in inpluuium décidit de tégulis:
Gallina cecinit: interdixit háriolus:
Aruspex uetuit: ante brumam autém noui
Negóti incipere * * * * *
* * * quae caussast iustíssuma.'
Haec fient. An. Vt modo fiant! Ge. Fient: mé u
Pater éxit: abi, dic ésse argentum Phaédriae.

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

V 5 De. Quiétus esto, inquam: égo curabo néquid uerbo duit.
Hoc témere numquam amíttam ego a me, quín testis ádhibeam:
Quoi dem ét quam obrem dem, cómmemorabo. Ge. cautus est, ubi níl opust.
Ch. Atque íta opus factost: ét matura, dúm lubido ea haéc manet:
Nam si áltera illaec mágis instabit, fórsitan nos ciat.
Ge. Rem ipsám putasti. De. Dúc me ad eum ergo. Ge. moror. Ch. Vbi hoc égeris,
Transíto ad uxorém meam, ut conuéniat hanc quam hínc abit.
Dicát eam dare nos Phórmioni núptum, ne sus seat:
Et mágis esse illum idóneum, qui ipsí sit familiár
Nos nóstro officio nón digressos ésse: quantu uóluerit
Datum ésse dotis. De. Quíd tua malum id ré Ch. Magni, Démipho.

átis est tuom te officium fecisse, id si non fama ádprobat:
ipsíus [quoque] haec uoluntáte fieri, né se eiectam praédicet.
égo istuc facere póssum. Ch. Mulier múlieri magis cónuenit.
›o. Ch. Vbi illas núnc ego reperíre possim, cógito.

SOPHRONA. CHREMES.

agam? quem mi amícum inueniam mísera? aut quo consília haec referam?
nde auxiliúm petam?
uereor, era ne ób meum suasum indígna iniuria ádficiatur:
atrem adulescéntis facta haec tólerare audió uiolenter.
quae haec anus est, éxanimata a frátre quae egressást meo?
ut fácerem egestas me ínpulit, quom scírem infirmas núptias
› ésse, ut id consúlerem, interea uíta ut in tutó foret.
edepol, nisi me ánimus fallit aút parum prospíciunt oculi,
nutricem gnátae uideo. So. Néque ille inuestigátur, Ch. Quid ago?
rt eius pater. Ch. Ádeo, maneo, dum haéc quae loquitur mágis cognosco?
si eum nunc reperíre possim, níl est quod uereár. Ch. East ipsa:
quar. So. Quis hic lóquitur? Ch. Sophrona. So. ét meum nomen nóminat?

CH. Réspice ad me. SO. Di óbsecro uos, éstne hic S CH. Nón. SO. Negas?
CH. Cóncede hinc a fóribus paulum istórsum sode phrona.
Ne me ístoc posthac nómine appellássis. SO. non óbsecro es
Quem sémper te esse díctitasti? CH. St'. So has metuís foris?
CH. Conclúsam hic habeo uxórem saeuam. uérum me nómine
Eo pérperam olim díxi, ne uos fórte inpru foris
Effútiretis átque id porro aliqua úxor mea rescí
SO. Istóc pol nos te hic ínuenire míserae numqua tuimus.
CH. Eho díc mihi, quid reí tibist cum fámilia ha éxis?
Vbi illaé sunt? SO. Miseram me. CH. Hém, qui uiuóntne? SO. Viuit gnát
Matrem ípsam ex aegritúdine hac miserám mo secútast.
CH. Male fáctum. SO. Ego autem, quae éssem an sérta egens ignóta,
Vt pótui nuptum uírginem locáui huic adulesc
Harúm qui est dominus aédium. CH. Antiph SO. Em, istic ípsi.
CH. Quid? duásne is uxorés habet? SO. Au, úna quidem hanc sólam.
CH. Quid illam álteram quae dícitur cognáta? SO. ergost. CH. Quíd aïs?
SO. Compósito factumst, quó modo hanc amáns l pósset

Sine dóte. Ch. Di uostrám fidem, quam saépe forte témere
Euéniunt quae non aúdeas optáre! offendi aduéniens
Quocúm uolebam et út uolebam cónlocatam *gnátam*:
Quod nós ambo opere máxumo dabámus operam ut fíeret,
Sine nóstra cura, máxuma sua cúra haec sola fécit.
Nunc quíd opus facto sít uide: pater ádulescentis uénit
Eumque ánimo iniquo hoc óppido ferre áiunt. Ch. Nil períclist.
Sed pér deos atque hómines meam esse hanc cáue resciscat quísquam.
Nemo éx me scibit. Ch. Séquere me: intus aúdies *quae réstant*.

ACTVS V.

Demipho. Geta.

V 2 De. Nostrápte culpa fácimus ut malós expediat ésse,
Dum nímium dici nós bonos studémus et benígnos.
Ita fúgias ne praetér casam, quod áiunt. nonne id sát erat,
Accípere ab illo iniúriam? etiam argéntumst ultro obiéctum,
Vt sít qui uiuat, dum áliud aliquid flágiti confíciat.
Ge. Planíssume. De. Eis nunc praémiumst, qui récta praue fáciunt.
Ge. Veríssume. De. Vt stultíssume quidem illí rem gesserímus.
Ge. Modo ut hóc consilio póssiet discédi, ut istam dúcat.
De. Etiámne id dubiumst? Ge. Haúscio hercle, ut homost, an mutet ánimum.
De. Hem, mútet autem? Ge. Néscio: uerúm, si forte, díco.
De. Ita fáciam, ut frater cénsuit, ut uxórem eius huc addúcam,
Cum ista út loquatur. tú, Geta, abi prae: núntia hanc uentúram.
Ge. Argéntum inuentumst Phaédriae: de iúrgio silétur:
Prouísumst, ne in praeséntia haec hinc ábeat: quid nunc pórro?

' in eodém luto haesitás: uorsura sólues,
.ésens quod fuerát malum in diem ábiit: plagae créscunt,
picis. nunc hínc domum ibo ac Phánium edocébo,
ereatur Phórmionem aut *huius* oratiónem.

SMIPHO. NAVSISTRATA.

út soles, Nausístrata, fac illa út placetur nóbis, V 3
oluntate íd quod est faciúndum faciat. NA. Fáciam.
unc opera me ádiuuas, ac ré dudum opituláta es.
.olo: ac pol mínus queo uiri cúlpa, quam me dígnumst.
em? NA. Quia pol meí patris bene párta indiligénter
nam ex eis praédiis talénta argenti bína
statim: hem, uír uiro quid praéstat! DE. Binan quaéso?
uilióribus multó talenta bína. DE. Hui.
!c uidentur? DE. Scílicet. NA. Virúm me natum uéllem:
ıderem, DE. Certó scio. NA. quo pácto.. DE. Parce sódes,
cum illa, né te adulescens múlier defetíget.
t iubes: sed meúm uirum abs te exíre uideo.

IES. DEMIPHO. NAVSISTRATA.

CH. Ehem, Démipho,
atumst argéntum? DE. Curaui ílico. CH. Nollém datum.

Ei, uídeo uxorem: paéne plus quam sát erat. Quor nollés, Chremes?
Ch. Iam récte. De. Quid tu? ecquíd locutus cum ísta quam obrem hanc dúcimus?
Ch. Transégi. De. Quid aït tándem? Ch. Abduci nón p test. De. Qui nón potest?
Ch. Quia utérque utriquest córdi. De. Quid istuc nóstr Ch. Magni: praéter haec
Cognátam comperi ésse nobis. De. Quíd? deliras. Sic erit:
Non témere dico: rédii mecum in mémoriam. Satin sánus es?
Na. Au óbsecro, uide ne ín cognatam pécces. De. N est. Ch. Né nega:
Patris nómen aliud díctumst: hoc tu errásti. De. N norát patrem?
Ch. Norát. De. Quor aliud díxit? Ch. Numquamne hód concedés mihi
Neque intélleges? De. Si tú nil narras? Ch. Pérgis Na. Miror quíd siet.
De. Equidem hércle nesció. Ch. Vin scire? at íta me se uet Iúppiter,
Vt própior illi, quam égo sum ac tu, homo némo De. Di uostrám fidem:
Eámus ad ipsam: una ómnis nos aut scíre aut nescir hóc uolo. Ch. Ah.
De. Quid ést? Ch. Itan paruam míhi fidem esse apúd te De. Vin me crédere?
Vin sátis quaesitum mi ístuc esse? age, fíat. quid illa fília
Amíci nostri quíd futurumst? Ch. Récte. De. Han igitur míttimus?

Quid ni? De. Ílla maneat? Ch. Síc. De. Ire igitur tíbi licet, Nausístrata.
Sic pól commodius ésse in omnis árbitror, quam ut coéperas,
Manére hanc; nam perlíberalis uísast, quom uidí, mihi.
Quid istúc negotist? Ch. Iámne operuit óstium? De. Iam. Ch. O Iúppiter,
Di nós respiciunt: gnátam inueni núptam cum tuo fílio. De. Hem,
Quo pácto id potuit? Ch. Nón satis tutus ést ad narrandum híc locus.
At tu íntro abi. Ch. Heus, ne fílii quidem hoc nóstri resciscánt uolo.

Antipho.

V 4

Laetús sum, ut meae res sése habent, fratri óbtigisse quód uolt.
Quam scítumst, eius modí parare in ánimo cupiditátes,
Quas, quóm res aduorsaé sient, pauló mederi póssis!
Hic símul argentum répperit, curá sese expedíuit:
Ego núllo possum rémedio me euóluere ex his túrbis,
Quin, si hóc celetur, ín metu, sin pátefit, in probró sim.
Neque mé domum nunc réciperem, ni mi ésset spes osténta
Huiúsce habendae. séd ubi nam Getam ínuenire póssim?
[Vt rogem, quod tempus conueniundi patris me capere suadeat.]

Phormio. Antipho.

V 5 Ph. Argéntum accepi, trádidi lenóni: abduxi múlier
Curáui propria ut Phaédria poterétur: nam e manu.
Nunc úna mihi res étiam restat quae ést confici ótium
Ab sénibus ad potándum ut habeam: nam áliquot sumám dies.
An. Sed Phórmiost: quid aïs? Ph. Quid? An. Quid núnc facturust Phaédria?
Quo pácto satietátem amoris aït se uelle absúmer
Ph. Vicíssim partis tuás acturust. An. Quás? Ph. Vt gitet *suóm* patrem.
Te suás rogauit rúrsum ut ageres, caúsam ut pr díceres.
Nam pótaturus ést apud me. ego me íre senibus nium
Dicam ád mercatum, ancíllulam emptum dúdum q dixít Geta:
Ne quom hic non uideant mé conficere crédant gentúm suom.
Sed óstium concrépuit abs te. An. Víde qui e diatúr. Ph. Getast.

Geta. Antipho. Phormio.

V 6 Ge. Ó fortuna, o fórs fortuna, quántis commoditátib
Quám subito meo ero Ántiphoni ope uóstra h onerastís diem!
An. Quíd nam hic sibi uolt? Ge. nósque amicos exonerastís metu!
Séd ego nunc mihi césso, qui non umerum h onero pállio

Átque hominem propero ínuenire, ut haéc quae contigerínt sciat.
Núm tu intellegis, híc quid narret? Ph. Núm tu? An. Nil. Ph. Tantúndem ego.
Ád lenonem hinc íre pergam: ibi núnc sunt. An. Heus, Geta. Ge. Ém tibi.
Núm mirum aut nouómst reuocari, cúrsum quom institerís? An. Geta.
Pérgit hercle: númquam tu odio tuó me uinces. An. Nón manes?
Vápula. An. Id quidem tíbi iam fiet, nísi resistis, uérbero.
Fámiliariórem oportet ésse hunc: minitatúr malum.
Séd isne est quem quaero án non? ipsust. cóngredere actutúm. An. Quid est?
O ómnium, quantum ést qui uiuont, hóminum homo ornatíssume:
Nám sine controuórsia ab dis sólus diligere, Ántipho.
Íta uelim: sed quí istuc credam ita ésse mihi dicí uelim.
Sátin est si te délibutum gaúdio reddo? An. Énicas.
Quín tu hinc pollicitátiones aúfer et quod férs cedo. Ge. Oh,
Tú quoque aderas, Phórmio? Ph. Aderam: séd tu cessas? Ge. Áccipe, en:
Vt modo argentúm tibi dedimus ápud forum, rectá domum
Súmus profecti: intérea mittit érus me ad uxorém tuam.
Quam óbrem? Ge. Omitto próloqui: nam níl ad hanc remst, Ántipho:

Vbi in gynaeceum íre occipio, púer ad me adc Mida,
Póne adprendit pállio, resupínat: respició, rogo
Quam óbrem retineát me: ait esse uétitum intro eram accédere.
'Sóphrona modo frátrem huc' inquit 'sénis intro Chremem'
Eúmque nunc esse íntus cum illis: hóc ubi ego diui, ád foris
Súspenso gradú placide ire pérrexi, accessi, ástiti,
Ánimam compressi, aúrem admoui: ita ánimum co attendere,
Hóc modo sermónem captans. AN. Eú, Geta. GE. pulchérrumum
Fácinus audiui: ítaque paene hercle éxclamaui g dio.
AN. Quód? GE. Quod nam arbitráre? AN. Nescio. GE. qui mirificíssumum:
Pátruos tuos est páter inuentus Phánio uxorí tu AN. Hem,
Quíd aïs? GE. Cum eius consuéuit olim mátre Lemno clánculum.
PH. Sómnium: utin haec ígnoraret suóm patrem? G Aliquid crédito,
Phórmio, esse caúsae: sed me cénseu potuis ómnia
Íntellegere extra óstium, intus quae ínter sese ip égerint?
AN. Átque hercle ego quoque íllam audiui fábulam. G Immo etiám dabo
Quó magis credas: pátruos interea índe huc egredi túr foras:

multo post cúm patre idem récipit se intro dénuo:
terque tíbi potestatem éius adhibendaé dari:
jue ego sum míssus, te ut requírerem atque addúcerem. An. Em,
ergo rape mé: quid cessas? Ge. Fécero. An. O mi Phórmio,
. Ph. Vale, Antiphó. bene, ita me dí ament, factum. gaúdeo
ím fortunam de ínprouiso esse hís datam. V 7
na éludendi occásiost mihi núnc senes
haédriae curam ádimere argentáriam,
uoíquam suorum aequálium suppléx siet.
idem hóc argentum, ita út datumst, ingrátiis
itum erit: hoc qui cógam, re ipsa répperi.
géstus mihi uoltúsque est capiundús nouos.
hínc concedam in ángiportum hoc próxumum,
hísce ostendam me, úbi erunt egressí foras.
me ádsimularam ire ád mercatum, nón eo.

Demipho. Chremes. Phormio.

iágnas merito grátias habeo átque ago, V 8
do éuenere haec nóbis, frater, próspere.
e íta uti dixi líberalis? De. Óppido. 12
túm potest, nunc cónueniundus Phórmiost,
quám dilapidat nóstras trigintá minas
íferamus. Ph. Démiphonem sí domist
n, út quod.. De. At nos ád te ibamus, Phórmio.
adem hác fortasse caúsa? De. Ita hercle. Ph. Crédidi:
ád me ibatis? rídiculum: uerebámini
ón id facerem quód recepissém semel?

Itaque quamuis quanta haec méa paupertas ést, t
Adhuc curaui unum hóc quidem, ut mi essét fide
Itaque ad uos uenio nuntiatum, Démipho,
Paratum me esse: ubi uoltis, uxorém date.
Nam omnis posthabui míhi res, íta uti pár fuit,
Postquam tanto opere id uós uelle animum a
          uorteram.

DE. At hic dehortatus ést me, ne íllam tíbi darem:
'Nam quí erit rumor' ínquit, 'íd si féceris?
Olim quom honeste pótuit, tum non ést data:
Nunc uiduam extrudi túrpest': ferme eadem ó
Quae tute dudum córam me incusáueras.

PH. Satis superbe inlúditis me. DE. Quí? PH. Roga
Quia ne álteram quidem íllam potero dúcere:
Nam quó redibo ore ád eam quam contémpseri

CH. 'Tum autem Ántiphonem uídeo ab sese amítte
Inuítum eam' inque. DE. Tum aútem uideo fíliu
Inuitum sane múlierem ab se amíttere.
Sed tránsi sodes ád forum atque íllúd mihi
Argéntum rursum iúbe rescribi, Phórmio.

PH. Quodne égo discripsi pórro íllis quibus débui?

DE. Quid ígitur fiet? PH. Sí uis mi uxorém dare,
Quam déspondisti, dúcam: sin est út uelis
Manére íllam apud te, dós hic maneat, Démip
Nam nón est aequom mé propter uos décipi,
Quom ego uóstri honoris caúsa repudium álter
Remíserim, quae dótis tantundém dabat.

DE. *In'* ín malam rem hinc cum ístac magnificéntia,
Fugitíue? etiam nunc crédis te ignorárier
Aut túa facta adeo? PH. Inrítor. DE. Tune ha
          ceres,
Si tíbi daretur? PH. Fác periclum. DE. Vt fíli

Cum illa hábitet apud te, hoc uóstrum consiliúm fuit.
Quaesó quid narras? De. Quín tu mi argentúm cedo.
Mihi uéro uxorem tú cedo. De. In ius ámbula.
Enim uéro si porro ésse odiosi pérgitis..
Quid fácies? Ph. Egone? uós me indotatís modo
Patrócinari fórtasse arbitrámini:
Etiám dotatis sóleo. Ch. Quid id nostrá? Ph. Nihil.
Hic quándam noram, quoíus uir uxorem Ch. Hém. De. Quid est?
Lemni hábuit aliam: Ch. Núllus sum. Ph. ex qua filiam
Suscépit: et eam clam éducat. Ch. Sepúltus sum.
Haec ádeo ego illi iám denarrabo. Ch. Óbsecro,
Ne fácias. Ph. Oh, tune ís eras? De. Vt ludós facit.
Missúm te facimus. Ph. Fábulae. Ch. Quid uís tibi?
Argéntum quod habes cóndonamus te. Ph. Aúdio.
Quid uós malum ergo mé sic ludificámini
Inépti nostra púerili *inconstán*tia?
Noló uolo: uolo nólo rursum: cápe cedo:
Quod díctum, indictumst: quód modo erat ratum, ínritumst.
Quo pácto aut unde haec híc resciuit? De. Néscio,
Nisi mé dixisse némini certó scio.
Monstri, íta me di ament, símile. Ph. Inieci scrúpulum. De. Hem,
Hicíne ut a nobis hóc tantum argenti aúferat
Tam apérte inridens? émori hercle sátius est.
Animó uirili praésentique ut sís para.
Vidés tuom peccátum esse elatúm foras
Neque iam íd celare pósse te uxorém tuam:
Nunc quód ipsa ex aliis aúditura sít, Chremes,

Id nosmet indicáre placabílius est.
Tum hunc inpuratum póterimus nostró modo
Vlcisci. Ph. Attat, nísi mi prospicio, haéreo.
Hi gládiatorio ánimo ad me adfectánt uiam.
Ch. At uéreor ut placári possit. De. Bóno animo es:
Ego rédigam uos in grátiam, hoc fretús, Chre[cut off]
Quom e médio excessit únde haec susceptást ti[cut off]
Ph. Itane ágitis mecum? sátis astute adgrédimini.
Non hércle ex re istíus me ínstigasti, Démipho.
Ain tu? úbi quae lubitum fúerit peregre féceri[cut off]
Neque huíus sis ueritus féminae primáriae,
Quin nóuo modo eī fáceres contuméliam,
Veniás nunc precibus laútum peccatúm tuom?
Hisce égo illam dictis íta tibi incensám dabo,
Vt né restinguas, lácrumis si extilláueris.
De. [Malúm quod isti dí deaeque omnés duint.]
Tantáne adfectum quémquam esse hominem audá[cut off]
Non hóc publicitus scélus hinc asportárier
In sólas terras! Ch. Ín id redactus súm loci,
Vt quíd agam cum illo nésciam prorsum. De. [cut off] scio:
In iús eamus. Ph. Ín ius? huc, siquíd lubet.
De. Adséquere, retine, dúm ego huc seruos éuoco.
Ch. Enim néqueo solus: ádcurre. Ph. Vna iniúriast
Tecúm. Ch. Lege agito ergo. Ph. Álterast te[cut off] Chremes.
De. Rape húnc. Ph. Sic agitis? énim uero uocést opus:
Nausístrata, exi. Ch. Os ópprime. De. Inpurúm [cut off]
Quantúm ualet. Ph. Nausístrata, inquam. Ch. taces?
Ph. Taccám? De. Nisi sequitur, púgnos in uentrem íng[cut off]
Ph. Vel óculum exlide: est úbi uos ulciscár probe.

[AVSISTRATA. CHREMES. PHORMIO. DEMIPHO. V 9

L. Quí nóminat me? Ch. Hem. Na. Quíd istuc turbaest, óbsecro,
Mi uír? Ph. Ehem, quid nunc óbstipuisti? Na. Quís hic homost?
Non míhi respondes? Ph. Hícine ut tibi respóndeat,
Qui hercle úbi sit nescit? Ch. Cáue isti quicquam créd*u*as.
H. Abi, tánge: si non tótus friget, me énica.
H. Nil ést. Na. Quid ergo? quíd istic narrat? Ph. Iám scies:
Auscúlta. Ch. Pergin crédere? Na. Quid ego óbsecro
Huic crédam, qui nil díxit? Ph. Delirát miser
Timóre. Na. Non pol témerest, quod tu tám times.
H. Egon tímeo? Ph. Recte sáne: quando níl times,
Et hoc níl est quod ego díco, tu narrá. De. Scelus,
Tibi nárret? Ph. Ohe tu, fáctumst abs te sédulo
Pro frátre Na. Mi uir, nón mihi dices? Ch. Át.. Na. Quid 'at'?
L. Non ópus est dicto. Ph. Tíbi quidem: at scito huíc opust.
In Lémno Ch. Hem, quid aïs? De. Nón taces? Ph. clam te Ch. Eí mihi.
L. uxórem duxit. Na. Mí homo, di meliús duint.
L. Sic fáctumst. Na. Perii mísera. Ph. Et inde fíliam
Suscépit iam unam, dúm tu dormis. Ch. Quíd agimus?
L. Pro di ínmortales, fácinus miserandum ét malum.
I. Hoc áctumst. Ph. An quicquam hódiest factum indígnius?
Qui mi, úbi ad uxores uéntumst, tum fiúnt senes.
L. Démipho, te appéllo; nam cum hoc ípso distaedét loqui:

Haécine erant itiónes crebrae et mánsiones diút
Lémni? haecine erat éa quae nostros mínuit fr uílitas?
DE. Égo, Nausistrata, ésse in hac re cúlpam meritum negoː
Séd ea quin sit ígnoscenda. PH. Vérba fiunt tuo.
DE. Nám neque neglegéntia tua néque odio id fecít t
Vínolentus fére abhinc annos quíndecim m culam
Eám compressit, únde haec natast: néque pos umquam áttigit.
Éa mortem obiit, é medio abiit: quí fuit in re scrúpulus.
Quam óbrem te oro, ut ália facta túa sunt, a animo hóc feras.
NA. Quíd ego aequo animo? cúpio misera in hác re defúngier.
Séd qui id sperem? aetáte porro mínus peccatu putem?
Iám tum erat senéx, senectus sí uerecundós facit.
Án mea forma atque aétas nunc magis éxpetend Démipho?
Quíd mi hic adfers, quam óbrem expectem aut rem porro nón fore?
PH. Éxequias Chreméti quibus est cómmodum ire, témpus est.
Síc dabo: age nunc, Phórmionem quí uolet lacéssi
Fáxo tali eúm mactatum atque híc est infortúnio.
Rédeat sane in grátiam: iam súpplici satis ést mihi
Hábet haec eï quód, dum uiuat, úsque ad aurem gánniat.

neo merito crédo: quid ego núnc commemorem, Démipho,
ulatim, quális ego in hunc fúerim? De. Noui aeque ómnia
am. Na. Merito hoc meó uidetur fáctum? De. Minume géntium:
am quando iam áccusando fíeri infectum nón potest,
sce: orat cónfitetur púrgat: quid uis ámplius?
n uero prius quam haéc dat ueniam, míhi prospiciam et Phaédriae.
s Nausistratá, prius quam huic respóndes temere, audí. Na. Quid est?
minas trigínta ab illo pér fallaciam ábstuli:
dedi tuo gnáto: is pro sua amíca lenoní dedit.
ı, quid aïs? Na. Adeón indignum hoc tíbi uidetur, fílius
ıo adulescens sí habet unam amícam, tu uxorés duas?
ıudere? quo óre illum obiurgábis? respondé mihi.
et ut uolés. Na. Immo ut meam iám scias senténtiam,
ue ego ignosco néque promitto quícquam neque respóndeo
s quam gnatum uídero: eius iudício permitto ómnia.
d is iubebit fáciam. De. Mulier sápiens es, Nausístrata.
ı tibist? Ch. Mihin? ímmo uero púlchre discedo ét probe
ıraeter spem. Na. Tú tuom dic nómen quod sit. Ph. Phórmio:

Vóstrae familiae hércle amicus ét tuo summu driae.
NA. Phórmio, at ego ecástor posthac tíbi quod p quaé uoles
Fáciamque et dicám. PH. Benigne dícis. NA. I ritúmst tuom.
PH. Vín primum hodie fácere quod ego gaúdean sístrata,
Ét quod tuo uiro óculi doleánt? NA. Cúpio. I ad cenám uoca.
NA. Pól uero uoco. DE. Eámus intro hinc. CH. Fi ubist Phaédria
Iúdex noster? PH. Iam híc faxo aderit. CANTO ualete et plaúdite.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

1 ad 152 iambici senarii
53 et 154 trochaici octonarii
55 trochaicus septenarius
56 et 157 trochaici octonarii
58 et 159 trochaici septenarii
160 ad 162 iambici octonarii
63 iambicus quaternarius
64 ad 176 iambici octonarii
77 et 178 iambici septenarii
79 et 180 trochaici septenarii
31. 182. 184 iambici octonarii
3 iambicus quaternarius
5 et 186 trochaici septenarii
7 et 188 trochaici octonarii
9 et 190 trochaici septenarii
1 iambicus quaternarius
2. 193. 195 iambici octonarii
4 iambicus senarius
6 iambicus quaternarius
7 ad 215 trochaici septenarii
6 ad 230 iambici senarii
1 et 232 trochaici septenarii
3 ad 251 iambici octonarii
2 et 253 trochaici septenarii
4 ad 314 iambici senarii
5 ad 347 trochaici septenarii
18 ad 464 *iambici senarii*

V. 465 ad 468 trochaici octonarii
- 469 et 470 trochaici septenarii
- 471 ad 478 iambici octonarii
- 479 et 480 trochaici octonarii
- 481 ad 484 trochaici septenarii
- 485 clausula
- 486 iambicus octonarius
- 487 ad 489 trochaici septenarii
- 490 iambicus senarius
- 491 iambicus septenarius
- 492 iambicus octonarius
- 493 ad 501 trochaici septenarii
- 502 et 503 iambici octonarii
- 504 ad 566 trochaici septenarii
- 567 ad 712 iambici senarii
- 713 ad 727 iambici octonarii
- 728. 730. 731 trochaici octonarii
- 729 trochaicus dimeter catalecticus
- 732 trochaicus septenarius
- 733 et 734 iambici octonarii
- 735 ad 738 trochaici octonarii
- 739 ad 741 trochaici septenarii
- 742 ad 747 iambici octonarii
- 748 ad 794 iambici septenarii
- 795 ad 819 iambici octonarii
- 820 ad 827 iambici septenarii
- 829 ad 840 iambici octonarii
- 841 ad 883 trochaici septenarii
- 884 ad 1010 iambici senarii
- 1011 ad 1055 trochaici septenarii.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

1 ad 152 iambici senarii
153 et 154 trochaici octonarii
155 trochaicus septenarius
156 et 157 trochaici octonarii
158 et 159 trochaici septenarii
160 ad 162 iambici octonarii
163 iambicus quaternarius
164 ad 176 iambici octonarii
177 et 178 iambici septenarii
179 et 180 trochaici septenarii
181. 182. 184 iambici octonarii
183 iambicus quaternarius
185 et 186 trochaici septenarii
187 et 188 trochaici octonarii
189 et 190 trochaici septenarii
191 iambicus quaternarius
192. 93. 195 iambici octonarii
194 iambicus senarius
196 iambicus quaternarius
197 ad 215 trochaici septenarii
216 ad 230 iambici senarii
231 et 232 trochaici septenarii
233 ad 251 iambici octonarii
252 et 253 trochaici septenarii
254 ad 314 iambici senarii
315 ad 347 trochaici septenarii
348 ad 464 iambici senarii

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

Vxórem ducit Pámphilus Philúmenam,
Cui quóndam ignorans uírgini uitium óbtulit,
Cuiúsque per uim quém detraxit ánulum
Dederát amicae Bácchidi meretrículae.
Dein ést profectus Ímbrum: nuptam haud áttigit.
Hanc máter utero gráuidam, ne id sciát socrus,
Vt aégram ad sese tránsfert. reuenit Pámphilus:
Depréndit partum: célat: uxorém tamen
Recípere non uolt. páter incusat Bácchidis
Amórem. dum se púrgat Bacchis, ánulum
Matér uitiatae fórte agnoscit Mýrrina.
Vxórem recipit Pámphilus cum fílio.

PERSONAE.

PHILOTIS MERETRIX
SYRA ANVS
PARMENO SERVOS
LACHES SENEX
SOSTRATA MATRONA
PHIDIPPVS SENEX
PAMPHILVS ADVLESCENS
MYRRINA MATRONA
SOSIA SERVOS
BACCHIS MERETRIX.

PROLOGVS.

yrae huíce nomen fábulaest: haec quóm datast
a, *eí* nouom interuénit uitium et cálamitas,
ıéque spectari néque cognosci pótuerit:
ıópulus studio stúpidus in funámbulo
num óccuparat. núnc haec planest pró noua:
ı qui scripsit hánc ob eam rem nóluit
im referre, ut íterum posset uéndere,
* * * * * * * *
ı cognostis éius: quaeso hanc nóscite.

L. AMBIVIVS PROLOGVS.

or ad uos uénio ornatu prólogi:
:e éxorator sim, eódem ut iure utí senem
át, quo iure sum úsus adulescéntior,
ás qui exactas féci ut inueteráscerent,
:úm poëta scríptura euanésceret.
ís, quas primum Caécili didicí nouas,
ím sum earum exáctus, partim uíx steti.
: scíbam dubiam fórtunam esse scaénicam,
incérta certum míhi laborem sústuli.
lem ágere coepi, ut áb eodem alias díscerem
ás, studiose, né illum ab studio abdúcerem.
'éci ut spectaréntur: ubi sunt cógnitae,
itaé sunt. ita poëtam restitui ín locum
ıe iám remotum iniúria aduorsárium
ıtúdio atque ab labóre atque arte música.
d *sí* scripturam spréuissem in praeséntia
ı déterrendo uóluissem operam súmere,
n ótio esset *pótius* quam in negótio:

Detérruissem fácile, ne alias scríberet.
Nunc quíd petam, mea caúsa aequo animo attén
Hecyram ád uos refero, quám mihi per siléntiu
Numquam ágere licitumst: íta eam oppressit
mitas.
Eam cálamitatem uóstra intellegéntia
Sedábit, si erit adiútrix nostrae indústriae.
Quom prímum eam agere coépi, pugilum glória,
[Funámbuli eodem accéssit expectátio]
Comitúm conuentus, strépitus, clamor múlierum
Fecére ut ante témpus exirém foras.
Vetere ín noua coepi úti consuetúdine,
In éxperiundo ut éssem: refero dénuo.
Primo áctu placeo: quom ínterea rumór uenit
Datum íri gladiatóres, populus cónuolat,
Tumúltuantur clámant pugnant dé loco:
Ego intérea meum non pótui tutarí locum.
Nunc túrba non est: ótium et siléntium est:
Agéndi tempus míhi datumst: uobís datur
Potéstas condecorándi ludos scaénicos.
Nolíte sinere pér uos artem músicam
Recídere ad paucos: fácite ut uostra auctóritas
Meae auctóritati faútrix adiutríxque sit.
[Si númquam auare prétium statui artí meae
Et eum ésse quaestum in ánimum induxi máxumum,
Quam máxume seruíre uostris cómmodis:]
Sinite ínpetrare mé, qui in tutelám meam
Studiúm suom et se in uóstram commisít fidem,
Ne eum círcumuentum iníque iniqui inrídeant.
Mea caúsa causam accípite et date siléntium,
Vt lúbeat scribere áliis mihique ut díscere
Nouás expediat pósthac pretio emptás meo.

ACTVS I.

PHILOTIS. SYRA.

pól quam paucos réperias meretrícibus I 1
ělis eueníre amatorés, Syra.
hic Pámphilus iurábat quotiens Bácchidi,
ım sáncte, ut quiuis fácile posset crédere,
nquam ílla uiua dúcturum uxorém domum!
dúxit. Sy. Ergo própterea te sédulo
móneo et hortor, né quoiusquam místereat,
n spólies mutiles láceres, quemquem nácta sis.
n eximium néminem habeam? Sy. Néminem:
n némo illorum quísquam, scito, ad té uenit,
n íta paret sese, ábs te ut blanditiís suis
ım mínumo pretio suám uoluptatem éxpleat.
cíne tu amabo nón contra insidiábere?
nén pol eandem iniúriumst esse ómnibus.
irium autemst úlcisci aduorsários?
; quá uia te cáptent eadem ipsós capi?
ıú me miseram, quór non aut istaéc mihi
ás et formast aút tibi haec senténtia?

PARMENO. PHILOTIS. SYRA.

ıéx si quaeret mé, modo isse dícito I 2
pórtum percontátum aduentum Pámphili.
lín quid dicam, Scírte? si quaerét me, uti
n dícas: si *non quaéret*, nullus díxeris,

Aliás ut uti póssim causa hac íntegra.
Sed uídeon ego Philótium? unde haec áduenit?
Philótis, salue múltum. Ph. O salue, Pármeno.
Sy. Salué mecastor, Pármeno. Pa. Et tu edepól, Sy
Dic mi, úbi, Philotis, te óblectasti tám diu?
Ph. Minume équidem me oblectáui, quae cum mílite
Corínthum hinc sum profécta inhumaníssumo:
Biénnium ibi perpétuom misera illúm tuli.
Pa. Edepól te desidérium Athenarum árbitror,
Philótium, cepísse saepe et té tuom
Consílium contempsísse. Ph. Non dicí potest,
Quam cúpida eram huc redeúndi, abeundi a míli
Vosque híc uidendi, antíqua ut consuetúdine
Agitárem inter uos líbere conuíuium:
Nam illi haúd licebat nísi praefinitó loqui
Quae illí placerent. Pa. Haúd opinor cómmode
Finém statuisse orátioni mílitem.
Ph. Sed quíd hoc negotist, módo quod narrauít mihi
Hic íntus Bacchis? quód ego numquam crédidi
Fore, ut ílle hac uiua pósset animum indúcere
Vxórem habere. Pa. Habére autem? Ph. Eho tu,
nón habet?
Pa. Habét: sed firmae hae uéreor ut sint núptiae.
Ph. Ita dí deaeque fáxint, si in rem est Bácchidis.
Sed quí istuc credam ita ésse, dic mihi, Párme
Pa. Non ést opus prolato: hoc percontárier
Desíste. Ph. Nempe ea caúsa, ut ne id fiát palam?
Ita mé di amabunt, haúd propterea té rogo,
Vt hoc próferam, sed ut tácita mecum gaúdeam.
Pa. Numquám tam dices cómmode, ut tergúm meum
Tuam ín fidem commíttam. Ph. Ah noli, Pármen
Quasi tú non multo mális narrare hóc mihi

aam ego quaé percontor scíre. Pa. Vera haec praédicat,
t illúd mihi uitiumst máxumum. si míhi fidem
as té tacituram, dícam. Ph. Ad ingeniúm redis.
idém do: loquere. Pa. Auscúlta. Ph. Istic sum. Pa. Hanc Bácchidem
mábat, ut quem máxume, tum Pámphilus,
uom páter uxorem ut dúcat orare óccipit
t haéc communia ómnium quae súnt patrum,
esé senem esse dícere, illum autem únicum:
raesídium uelle sé senectutí suae.
le prímo se negáre: sed postquam ácrius
ater ínstat, fecit ánimi ut incertús foret,
udórin anne amóri obsequeretúr magis.
'undéndo atque odio dénique effecít senex:
espóndit ei gnatam huíus uicini próxumi.
sque íllud uisumst Pámphilo ne utiquám graue,
onéc iam in ipsis núptiis, postquám uidet
arátas nec moram úllam quin ducát dari,
i démum ita aegre túlit, ut ipsam Bácchidem,
i adésset, credo ibi éius commiserésceret.
bi quómque datum erat spátium solitúdinis,
t cónloqui mecum úna posset: 'Pármeno,
erií, quid ego egi? in quód me conieci malum!
on pótero hoc ferre, Pármeno: perií miser.'
t té di deaeque *fáxint* cum isto odió, Laches.
t ad paúca redeam, uxórem deducít domum.
octe ílla prima uírginem non áttigit:
uae cónsecutast nóx eam, niló magis.
uid aïs? cum uirgine úna adulescens cúbuerit
lus pótus, sese illa ábstinere ut pótuerit?
on uéri simile dícis nec uerum árbitror.

PA. Credo íta uideri tíbi: nam nemo ad té uenit
Nisi cúpiens tui: ille inuítus illam dúxerat.
PH. Quid deínde fit? PA. Diébus sane paúculis
Post Pámphilus me sólum seducít foras
Narrátque, ut uirgo ab se íntegra etiam túm siet,
Seque ánte quam eam uxórem duxissét domum
Sperásse eas toleráre posse núptias.
'Sed quám decrerim mé non posse diútius
Habére, eam ludíbrio haberi, Pármeno,
Quin íntegram itidem réddam, ut accepi áb suis,
Neque honéstum mihi neque útile ipsi uírginist.'
PH. Pium ác pudicum ingénium narras Pámphili.
PA. 'Hoc égo proferre incómmodum mi esse árbitror:
Reddí patri autem, quoí tu nil dicás uiti,
Supérbumst: sed illam spéro, ubi hoc cognóuerit,
Non pósse se mecum ésse, abituram dénique.'
PH. Quid? intérea ibatne ad Bácchidem? PA. Cotídie.
Sed út fit, postquam hunc álienum ab sesé uidet,
Malígna et multo mágis procax facta ílicost.
PH. Non édepol mirum. PA. Atque éa res multo máxume
Diiúnxit illum ab ílla, postquam et ípse se
Et íllam et hanc quae dómi erat cognouít satis.
[Ad exemplum ambarum mores earum existimans]
Haec, íta uti liberáli esse ingenió decet,
Pudéns modesta, incómmoda atque iniúrias
Viri ómnis ferre et tégere contumélias.
Hic ánimus partim uxóris misericórdia
Deuínctus, partim uíctus huius iniúriis
Paulátim elapsust Bácchidi atque huc tránstulit
Amórem, postquam pár ingenium náctus est.
Intérea in Imbro móritur cognatús senex
Horúnce. ea ad hos redierat lege heréditas.

o amántem inuitum Pámphilum extrudít pater.
elínquit cum matre híc uxorem: nám senex
us ábdidit se, huc ráro in urbem cómmeat.
uid adhúc habent infírmitatis núptiae?
unc aúdies. primós dies complúsculos
ene cónueniebat sáne inter eas. ínterim
iirís modis odísse coepit Sóstratam:
eque lítes ullae intér eas, postulátio
umquám. Ph. Quid igitur? Pa. Síquando ad eam accésserat
onfábulatum, fúgere e conspectu ílico,
idére nolle: dénique ubi non quít pati,
imulát se ad matrem arcéssi ad rem diuínam, abit.
bi illíc dies est complúris, arcessí iubet:
ixére causam túm nescio quam. iterúm iubet:
emó remisit. póstquam arcessunt saépius,
egram ésse simulant múlierem. nostra ílico
: uísere ad eam: admísit nemo. hoc úbi senex
escíuit, heri ea caúsa rure huc áduenit,
atrém continuo cónuenit Philúmenae.
uid égerint intér se, non dum etiám scio:
isi sáne curaest, quórsum euenturum hóc siet.
abés omnem rem: pérgam quo coepi hóc iter.
t quídem ego: nam constítui cum quodam hóspite
e esse íllum conuentúram. Pa. Di uortáut bene
uod agás. Ph. Vale. Pa. Et tu béne uale, Philótium.

ACTVS II.

LACHES. SOSTRATA.

II 1 LA. Pro deum átque hominum fidém, quod hoc gen quae haéc est coniurátio!
Vtin ómnes mulierés eadem aeque stúdeant que ómnia
Neque déclinatam quícquam ab aliarum íngeni réperias!
Itaque ádeo uno animo omnés socrus *omnís su* rúnt nurus.
Viris ésse aduorsas aéque studiumst, símilis ciast.
In eódemque omnes míhi uidentur lúdo do málitiam:
Ei lúdo, si ullus ést, magistram hanc ésse sat scio.
So. Me míseram, quae nunc quam óbrem accuse LA. Hem,
Tu néscis? So. *Nescio*, íta me di ament, mí
Itaque úna inter nos ágere aetatem líceat. mala próhibeant.
So. Meque ábs te inmerito esse áccusatam pó resciscés, scio.
LA. Te inmérito? an quicquam pro ístis factis di dici potest?

ét te et familiám dedecoras, fílio luctúm paras.
n éx amicis ínimici ut sint nóbis adfinés facis,
decrerunt dígnum, suos quoi líberos commítterent.
ɔrere, quaé perturbes haéc tua inpudéntia.
Tu ínquam mulier, quaé me omnino lápidem, non hominém putas.
ruri esse crébro soleo, néscire arbitrámini
ıe pacto hic uítam uostrorum éxigat?
ius híc quae fiunt quam ílli ubi sum adsidué scio:
uti dómi uos mi eritis, proínde ego ero famá foris.
ı equidem audíui cepisse ódium tui Philúmenam:
e adeo mírum; et ni id fecísset, magis mirúm foret.
redidi ádeo, ut etiam tótam hanc odissét domum:
:issem, illa híc maneret pótius, tu hinc issés foras.
uam inmerito aégritudo haec óritur mi abs te, Sóstrata:
tum abií, concedens uóbis et rei sérulens,
. haud párcens praeter aéquom atque aetatém meam,
ostros ótiumque ut nóstra res possét pati.
ɔ his curásse rebus, néquid aegre essét mihi!

So. Nón mea opera néque pol culpa euénit. **La.** I máxume:
Sóla hic fuisti: in te ómnis haeret cúlpa sola, S trata.
Quae híc erant curáres, quom ego uos cúris s céteris.
Cúm puella anúm suscepisse ínimicitias nón pude
Íllius dices cúlpa factum? So. Haud équidem d mí Laches.
La. Gaúdeo, ita me dí ament, gnati caúsa: nam d quidem
Sátis scio peccándo fieri détrimenti níl potest.
So. Quí scis an ea caúsa, mi uir, me ódisse adsim uerit,
Vt cum matre plús una esset? La. Quíd aïs? signi hóc sat est,
Quód heri nemo uóluit uisentem ád eam te intro míttere?
So. Énim lassam oppido aíbant tum esse: eo ád eam admíssa sum.
La. Tuós esse ego illi móres morbum mágis quam ul aliam rem árbitror,
Ét merito adeo: nám uostrarum núlla est, quin g túm uelit
Dúcere uxorem: ét quae uobis plácitast cond datur:
Vbi duxere inpúlsu uostro, uóstro inpulsu easd éxigunt.

PHIDIPPVS. LACHES. SOSTRATA.

II 2 **Ph.** Etsí scio ego, Philúmena, meum iús esse, ut cógam

o ínperem facere: égo tamen patrio ánimo uictus fáciam,
ncedam, néque tuae lubídini aduorsábor.
ecum Phidippum óptume uideo: hínc iam scibo hoc quíd sit.
, etsi ego meis me ómnibus scio esse ád- prime obsequéntem,
adeo ut mea ·fácilitas corrúmpat íllorum ánimos:
si idem facerés, magis in rem ét uostram et nostram ésset.
leo in illarúm potestate ésse te. Ph. Heia uéro.
eri de fília: ut ueni, ítidem incertum amísti.
decet, si pérpetuam hanc uis ésse adfinitá- tem,
e iras. síquid est peccátum a nobis, prófer:
efellendo aút purgando uóbis corrigémus
e ipso. sín east retinéndi causa apúd uos,
rast: te mi iniúriam facere árbitror, Phi- díppe,
s satis ut meaé domi curétur diligénter.
e di ament, haúd tibi hoc concédo, etsi illi páter es,
am saluam mágis uelis quam ego: id ádeo gnati caúsa,
o íntellexi illam haúd minus quam se ípsum magnificáre.
leo clam me est, quam ésse eum grauitér laturum crédam,
escierit: eó domum studeo haéc prius quam ille ut rédeat.

PH. Lachés, et diligéntiam uostram ét benignitáte
Noui ét quae dicis ómnia esse ut dícis animum i
Et te hóc mihi cupio crédere: illam ad uós
stúdeo,
Si fácere possim ulló modo. LA. Quae rés te
cere próhibet?
Eho, númquid nam accusát uirum? PH. Minume
postquam atténdi
Magis ét ui coepi cógere ut redíret, sancte adi
Non pósse apud uos Pámphilo se absénte perd
Aliúd fortasse alií uiti est: ego sum ánimo le
tus:
Non póssum aduorsarí meis. LA. Hem, Sóstrat
Heu me míseram.
LA. Certúmnest istuc? PH. Núnc quidem ut uidétu
numquíd uis?
Nam est quód me transire ád forum iam opórte
Eo tecum úna.

II 3 SO. Édepol ne nos súmus inique aeque ómnes inuisa
Própter paucas, quae ómnes faciunt dígnae ut
múr malo.
Nam íta me di ament, quód me accusat nún
sum extra nóxiam.
Séd non facilest éxpurgatu: ita ánimum indux
socrus
Ómnis esse iníquas: haud pol mé quidem: nam
quám secus
Hábui illam ac si ex mé esset nata: néc qui l
eueniát scio:
Nísi pol filiúm multimodis iam éxpeto ut rede
mum.

ACTVS III.

MPHILVS. PARMENO. MYRRINA.

ni ego plura ésse acerba crédo ex amore homini úmquam oblata III 1
mi. heu me infelícem, hancine ego uítam parsi pérdere!
.e causa ego erám tanto opere cúpidus redeundí domum! *h*ui,
to fuerat praéstabilius úbiuis gentium ágere aetatem
húc redire atque haéc ita esse míserum me resciscere!
nos omnes quíbus est alicunde áliquis obiectús labos,
quod est intérea tempus príus quam id rescitúmst lucrost.
citius quí te expedias hís aerumnis réperias.
n rediissés, haec irae fáctae essent multo ámpliores:
ıunc aduentúm tuom ambas, Pámphile, scio réuerituras.
cognosces: íram expedies: rúrsum in gratiám restitues.

Léuia sunt, quae tú pergrauia esse ín animun duxtí tuom.

PAM Quid cónsolare me? án quisquam usquam génti aequé miser?

Prius quam hánc uxorem dúxi, habebam alibi mum amori déditum:

Tamén numquam ausus súm recusare eám qua obtrudít pater:

Iam in hác re, ut taceam, quoíuis facile scítust fuerím miser.

Vix me íllim abstraxi atque ínpeditum in ea éx animúm meum,

Vixque húc contuleram: em nóua res ortast, ab hac quae me ábstrahat.

Tum mátrem ex ea re me aút uxorem in cúl uenturum árbitror:

Quod quom íta esse inueneró, quid restat nísi ut fiám miser?

Nam mátris ferre iniúrias me, Pármeno, iubet:

Tum uxóri obnoxiús sum: ita olim suó me in pértulit,

Tot meás iniuriás quae numquam in úllo pat loco.

Sed mágnum nescio quíd necessest éuenisse, meno,

Vnde íra inter eas íntercessit, quaé tam perr diu.

PAR. Aut hércle paruom, sí uis uero uéram rati éxequi.

Non máxumae, quae máxumae sunt ínterdum iniúriae

t: nam saepe est, quíbus in rebus álius ne iratús quidemst,
de eádem causast íracundus fáctus inimicíssumus.
ínter sese quám pro leuibus nóxiis irás gerunt!
pter? quia enim qui eós gubernat ánimus infirmúm gerunt.
íllae mulierés sunt ferme ut púeri leui senténtia:
se unum aliquod uérbum inter eas íram hanc conciuísse, *ere.*
rmeno, intro ac mé uenisse núntia. Par. Hem, quid hoc ést? Pam. Tace.
ári sentio ét cursari rúrsum prorsum. Par. Age dum, ád foris
propius. hém, sensistin? Pam. Nóli fabulárier.
piter, clamórem audiui. Par. Túte loqueris, mé uetas.
bsecro, mea gnáta. Pam. Matris uóx uisast Philúmenae.
sum. Par. Qui dum? Pam. Périi. Par. Quam obrem? Pam. Néscio quod magnúm malum
o, Parmenó, me celas. Par. Ýxorem Philúmenam
e nescio quíd dixerunt: íd si forte est néscio.
quor id míhi non dixti? Par. Quía non poteram una ómnia.
órbi est? Par. Nesció. Pam. Quid? nemon médicum adduxit? Par. Néscio.
ínc ire intro, ut hóc quam primum, quídquid est, certó sciam?

Quo nám modo, Philúmena mea, núnc te offen adféctam?
Nam sí periclum ullum ín te inest, perísse me haud dúbiumst.
PAR. Non úsus factost míhi nunc hunc intró sequi:
Nam inuísos omnis nós esse illis séntio:
Heri némo uoluit Sóstratam intro admíttere.
Si fórte morbus ámplior factús siet,
Quod sáne nolim, máxume eri caussá mei:
Seruom ílico intro iuísse dicent Sóstratae,
Aliquíd tulisse cómminiscentúr mali
Capiti átque aetati illórum, morbus qui aúctu
Era in crímen ueniet, égo uero in magnúm mal

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILVS

III 2 SO. Nesció quid iam dudum aúdio hic tumúltuari
Male métuo ne Philúmenae magis mórbus uéscat:
Quod te, Aésculapi, et té, Salus, nequíd s óro.
Nunc ád eam uisam. PAR. Heus, Sóstrata. S PAR. Iterum ístinc excl
SO. Ehem Pármeno, tun híc eras? perií, quic mísera?
Non uísam uxorem Pámphili, quom in pró sit aégra?
PAR. Non uísas? ne mittás quidem uiséndi caus quam.
Nam quí amat quoi odio ípsus est, bis fácer dúco:
Labórem inanem ipsús capit et illí molestian
Tum fílius tuos íntro iit uidére, ut uenit, quíd

Quid aïs? an uenit Pámphilus? Par. Venít. So. Dis gratiam hábeo.
Hem, istóc uerbo animus míhi redit et cúra ex corde excéssit.
Iam eá te causa máxume nunc húc intro ire nólo:
Nam sí remittent quídpiam Philúmenae dolóres,
Omném rem narrabít, scio, contínuo sola sóli,
Quae intér uos interuénerit, unde órtumst initium írae.
Atque éccum uideo ipsum égredi: quam trístist! So. O mi gnáte.
Mea máter, salue. So. Gaúdeo uenísse saluom. sáluan
Philúmenast? Pam. Meliúsculast. So. Vtinam ístuc ita di fáxint.
Quid tu ígitur lacrumas? aút quid es tam trístis? Pam. Recte, máter.
Quid fuít tumulti? díc mihi: an dolór repente inuásit?
Ita fáctumst. So. Quid morbi ést? Pam. Febris. So. Cotídiana? Pam. Ita áiunt.
I sódes intro, cónsequar iam té, mea mater. So. Fíat.
Tu púeris curre, Pármeno, obuiam átque eis onera adiúta.
Quid? nón sciunt ipsí uiam, domúm qua ueniant? Pam. Céssas?
Néqueo mearum rérum initium ullum ínuenire idóneum, III 3
Vnde exordiár narrare, quaé nec opinanti áccidunt;
Pártim quae perspéxi his oculis, pártim quae accepi aúribus:
Quá me propter éxanimatum cítius eduxí foras.

Nám modo intro ut mé corripui tímidus, ali cans
Mórbo me uisúrum adfectam ac sénsi esse ı eí mihi.
Póstquam me aspexére ancillae aduénisse, om
Laétae exclamant 'uénit', id quod mé repen xerant.
Séd continuo uóltum earum sénsi inmutari ó
Quía tam incommode íllis fors obtúlerat a meum.
Vna illarum intérea propere praécucurrit nú
Mé uenisse: ego eíus uidendi cúpidus rect quor.
Póstquam intro adueni, éxtemplo eius mór gnouí miser:
Nám neque ut celári posset témpus spatiu dabat,
Néque uoce alia ac rés monebat ípsa pote queri.
Póstquam aspexi, 'o fácinus indignum' ín corripui ílico
Me índe lacrumans, íncredibili re átque at citus.
Máter consequitúr: iam ut limen éxirem, áccidit
Lácrumans misera: míseritumst. proféeto ho út puto.
Ómnibus nobis út res dant sese, íta magni milés sumus.
Hánc habere orátionem mécum principio ín
'Ó mi Pamphile, ábs te quam obrem ha causám uides:

ı uitiumst oblátum uirgini ólim ab nescio quo ínprobo.
c huc confugít, te atque alios pártum ut celarét suom.'
quom orata eiús reminiscor, néqueo quin lacrumém miser.
ıéque fors fortúnast' inquit 'nóbis quae te hodie óbtulit,
eam te obsecrámus ambae, sí ius, si fas ést, uti
orsa eius pér te tecta tácitaque apud omnís sient.
ımquam erga te animo ésse amico sénsisti eam, mi Pámphile,
: labore hanc grátiam te ut síbi des pro illa núnc rogat.
ɜrum de rédducenda id fácias, quod in rem sít tuam.
turire eám nec grauidam esse éx te, solus cónsciu's:
ı áiunt tecum póst duobus cóncubuisse ménsibus.
a, postquam ad te uénit, mensis ágitur hic iam séptumus:
d te scire ipsa índicat res. núnc si potis est, Pámphile,
ume uoló doque operam, ut clam éueniat partús patrem
ue adeo omnis. séd si id fieri nón potest quin séntiant,
m abortum essé: scio nemini áliter suspectúm fore,
ı, quod ueri símilest, ex te récte eum natúm putent.

Cóntinuo exponétur: hic tibi níl est quicquam in-
cómmodi,
Et illi miserae indigne factam iniúriam contéxeris.
Pólliciuts sum, et séruare in eo cértumst quod dixi
fidem.
Nám de reducénda, id uero ne útiquam hone-
stum esse árbitror:
Néc faciam, etsi amór me grauiter cónsuetúdo-
que eius tenet.
Lácrumo, quae posthác futurast uíta quom in men-
tém uenit
Sólitudoque. ó fortuna, ut númquam perpetuo's
data!
Séd iam prior amór me ad hanc rem exércitatum red-
didit,
Quém ego tum consílio missum féci: idem hunc ope-
rám dabo.
Adest Pármeno cum púeris: hunc minumést opus
In hác re adesse: nam ólim soli crédidi,
Eá me abstinuisse ín principio, quóm datast:
Vereór, si clamorem éius hic crebro aúdiat,
Ne párturire intéllegat. aliquó mihist
Hinc áblegandus, dúm parit Philúmena.

PARMENO. SOSIA. PAMPHILVS.

III 4 PAR. Aín tú tibi hoc incómmodum euenísse iter?
SO. Non hércle uerbis, Pármeno, dicí potest
Tantúm, quam re ipsa náuigare incómmodumst.
PAR. Itanést? SO. O fortunáte, nescis quíd mali
Praetérieris, qui númquam es ingressús mare.
Nam aliás ut mittam míserias, unam hánc uide:
Diés triginta aut plús eo in naui fui,

om intérea semper mórtem expectabám miser:
úsque aduorsa témpestate usí sumus.
.ósum. So. Haud clam me est: dénique hercle au-
fúgerim
tiús quam redeam, si eó mihi redeundúm sciam.
m quidem te caúsae inpellebánt leues,
od núnc minitare fácere ut faceres, Sósia.
l Pámphilum ipsum uídeo stare ante óstium:
íntro: ego hunc adíbo, siquid mé uelit.
e, étiam tu hic stas? Pam. Équidem te expectó.
Par. Quid est?
árcem transcurso ópus est. Par. Quoi hominí?
Pam. Tibi.
árcem? quid eo? Pam. Cállidemidem hóspitem
'cónium, qui mecum úna uectust, cónueni.
:ií. nouisse hunc dícam, si saluós domum
dísset umquam, ut me ámbulando rúmperet.
id céssas? Par. Quid uis dícam? an conueniám
modo?
nó quod constitui hódie conuentúrum eum,
a pósse, ne me frústra illi expectét. uola.
nón noui hominis fáciem. Pam. At faciam ut nó-
ueris:
gnús, rubicundus, críspus, crassus, caésius,
láuerosa fácie. Par. Di illum pérduint.
id, sí non ueniet? máneamne usque ad uésperum?
uéto: curre. Par. Nón queo: ita deféssus sum.
ábiit. quid agam infélix? prorsus néscio
› pácto hoc celem, quód me orauit Mýrrina,
ıe gnátae partum: nám me miseret múlieris.
›d pótero faciam, támen ut pietatém colam:
n mé parenti *pótius* quam amori óbsequi

Opórtet. attat éccum Phidippum ét patrem
Video: hórsum pergunt. quíd dicam hisce, in sum.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

III 5 LA. Díxtin dudum illám dixisse, se éxpectare filiu
PH. Fáctum. LA. Venisse áiunt: redeat. PA. Quám sam dicám patri,
Quam óbrem non reddúcam, nescio. LA. Qué hic audiuí loqui?
PA. Cértum offirmare ést uiam me quám decreui p qui.
LA. Ípsus est de quo hóc agebam técum. PA. Salu pater.
LA. Gnáte mi, salué. PH. Bene factum te áduenisse, phile:
Átque adeo, quod máxumumst, saluom átque dum. PA. Créditur.
LA. Áduenis modo? PA. Ádmodum. LA. Cedo, qu liquit Phánia
Cónsobrinus nóster? PA. Sane hercle hómo uol óbsequens
Fúit, dum uixit: ét qui sic sunt, haúd multu redém iuuant,
Síbi uero hanc laudém relinquont 'uíxit, dum bene.'
LA. Túm tu igitur nil áttulisti huc plús una *hac* s tia?
PA. Quídquid est id, quód reliquit, prófuit. LA. óbfuit:
Nám illum uiuom et sáluom uellem. PH. Inpúne istúc licet:

reuiuiscét iam numquam, et támen utrum malís scio.
Philumenam ád se arcessi hic iússit. dic iussísse te.
fodere. iússi. La. Sed eam iám remittet. Ph. Scílicet.
ıem rem scio út sit gesta: aduéniens audiuí modo.
stos inuidós di perdant, qui haéc lubenter núntiant.
me scio caulsse, ne ulla mérito contumélia
i a uobis pósset: idque sí nunc memorare híc uelim,
m fideli animo ét benigno in íllam et clementí fui,
e possum: ní te ex ipsa haec mágis uelim rescíscere:
ıque eo pacto máxume apud te méo erit ingenió fides,
m illa, quae nunc ín me iniquast, aéqua de me díxerit.
ue mea culpa hóc discidium euénisse, id testór deos.
quando sese ésse indignam députat, matrí meae
é concedat *h*uíusque mores tóleret sua modéstia,
ue alio pactó potest compóni inter eas grátia:
reganda aut máter a me est, Phídippe, aut Philúmena.
c me pietas mátris potius cómmodum suadét sequi.
ıphile, haud inuíto ad auris sérmo mi accessít tuos,
m te postputásse omnis res praé parente intéllego:

Vérum uide ne inpúlsus ira práue insistas, Pám-
PA. Quíbus iris inpúlsus *tandem* núnc in illam in-
siem?
Quae númquam quicquam ergá me commeritást, p
Quod nóllem, et saepe méritam quod uellém sci
Amóque et laudo et uémenter desídero:
Nam fuísse erga me míro ingenio expértus sum,
Illíque exopto ut rélicuam uitam éxigat
Cum eó uiro, me quí sit fortunátior,
Quandóquidem illam a me dístrahit necéssitas.
PH. Tibi id ín manust ne fíat. LA. Si sanús sies,
Iube illám redire. PA. Nón est consiliúm, pater:
Matrís seruibo cómmodis. LA. Quo abís? mane,
Mane, ínquam: quo abis? PH. Quae haéc est p
nácia?
LA. Dixín, Phidippe, hanc rem aégre laturum ésse e
Quam obrém te orabam, fíliam ut remítteres.
PH. Non crédidi edepol ádeo inhumanúm fore:
Ita núnc is sibi me súpplicaturúm putat.
Si est út uelit reddúcere uxorém, licet:
Sin áliost animo, rénumeret dotem húc, eat
LA. Ecce aútem tu quoque próterue iracúndus es.
PH. Percóntumax redísti huc nobis, Pámphile.
LA. Decédet iam ira haec, étsi merito irátus est.
PH. Quia paúlum uobis áccessit pecúniae,
Subláti animi sunt. LA. Étiam mecum lítigas?
PH. Delíberet renúntietque hodié mihi,
Velítne an non: ut álii, si huic non ést, siet.
LA. Phidíppe, ades, audi paúcis. abiit. quíd mea?
Postrémo inter se tránsigant ipsi, út lubet,
Quandó nec gnatus néque hic mi quicquam obtém-
rant,

Quae díco parui péndunt. porto hoc iúrgium
Ad uxórem, quoius haec fiunt consilio ómnia,
Atque ín eam hoc omne quód mihi aegrest éuomam.

Myrrina. Phidippvs.

IV 1

Périi, quid agam? quó me uortam? quíd uiro meo réspondebo
Mísera? nam audiuísse uocem púeri uisust uágientis:
Íta corripuit dérepente tácitus sese ad fíliam.
Quód si rescierít peperisse eam, íd qua causa clám me habuisse
Dícam, non edepól scio.
Sed óstium concrépuit. credo ipsum ád me exire: núlla sum.
Vxor ubi me ad fíliam ire sénsit, se duxít foras:
Atque éccam. quid aïs, Mýrrina? heus tibi díco. My. Mihine, mí uir?
Vír ego tuos sim? tú uirum me aut hóminem deputás adeo esse?
Nám si utrumuis hórum, mulier, úmquam tibi uisús forem,
Nón sic ludibrió tuis factis hábitus essem. My. Quíbus? Ph. At rogitas?
Péperit filia? hém, taces? ex quo? My. Istúc patrem rogáre est aequom?
Périi: ex quo censés nisi ex illo quoí datast nuptum óbsecro?
Crédo: neque adeo árbitrari pátris est aliter. séd demiror,
Quíd sit quam obrem tánto opere omnis nós celare uólueris

Pártum, praesertím quom et recte et témpori i pépererit.
Ádeon peruicáci esse animo, ut púerum praeopta perire,
Éx quo firmiórem inter nos fóre amicitiam póst scires,
Pótius quam aduorsum ánimi tui lubídinem esset c íllo nupta!
Égo etiam illorum ésse hanc culpam crédidi, quae ést penes.
My. Mísera sum. Ph. Vtinam sciam ita esse istuc. nunc mi in mentém uenit
De hác re quod locúta es olim, quom íllum gener cépimus:
Nám negabas núptam posse fíliam tuam té pati
Cúm eo qui meretrícem amaret, quí pernocta foris.
My. Quámuis causam hunc súspicari quam ípsam uer máuolo.
Ph Múlto prius sciuí quam tu illum amícam habe Mýrrina:
Vérum id uitium númquam decreui ésse ego a lescéntiae:
Nám id innatumst. át pol iam aderit, sé quoque eti quom óderit.
Sed ut ólim te ostendísti, eadem esse níl cessa úsque adhuc,
Vt fíliam ab eo abdúceres neu quód ego egissem sét ratum.
Id núnc res indicium haéc facit, quo pácto fact uólueris.
My. *Ádeon* me esse péruicacem cénses, quoi matér si

Vt eo essem animo, si éx usu esset nóstro hoc matrimónium?
Tún prospicere aut iúdicare nóstram in rem quod sít potes?
Aúdisti ex aliquó fortasse, quí uidisse eum díceret
Éxeuntem aut íntro euntem ad amícam. quid tum póstea?
Sí modeste ac ráro hoc fecit, nónne dissimuláre nos
Mágis humanumst quám dare operam id scíre, qui nos óderit?
Nám si is posset áb ea sese dérepente auéllere,
Quícum tot consuésset annos, nón eum hominem dúcerem
Néc uirum satis fírmum gnatae. My. Mítte adulescentem óbsecro
Ét quae me peccásse aïs. abi, sólum solus cónueni,
Róga uelitne an nón uxorem: si ést ut dicat uélle se,
Rédde: sin est aútem ut nolit, récte ego consuluí meae.
Síquidem ille ipse nón uolt et tu sénsti esse in eo, Mýrrina,
Péccatum: aderam, quoíus consilio pár ea fuerat próspici.
Quam óbrem incendor íra, esse ausam fácere haec te iniussú meo:
Ínterdico ne éxtulisse extra aédis puerum usquám uelis.
Séd ego stultiór, meis dictis párere hanc qui póstulem.
Íbo intro atque edícam seruis, né quoquam ecferrí sinant.
My. Nullám pol credo múlierem me míseriorem uíuere.

Nam ut híc laturus hóc sit, si ipsam rem út si scíuerit,
Non édepol clam me est, quom hóc quod leuius animo irató tulit:
Nec quá uia senténtia eius póssit mutarí scio.
Hoc mi únum ex plurimís miseriis rélicuom malum,
Si púerum ut tollam cógit, quoius nos quí sit mús pater:
Nam quóm compressast gnáta, forma in ténebris nón quitast:
Neque détractum eï est quícquam, qui post nosci quí siet:
Ipse éripuit ui, in dígito quem habuit, uírgini ánulum.
Simul uéreor Pamphilúm ne orata nóstra ne diútius
Celáre, quom sciét alienum púerum tollí pró

ACTVS IIII.

SOSTRATA. PAMPHILVS.

Non clám me est, gnate mí, tibi esse súspectum, uxorém tuam IV 2
Proptér meos mores hínc abisse, etsi éa dissimulas sédulo:
Verum íta me di ament ítaque obtingant éx te quae exoptó mihi,
Vt númquam sciens commérui, merito ut cáperet odium illám mei:
Teque ánte quod me amáre rebar, eí rei firmastí fidem:
Nam mi íntus tuos patér narrauit módo, quo pacto me hábueris
Praepósitam amori tuó: nunc tibi me cértumst contra grátiam
Reférre, ut apud me praémium esse pósitum pietatí scias.
Mi Pámphile, hoc et uóbis et meae cómmodum famae árbitror:
Ego rús abituram hinc cúm tuo me [esse] cérto decreuí patre,
Ne méa praesentia óbstet neu causa úlla restet rélicua,

Quin túa Philumena ád te redeat. Pa. Quaéso q istuc cónsilist?
Illíus stultitia uícta ex urbe tú rus habitatúm migr
Haud fácies, neque sinam út qui nobis, máter, ma dictúm uelit,
Mea pértinacia ésse dicat fáctum, haud tua modést
Tum tuás amicas te ét cognatas déserere et fe .dies
Mea caúsa nolo. So. Nîl pol iam istaec míhi res u luptatís ferunt:
Dum aetátis tempus túlit, perfuncta sátis sum: sat iám tenet
Studiórum istorum: haec míhi nunc curaest máxu ut nequoí mea
Longínquitas aetátis obstet, mórtemue expec meam.
Hic uídeo me esse inuísam inmerito: témpus est co cédere.
Sic óptume, ut ego opínor, omnis caúsas praecid ómnibus:
Et me hác suspitióne exoluam et íllis morem gé sero.
Sine me óbsecro hoc ecfúgere, uolgus quód male a dit múlierum.
Pa. Quam fórtunatus céteris sum rébus, absque una h foret,
Hanc mátrem habens talem, íllam autem uxore So. Óbsecro, mi Pámphile,
Non túte incommodám rem, ut quaequest, ín animu inducés pati?
Si cétera ita sunt út uis itaque ut ésse ego illa exís tumo,

áte, da ueniam hánc mihi, reddúce illam. Pa. *Ei* miseró mihi.
ıi quidem: nam haec rés non minus me 'mále habet quam te, gnáte mi.

ACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS.

cum ístoc sermonem hábueris, procul hínc stans accepi, úxor. IV 3
est sapere, qui úbi quomque opus sit ánimum possis fléctere.
[faciendum sit post fortasse, idem hoc nunc si feceris]
fuat pol. La. Ábi rus ergo hinc: íbi ego te et tu mé feres.
› ecastor. La. Í ergo intro et compóne quae tecúm simul
ıtur: dixi. So. Ita út iubes faciám. Pa. Pater.
uis, Pamphile? Pa. Hínc abire mátrem? minume. La. Quíd ita istuc uis?
de uxore incértus sum etiam quíd sim facturús. La. Quid est?
uis facere nísi redducere? Pa. Équidem cupio et uíx contineor:
non minuam meúm consilium: ex úsu quod est, id pérsequar:
o ea gratiá concordes mágis, si redducám, fore.
ias: uerúm tua re fért nil, utrum illaec fécerint,
ıdo haec aberit. ódiosa haec est aétas adulescéntulis.
edio aequom excédere est; postrémo nos iam fábula

Sumus, Pámphile, 'senex átque anus.'
Sed uídeo Phidippum égredi per témpus: accedám

Phidippvs. Laches. Pamphilvs.

IV 4 Ph. Tibí quoque edepol sum íratus, Philúmena,
Grauitér quidem. nam hercle ábs te factumst tú-
piter:
Etsí tibi causa est de hác re: mater te ínpulit:
Huic uéro nulla est. La. Ópportune té mihi,
Phidíppe, in ipso témpore ostendís. Ph. Quid est?
Pa. Quid réspondebo his? aút quo pacto hoc óperiam?
La. Dic fíliae rus cóncessuram hinc Sóstratam:
Ne réuereatur, mínus iam quo redeát domum. Ph.
Ah:
Nullám de his rebus cúlpam commeruít tua:
A Mýrrina haec sunt méa uxore exorta ómnia:
Pa. Mutátio fit. Ph. éa nos perturbát, Laches.
Pa. Dum né redducam: túrbent porro quám uelint.
Ph. Ego, Pámphile, esse intér nos, si fierí potest,
Adfínitatem hanc sáne perpetuám uolo:
Sin ést ut aliter túa siet senténtia,
Accípias puerum. Pa. Sénsit peperisse: óccidi.
La. Puerúm? quem puerum? Ph. Nátus est nobís nepos
Nam abdúcta a uobis praégnas fuerat fília,
Neque fuísse praegnatem úmquam ante hunc sci-
diem.
La. Bene, íta me di ament, núntias: et gaúdeo
Natum íllum et tibi illam sáluam. sed quid múlieris
Vxórem habes aut quíbus moratam móribus!
Nosne hóc celatos tám diu! nequeó satis,
Quam hoc míhi uidetur fáctum praue, próloqui.
Ph. Non tíbi illud factum mínus placet quam míhi, Laches

ludum fúerat ambiguom hóc mihi,
est, quom eam séquitur alienús puer.
, Pamphile, híc iam consultátiost.
. Húnc uidere saépe optabamús diem,
te ésset aliquis, quí te appellarét patrem:
.abeo grátiam dis. Pa. Núllus sum.
xorem ac nóli aduorsarí mihi.
ex me illa líberos uellét sibi
ıe mecum núptam, satis certó scio,
me haberet quód celasse intéllego.
n éius alienum á me esse animum séntiam
ıenturum intér nos posthac árbitror),
ém redducam? La. Máter quod suasít sua,
ıs mulier fécit. mirandúmne id est?
posse réperire ullam múlierem,
at culpa? an quí non delincúnt uiri?
.dete iám, Laches et tu Pámphile,
opus sit uóbis redductán domum:
re uobis dífficultas á me erit.
. faciat, ín manu non ést mea.
faciemus púero? La. Ridiculé rogas:
futurumst, huíc suom reddas scílicet,
nostrum. Pa. Quem ípse neglexít pater,
? La. Quid dixti? eho an nón alemus, Pám-
phile?
: quaeso pótius? quae haec améntiast?
ɔ prorsus iám tacere nón queo.
ı ea quae nólo ut praesente hóc loquar.
ıenses tuárum lacrumarum ésse me?
sit id quod sóllicitere ad húnc modum?
ıánc ubi dixti caúsam, te propter tuam
ıon posse habére hanc uxorém domi:

Pollícitast ea se cóncessuram ex aédibus.
Nunc póstquam ademptam hanc quóque tibi causam uides,
Puér quia clam te est nátus, nactus álteram es.
Errás, tui animi sí me esse ignarúm putas.
Aliquándo tandem huc ánimum ut adiungás tuom,
Quam lóngum spatium amándi amicam tibi dedi!
Sumptús quos fecisti ín eam quam animo aequó tuli!
Egí átque oraui técum uxorem ut dúceres,
Tempús dixi esse: inpúlsu duxistí meo.
[Quae tum obsecutus mihi fecisti ut decuerat]
Nunc ánimum rursum ad méretricem induxtí tuom
[Cui tu obsecutus facis huic adeo iniuriam]
Nam in eándem uitam té reuolutum dénuo
Video ésse. Pa. Mene? La. Te ípsum: et facis iniuriam.
Confíngis falsas caúsas ad discórdiam,
Vt cum ílla uiuas, téstem hanc quom abs te amoueris:
Sensítque adeo uxor. nam eí causa alia quaé fuit,
Quam obrem ábs te abiret? Ph. Pláne hic diuinat, nam id est.
Pa. Dabo iús iurandum níl esse istorúm tibi. La. Ah,
Reddúc uxorem, aut quam óbrem non opus sít cedo.
Pa. Non ést nunc tempus. La. Púerum accipias: nam is quidem
In cúlpa non est: póst de matre uídero.
Pa. Omníbus modis misér sum nec quid agám scio:
Tot mé nunc rebus míserum concludít pater.
Abíbo hinc, praesens quándo promoueó parum.
Nam púerum iniussu crédo non tollént meo,
Praesértim in ea re quóm sit mi adiutríx socrus.

hém, nec quicquam cérti respondés mihi?
i uidetur ésse apud sesé? sine:
, Phidippe, míhi cedo: ego alam. Ph. Máxume.
um fecit mea úxor, si hoc aegré tulit:
mulierés sunt, non facile haéc ferunt.
ea haec irast: nam ípsa narrauít mihi:
ióc praesente tíbi nolueram dícere:
llí credebam prímo: nunc uerúm palamst.
níno abhorrere ánimum huic uideo a núptiis.
go agam, Phidíppe? quid das cónsili?
is? meretricem hanc prímum adeundam cénseo.
: accusémus: grauius dénique
ur, si cum illo hábuerit rem póstea.
út mones. eho púere, curre ad Bácchidem hanc
nostram: huc éuoca uerbís meis.
o porro in hác re adiutor sís mihi. Ph. Ah,
um dixi idémque nunc dicó, Laches:
adfinitátem hanc inter nós uolo,
modo est ut póssit: quod speró fore.
adesse me úna, dum istam cónuenis?
i uero, aliquam púero nutricém para.

is (cvm dvabvs ancillis). Laches.

de nilost, quód Laches me núnc conuentam esse éxpetit: V 1
me multum fállit, quin quod súspicor sit quód uelit.
mst ne minus própter iram hinc ínpetrem quam póssiem,

18

Aut néquid faciam plús, quod post me mín cisse sátius sit.
Adgrédiar. Bacchis, sálue.
BA. Salué, Laches. LA. Credo édepol te non níl Bácchis,
Quid sít quapropter te húc foras puerum é iússi.
BA. Ego pól quoque etiam tímida sum, quom ué mentem quaé sim,
Ne nómen mi obstet quaéstuis: nam móres tútor.
LA. Si uéra dicis, níl tibi est a mé pericli, múli
Nam iam aétate ea sum, ut nón siet peccá ignosci aéquom:
Quo mágis omnis res caútius ne témere facia cúro.
Nam sí facis factúraue es, bonás quod par est fa
Inscítum offerre iniúriam tibi ínmerenti iníquom
BA. Est mágna*m* ecastor grátia*m* de istác re qu*o* hábeam:
Nam quí post factam iniúriam se expúrget, mi prósit.
Sed quíd istuc est? LA. Meúm receptas fíliu te Pámphilum. BA. Ah.
LA. Sine dícam: uxorem hanc príus quam duxit, uó amorem pértuli.
Mané: non dum etiam díxi id quod uolui. híc habet uxórem:
Quaére alium tibi fírmiorem, dúm tibi tempus sulendi est:
Nám neque ille hoc animo érit aetatem, néqu tu eadem ísta aetate.

aït? La. Socrus. Ba. Méne? La. Te ipsam: et fíliam abduxít suam,
ıque ob eam rém clam uoluit, nátus qui est, extínguere.
l scirem, quí firmare méam apud uos possém fidem,
s quam iús iurandum, id póllicerer tíbi, Laches,
ıtum habuísse, uxorem ut dúxit, a me Pámphilum.
es. sed scin, quíd uolo potius sódes facias? Ba. Quíd? cedo.
mulierés huc intro atque ístuc ius iurándum idem
ıre illís. exple animum eis téque hoc crimine éxpedi.
quod pol, si ésset alia ex hóc quaestu, haud facerét, scio,
ali caúsa nuptae múlieri se osténderet.
lo esse fálsa fama gnátum suspectúm tuom,
ıiorem uóbis, quibus est mínume aequom, eum uidérier
o: nam méritus de me est, quód queam illi ut cómmodem.
beniuolúmque lingua túa iam tibi me réddidit:
ın sunt solae árbitratae haec: égo quoque etiam crédidi.
uam ego te esse praéter nostram opínionem cómperi,
lem ut sis pórro: nostra utére amicitia, út uoles:

Áliter si fácies — ne reprimam, ne aégre qu
ex me aúdias.
Vérum hoc te moneo únum, amícus quális :
quid póssiem
Pótius quam inimícis. periclum fácias.

PHIDIPPVS (CVM NVTRICE). LACHES. BA
(CVM ANCILLIS).

V 2 PH. Nil apud :
Déferi patiár, quin quod opus sít benign
beatur.
Séd quom tu eris sátura atque ebria, út pa
sit facito.
LA. Nostér socer, uideó, uenit: pueró nutricem a
Phidíppe, Bacchis déierat persáncte. PH. I
east? LA. Haéc est.
PH. Nec pól istae metuont deós, neque has re
deos opínor.
BA. Ancíllas dedo: quólubet cruciátu per me ex
Haec rés hic agitur: Pámphilo me fácere ut
úxor
Opórtet: quod si *effécero*, non paénitet me fár
Solám fecisse id quód aliae meretríces facer
tant.
LA. Phidíppe, nostras múlieres suspéctas fuisse
Nobís in re ipsa inuénimus: porro hánc nu
periámur.
Nam sí compererit crímini tua se úxor cred
Missam íram faciet: sín, ut est, ob eám ren
gnátust,
Quod péperit uxor clam, íd leuest: cito áb e
íra abscédet.

Profécto in hac re nīl malist, quod sít discidio dígnum.
Velím quidem hercle. La. Exquíre: adest: quod sátis sit, faciet ípsa.
Quid mi ístaec narras? án quia non túte dudum audísti,
De hac re ánimus meus ut sít, Laches? illís modo explete ánimum.
Quaeso édepol, Bacchis, quód mihi es pollícita tute ut sérues.
Ob eám rem uin ergo íntro eam? La. I, exple ánimum eis, coge ut crédant.
Eo, etsí scio pol eís fore meum cónspectum inuisum hódie:
Nam núpta meretrici hóstis est, a uíro ubi segregátast.
At haéc amicae erúnt, ubi quam obrem aduéneris rescíscent:
H. At easdem amicas fore tibi promitto, rem ubi cognorint:]
Nam íllás errore et té simul suspítione exólues.
Perií, pudet Philúmenae: me séquimini intro huc ámbae.
Quid est quód mihi malim quám quod huic intéllego eueníre,
Vt grátiam ineat síne suo dispéndio et mihi prósit?
Nam si ést ut haec nunc Pámphilum uere áb se segregárit,
[Scit sibi nobilitatem ex eo et rem natam et gloriam esse]
Referét gratum eī unáque nos sibi ópera amicos iúnget.

ACTVS V.

PARMENO. BACCHIS.

V 3 PA. Édepol ne meam érus esse operam députat] preti,
Qui ób rem nullam mísit, frustra ubi tótum d(diem,
Myconium hospitém dum expecto in árce Cal midem.
Ítaque ineptus hódie dum illi sédeo, ut quisqu(nerat,
Áccedebam: 'aduléscens, dice dúm quaeso, (Mýconius?'
"Nón sum." 'at Callidémides?' "non." 'hósp ecquem Pámphilum
Híc habes?' omnés negabant: néque eum quem(esse árbitror.
Dénique hercle iám pudebat: ábii. sed quid Bá dem
Áb nostro adfine éxeuntem uídeo? quid hui(est reï?
BA. Pármeno, opportúne te offers: própere curr Pámphilum.
PA. Quíd eo? BA. Dic me oráre ut ueniat. PA. Ád te? Immo ad Philúmenam.
PA. Quíd reï est? BA. Tua quód nil re fert, pérco désinas.

.d dicam? Ba. Étiam: cognosse ánulum illum Mýrrinam
suae fuísse, quem ipsus ólim dederat míhi. Pa. Scio.
ıne est? Ba. Tantum: áderit continuo, hóc ubi ex te audíerit.
ısas? Pa. Minume équidem: nam hodie míhi potestas haúd datast:
sando atque ámbulando tótum hunc contriuí diem.
m óbtuli aduentú meo laetítiam Pamphilo hódie!
ómmodas res áttuli! quot aútem ademi cúras!
ı eí restituo, paéne qui harum ipsíusque opera périit:
ı, quam numquámst ratus posthác se habiturum, réddo:
suspectus suó patri et Phidíppo fuit, exólui:
:o his rebus ánulus fuit ínitium inueniúndis.
émini abhinc mensís decem fere ád me nocte príma
ere anhelantém domum sine cómite, uini plénum,
›c ánulo: extimui ílico: 'mi Pámphile,' inquam 'amábo,
ıanimatu's óbsecro? aut unde ánulum istum náctu's?
' ílle alias res ágere se simuláre. postquam [id] uídeo,
quid suspicárier, magis coépi instare ut dícat.
é fatetur ui ín uia nesció quam compressísse
: *sese illi ánulum*, dum lúctat, detraxisse

Eum haéc cognouit Mýrrina in dígito modo me bénte:
Rogat únde sit: narro ómnia haec: indést co fácta,
Philúmenam compréssam esse ab eo et fílium hunc nátum.
Haec tót propter me gaúdia illi cóntigisse laétor:
Etsi hóc meretrices áliae nolunt: néque enim es rem nóstram,
Vt quísquam amator núptiis laetétur. uerum ec
Numquam ánimum quaesti grátia ad malás add pártis.
Ego dum íllo licitumst úsa sum benígno et lepid cómi.
Incómmode mihi núptiis euénit: factum fáteor:
At pól me fecisse árbitror, ne id mérito mi euen
Multa éx quo fuerint cómmoda, [eius] incómm aequomst férre.

Pamphilvs. Parmeno. Bacchis.

V 4 Pam. Víde, mi Parmeno, étiam sodes, út mi haec ce et clára attuleris,
Né me in breue conícias tempus gaúdio hoc fa frui.
Par. Vísumst. Pam. Certen? Par. Cérte. Pam. Deus s si hóc itast. Par. Verum réperi
Pam. Máne dum sodes: tímeo ne aliud crédam atque ali núnties.
Par. Máneo. Pam. Sic te opínor dixisse, ínuenisse Mý rinam
Bácchidem anulúm suom habere. Par. Fáctum. P Eum quem olim ei dedi

: hoc te mihi núntiare iússit: itane est fáctum? Par. Ita inquam.
me est fortunátior uenustátisque adeo plénior?
: te pro hoc núntio quid dónem? quid? quid? néscio.
o scio. Pam. Quid? Par. Níl enim:
neque in nuntió neque in me ipso tíbi boni quid sít scio.
qui ab orco mórtuom me réducem in lucem féceris
ı sine munere á me abire? ah nímium me ingratúm putas.
Bácchidem eccam uídeo stare ante óstium:
xpéctat credo: adíbo. Ba. Salue, Pámphile.
cchis, o mea Bácchis, seruatríx mea.
fáctum et uolup est. Pam. Fáctis ut credám facis:
uamque adeo tuám uenustatem óbtines,
oluptati óbitus, sermo túos, quo quomque aduéneris,
ér sit. Ba. Ac tu ecástor morem antíquom atque ingenium óbtines,
ıus omnium hómo te uiuat númquam quisquam blándior.
haé, tun mi istuc? Ba. Récte amasti, Pámphile, uxorém tuam:
númquam ante hunc diém meis oculis eám, quod nossem, uíderam:
beralis uísast. Pam. Dic uerum. Ba. Íta me di ament, Pamphile.
ıi, hárum rerum númquid dixti meó patri? Ba. Nil. Pam. Néque opus est

Adeó muttito. plácet non fieri hoc ítidem ut moédiis,
Omnia ómnes ubi resciscunt. hic quos fúer rescíscere
Sciúnt: quos non autem aéquomst scire, né sciscent néque scient.
BA. Ímmo etiam qui hoc óccultari fácilius credás
Mýrrina ita Phidíppo dixit, iúri iurandó meo
Sé fidem habuisse ét propterea té sibi purgat PAM. Óptumest:
Spéroque hanc rem esse éuenturam nóbis ex téntia.
PAR. Ére, licetne scíre ex te hodie, quíd sit quod boni?
Aút quid istuc est quód uos agitis? PAM. Nón l PAR. Tamen súspicor.
Ego húnc ab orco mórtuom? quo pácto? PAM. Ne Pármeno,
Quantum hódie profuerís mihi et ex quánta aeru extráxeris.
PAR. Immó scio, neque hóc inprudens féci. PAM. Ego i sátis scio.
BA. An témere quicquam Pármeno praetéreat quod úsus sit?
PAM. Séquere me intro, Pármeno. PAR. Sequor: équ plus hodié boni.
Féci inprudens quám sciens ante húnc diem quam. CANTOR. Plaúdite.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

1 ad 197 iambici senarii
198 ad 204 iambici octonarii
205 et 206 iambici senarii
207 ad 215 iambici octonarii
216 iambicus senarius
217 ad 242 trochaici septenarii
243 ad 273 iambici septenarii
274 ad 280 trochaici septenarii
281 trochaicus octonarius
282 et 283 trochaici septenarii
284 trochaicus octonarius
285 ad 288 trochaici septenarii
289 ad 291 trochaici octonarii
292 trochaicus septenarius
293 ad 324 iambici octonarii
325 et 326 iambici septenarii
327 ad 335 iambici senarii
336 ad 360 iambici septenarii
361 ad 408 trochaici septenarii
409 ad 450 iambici senarii
451 ad 485 trochaici septenarii
486 ad 515 iambici senarii
516 517 519 trochaici octonarii
518 trochaicus septenarius
520 trochaicus dimeter catalecticus
521 iambicus octonarius
522 trochaicus septenarius
523 iambicus septenarius
24 526 527 trochaici octonarii
25 et 528 trochaici septenarii
29 532 ad 534 trochaici octonarii
30 et 531 535 ad 543 trochaici septenarii
44 *ad 546 iambici octonarii*

V. 547 ad 565 trochaici septenarii
- 566 ad 606 iambici octonarii
- 607 iambicus septenarius
- 608 iambicus octonarius
- 610 et 611 trochaici septenarii
- 612 iambicus senarius
- 613 et 615 trochaici octonarii
- 614 616 ad 620 trochaici septenarii
- 621 iambicus quaternarius
- 622 iambicus septenarius
- 623 ad 726 iambici senarii
- 727 ad 730 iambici octonarii
- 731 iambicus dimeter catalecticus
- 732 ad 742 iambici septenarii
- 743 et 744 iambici octonarii
- 745 iambicus septenarius
- 746 et 747 trochaici octonarii
- 748 ad 767 trochaici septenarii
- 768 et 769 trochaici octonarii
- 770 ad 798 iambici septenarii
- 799 ad 815 trochaici septenarii
- 816 ad 840 iambici septenarii
- 841 trochaicus octonarius
- 842 ad 846 trochaici septenarii
- 847 trochaicus octonarius
- 848 et 849 trochaici septenarii
- 850 trochaicus dimeter catalecticus
- 851 et 852 trochaici septenarii
- 853 iambicus octonarius
- 854 ad 858 iambici senarii
- 859 ad 868 iambici octonarii
- 869 ad 874 trochaici septenarii
- 875 ad 878 iambici octonarii
- 879 et 880 trochaici septenarii.

P. TERENTI

A D E L P H I.

ꞁECA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · FVNERALIBVS
:IO · AEMILIO · PAVLO · QVOS · FECERE
?ABIVS · MAXVMVS · P · CORNELIVS · AFRICANVS
;RE · L · ATILIVS · PRAEN · L · AMBIVIVS · TVRPIO
ꞁOS · FECIT · FLACCVS · CLAVDI · TIB · SERRANIS · TOTA
:TA · SEXTA · M · CORNELIO · CETHEGO · L · GALLO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA.

Duós cum haberet Démea adulescéntulos,
Dat Mícioni frátri adoptandum Aéschinum,
Sed Ctésiphonem rétinet. hunc citharístriae
Lepóre captum súb duro ac tristí patre
Fratér celabat Aéschinus: famám reĩ
Ex frátre in sese tránsferebat: dénique
Fidícinam lenoni éripit. uitiáuerat
Idem Aéschinus ciuem Átticam paupérculam
Fidémque dederat hánc sibi uxorém fore.
Deméa iurgare, gráuiter ferre: móx tamen,
Vt uéritas patefácta est, ducit Aéschinus
Vitiátam, potitur Ctésipho citharístriam.

PERSONAE.

MICIO SENEX
DEMEA SENEX
SANNIO LENO
AESCHINVS ADVLESCENS
SYRVS SERVOS
CTESIPHO ADVLESCENS
SOSTRATA MATRONA
CANTHARA NVTRIX
GETA SERVOS
HEGIO SENEX
PAMPHILA VIRGO
DROMO SERVOS.

PROLOGVS.

m poëta sénsit scripturám suam
uis obseruári et aduorsários
ín peiorem pártem quam acturí sumus:
de sese ípse erit, uos iúdices,
an uitio dúci id factum opórteat.
hnescontes Díphili comoédiast:
mmorientis Plaútus fecit fábulam.
ca adulescens ést, qui lenoni éripit
cem in prima fábula: eum Plautús locum
integrum. eum híc locum sumpsít sibi
phos, uerbum dé uerbo expressum éxtulit.
s acturi súmus nouam: pernóscite
ne factum exístumetis án locum
ium, qui praetéritus neglegéntiast.
ód isti dicunt máliuoli, homines nóbilis
iutare adsídueque una scríbere:
lí maledictum uémens esse exístumant,
idem hic ducit máxumam, quom illís placet,
is uniuórsis et populó placent,
ópera in bello, in ótio, in negótio
sque tempore úsust sine supérbia.
ne éxpectetis árgumentum fábulae:
ui primi uénient, ei partem áperient,
lo partem osténdent. facite aequánimitas
* * * * * *
ad scribendum aúgeat indústriam.

ACTVS I.

Micio.

I 1 Storáx. non rediit hác nocte a cena Aéschinus
Neque séruolorum quísquam, qui aduorsum fer
Profécto hoc uere dícunt: si absis úspiam,
[Aut ibi si cesses] éuenire ea sátius est
Quae in te úxor dicit [et quae in animo cogitat]
Iráta quam illa quaé parentes própitii.
Vxór, si cesses, aút te amare cógitat
Aut téte amari aut pótare atque animo óbsequi.
[Et tíbi bene esse, sóli sibi quom sít male.]
Ego quía non rediit fílius quae cógito!
Quibus núnc sollicitor rébus! ne aut ille álserit
Aut céciderit *aliqua átque* aliquid praefrégerit.
Vah, quémquamne hominem in ánimum instit
aút *sibi*
Paráre quod sit cárius quam ipse ést sibi!
Atque éx me hic natus nón est, sed fratre éx meo.
Dissímili is studiost iam índe ab adulescéntia.
Ego hánc clementem uítam urbanam atque ótium
Secútus sum et, quod fórtunatum istí putant,
Vxórem numquam habui. ílle contra haec ómnia
Ruri ágere uitam: sémper parce ac dúriter
Se habére: uxorem dúxit: nati fílii
Duo: índe ego hunc maiórem adoptauí mihi:

ıaruolo, hábui, amaui pró meo;
oblecto: sólum id est carúm mihi.
:m contra me hábeat facio sédulo:
termitto: nón necesse habeo ómnia
iure agere: póstremo, alii clánculum
ıae faciunt, quaé fert adulescéntia,
: celet cónsuefeci fílium.
mentiri aut fállere insuerít patrem,
: tanto mágis audebit céteros.
t liberálitate líberos
satius ésse credo quám metu.
ri mecum nón conueniunt néque placent.
me saepe clámans ‘quid agis, Mício?
dis adulescéntem nobis? quór amat?
ıt? quor tu his rébus sumptum súggeris?
imio indúlges: nimium inéptus es.’
pscst durus praéter aequomque ét bonum:
.onge meá quidem senténtia,
ium credat gráuius esse aut stábilius,
ìt, quam illud quód amicitia adiúngitur.
:st ratio et síc animum inducó meum:
ctus quí suom officiúm facit,
éscitum iri crédit, tantispér pauet:
fore clam, rúrsum ad ingeniúm redit.
beneficio adiúngas ex animó facit,
.r referre, praésens absensque ídem erit.
umst, potius cónsuefacere fílium
.e recte fácere quam alienó metu:
: ac dominus ínterest: hoc quí nequit,
nescire ínperare líberis.
hic ipsus, dé quo agebam? et cérte is est.
ıid *tristem* uídeo: credo iam, út solet,

Iurgábit. saluom te áduenire, Démea,
Gaudémus.

DEMEA. MICIO.

I 2 De. Ehem opportúne: te ipsum q
Mi. Quid trístis es? De. Rogás me? ubi nobis Aés
Scin iám quid tristis égo sim? Mi. Dixin hó
Quid fécit? De. Quid ille fécerit? quem néq
Quicquám, nec metuit quémquam, neque putat
Tenére se ullam. nam ílla quae antehac fáct
Omítto: modo quid désignauit? Mi. Quíd nam
De. Forís ecfregit átque in aedis ínruit
Aliénas: ipsum dóminum atque omnem fámil
Mulcáuit usque ad mórtem: eripuit múlieren
Quam amábat. clamant ómnes indigníssume
Factum ésse: hoc aduenıénti quot mihi, Mí
Dixére! in orest ómni populo. dénique,
Si cónferendum exémplumst, non fratrém u
Reï dare operam rúri parcum ac sóbrium?
Nullum húius simile fáctum. haec quom illi,
Dicó, tibi dico: tú illum corrumpí sinis.
Mi. Homine ínperito númquam quicquam iniústi
Qui nísi quod ipse fécit nil rectúm putat.
De. Quorsum ístuc? Mi. Quia tu, Démea, haec dicas.
Non ést flagitium, míhi crede, adulescéntul
Scortári, neque potáre: non est: néque for
Ecfríngere. haec si néque ego neque tu féci
Non síit egestas fácere nos. tu núnc tibi
Id laúdi ducis, quód tum fecisti ínopia?
Iniúriumst: nam si ésset unde id fíeret,

ıs. et illum tú tuom, si essés homo,
ıunc facere, dúm per aetatém licet,
ıam, ubi te expectátum eiecissét foras,
aetáte post facerét tamen.
iter, tu homo ádigis me ad insániam.
flagitium fácere haec adulescéntulum? Mı. Ah,
, ne me obtúndas de hac re saépius.
ium dedísti adoptandúm mihi:
'st factus: síquid peccat, Démea,
cat: ego illi máxumam partém feram.
potat, ólet unguenta: dé meo;
ıbitur a me argéntum, dum erit cómmodum.
erit, fortásse excludetúr foras.
regit: réstituentur; díscidit
resarciétur. et (dis grátia)
haec fiant, ét adhuc non moléstá sunt.
aut desine aút cedo quemuis árbitrum:
in hac re péccare ostendam. Dᴇ. Eí mihi,
e disce ab íllis, qui ueré sciunt.
. illi páter es, consiliís ego.
ulis quicquam? Mı. Áh, si pergis, ábiero.
is? Mı. An ego tótiens de eadem re aúdiam?
nihi. Mı. Et mihi cúraest. uerum, Démea,
aequam utérque partem: tu álterum,
álterum. nam cúrare ambosprópemodum
e illumst quém dedisti. Dᴇ. Ah, Mício.
uidetur. Dᴇ. Quíd istic? tibi si istúc placet,
t perdat péreat, nil ad me áttinet. 134
rbum ullum pósthac . . Mı. Rursum, Démea,
Dᴇ. An non crédis? repeton quém dedi?
alienus nón sum: si obsto . . em, désino.

Vnum uis curem. curo. et est dis grátia,
Quom ita út uolo est: isté tuos ipse séntiet
Postérius: nolo in illum grauius dícere.
Mi. Nec nil neque omnia haéc sunt quae dicit: tamen
Non nil molesta haec súnt mihi: sed osténdere
Me aegré pati illi nólui: nam itást homo:
Quom pláco, aduorsor sédulo et detérreo;
Tamen uíx humane pátitur: uerum si aúgeam
Aut étiam adiutor sim éius iracúndiae,
Insániam profécto cum illo. etsi Aéschinus
Non núllam in hac re nóbis facit iniúriam.
Quam hic nón amauit méretricem? aut quoi nón d
Aliquíd? postremo núper (credo iam ómnium
Taedébat) dixit uélle uxorem dúcere.
Sperábam iam deféruisse adulescéntiam:
Gaudébam. ecce autem de íntegro: nisi quídquid
Volo scíre atque hominem cónuenire, si ápud for

ACTVS II.

ı. AESCHINVS. (PARMENO. PSALTRIA.)

cro, populáres, ferte mísero atque innocénti auxilium: II 1
enite inopi. Ae. Ótiose, núnciam ilico híc consiste.
respectas? nîl periclist: númquam, dum ego adero, híc te tanget.
istam inuitis ómnibus.
quámst scelestus, nón committet hódie umquam iterum ut uápulet.
ıine, audi, né te ignarum fuísse dicas meórum morum,
ego sum. Ae. Scio. Sa. Át ita, ut usquam fuít fide quisquam óptuma.
uod te postérius purges, hánc iniuriám mihi nolle
m esse, huius non fáciam. crede hoc, égo meum ius pérsequar:
tu uerbis sólues umquam, quód mihi re male féceris.
ego uostra haec 'nóllem factum: dábitur ius iurándum, indignum
se iniuria hác', indignis quom égomet sim acceptús modis.

Ae. Ábi prae strenue ác foris aperi. Sa. Céte nilí facis?
Ae. Í intro nunciam. Sa. Át enim non sinam. Ae illuc, Pármeno:
Nímium istoc abísti: hic propter húnc adsi síc uolo.
Caue núnciam oculos á meis oculis quóqua ueás tuos,
Ne móra sit, si innuerím, quin pugnus cói mala haéreat.
Sa. Istúc uolo ergo ipsum éxperiri. Ae. Em, séru múlierem.
Sa. O indígnum facinus. Ae. Nísi caues, gemin Ei miseró mihi.
Ae. Non ínnueram: uerum ín istam partem pótiu tamen.
I núnciam. Sa. Quid hóc reist? regnumne, A hic tu póssides?
Ae. Si póssiderem, ornátus esses éx tuis uirtúti
Sa. Quid tíbi rei mecumst? Ae. Níl. Sa. Quid? n sim? Ae. Non desídero
Sa. Tetigín tui quicquam? Ae. Si áttigisses, f fortúnium.
Sa. Qui tíbi magis licét meam habere, pró qu gentúm dedi?
Respónde. Ae. Ante aedis nón fecisse erit m conuítium:
Nam sí molestus pérgis esse, iam íntro abri que ibi
Vsque ád necem operiére loris. Sa. Lóris lil Síc erit.

O hóminem inpurum: hicín libertatem áiunt esse aequam ómnibus?
Si sátis iam debacchátus es, leno, aúdi si uis núnciam.
Egon débacchatus sum aútem an tu in me? Ae. Mítte ista atque ad rém redi.
Quam rém? quo redeam? Ae. Iámne me uis dícere id quod ad te áttinet?
Cupio, aéqui modo aliquíd. Ae. Vah, leno iníqua me non uólt loqui.
Lenó sum, perniciés communis, fáteor, adulescéntium,
Periúrus, pestis: támen tibi a me núllast orta iniúria.
Nam hercle étiam hoc restat. Sa. Ílluc quaeso rédi, quo coepisti, Aéschine.
Minís uiginti tú illam emisti? Sa. Lóqueris. Ae. Tibi uortát male.
Argénti tantum dábitur. Sa. Quid? si ego tíbi illam nolo uéndere,
Cogés me? Ae. Minume. Sa. Námque id metui. Ae. Néque uendundam cénseo,
Quae líberast: nam ego líberali illam ádsero causá manu.
Nunc uíde utrum uis: argéntum accipere an caúsam meditarí tuam.
Delíbera hoc, dum ego rédeo, leno. Sa. Pró supreme Iúppiter,
Mínume miror qui ínsanire occípiunt ex iniúria.
Dómo me eripuit, uérberauit: me ínuito abduxít meam:
Hómini misero plús quingentos cólaphos infregít mihi.

[illegible] póstulat [illegible]

[illegible]

[illegible] fiat: [illegible]

[illegible]

[illegible] véndat, sed

[illegible]:

[illegible] fáciet fíco,

[illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible] véndat, [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] adolescéntiam

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] accípia

[illegible]

[illegible] Sinni

[illegible] audir

[illegible] ? Sa. Numqua

[illegible]

[illegible] haec hodie int

[illegible]:

6 [illegible] vapulando, [illegible] verberando, usque ambo d

sumus.

Sy. Tua culpa. Sa. Quid facerem? Sy. Adulescent

rem gestum opórtuit.

Sa. Qui pótui mélius, qui hodie usque os praébui

Age, scis quíd loquar?

ıiam in locó neglegere máxumum interdúmst lucrum: hui,
:sti, si nunc dé tuo iure cóncessisses paúlulum
: ádulescenti mórigerasses, hóminum homo stultíssume,
ón tibi istuc faéneraret. Sa. Égo spem pretio nón emo.
ıuám rem facies: ábi, inescare néscis homines, Sánnio.
o ístuc melius ésse: uerum ego númquam adeo astutús fui,
quídquid possem mállem auferre pótius in praeséntia.
nóui tuom animúm: quasi iam usquam tíbi sint uigintí minae,
huic óbsequare. praéterea autem te áiunt proficiscí Cyprum, Sa. Hem.
ísse hinc quae illuc uéheres multa, náuem conductam: hóc scio,
ıús tibi pendet. úbi illinc spero rédieris tamen hóc ages.
uám pedem. perii hércle: hac illi spe hóc inceperúnt. Sy. Timet:
i scrupulum hómini. Sa. O scelera: illúd uide,
ı ípso articulo oppréssit. emptae múlieres
ılúres et item hinc ália quae portó Cyprum.
eo ád mercatum uénio, damnum máxumumst.
si hóc omitto ac túm agam ubi illinc rédiero,
st; refrixerít res: 'nunc demúm uenis?
pássu's? ubi eras?' út sit satius pérdere
ı aut núnc manere tám diu aut tum pérsequi.
e énumerasti id quód ad te rediturúm putes?

Sa. Hocíne illo dignumst? hócine incipere Aéschinum
Per oppréssionem ut hánc mi eripere póstulet?
Sy. Labáscit. unum hoc hábeo: uide si sátis placet:
Potiús quam uenias ín periclum, Sánnio,
Seruésne an perdas tótum, diuiduóm face.
Minás decem conrádet alicunde. Sa. Eí mihi,
Etiám de sorte núnc uenio in dubiúm miser?
Pudét nil? omnis déntis labefecít mihi:
Praetérea colaphis túber est totúm caput:
Etiam ínsuper defrúdet? nusquam abeo. Sy. Ýt lub
Numquíd uis quin abeam? Sa. Ímmo hercle
quaesó, Syre,
Vt ut haéc sunt acta, pótius quam litís sequar,
Meum míhi reddatur, sáltem quanti emptást, Sy
Scio té non usum antehác amicitiá mea:
Memorém me dices ésse et gratum. Sy. Sédulo
Faciám. sed Ctesiphónem uideo: laétus est
De amíca. Sa. Quid quod te óro? Sy. Paulispér m

Ctesipho. Syrvs. (Sannio.)

II 3 Ct. Abs quíuis homine, quómst opus, benefícium ac
pere gaúdeas:
Verum énim uero id demúm iuuat, si quem aéquo
facere is béne facit.
O fráter frater, quíd ego nunc te laúdem?
certó scio:
Numquam íta magnifice quícquam dicam, id uirt
quin superét tua.
Itaque únam hanc rem me habére praeter álios pr
cipuam árbitror,
Fratrem hómini nemini ésse primarum ártium m
príncipem.

O Ctésipho. Ct. O Syre, Aéschinus ubist? Sy. Éllum, te expectát domi. Ct. Hem.
Quid est? Ct. Quíd sit? illius ópera, Syre, nunc uíuo: festiuóm caput,
Qui *ignóminias* sibi póst putauit ésse prae meo cómmodo,
Maledícta, famam, meúm laborem et péccatum in se tránstulit:
Nil pótis supra. quid nám foris crepuit? Sy. Máne, mane: ipse exít foras.

Aeschinvs. Sannio. Ctesipho Syrvs.

Vbist ílle sacrilegús? Sa. Me quaerit. númquid nam ecfert? óccidi: II 4
Nil uídeo. Ae. Ehem opportúne: te ipsum quaéro: quid fit, Ctésipho?
In tútost omnis rés: omitte uéro tristitiém tuam.
Ego illam hércle uero omítto, qui quidem te hábeam fratrem: o mi Aéschine,
O mí germane: ah uéreor coram in ós te laudare ámplius,
Ne id ádsentandi mágis quam quo habeam grátum facere exístumes.
Age inépte, quasi nunc nón norimus nós inter nos, Ctésipho.
Hoc míhi dolet, nos séro *re*scisse ét paene in eum *rém* locum
Redísse, ut si omnes cúperent nil tibi póssent auxiliárier.
Pudébat. Ae. Ah, stultítiast istaec, nón pudor: tam ob páruolam

Rem paéne e patria! túrpe dictú. deós quaeso istaec próhibeant. !
CT. Peccáui. AE. Quid aït tándem nobis Sánnio? SY. I mítis est.
AE. Ego ád forum ibo, ut húnc absoluam: tu íntro illam, Ctésipho.
SA. Syre, ínsta. SY. Eamus: námque hic properat ín (prum. SA. Ne tám quidem:
Quamuís etiam maneo ótiosus híc. SY. Reddetur: time.
SA. At ut ómne reddat. SY. Ómne reddet: táce modo sequere hác. SA. Sequor.
CT. Heus heús, Syre. SY. Quid est? CT. Óbsecro hercle hóminem istum inpuríssumu
Quam prímum absoluitóte, ne, si mágis inritatús s
Aliqua ád patrem hoc permánet atque ego túm p petuo périerim.
SY. Non fíet, bono animo és: tu cum illa te íntus oble ínterim
Et léctulos iube stérni nobis ét parari cétera.
Ego iám transacta ré conuortam mé domum c obsónio.
CT. Ita quaéso: quando hoc béne successit, hílare h sumamús diem.

ACTVS III.

Sostrata. Canthara.

Obsecro, mea nútrix, quid nunc fíet? Ca. Quid fiát rogas?
Recte édepol spero. So. Módo dolores, méa tu, occipiunt prímulum.
Iam núnc times, quasi númquam adfueris, númquam tute pépereris?
Miserám me, neminem hábeo, solae súmus: Geta autem hic nón adest:
Néc quem ad obstetrícem mittam, néc qui arcessat Aéschinum.
Pól is quidem iam hic áderit: nam numquam únum intermittít diem,
Quin sémper ueniat. So. Sólus mearum míseriarumst rémedium.
É re nata mélius fieri haud pótuit quam factúmst, era,
Quándo uitium oblátumst, quod ad illum áttinet potíssumum,
Tálem, tali *ingénio* atque animo, nátum ex tanta fámilia.
Íta pol est ut dícis: saluos nóbis deos quaeso ut siet.

GETA SOSTRATA CANTHARA

III 2 GE. Nunc illud est, quom, si omnia omnes sua consili cónferant
Atque huic malo salútem quaerant, auxili nil ádfe rant.
Quod mihique eraeque filiaeque erilist, uae miser mihi:
Tot rés repente círcumuallant, únde emergi né potest:
Vis egestas iniustitia sólitudo infámia.
Hócine saeclum! o scélera, o genera sácrilega, o hominem ímpium,
SO. Me míseram, quid namst quód sic uideo tímidum et properantém Getam?
GE. quem néque fides neque iús iurandum néque illum misericórdia
Représsit neque refléxit neque quod pártus instabát prope,
Quoi míserae indigne pér uim uitium obtúlerat. SO. Non intéllego
Satis quaé loquatur. CA. Própius obsecro áccedamus, Sóstrata. GE. Ah
Me míserum, uix sum cómpos animi, ita árdeo iracúndia.
Nil ést quod malim quam íllam totam fámiliam dari mi óbuiam,
Vt ego íram hanc in eos éuomam omnem, dum aégritudo haec ést recens.
Satís mihi habeam súpplici, dum illós ulciscar meó modo.
Seni ánimam primum extínguerem ipsi, qui íllud produxit scelus:

ém Syrum inpulsórem, uah, quibus íllum lacerarém modis!
medium arríperem et capite prónum in terram státuerem,
ro dispergát uiam.
nti ipsi ériperem oculos, póst haec praecipitém darem.
ruerem ágerem raperem túnderem et prostérnerem.
o eram hoc malo ínpertiri própere? So. Reuocemús. Geta.
ísquis es, sine me. So. Égo sum Sostrata. Ge. Vbi east? te ipsam quaérito,
cto: oppido ópportune te óbtulisti mi óbuiam,
. Quid est? quid trépidas? Ge. Ei mi. Ca. Quíd festinas, mí Geta?
recipe. Ge. Prórsus So. Quíd istuc 'prórsus' ergost? Ge. périimus:
. So. Eloquere, óbsecro te, quíd sit. Ge. Iam So. Quid 'iám', Geta?
us So. Quid is érgo? Ge. alienus ést ab nostra fámilia. So. Hem,
ua re? Ge. Amáre occepit áliam. So. Vae miseraé mihi.
d occulte fért, ab lenone ípsus eripuít palam.
c certumst? Ge. Cértum: hisce oculis égomet uidi, Sóstrata. So. Ah
ram. quid iam crédas? aut quoi crédas? nostrumne Aéschinum?
. ómnium uitam, ín quo nostrae spés opesque omnés sitae?

Quí sine hac iurábat se unum númquam uict diem?
Quí se in sui gremió positurum púerum dicebá tris?
Ita óbsecraturum, út liceret hánc se uxorem cere?
Ge. Era, lácrumas mitte ac pótius quod ad hanc rem est porro próspice:
Patiámurne an narrémus quoipiam? Ca. Aú au homo, sánun es?
An hoc próferendum tíbi uidetur úsquam? Ge. quidem *haú* placet.
Iam prímum illum alieno ánimo a nobis ésse res índicat.
Nunc si hóc palam proférimus, ille infítias ibit scio:
Tua fáma et gnatae uíta in dubium uéniet. tu máxume
Fateátur, quom amet áliam, non est útile hanc dari.
Quaprópter quoquo pácto tacitost ópus. So. Ah nume géntium:
Non fáciam. Ge. Quid ages? So. Próferam. Ca. H mea Sóstrata, uide quám rem a
So. Peióre res locó non potis est ésse quam in quo sitast.
Primum índotatast: túm praeterea, quaé secund dós erat,
Periít: pro uirgine *éa* dari nuptum *haú* potest. rélicuomst:
Si infítias ibit, téstis mecum est ánulus quem serat.

strémo quando ego cónscia mihi sum, á me culpam esse hánc procul,
que prétium neque rem ullam íntercessisse ílla aut me indignám, Geta,
périar. Ge. Quid istic? cédo ut melius dícas. So. Tu quantúm potest
›i atque Hégioni cógnato huius rem énarrato omnem órdine:
ım is nostro Simuló fuit summus ét nos coluit máxume.
ım hercle álius nemo réspicit nos. So. Própere tu, mea Cánthara,
ırre, óbstetricem arcésse, ut quom opus sit ne ín mora nobís siet.

D e m e a. S y r v s.

ispérii: Ctesiphónem audiui fílium III 3
ná fuisse in ráptione cum Aéschino.
. mísero restat míhi mali, si illúm potest,
ui aliquoí reist, etiam *m*eum ád nequitiem addúcere.
bi ego íllum quaeram? crédo abductum in gáneum
liquó: persuasit ílle inpurus, sát scio.
ed eccúm Syrum ire uídeo: hinc scibo iam úbi siet.
tqu*i* hércle hic de grege íllost: si me sénserit
um quaéritare, númquam dicet cárnufex.
on óstendam id me uélle. Sy. Omnem rem módo seni
uo pácto haberet énarramus órdine.
il quícquam uidi laétius. De. Pro Iúppiter,
ominís stultitiam. Sy. Cónlaudauit fílium:
ihi, qui íd dedissem cónsilium, egit grátias.
isrúmpor. Sy. Argentum ádnumerauit illico:

Dedít praeterea in súmptum dimidiúm minae:
Id dístributum sánest ex senténtia. De. Hem,
Huic mándes, siquid récte curatúm uelis.
Sy. Ehem Démea, haud aspéxeram te: quíd agitur?
De. Quid agátur? uostram néqueo mirarí satis
Rationem. Sy. Est hercle inépta, ne dicám dolo,
Absúrda. piscis céteros purgá, Dromo:
Congrum ístum maxumum ín aqua sinito lúdere
Tantísper: ubi ego rédiero, exossábitur:
Prius nólo. De. Haecin flagítia! Sy. Mihi quidem placent,
Et clámo saepe. sálsamenta haec, Stéphanio,
Fac mácerentur púlchre. De. Di uostrám fidem,
Vtrúm studione id síbi habet an laudí putat
Fore, sí perdiderit gnátum? uae miseró mihi.
Vidére uideor iám diem illum, quom hínc egens
Profúgiet aliquo mílitatum. Sy. O Démea,
Istúc est sapere, nón quod ante pedés modost
Vidére, sed etiam ílla quae futúra sunt
Prospícere. De. Quid? istaec iám penes uos ps triast?
Sy. Ellam íntus. De. Eho, an domíst habiturus? Sy. Cr do, ut est
Deméntia. De. Haecin fíeri! Sy. Inepta lénitas
Patris ét facilitas práua. De. Fratris mé quidem
Pudét pigetque. Sy. Nímium inter uos, Démea,
(Non quía ades praesens díco hoc) pernimium ínt est.
Tu, quántus quantu's, níl nisi sapiéntia es,
Ille sómnium. *num* síneres uero illúm tuom
Facere haéc? De. Sinerem illum? aut nón sex tot ménsibus

ius ólfecissem, quám ille quicquam coéperet?
gilántiam tuam tú mihi narras? De. Síc siet
odo ut núnc est, quaeso. Sy. Vt quísque suom uolt ésse, itast.
aid eúm? uidistin hódie? Sy. Tuomne fílium?
bigam húnc rus. iam dudum áliquid ruri agere árbitror.
tin scís ibi esse? Sy. Oh, qui égomet produxi. De. Óptumest:
etuí ne haereret híc. Sy. Atque iratum ádmodum.
id aútem? Sy. Adortus iúrgiost fratrem ápud forum
psáltria istac. De. Aín uero? Sy. Ah, nil réticuit.
m ut númerabatur fórte argentum, intéruenit
mo de ínprouiso: coépit clamare 'o Aéschine,
ecíne flagitia fácere te! haec te admíttere
lígna genere nóstro!' De. Oh, lacrumo gaúdio.
on tu hóc argentum pérdis, sed uitám tuam.'
luós sit: spero, est símilis maiorúm suom. Sy. Hui.
re, praéceptorum plénust istorum ílle. Sy. Phy:
mi hábuit unde dísceret. De. Fit sédulo:
. praétermitto: cónsuefacio: dénique
pícere tamquam in spéculum in uitas omnium
eo átque ex aliis súmere exemplúm sibi.
oc fácito.' Sy. Recte sáne. De. 'Hoc fugito.' Sy. Cállide.
oc laúdist.' Sy. Istaec rés est. De. 'Hoc uitió datur.'
obíssume. De. Porro aútem.. Sy. Non hercle ótiumst
nc mi aúscultandi. píscis ex senténtia
ctús sum: ei mihi ne córrumpantur caútiost:
m id nóbis tam flagítiumst quam illa, Démea,

Non fácere uobis, quaé modo dixti: et quód queo
Conséruis ad eundem ístunc praecipió modum:
'Hoc sálsumst, hoc adústumst, hoc lautúmst parum
Illúd recte: iterum síc memento:' sédulo
Moneó, quae possum pró mea sapiéntia:
Postrémo tamquam in spéculum in patinas, Démea,
Inspícere iubeo et móneo quid facto úsus sit.
Inépta haec esse, nós quae facimus, séntio:
Verúm quid facias? út homost, ita morém geras.
Numquíd uis? De. Mentem uóbis meliorém dari.
Sy. Tu rús hinc ibis? De. Récta. Sy. Nam quid tu hic agas,
Vbi síquid bene praecípias, nemo obtémperet?
De. Ego uéro hinc abeo, quándo is, quam obrem huc ueneram,
Rus ábiit: illum cúro unum: ille ad me áttinet,
Quando íta uolt frater: de ístoc ipse uíderit.
Sed quís illic est, quem uídeo procul? estne Hégio
Tribúlis noster? sí satis cerno, is est hércle: uah,
Homo amícus nobis iam índe a puero: dí boni,
Ne illíus modi iam mágna nobis cíuium
Penúriast antíqua uirtute ác fide
Haud cíto mali quid órtum ex hoc sit públice.
Quam gaúdeo! ubi etiam húius generis réliquias
Restáre uideo, uíuere etiam núnc lubet.
Oppériar hominem hic, út salutem et cónloquar.

Hegio. Geta. Demea. Pamphila.

III 4 He. Pro di ínmortales, fácinus indignúm, Geta,
Quod nárras. Ge. Sic est fáctum. He. Ex illan fámilia
Tam inlíberale fácinus esse ortum! o Aéschine,
Pol haúd paternum istúc dedisti. De. Videlicet

ltria hac audíuit: id illi núnc dolet
. pater eius níli pendit: eí mihi,
ı híc prope adsit álicubi atque haec aúdiat.
cient quae illos aéquomst, haud sic aúferent
ɔes omnis, Hégio, nobís sitast:
ım habemus, tú es patronus, tú pater:
i moriens nós commendauít senex:
ris tu, périimus. He. Caue díxeris:
fáciam neque me sátis pie posse árbitror.
saluere Hégionem plúrimum
He. Óh, te quaerebam ípsum: salue, Démea.
ıtem? He. Maior fílius tuos Aéschinus,
frátri adoptandúm dedisti, néque boni
líberalis fúnctus officiúmst uiri.
túc est? He. Nostrum amícum noras Símulum
em? De. Quid ni? He. Fíliam eius uírginem
:. De. Hem. He. Mane: nón dum audisti, Démea,
ıst grauissumum. De. Án quid est etiam ámplius?
nplius: nam hoc quídem ferundum aliquó modost:
ıit nox amór uinum adulescéntia:
ımst. ubi scit fáctum, ad matrem uírginis
ɔsus ultro lácrumans orans óbsecrans
dans, iurans sé illam ducturúm domum.
ıst, tacitumst, créditumst. uirgo éx eo
ssu grauidast fácta; hic mensis décumus est:
us uir nobis psáltriam, si dís placet,
, quicum uíuat: illam déserit.
ton tu istaec dícis? He. Mater uírginis
ost, ipsa uírgo, res ipsa, híc Geta

Praetérea, ut captus ést seruorum, nón malus
Neque inérs: alit illas, sólus omnem fámiliam
Susténtat: hunc abdúce, uinci, quaére rem.
Ge. Immo hércle extorque, nísi ita factumst, Démea;
Postrémo non negábit: coram ipsúm cedo.
De. Pudét: nec quid agam néque quid huic respónde
Sció. Pa. Miseram me, dífferor dolóribus.
Iunó Lucina, fér opem: serua me óbsecro. He. He
Num nam ílla quaeso párturit? Ge. Certe, Hégio. H
Hem:
Illaéc fidem nunc uóstram inplorat, Démea,
Quod iús uos cogit, íd uoluntate ínpetret.
Haec prímum ut fiant deós quaeso ut uobís decet.
Sin áliter animus uóster est, ego, Démea,
Summá ui defendam hánc atque illum mórtuom.
Cognátus mihi erat: úna a pueris páruolis
Sumus éducti: una sémper militiae ét domi
Fuimús: paupertatem úna pertulimús grauem.
Quaprópter nitar, fáciam, experiar, dénique
Animám relinquam pótius quam illas déseram.
Quid míhi respondes? De. Frátrem conueniam, Hé
He. Sed, Démea, hoc tu fácito cum animo cógites,
Quam uós facillume ágitis, quam estis máxume
Poténtes dites fórtunati nóbiles,
Tam máxume uos aéquo animo aequa nóscere
Opórtet, si uos uóltis perhiberí probos.
De. Redíto: fient quaé fieri aequomst ómnia.
He. Decét te facere. Géta, duc me intro ad Sóstratam.
De. Non me índicente haec fíunt: utinam hic sít modo
Defúnctum: uerum nímia illaec licéntia
Profécto euadit ín aliquod magnúm malum.
Ibo ác requiram frátrem, ut in eum haec éuomam.

HEGIO.

Bono ánimo fac sis, Sóstrata, et istam quód potes III 5
Fac cónsolere. ego Mícionem, si ápud forumst,
Conuéniam atque ut res géstast narrabo órdine:
Si est, *is* facturus út sit officiúm suom,
Faciát: sin aliter de hác re est eius senténtia,
Respóndeat mi, ut quíd agam quam primúm sciam.

ACTVS IIII.

Ctesipho. Syrvs.

IV 1 Ct. Aín patrem hinc abísse rus? Sy. Iam dúdum. (
sodés. Sy. Apud uillamst
Núnc quom maxume óperis aliquid fácere cre(
Vtinám quidem:
Quod cúm salute eius fíat, ita se défetigarít u
Vt tríduo hoc perpétuo prorsum e lécto neque
gere.
Sy. Ita fíat, et istoc síquid potis est réctius. Ct. It
húnc diem
Miseré nimis cupio, ut coépi, perpetuom ín
dégere.
Et íllud rus nulla ália causa tám male odi, n
Propést: quod si esset lóngius,
Príus nox oppressísset illic, quam húc reuorti
iterum.
Núnc ubi me illic nón uidebit, iam húc recurr
scio:
Rogitábit me, ubi fúerim: 'ego hoc *te* tóto n
die:'
Quid dícam? Sy. Nilne in méntemst? Ct. Nu
quícquam. Sy. Tanto néq
Cliéns amicus hóspes nemost uóbis? Ct. Sunt
póstea?

ce ópera ut data sit. Ct. Quaé non data sit? nón potest fierí. Sy. Potest.
ŕrdiu: sed si híc pernocto, caúsae quid dicám, Syre?
ı, quám uellem etiam nóctu amicis óperam mos essét darí.
n tu ótiosus és: ego illius sénsum pulchre cálleo.
›m féruit maxumé, tam placidum quási ouem reddo. Ct. Quó modo?
ıdárier te audít lubenter: fácio te apud illúm deum:
tútes narro. Ct. Meás? Sy. Tuas: homini ílico lacrumaé cadunt
ısi púero gaudio. én tibi autem. Ct. Quíd namst? Sy. Lupus in fábula.
er ést? Sy. *Is* ipsust. Ct. Sýre, quid agimus? Sy. Fúge modo intro, ego uídero.
uíd rogabit, núsquam tu me: audístin? Sy. Potin ut désinas?

Demea. Ctesipho. Syrvs.

ego homo infelix: prímum fratrem núsquam inuenio géntium: IV 2
éterea autem, dum íllum quaero, a uílla mercennárium
i: is filiúm negat esse rúri: nec quid agám scio.
e. Sy. Quid est? Ct. Men quaérit? Sy. Verum. Ct. Périi. Sy. Quin tu animó bono es.
d hoc malum infelícitatis? néqueo satis decérnere:
me credo huic ésse natum reí, ferundis míseriis.

Prímus sentió mala nostra: prímus rescisco ómni
Prímus porro obnúntio: aegre sólus, siquid fit,
Sy. Rídeo hunc: primum aít se scire: is sólus n ómnia.
De. Núnc redeo: si fórte frater rédierit uisó. Ct. S
Óbsecro, uide ne ílle huc prorsus se ínruat. Sy. E tacea?
Égo cauebo. Ct. Númquam hercle hodie ego committám tibi:
Nám me iam in cellam áliquam cum illa cónclu id tutíssumumst.
Sy. Áge, tamen ego hunc ámouebo. De. Séd eccum leratúm Syrum.
Sy. Nón hercle hic qui uólt durare quísquam, si si potest.
Scíre equidem uoló, quot mihi sint dómini: quae est míseria!
De. Quíd ille gannit? quíd uolt? quid aïs, bóne uir fratér domi?
Sy. Quíd malum 'bone uír' mihi narras? équidem De. Quíd tibist?
Sy. Rógitas? Ctesiphó me pugnis míserum et istam triam
Vsque occidit. De. Hém, quid narras? Sy. Ém, ut discidít labrum.
De. Quam óbrem? Sy. Me inpulsóre hanc emptam esse De. Non tu eum rus hínc m
Próduxe aibas? Sy. Fáctum: uerum uénít post i niens:
Níl pepercit. nón puduisse uérberare hominém sen
Quem égo modo puerúm tantillum in mánibus gest meis.

lo: Ctesiphó, patrissas: ábi, uirum te iúdico.
das? ne ille cóntinebit pósthac, si sapiét, manus.
iter. Sy. Perquám, quia miseram múlierem et me séruolum,
referire nón audebam, uícit: hui, perfórtiter.
potuit meliús. idem quod ego sénsit te esse huic reí caput.
estne frater íntus? Sy. Non est. De. Ýbi illum inueniam cógito.
ubi sit, uerum hódie numquam mónstrabo. De. Hem, quid aïs? Sy. Ita.
minuetur tíbi quidem iam cérebrum. Sy. At nomen néscio
s hominis, séd locum noui úbi sit. De. Dic ergó locum.
in porticum ápud macellum hac deórsum? De. Quid ni nóuerim?
terito hac récta platea súrsum: ubi eo uéneris,
os deorsum uórsum est: hac te praécipitato: póstea
ad hanc manúm sacellum: ibi ángiportum própter est,
nam? Sy. Illi ubi etiám caprificus mágna est. De. Noui. Sy. Hac pérgito.
uidem angipórtum non est péruium. Sy. Verum hércle: uah,
sen hominem me ésse? erraui: in pórticum rursúm redi:
hac multo própius ibis ét minor est erratio.
Cratini huius dítis aedis? De. Scío. Sy. Vbi eas praetérieris,

Ád sinistram hac récta platea; ubi ád Dia neris,
Íto ad dextram: príus quam ad portam uénias ipsúm lacum
Ést pistrilla et éxaduorsum fábrica: ibist. D íbi facit?
Sy. Léctulos in sóle ilignis pédibus faciundós ded
De. Vbi potetis uós: bene sane. séd cesso ad eu gere?
Sy. Í sane: ego te exércebo hodie, ut dígnus es, uium.
Aéschinus odióse cessat: prándium corrúmpit
Ctésipho autem in amórest totus. égo iam pro mihi:
Nám iam adibo atque únum quicquid, quód erit bellíssumum,
Cárpam et cyathos sórbilans paulátim hunc pr diem.

MICIO. HEGIO.

IV 3 Mi. Ego in hác re nil repério, quam obrem laúde opere, Hégio.
Meum offícium facio: quód peccatum a nóbis c córrigo.
Nisi sí me in illo crédidisti esse hóminum n qui íta putant,
Sibi fíeri iniuriam últro, si quam fécere ipsi tules,
Et últro accusant: íd quia non est á me factu grátias?
He. Ah, mínume: numquam te áliter atque es ín a induxi meum.

ıaéso ut una mécum ad matrem uírginis eas, Mício,
ístaec eadem quaé mihi dixti túte dicas múlieri:
onem hanc própter fratrem eius ésse et illam psáltriam

* * * * * * *

équom censes aút si ita opus est fácto, eamus. He. Béne facis:
; íllic animum iám releuaris, quaé dolore ac míseria
it, et tuo*m* offíci*um* fueris fúnctus. sed si alitér putas,
t narrabo quaé mihi dixti. Mi. Ímmo ego ibo He. Béne facis:
, quibus res sunt mínus secundae, mágis sunt nescio quó modo
osi: ad cóntumeliam ómnia accipiúnt magis:
r suam inpoténtiam se sémper credunt lúdier.
pter te ipsum púrgare ipsi córam placabílius est.
te et uerum dícis. He. Sequere me érgo hac intro. Mi. Máxume.

Aeschinvs.

:ior animi: hócine de inprouíso mihi mali óbici IV 4
ı, ut neque quid dé me faciam néc quid agam certúm siet! 3
a metu débilia súnt: animus timore
ıit: péctore nil sístere consili quit.
ıuó modo hac me expédiam turba? tánta nunc

Suspítio de me íncidit:
Néque ea inmerito: Sóstrata
Crédit mihi me psáltriam hanc emísse: id an
indícium fecit.
Nám ut hinc forte ea ad óbstetricem erat míssa
eam uidi, ílico
Accédo: rogito, Pámphila quid agát, iam parti
siet,
Eone óbstetricem arcéssat. illa exclámat 'abi,
iam, Aéschine,
Satis diú dedisti uérba: sat adhuc túa nos frust
fides.'
"Hem, quíd istuc obsecro" ínquam "est?" 'u
hábeas illam quaé placet.'
Sensi ílico id illas súspicari: séd reprendi mé t
Nequíd de fratre gárrulae illi dícerem ac fierét p
Núnc quid faciam? dícam fratris ésse hanc?
minumést opus
Vsquam ecferri: ac mítto: fieri pótis est ut
éxeat.
Ípsum id metuo ut crédant: tot concúrrunt ue
milia:
Égomet rapui: ipse égomet solui argéntum: a
abductást domum.
Haéc adeo mea cúlpa fateor fíeri. non me han
patri,
Vt ut erat gesta, índicasse! exórassem ut ean
cerem.
Céssatum usque adhúc est: nunc porro, Aésc
expergíscere.
Núnc hoc primumst: ád illas ibo, ut púrgem
accedam ad foris.

ii: horresco sémper, ubi pultáre hasce occipió miser.
ıs heus: Aeschinús ego sum. aperite áliquis actutum óstium.
dit nescio quís: concedam huc.

M I C I O. A E S C H I N V S.

Mı. Íta uti dixi, Sóstrata, IV 5
ite: ego Aeschinúm conueniam, ut quó modo acta haec súnt sciat.
quis ostium hóc pultauit? Ae. Páter hercle est, perii. Mı. Aéschine,
d huic híc negotist? Mı. túne has pepulistí foris?
et. quór non ludo hunc áliquantisper? mélius est,
ndóquidem hoc numquam mi ípse uoluit dícere.
míhi respondes? Ae. Nón equidem istas, quód sciam.
nám mirabar, quíd hic negoti essét tibi.
buit: salua rés est. Ae. Dic sodés, pater,
ı uéro quid istic ést rei? Mı. Nil *est* míhi quidem.
cus quidam me á foro abduxít modo
áduocatum síbi. Ae. Quid? Mı. Ego dicám tibi:
itánt hic quaedam múlieres paupérculae:
ıpínor has non nósse te, et certó scio:
ue ením diu huc commigrárunt. Ae. Quid tum póstea?
;o ést cum matre. Ae. Pérge. Mı. Haec uirgo orbást patre:
méus amicus ílli generest próxumus:
: léges cogunt núbere hanc. Ae. Perií. Mı. Quid est?

Ae. Nil: récte: perge. Mi. Is uénit ut secum áuehat:
Nam habitát Mileti. Ae. Hem, uírginem ut secu áuehat?
Mi. Sic ést. Ae. Miletum usque óbsecro? Mi. Ita. A Animó malest.
Quid ipsaé? quid aiunt? Mi. Quíd illas censes? i enim.
Comménta mater ést, esse ex alió uiro
Nesció quo puerum nátum: neque eum nóminat:
Priórem esse illum, nón oportere huíc dari.
Ae. Eho, nónne haec iusta tíbi uidentur póstea?
Mi. Non. Ae. Óbsecro non? án illam hinc abducét, pate
Mi. Quid illám ni abducat? Ae. Fáctum a uobis dúriter
Inmísericorditérque atque etiam, si ést, pater,
Dicéndum magis apérte, inliberáliter.
Mi. Quam obrém? Ae. Rogas me? quíd illi tandem cre ditis
Fore áuimi misero, qui ílla consueuít prior?
Qui infélix hauscio án illam misere núnc amat,
Quom hanc síbi uidebit praésens praesentem éripi,
Abdúci ab oculis? fácinus indignúm, pater.
Mi. Qua rátione istuc? quís despondit? quís dedit?
Quoi quándo nupsit? aúctor his rebús quis est?
Quor dúxit alienam? Ae. Án sedere opórtuit
Domi uírginem tam grándem, dum cognátus hinc
Illínc ueniret éxpectantem? haec, mí pater,
Te dícere aequom fúit et id deféndere.
Mi. Ridículum: aduorsumne íllum causam dícerem,
Quoi uéneram aduocátus? sed quid ista, Aéschine,
Nostra? aút quid nobis cum íllis? abeamús. quid est?
Quíd lacrumas? Ae. Patér, óbsecro, ausculta. M Aéschine, audiui ómnia

Ét scio: nam té amo: quo magis quaé agis curae súnt mihi.
Íta uelim me prómerentem amés, dum uiuas, mí pater,
Vt me hoc delictum ádmisisse in me, íd mihi uementér dolet
Ét me tui pudét. Mi. Credo hercle: nam íngenium nouí tuom
Líberale: séd uereor ne indíligens nimiúm sies.
Ín qua ciuitáte tandem te árbitrare uíuere?
Vírginem uitiásti, quam te nón ius fuerat tángere.
Iam íd peccatum prímum magnum, *mágnum*, at humanúm tamen:
Fécere alii saépe item boni. at póstquam id euenít, cedo
Númquid circumspéxti? aut numquid túte prospextí tibi,
Quíd fieret? qua fíeret? si te mi ípsum puduit próloqui,
Quá resciscerem? haéc dum dubitas, méuses abierúnt decem.
Pródidisti et te ét illam miseram et gnátum, quod quidem in té fuit.
Quíd? credebas dórmienti haec tíbi confecturós deos?
Ét illam sine tua ópera in cubiculum íri deductúm domum?
Nólim ceterárum rerum té socordem eodém modo.
Bóno animo es, ducés uxorem hanc. Ae. Hém. Mi. Bono, inquam, animo és. Ae. Pater,
Óbsecro, num lúdis tu [nunc] me? Mi. Égo te? quam obrem? Ae. Néscio:

Quía tam misere hoc ésse cupio uérum, eo ue magis.
Mi. Ábi domum ac deos cómprecare, ut úxorem arce abi.
Ae. Quíd? *e*am uxorem? Mi. *E*ám. Ae. Iam? Mi. Iam q tám potest. Ae. Di mé, pate
Ómnes oderínt, ni magis te quam óculos nunc amó meos.
Mi. Quíd? quam illam? Ae. Aeque. Mi. Pérbenigne. Quíd? ille ubist Milésius?
Mi. Ábiit, periit, náuem ascendit; séd quor cessas? Ábi, pater:
Tú potius deos cómprecare: nám tibi eos certó
Quó*m* uir melior múlto es quam ego, obtémperat magis.
Mi. Égo eo intro, ut quae opus súnt parentur: tú fa dixi, sí sapis.
Ae. Quid hoc ést negoti? hoc ést patrem esse aut hóc filium ésse?
Si fráter aut sodális esset, quí magis morem gere
Hic nón amandus? hícine non gestándus in sinu hem:
Itaque ádeo magnam mi ínicit sua cómmoditate cu
Ne fórte inprudens fáciam quod nólít, sciens cau
Sed césso ire intro, né morae meis núptiis eg siem?

Demea. Micio.

IV 6 De. Deféssus sum ambulándo: ut, Syre, te cúm tu
Monstrátione mágnus perdat Iúppiter!
Perréptaui usque omne óppidum: ad portam, ad cum,

nón? neque illic fábrica erat neque frátrem homo
sse se aibat quísquam. nunc uero domi
um óbsidere est úsque, donec rédierit.
íllis dicam núllam esse in nobís moram. IV 7
eccum ípsum: te iam dúdum quaero, Mício.
l nám? De. Fero alia flágitia ad te ingéntia
illíus adulescéntis. Mi. Ecce autém noua.
tália. Mi. Ohe, iam. De. Néscis qui uir sít. Mi. Scio.
últe, tu de psáltria me sómnias
re: hóc peccatum in uírginemst ciuém. Mi. Scio.
, scis et patere? Mi. Quíd ni patiar? De. Díc mihi,
clámas? non insánis? Mi. Non: malím quidem.
nátust. Mi. Di bene uórtant. De. Virgo níl habet.
ui. De. Et ducenda índotatast. Mi. Scílicet.
nunc futurumst? Mi. Íd enim quod res ípsa fert:
c huc transferétur uirgo. De. O Iúppiter,
ine pacto opórtet? Mi. Quid faciam ámplius?
fácias? si non ípsa re tibi istúc dolet,
láre certe est hóminis. Mi. Quin iam uírginem
óndi: res compósitast: fiunt núptiae:
psí metum omnem: haec mágis sunt hominis. De. Céterum
ét tibi factum, Mício? Mi. Non, sí queam
re. nunc quom nón queo, animo aequó fero.
itast hominum, quási quom ludas tésseris,
lúd quod maxume ópus est iactu nón cadit,
quod cecidit fórte, id arte ut córrigas.
éctor: nempe tua árte uigintí minae

Pro psáltria periére: quae quantúm potest
Aliquo ábiciendast, sí non pretio, grátiis.
Mi. Neque ést neque illam sáne studeo uéndere.
De. Quid ígitur faciet? Mi. Dómi erit. De. Pro d
fidem,
Meretríx et mater fámilias una ín domo?
Mi. Quor nón? De. Sanumne crédis te esse? Mi. I
dem árbitror.
De. Ita mé di ament, ut uídeo tuam ego inéptiam,
Factúrum credo, ut hábeas quicum cántites.
Mi. Quor nón? De. Et noua nupta éadem haec di
Mi. Scílicet.
De. Tu intér eas restim dúctans saltabís. Mi. Probe
De. Probe? Mi. Ét tu nobiscum úna, si opus sit. D
mihi.
Non te haéc pudent? Mi. Iam uéro omitte, Dé
Tuam istam íracundiam, átque ita ut *hodié* decet
Hilarum ác lubentem fác te gnati in núptiis.
Ego hós conueniam: póst huc redeo. De. O Iúppi
Hancíne uitam! hoscin móres! hanc deméntiam!
Vxór sine dote uéniet: intus psáltriast:
Domus súmptuosa: aduléscens luxu pérditus:
Senéx delirans. ípsa si cupiát Salus,
Seruáre prorsus nón potest hanc fámiliam.

Syrvs. Demea.

V Sy. Edepól, Syrisce, té curasti mólliter
Lautéque munus ádministrastí tuom.
Abi. séd postquam intus sum ómnium rerú
tur,
Prodeámbulare huc lúbitumst. De. Illud sís uide
Exémplum disciplínae. Sy. Ecce autem hic ade

ıex nóster. quid fit? quíd tu es tristis? De. Óh scelus.
e iám: tu uerba fúndis hic, sapiéntia?
sí meus esses.. Sy. Dís quidem esses, Démea,
tuám rem coustabilísses. De. Exemplo ómnibus
rárem ut esses. Sy. Quam óbrem? quid fecí? De. Rogas?
ípsa turba atque ín peccato máxumo,
ɔd uíx sedatum sátis est, potastí, scelus,
ısi ré bene gesta. Sy. Sáne nollem huc éxitum.

Dromo. Syrvs. Demea.

ıs Sýre, rogat te Ctésipho ut redeás. Sy. Abi. V 2
.d Ctésiphonem hic nárrat? Sy. Nil. De. Eho, cárnufex,
Ctésipho intus? Sy. Nón est. De. Quor hic nóminat?
álius quidam, párasitaster paúlulus:
ıtín? De. Iam scibo. Sy. Quíd agis? quo abis? De. Mítte me.
.i ínquam. De. Non manum ábstines, mastígia?
tíbi iam mauis cérebrum dispergam híc? Sy. Abit.
ɔpól commissatórem haud sane cómmodum,
.esértim Ctesiphóni. quid ego núnc agam?
i, dum haé silescunt túrbae, interea in ángulum
quo ábeam atque edormíscam hoc uilli. síc agam.

Micio. Demea.

áta a nobis súnt, ita ut dixi, Sóstrata, V 3
uís. quis nam a me pépulit tam grauitér foris?
mſhi, quid faciam? quíd agam? quid clamem aút querar?

O caélum, o terra, o mária Neptuni. Mi. Em tibi;
Rescíuit omnem rem: id nunc clamat scílicet:
Parátae lites: súccurrendumst. De. Éccum adest
Commúnis corruptéla nostrum líberum.
Mi. Tandém reprime iracúndiam atque ad té redi.
De. Représsi, redii, mítto maledicta ómnia:
Rem ipsám putemus. díctum hoc inter nós fuit
(Ex te ádeost ortum), né tu curarés meum
Neue égo tuom? respónde. Mi. Factumst, nón neg
De. Quor núnc apud te pótat? quor recipís meum?
Quor émis amicam, Mício? numquí minus
Mihi idém ius aequomst ésse quod mecúmst tibi?
Quando égo tuom non cúro, ne curá meum.
Mi. Non aéquom dicis. De. Nón? Mi. Nam uetus uerb
hóc quidemst,
Commúnia esse amícorum inter se ómnia.
De. Facéte: nunc demum ístaec nata orátiost.
Mi. Auscúlta paucis, nísi molestumst, Démea.
Princípio, si id te mórdet, sumptum fílii
Quem fáciunt, quaeso hoc fácito tecum cógites:
Tu illós duo olim pró re tollebás tua,
Quod sátis putabas túa bona ambobús fore,
Et mé tum uxorem crédidisti scílicet
Ductúrum: eandem illam rátionem antiquam óbtin
Consérua, quaere, párce, fac quam plúrimum
Illís relinquas: glóriam tu istam óbtine.
Mea, quaé praeter spem euénere, utantúr sine.
De súmma nil decédet: quod hinc accésserit,
Id dé lucro putáto esse omne. haec sí uoles
In ánimo uere cógitare, Démea,
Et mi ét tibi et illis démpseris moléstiam.
De. Mittó rem: consuetúdinem ipsorúm. Mi. Mane:

Scio: ístuc ibam. múlta in homine, Démea,
Signa ínsunt, ex quibus cóniectura fácile fit.
Duo quóm idem faciunt, saépe ut possis dícere
Hoc lícet inpune fácere huic, illi nón licet?,
Non quó dissimilis rés sit, sed quo is quí facit.
Quae ego inésse in illis uídeo, ut confidám fore
Ita ut uólumus. uideo eos sápere, intellegere, ín loco
Veréri, inter se amáre: scires líberum
Ingénium atque animum. quó uis illos tú die
Reddúcas. at enim métuas, ne ab re sínt tamen
Omíssiores paúlo. o noster Démea,
Ad ómnia alia aetáte sapimus réctius:
Solum únum hoc uitium fért senectus hóminibus:
Atténtiores súmus ad rem omnes, quám sat est:
Quod illós sat aetas ácuet. De. Ne nimiúm modo
Bonaé tuae istae nós rationes, Mício,
Et túos iste animus aéquos subuortát. Mi. Tace:
Non fíet. mitte iam ístaec: da te hodié mihi:
Expórge frontem. De. Scílicet ita témpus fert,
Faciúndumst: ceterúm rus cras cum fílio
Cum prímo luci ibo hínc. Mi. De nocte cénseo:
Hodié modo hilarum fác te. De. Et istam psáltriam
Vna íllue mecum hinc ábstraham. Mi. Pugnáueris.
Eo pácto prorsum illi ádligaris fílium.
Modo fácito ut illam sérues. De. Ego istuc uídero
Atque íbi fauillae pléna, fumi ac póllinis
Coquéndo sit faxo ét molendo: praéter haec
Merídie ipso fáciam ut stipulam cólligat;
Tam excóctam reddam atque átram quam carbóst. Mi. Placet:
Nunc míhi uidere sápere. atque equidem fílium

Tum etiám si nolit cógam ut cum illa uná cubet.
De. Derídes? fortunátu's, qui isto animó sies:
Ego séntio. Mi. Ah, pergísne? De. Iam iam désino.
Mi. I ergo íntro, et quoi rei est, eí rei hunc sumamús
diem.

ACTVS V.

DEMEA

Númquam ita quisquam béne subducta rátione ad uitám fuit, V 4
Quín res aetas úsus semper áliquid adportét noui,
Áliquid moneat: út illa quae te scíre credas néscias,
Ét quae tibi putáris prima, in éxperiundo ut répudies.
Quód nunc mi euenít: nam ego uitam dúram, quam uixi úsque adhuc,
Própe iam excurso spátio mitto. id quam óbrem? re ipsa répperi
Fácilitate níl esse homini mélius neque cleméntia.
Íd esse uerum ex me átque ex fratre quoíuis facilest nóscere.
Ílle suam egit sémper uitam in ótio, in conuíuiis,
Clémens, placidus, núlli laedere ós, adridere ómnibus:
Síbi uixit: sibi súmptum fecit ómnes bene dicúnt, amant.
Égo ille agrestis, saéuos, tristis, párcus, truculentús, tenax
Dúxi uxorem: quam íbi miseriam uídi! nati fílii,
Ália cura: heia aútem, dum studeo íllis ut quam plúrimum

Facere. contrivi in quaerundo vitam atq
tem meam:
Nunc exacta aetate hoc fructi pro labore
fero,
Odium: ille alter sine labore patria potit
moda.
Illum amant, me fugitant: illi credunt cons
nia.
Illum diligunt, apud illum sunt ambo, ego
sum:
Illum ut vivat optant, meam autem mortem
tant scilicet.
Ita eos meo labore eductos maxumo hic fecit
Paulo sumptu: miseriam omnem ego capio,
titur gaudia.
Age age nunciam experiamur contra, ecquid
siem
Blande dicere aut benigne facere, quando l
vocat.
Ego quoque a meis me amari et magni pendi
Si id fit dando atque obsequendo, non pos
feram.
Deerit: id mea minume re fert, qui sum nat
mus.

SYRVS. DEMEA.

V 5 Sy. Heus Demea, orat frater ne abeas longius
De. Quis homo? ó Syre noster, salue: quid fi
agitur?
Sy. Recte. De. Optumest. iam nunc haec tria
áddidi
Praetér naturam: ʽo nóster, quid fit? quid

Seruom haud inliberálem praebes te, ét tibi
Lubéns bene faxim. SY. Grátiam habeo. DE. Atquí, Syre,
Hoc uérumst et re ipsa éxperiere própediem.

GETA. DEMEA. (SYRVS.)

Era, ego húc ad hos prouíso, quam mox uírginem V 6
Arcéssant. sed eccum Démeam. saluós sies.
O quí uocare? GE. Géta. DE. Geta, hominem máxumi
Pretí te esse hodie iúdicaui animó meo:
Nam is míhi profectost séruos spectatús satis,
Quoi dóminus curaest, íta uti tibi sensí, Geta,
Et tibi ob eam rem, síquid usus uénerit,
Lubéns bene faxim. méditor esse adfábilis,
Et béne procedit. GE. Bónus es, quom haec exístumas.
Paulátim plébem prímulum fació meam.

AESCHINVS. DEMEA. SYRVS. GETA.

Occídunt me quidem, dúm nimis sanctas núptias V 7
Student fácere: in adparándo consumúnt diem.
Quid ágitur, Aéschine? AE. Éhem, pater mi, tu híc eras?
Tuos hércle uéro et ánimo et naturá pater,
Qui té amat plus quam hosce óculos. sed quor nón domum
Vxórem arcessis? AE. Cúpio: uerum hoc míhi moraest:
Tibícina et hymenaéum qui cantént. DE. Eho,
Vin tu huíc seni auscultáre? AE. Quid? DE. Missa haéc face,
Hymenaéum turbas lámpadas tibícinas,

Atque hinc in horto máceriam iube dirui
Quantúm potest: hac tránsfer: unam fác domum:
Tradúce et matrem et fámiliam omnem ad nós. Ae.
Placet,
Patér lepidissume. De. Eúgae, iam lepidús uocor
Fratri aédes fient péruiae, turbám domum
Addúcet, sumpta amíttet multa: quíd mea?
Ego lépidus ineo grátiam. iube núnciam
Dinúmeret ille Bábylo uigintí minas.
Syre, céssas ire ac fácere? Sy. Quid ego? De. Díru
Tu illás abi et tradúce. Ge. Di tibi, Démea,
Bene fáciant, quom te uídeo nostrae fámiliae
Tam ex ánimo factum uélle. De. Dignos árbitror.
Quid tú aïs? Ae. Sic opinor. De. Multo réctiust
Quam illám puerperam húc nunc duci pér uiam
Aegrótam. Ae. Nil enim uídi melius, mí pater.
De. Sic sóleo. sed eccum Mício egreditúr foras.

Micio. Demea. Aeschinvs.

V 8 Mi. Iubet fráter? ubi is est? tún iubes hoc, Démea?
De. Ego uéro iubeo et hác re et aliis ómnibus
Quam máxume unam fácere nos hanc fámiliam,
Colere ádiuuare adiúngere. Ae. Ita quaesó, pater.
Mi. Haud áliter censeo. De. Ímmo hercle ita nobís de-
cet:
Primum huíus uxorist máter. Mi. Est. quid póstea?
De. Proba ét modesta. Mi. Ita áiunt. De. Natu grán-
dior.
Mi. Scio. De. Párere iam diu haéc per annos nón potest:
Nec qui eám respiciat quísquam est: solast. Mi. Quam
hic rem agit?
De. Hanc te aéquomst ducere, ét te operam ut fiát dare.

I Me dúcere autem? De. Té. Mi. Me? De. Te inquam. Mi. Inéptis. De. Si tu sís homo,
Hic fáciat. Ae. Mi patér. Mi. Quid tu autem huic, ásine, auscultas? De. Níl agis:
Fieri áliter non potést. Mi. Deliras. Ae. Síne te exorem, mí pater.
I. Insánis: aufer. De. Áge, da ueniam fílio. Mi. Satin sánus es?
Ego nóuos maritus ánno demum quínto et sexagénsumo
Fiam átque anum decrépitam ducam? idne éstis auctorés mihi?
E. Fac: prómisi ego íllis. Mi. Prómisti autem? dé te largitór, puer.
E. Age, quíd siquid te máius oret? Mi. Quási non hoc sit máxumum.
E. Da uéniam. Ae. Ne grauére. De. Fac, promítte. Mi. Non omíttitis?
E. Non, nísi te exorem. Mi. Vís est haec quidem. De. Áge prolixe, Mício.
I. Etsi hóc mihi prauom inéptum absurdum atque álienum a uitá mea
Vidétur: si uos tánto opere istuc uóltis, fiat. Ae. Béne facis.
E. Meritó *tuo* te amo. uérum . . Mi. Quid? De. Ego dícam, hoc quom fit quód uolo.
I. Quid núnc? quid restat? De. Hégio cognátus his est próxumus,
Adfínis nobis, paúper: bene nos áliquid facere illí decet.
I. Quid fácere? De. Agelli est híc sub urbe paúlum quod locitás foras:

[illegible] uerbum facio.

Micio.

[illegible] animo: [illegible]ultima

[illegible]

[illegible] in senecta attenti

[illegible] nós de

[illegible] ex re ipsa fieri op

Mi pater.

[illegible] quandoquidem hic uolt.

[illegible]

[illegible] pariter animo et córpo

[illegible] ingenio.

SYRVS. DEMEA. MICIO. AESCHINVS

Sy. Factumst quód iussisti.

De. [illegible] edepol hodie meá quid

[illegible]

[illegible] Syrum liberum esse [illegible] liberum. M

liberum?

Quid tandem ob factum? De. Multa. Sy. O no

[illegible] edepol uir bonu's

E. Póstremo hodie in psáltria hac emúnda hic adiutór fuit,
Híc curauit: pródesse aequomst: álii meliorés erunt:
Dénique hic uolt fíeri. Mi. Vin tu hoc fíeri? Ae. Cupio. Mi. Sí quidem
Tú uis, Syre, eho accéde huc ad me: líber esto. Sy. Béne facis:
Ómnibus gratiam hábeo, et seorsum tíbi praeterea, Démea.
:. Gaúdeo. Ae. Et ego. Sy. Crédo: utinam hoc perpétuom fiat gaúdium,
Phrýgiam ut uxorém meam una mécum uideam líberam.
E. Óptumam quidem múlierem. Sy. Et quidem tuó nepoti huius fílio
Hódie prima mámmam dedit haec. De. Hércle uero sério,
Síquidem prima dédit, haud dubiumst quín emitti aequóm siet.
I. Ób eam rem? De. Ob eam: póstremo a me argéntum quantist súmito.
f. Dí tibi, Demea, ómnia omnes sémper optata ófferant.
I. Sýre, processisti hódie pulchre. De. Síquidem porro, Mício,
Tú tuom officium fácies, atque huic áliquid paulum praé manu
Déderis, unde utátur: reddet tíbi cito. Mi. Istoc uílius.
E. Frúgi homost. Sy. Reddam hércle, da modo. Ae. Áge, pater. Mi. Post cónsulam.
E. Fáciet. Sy. O uir óptume. Ae. O patér mi festiuíssume.

Mi. Quid istuc? quae res tám repente móres ı
tuos?
Quid prolubium? quaé istaec subitast lárgita
Dicam tibi:
Út id ostenderém, quod te isti fácilem et fe
putant,
Íd non fieri ex uéra uita néque adeo ex aequo é
Séd ex adsentando indulgendo et lárgiendo, l
Núnc adeo si ob eám rem uobis méa uita inuis
schine, est,
Quía non iusta iniústa prorsus ómnia omninc
quor,
Míssa facio: ecfúndite, emite, fácite quod uobí
Séd si id uoltis pótius, quae uos própter adu
tiam
Mínus uidetis, mágis inpense cúpitis, consul
rum,
Haéc reprendere ét corrigere et óbsecund
loco:
Écce me, qui id fáciam uobis. Ae. Tíbi, pate
míttimus:
Plús scis quid facto ópus est. sed de frátre qui
De. Sino
Hábeat: in istac fínem faciat. Mi. Ístuc recte,
tor. Plaúdite.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

V. 1 ad 154 iambici senarii
- 155 ad 157 trochaici octonarii
- 158 trochaicus dimeter catalecticus
- 159 iambicus octonarius
- 160 et 162 trochaici octonarii
- 161 163 164 trochaici septenarii
- 165 trochaicus octonarius
- 166 ad 169 trochaici septenarii
- 170 ad 196 iambici octonarii
- 197 ad 208 trochaici septenarii
- 209 iambicus septenarius
- 210 ad 227 iambici octonarii
- 228 ad 253 iambici senarii
- 254 ad 287 iambici octonarii
- 288 trochaicus septenarius
- 289 ad 291 iambici octonarii
- 292 et 293 trochaici septenarii
- 294 iambicus octonarius
- 295 ad 298 trochaici septenarii
- 299 ad 302 iambici octonarii
- 303 et 304 trochaici septenarii
- 305 ad 316 iambici octonarii
- 317 iambicus quaternarius
- 318 et 319 trochaici septenarii
- 320 iambicus octonarius
- 321 ad 329 trochaici septenarii
- 330 et 331 iambici octonarii
- 332 et 333 trochaici septenarii
- 334 ad 354 iambici octonarii
- 355 ad 516 iambici senarii

V. 517 trochaicus octonarius
- 518 trochaicus septenarius
- 519 ad 523 iambici octonarii
- 524 iambicus quaternarius
- 525 trochaicus octonarius
- 526 trochaicus septenarius
- 527 ad 539 iambici octonarii
- 540 ad 591 trochaici septenarii
- 592 ad 609 iambici octonarii
- 610 et 611 trochaici septenarii
- 612 et 613 versus choriambici
- 614 iambicus senarius
- 615 iambicus quaternarius
- 616 trochaicus dimeter catalecticus
- 617 trochaicus octonarius
- 618 trochaicus septenarius
- 619 ad 624 iambici octonarii
- 625 ad 637 trochaici septenarii
- 638 ad 678 iambici senarii
- 679 ad 706 trochaici septenarii
- 707 ad 711 iambici septenarii
- 712 iambicus octonarius
- 713 ad 854 iambici senarii
- 855 ad 881 trochaici septenarii
- 882 ad 933 iambici senarii
- 934 ad 955 iambici octonarii
- 956 et 957 iambici senarii
- 958 iambicus octonarius
- 959 ad 997 trochaici septenarii

NOMASTICON TERENTIANVM.

ıs (*Αἰσχίνης*) *Ad.* 26.
7. 260. 326. 462. 588.
Aeschine *Ad.* 160. 175.
38. 407. 449. 620. 631.
77. 679. 901. 989. Aes-
ı *Ad.* 237. 292. 330. 636.
no *Ad.* 356
ius (*Ἀσκληπιός*) Aescu-
ec. 338
ı (*Αἰθιοπία*) (*abl.*) *Eu.*
71
Ἄνδριος) Andrium *An.*
.ndria *An.* 73. 215. An-
An. 9. 13. Andriae *An.*
ıdria (*abl.*) *An.* 461. 756
(*Ἄνδρος*) Andrum *An.*
23. Andro *An.* 70. 931
ı (*Ἀντιφίλη*) *Heau.* 691.
258. 381. 398. 405. 408
(*Ἀντιφῶν*) *Ph.* 101. 187.
54. 270. 308. 502. (*voc.*)
5. 574. *Ph.* 163. 202. 204.
65. 504. 528. 549. 696.
1. 883. Antiphonem *Eu.*
Ph. 192. 221. 323. 463.
ıntiphoni *Ph.* 598. 753.
ıntiphone *Ph.* 612
Ἀπόλλων) Apollinis *An.*

ides (*Ἀρχιδημίδης*) Ar-
ıidem *Eu.* 327
Ἀρχιλίς) (*voc.*) *An.* 228.

es (*Ἀρχωνίδης*) Archo-
en.) *Heau.* 1065

Asia (*Ἀσία*) Asiam *An.* 935. *Heau.* 111. 117. Asia (*abl.*) *Heau.* 181
Athenae (*Ἀθῆναι*) Athenas *An.* 907. Athenarum *Hec.* 88
Atticus (*Ἀττικός*) *An.* 923. Atticum *An.* 927. Atticam *An.* 221. 780. 859. *Eu.* 805. 1093. *Ph.* 114. Attica (*abl.*) *Eu.* 110
Babylo (*Βαβύλων*) *Ad.* 915
Bacchis (*Βακχίς*) *Heau.* 654. 723. 821. 905. 908. *Hec.* 98. 771. (*voc.*) *Heau.* 736. *Hec.* 731. 732. 786. 856. Bacchidem *Heau.* 311. 696. 767. 809. 969. *Hec.* 114. 128. 157. 719. 806. 846. 854. Bacchidis *Heau.* 744. *Hec.* 102. Bacchidi *Heau.* 791. 1050. *Hec.* 60. 169
Byrria (*Πυρρίας*) *An.* 333. (*voc.*) 301. 314. 323. Byrriam *An.* 357
Caecilius Caecili *Hec.* 14
Callidemides (*Καλλιδημίδης*) *Hec.* 804. Callidemidem *Hec.* 432. 801
Canthara (*Κανθάρα*) (*voc.*) *Ad.* 353. Cantharam *An.* 769
Caria (*Καρία*) Cariam *Eu.* 126. Caria (*abl.*) *Heau.* 608
Ceres Cerere *Eu.* 732
Chaerea (*Χαιρέας*) *Eu.* 696. 707. 823. 824. 923. 985. (*voc.*) 308. 337. 558. 864. 871. 880. 893. 901. 1086. Chaeream *Eu.* 540. 713

Charinus (Χαρῖνος) Charine *An.* 305. 325. 330. 345. 642. 974. Charinum *An.* 318. Charini *Heau.* 732

Chremes (Χρέμης) *An.* 99. 144. 166. 241. 352. 376. 391. 773. 949. 970. 976. *Eu.* 501. 531. 617. *Heau.* 875. 1045. (*voc.*) *An.* 538. 550. 561. 574. 783. 823. 846. 854. 868. 895. 902. 906. 917. 930. 945. 946. 992. *Eu.* 535. 730. 743. 751. 765. *Heau.* 75. 94. 117. 148. 429. 436. 493. 518. 556. 585. 591. 631. 644. 665. 787. 795. 844. 851. 859. 862. 883. 894. 938. 1049. 1052. *Ph.* 567. 577. 609. 613. 797. 960. 966. 984. Chremem *An.* 361. 527. *Eu.* 724. 909. *Ph.* 63. 865. Chremetem *An.* 472. 533. Chremetis *An.* 247. Chremi (*gen.*) *An.* 368. Chremeti *Ph.* 1026

Chrysis (Χρυσίς) *An.* 105. 803. Chrysidem *An.* 85. 107. 796. Chrysidis *An.* 124. 223. 283. 801. 925. Chryside *An.* 106

Cilicia (Κιλικία) Ciliciam *Ph.* 66

Clinia (Κλεινίας) *Heau.* 225. 431. 525. 768. 847. 907. (*voc.*) 105. 175. 234. 243. 264. 279. 295. 309. 360. 406. 688. 695. Cliniam *An.* 86. *Heau.* 405. 605. 821. Cliniae (*gen.*) *Heau.* 515. 899. (*dat.*) 884

Clitipho (Κλειτοφῶν) *Heau.* 727. 829. 904. (*voc.*) 209. 240. 244. 273. 321. 335. 353. 562. 575. 579. 960. 967. 1037. 1057. Clitiphonis *Heau.* 697. 703. 767. 852

Corinthius (Κορίνθιος) Corinthia *Heau.* 600. 629

Corinthus (Κόρινθος) Corinthum *Hec.* 86. Corintho *Heau.* 96

Cratinus (Κρατῖνος) Crat 448. Cratinum *Ph.* 44 tini *Ad.* 581

Crito (Κρίτων) *An.* 801. 498. (*voc.*) *An.* 802. 81 942. 951. *Ph.* 456. C *An.* 906

Ctesipho (Κτησιφῶν) *A* 589. 776. 778. (*voc.*) 2 271. 277. 564. Ctesi *Ad.* 252. 355. 777. Cte *Ad.* 784

Cyprus (Κύπρος) Cypru 224. 230. 278

Danaë (Δανάη) Danaae

Dauos (Δᾶος) *An.* 159. 1 663. 721. 840. Daue *A* 199. 206. 344. 346. 36 383. 409. 434*. 476. 4 595. 665. 711. 965. 97 985. 987. *Ph.* 52. 63. *An.* 169. 173. 335. 57 842. 862. 963. Daui *A* Dauo (*dat.*) *An.* 953. (*al* 415. 838

Demea (Δημέας) (*voc.*) 100. 115. 129. 135. 37 392. 422. 428. 461. 46 489. 492. 500. 754. 77 818. 821. 831. 882. 91 958. 961. 971. 978. D *Ad.* 890

Demipho (Δημοφῶν) *P* 353. 656. (*voc.*) 421. 4 795. 906. 926. 969. 101 1031. Demiphonem *Ph*

Diana Dianae *Ad.* 582

Dionysia (Διονύσια) *He* 733

Diphilus (Δίφιλος) Diphi

Discus (Δίσκος) Discum

Donax (Δόναξ) (*voc.*) 774

Dorcium (Δόρκιον) Dor 152

ιριάς) (voc.) *Eu.* 538.
ιίων) (voc.) *Ph.* 485.
ρος) Dore *Eu.* 472. Dorum *Eu.* 724
ρόμων) *Heau.* 275. 860. *Heau.* 249. 743. 76. Dromonem *Heau.*
ium *An.* 18
ς) *Ph.* 35. 46. 606. *Ad.* 291. 479. 891. . 72. 136. 151. 179. 233. 373. 374. 386. 536. 545. 554. 609. 682. 777. 781. 847. *Ad.* 320. 323. 325. 506. 891. 894. Getam 77. 827. *Ad.* 305
Γλυκέριον) *An.* 806. voc.) 134. (*acc.*) 552. 978. Glycerio (*dat.*) (*abl.*) 243. 284. 682
άθων) *Eu.* 228. 271. 446. 474. 771. 1043.
Γναθωνικός) Gna-ι. 264
eci *Ph.* 26. Graeca abl.) *Eu.* 33. *Heau.* Graecas *Heau.* 17. u. 8
ων) *Ad.* 438. 947. 447. 452. *Ad.* 455. 592. Hegionem *Ad.* oni *Ad.* 351
Ιρακλῆς) *Eu.* 1027
ρος) Imbro *Hec.* 171
κός) Indicis *Eu.* 413 *An.* 473. *Ad.* 487 807. *Ad.* 714. (*voc.*) 732. 930. *Eu.* 550. 048. *Heau.* 256. 630. 690. *Ph.* 816. *Hec.* 317. *Ad.* 111. 196. 366. 731. 757. Iouem *Eu.* 584. Ioue *Heau.* 1036
Laches (Λάχης) *Hec.* 727. (*voc.*) 134. 206. 232. 263. 633. 647. 664. 722. 732. 751. 785
Latinus Latini *Ph.* 26. Latinas *Eu.* 8. 34. *Heau.* 18
Lemnus (Λῆμνος) Lemnum *Ph.* 66. 567. Lemni *Ph.* 680. 942. 1013. Lemno *Ph.* 873. 1004
Lesbia (Λεσβία) (*voc.*) *An.* 459. Lesbiam *An.* 228
Liber Libero *Eu.* 732
Lucina *vide* Iuno
Menander (Μένανδρος) *An.* 9. Menandri *Eu.* 9. 20. 30
Menedemus (Μενέδημος) Menedeme *Heau.* 159. 427. 440. 464. 861. 883. 908. 921. 931. 954. 1047. Menedemum *Heau.* 180. 185. 608. 739. 1001. Menedemi *Heau.* 749. Menedemo (*dat.*) *Heau.* 768. (*abl.*) 610
Micio (Μικίων) *Ad.* 923. (*voc.*) 60. 92. 96. 132. 598. 720. 737. 800. 836. 943. 952. 979. 988. Micionem *Ad.* 512
Mida (Μίδας) *Ph.* 862
Milesius (Μιλήσιος) *Ad.* 702
Miletus (Μίλητος) Miletum *Ad.* 655. Mileti *Ad.* 654
Minerua Mineruam *Heau.* 1036
Myconius (Μυκόνιος) *Hec.* 803. Myconium *Hec.* 433. 801
Myrrina (Μυρρίνη) *Hec.* 445. 830. 870. (*voc.*) 523. 541. 560. Myrrinam *Hec.* 811. 845. Myrrina (*abl.*) *Hec.* 632
Mysis (Μυσίς) *An.* 226. (*voc.*) 267. 282. 686. 693. 714. 722. 748. 802
Naeuius Naeuium *An.* 18. Naeui *Eu.* 25
Nausistrata (Ναυσιστράτη) (voc.)

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 06294 7349